

מוצא ע"י החברה "דת ודעת"

זהרי זהר

אסף אמרות, מדברות משלים ופתגמים מספר הזהר
והנלוים עליו: הבהיר, מדרש הנעלם, רעיא
מהימנא ותקוני הזהר. מוארים על ידי
השואות בתלמוד בבלי, ירושלמי
ומדרשים, ועל פי נוסחאות
ובאורים מספרים שונים
עם הערות והוספת
נפכים

מאת

חיים שמעון ניהויזען

(מחסירי קפוסט)

ס.פ. לואיס, ס.א.
ה' תרפ"ט

MOINSTER PRINTING CO
1824 WASHINGTON AVE
ST LOUIS MO

תאומה נולדה עם הקבלה, והיא הסודיות הדתית אשר הננו קוראים לה
"המסתוריון העברי" הסודיות הזאת הנה אחת משלש התקוות שמהן נשזרה
שלשלת הדת, האוגדת את ענפי היהדות הרבים לאגד אחד. *

התנך — התורה שבכתב — הנהו יסוד הדת, התלמוד — התורה שבעל
פה — התפתחות הדת והשתלשלותה, הזהר — הקבלה — המאור שבדת.
הצד השווה שבתם שכל אחד משלש אלה כשהוא לעצמו הנהו אך חוליה אחת,
חלק אחד — שלישי...

תכונה אחת לכל שלישי המשולש הזה. כל אחד מהם מקיף תקופה של
דורי-דורות, כל אחד הנהו כלול והרכבה של בטווי דעות שונות והשקפות
שונות מיחידים שונים, וכל אחד עוד האינו מובן וידוע שבו יותר על המובן
וידוע — ה"נסתר" שבו מרובה על ה"נגלה".

גם מקרה אחד קרה את כלם: שפת התנך עוד לא נחקרה כראוי בתור
שפת חזוניה, לא היא ולא הגורמים שהשפיעו עליה. הבנייה של שני התלמודים
— בבלי וירושלמי — עוד טרם הוכררה, ועוד טרם נמצא ה"מפתח" לזחר.

לו הכמו החכמים, ישכילו המשכילים ויבינו הנבונים להזדין באמצעי
הכשרה למען בוא על ידיהם עד תכונתו של כל אחד משלש אלה; לו חפשו
ובקשו למצוא "קו מובב" ושיטה מאחדת בתורה המשולשת הזאת — התנך,
התלמוד והזהר (תחת לנתח ולנסח את כל הדבר הקשה); אז סרו הנגודים
שבכל אחד מהם, אז תורם המסך ונגלה כבוד ד'.

אבל כל עוד עם ישראל הנהו בגלות, בגלות הנה גם תורתו. לרגלי

(* ראה מאמרי "לטרמינולוגיה של הזהר והשתלשלותה", ב"הצופה לחכמת
ישראל", שנה אחת עשרה, חוברת שלישית

היותו נע ונד ויתהלך מגוי אל גוי, נשתרשה בו, מאונס שהיה לחפץ-לב
 ו„מכעל כרחו עד שאומר רוצה אני“, הנטייה לחקיה ולתרגום, ובכך מחקה
 הוא את האחרים ומתרגם את עצמו. וככה הלך הלוך והתתרגם עד כי אכדה
 לו מקוריותו, ויחקה עד אשר בהמשך הזמן היה לו הרגלו זה לטבע ויתרחק
 מבלי משים „בכל מכל כל“ מקניניו הלאומיים ומרכוש-אבות שלו; ותחת
 להיות „פולט“ היה ל„קולט“..

הבה ונקוה כי התנועה הגדולה במחנה העברים — התנועה הציונית,
 אשר בזמן קצר בערך הצליחה במדה מרובה בהחייאת עם ישראל, בהכנאת
 ארץ ישראל ובהקמת שפת ישראל, תהיה גרם של קיימא גם להשבת העם
 למקוריות ולהפשע מתרגום; ואז „התורה, האלהים וישראל אחד יהיו“...

עבודתי בספרי זה, כמו בספרי „נרדפי זהר“, הנה נסיון לאחד את
 הנפרדים, כי בהתלכדם לעץ אחד והיה ל„עץ חיים“. עד כמה עלתה בידי
 מנמתי זאת ישפמו מביני דבר.

הנני מביע תודיות לספרית הקונגרס בִּוִּשִׁינְגְטוֹן הִבִּירָה (Congressional
 Library, Washington, D C) גם לספרית העם בניוִיֶּוֹק (New York Public
 Library) כי בכל עת מצוא השתמשתי בספריהם, והספרנים הנכבדים המציאו
 לי תמיד בחפץ לב את הספרים אשר היו נדרשים לי. תודתי נתונה גם להרב
 מיכאל הכהן פורשלגר מבלטימור, אשר ספריתו רבת הכרכים היתה תמיד
 פתוחה לי.

חיים שמעון ניהויען

בלטימור, ה' אלול, ה' תרפ"ח.

זהרי זהר

שנאון

בסימן	174	תחת	ליב	תקן	ליה
"	623	"	רלד א'	"	רלד ב'
"	727	"	גהנם	"	גיהנם
"	808	"	צד	"	צד
"	892	"	בטניה	"	בגניה
"	927	"	(סנהדרין	"	סנהדרין
"	1021	"	התחיה	"	התחינה
"	1054	"	אל אמרו	"	אל תאמרו
"	1112	"	אלילי	"	אלילי
"	1116	"	1328	"	1338
"	1154	"	סלוק	"	(סלוק
"	1254	"	סעובדי	"	לעובדי
"	1272	"	שם	"	שסם
"	1530	"	צאן	"	צאן
"	1681	"	ואינו	"	ואינון

זהרי זהר

א.

1. אב ואם אית לנשמתא כמה דאית אב ואם לגופא.
במברר קע"ד ב' — 772
2. אב ואם אית לנשמתא (לעילא) כמה דאית אב ואם לגופא בארעא.
שמות י"ב א
3. אבנים אית דאקרי "פוד".
שמות ר"מ ב'
אבני פוד (דברי הימים א' כ"ט ב') מתורגם אוסרנגוין, מרביץ בפיד אבניד (ישעיה נ"ד א') — כבש בצדידא אבני רצפתך, ע"ד האמור המצדד את האבן (שבת ק"ב ב') כי תקרעו בפוד עיניד (ירמיה ד' ל') — ארי תכחלו בצדידא עינד (ג' ל עיניד) ותשם בפוד עיניה (מלכים ב' ט') — וכחלת בצדידא עינתא הרד"ק בשרשים, שרש "פוד", כותב או ר"ג על הפוד עצמו, כי גם הוא אבן ראה לעווי, מלון לתרגומים, ערך אוסרנגוין
4. אבנין יקרין אי חסר מנהון נגהא דנציצו ולהיטו דכביאי ידיען, לא מגדלין ולא מתקני לון לעלמין.
שמות קע"ב א'
5. אבעי ליה לאינש דלא יתחזי קמי מחבלא כד שריא על עלמא, דלא יסתכל ביה; דהא כל אינון דיתחזון קמיה אית ליה רשו לחבלא.
בראשית ס"ה ב' — 770, 1108
6. אבק טבל לעפר.
בראשית ק"ע א'
מה בין עפר לאבק? אבק — דאשתאר מן נורא, ולא עביד איבין בעלמא. עפר — דכל איבין נפקין מניה (בראשית שם) ראה ביצה ח' א' תוספות ר"ה הכי קאמר
7. אברהם לא עאל בקיומא דקב"ה עד דעאל לארעא.
בראשית ע"ט ב'
8. אנרא דשמעתתא — סברא.
במברר רכ"ט ב'
ברכת ו' ב', ראה רש"י שם
9. אדם בתראה דכלא הוה (בגין) הכי אתחזי למיתי על עלמא שליב.
בראשית ל"ד ב'
10. אדם דלתתא "מטטרון" שמייה, שליט על כל מארי מתניתא.
בראשית רנ"ב ב' השמטות 764
11. אדם הוה ידע חכמתא עלאה יתיר ממלאכי עלאה.
שמות נ"ה א'
12. אדם כי יקריב — לאפוקי מאן דלא אתנסיב, דהא קרבניה לאו קרבן, וברכאן לא משתכחן לגבייה.
ויקרא ה' ב', 1242, 316, 67
13. אדם מאתר רבית המקדש נפיק.
בראשית ל"ד ב' 721, 700

20. אורח כל מאריה אסותא דאקיון בקרמייתא דדועא ימינא.

במדרב רי"ח ב' 446, 425

21. אורחי דכלבא כד מחיין ליה באבנא איהו אתי ונשך לתבריה.

שמות מ"ח ב'

22. אורחוי דמארך וגזרי דמארך, מה כך למטרך בהו?!

במדרב קנ"ט א' 800

בהרי כבשי דרחמנא למה קר? | (ברכות י' א')

23. אורחי דאורייתא אינון ארחי דקב"ה, ולית מלה זעירא דלית בה כמה אורחין ושבילין ורוזין דחכמתא עלאה. בראשית קמ"ח ב'

24. אורחיה דקרא הוא דנקיט עלאה מכלהו ונמיך מכלהו.

ויקרא מ"ח א'.

25. אורייתא בלא סקודין אתקריאת "עקרה", ובגין דא אוקמוה "לא המדדש" הוא העיקר, אלא המעשה."

במדרב רי"ח א', רע"ט 1776, 1458

אבות פרק א' משנה י"ז: ראה פירוש רבינו יונה שם ראה הקדמה ל"ראשית חכמה". כל האומר "אין לו אלא תורה, אפילו תורה אין לו" (יבמות ק"ט ב' ע"ש)

26. אורייתא בעי צחותא.

ויקרא מ"ו א' 1500

הלכתא בעיא צילותא (עירובין מ"ח א'); שמעתא בעי צילותא (מגילה כ"ח ב'). אורייתא — פירושה כלשונו עברית "תורה", והוא כינוי לתורת משה בלכד (מבין חידושי על המסורה, למחרי"י מעשווא, כמפתח המסורה ריש השער השני).

27. אורייתא דבעל פה אתקריאת "הלכה למשה מסיני".

דברים רע"ו א' 1741

ע' הקדמה - בהרי"ק אמר נחמיה ב"ר יצחק
כאלה מה יקשרו לך מן מה ש' 1741

"מן הארמה", כי ממקום כפרתו נברא, המר"א מוכח ארמה תעשה לי (שמות כ' כ"א), אמר הקב"ה. "הרי אני בורא אותך ממקום כפרתו, והלואי יעמוד" (בר"ד י"ד ט'), מלא תרוור אחר נטל הקב"ה ממקום המזבח וברא בו אדם הראשון, אמר "הלואי יברא ממקום המזבח ותהא לו עמירה", (ירושלמי, נזיר פ"ו ת"ב) חבה יתירה חבב הקב"ה לאדם הראשון שבראו ממקום קדוש וטהור ומאיוה מקום לקחו? — ממקום בית המקדש (פרקי רבי אליעזר, ריש פרק י"ב, ראה גם ריש פרק כ')

14. אדם קדמאה לא הוה ליה מהאי עלמא כלום.

ויקרא פ"ג א'

15. או ניסא, או דינא. בראשית ק"ג ב'

16. אוי לו למי שהשעה משחקת לו במדרב רל"ב ב', רע"ט

17. אור דהוה בקרמייתא הוה נהיר מסייפי עלמא לסייפי עלמא.

ויקרא צ"ג א' 438

אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו (חגיגה י"ב א') שלשים ושש שעות שימשה אותה האורה שנבראת ביום ראשון והיה אדם הראשון סביט בו מסוף העולם ועד סופו (ירושלמי, ברכות פ"ח ה"ה) אורה שנבראת בששת ימי בראשית, להאיר ביום אינה יכולה שהיא מכהה נגלל כמה, ובלילה אינה יכולה, שלא נבראת להאיר אלא ביום (בר"ד ג' ו') החכמים כלם מסכימים שזה האור אינו האור המוחש, אלא שירטמו בזה אל האור הרוחני (עקרים מסמר ב', פרק כ"ט)

18. אור שיש בו ממש, כתיב (בו) "יצירה"; השך שאין בו ממש, כתיב בו "בריאח".

בראשית רס"ג ב', השמטות בשם ספר הכחיר

19. אורח ארעא לאושפיזא דיהב מתנן בידא דבעלה לאתתיה, ולא בידהא. בראשית ע"א א'.

35. אורייתא קא משתכחא בכל דרא ודרא, ואתחלש תוקפא דאורייתא כל יומא ויומא, בנין דלית לון לאינון דלעאן בה על מח דסמכין.

בראשית קע"א א'

36. אותה הנשמה ממש ואותו הגוף ממש עתיד הקב"ה להעמידן בקיומן לעתיד לבוא.

בראשית קכ"ו א', מח"ג 208

37. אחמי קב"ה לאדם ריוקני דכל אינון רדין דיתון לעלמא.

בראשית נ"ח א'

זה ספר תולדות אדם — מלמד שהראתו הקב"ה דור דור ירושיו, דור דור וחכמיו (סנהדרין ל"ח ב', שמור"ם ב') ער שאדם הראשון מוטל גולם הראה לו הקב"ה כל צדיק וצדיק שעומד מזרעו (תנחומא, תשא י"ב) מיום שברא הקב"ה לאדם הראשון כתב לו בספרו מה שהוא עתיד להעמיד ממנו. (שוחר טוב, סוף פומוד קל"ט)

38. אי אברהם לא ייחות למצרים ולא יצטרף תמן בקדמייתא, לא יהא חולק ערביה בקב"ה.

בראשית פ"ג א'

39. אי אפשר להתקיים עולם התחתון בלא נקבה.

בראשית רס"ח ב, השמטות, בשם ספר הבחיר

40. אי בני נשא הוו ידעין כמה עלאון איהו עובדא דקמרת קמי קב"ה, הוו נטלי כל מלה ומלה מניה והוו סלקי לה עמדא על ראשיהו ככתרא דדהבא.

שמות רי"ח ב', 387

ראה "סדר היום" ענין הקמרת.

41. אי בני עלמא ידעין יקרא מניאח

28. אורייתא כלא סתום וננוו. במבדב קנ"ט א'

29. אורייתא כלא שמא דקב"ה הוי. ויקרא י"ג ב' 1198, 1362, 107

30. אורייתא כלא שמא קרישא היא. שמת פ"ז א'

לכו 'בר ברנש אתרחיק מאורייתא. רתיק הוא מקב"ה" (ויקרא כ"א א'), ו"כל אינון רמשתרלין באורייתא מתדבקין ביה בקב"ה" (ויקרא ל"ו א')

31. אורייתא לא אמרה עליה דבר נש יתיר, אלא כמה דיכיל.

ויקרא ק"ד א' 1648

אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (עבודה זרה ג' א'), אין הקב"ה בא בטרוח עם ישראל (תנחומא תשא י'). אין הקב"ה בא בטרוח עם בריותיו (שמור"ם ל"ד א')

32. אורייתא לא אתיהיבת אלא לרבוני.

בראשית קכ"ו ב' כל המלמד את בנו תורה כאלו למדה תפלות (סוטה כ"א ב'). ישרפו דברי תורה ואל ימסרו לנשים (ירושלמי סוטה פ"ג ה"ד) ראה ספר הסידים סימן שי"ג

33. אורייתא לאו איהי ירותא לאתר חד.

ויקרא כ"א א'

התקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירושה לך (אבות פ"ב מי"ב, ראה פירוש ר' יונה שם). ראה בבא מציעא פ"ה א', שוחר טוב פומוד נ"ט.

34. אורייתא לאו מלין דחלמא אינון, דקא אתמסרין למאן דפשר לון, ואתמשכן בתור פומא.

שמות צ"ה א' 624

דאח ברכות נ"ח ב'

כרי שיהיו המתים שבחוצה לארץ חיינ בזכותו
(תנחומא סוף ואתחננו) אם אתה נקבר אצלנו,
בזכותך הו באין עמך (ילקוט, דבריב, סוף סימו
תת"יר)

49. אי לא מתערין לתתא, לא מתערין
לעילא.

בראשית רל"ה א' 48

50. אי לאו חשוכא לא יתגליין עמיסין
ומסתרין.

שמות קפ"ו א'

51. אי לאו מלחא לא יכיל עלמא
למסבל מרירא.

בראשית רמ"א ב'

52. אי עביד בר-נש גרמיה ושויו
רעותיה תדיר כמסכנא, צלותיה סלקא.
במדבר קצ"ה א'

53. אי עביד בר-נש עובדא לתתא
כדקא יאות, הכי אתער חילא כדקא יאות
לעילא.

ויקרא צ"ב א' 48

ראה "אהבת חסד", עניני נמילות חסדים,
פרק ג'

54. אי קב"ה חס עלן לית אנן יכלין
לרחי מתגן דיליה.

במדבר ר"א ב'

ראה נוסחא אחרת ב"קב הישר", חלק שני,
פרק ס'

55. אי רישא דעמא הוא טב, כל עמא
משתזבין בניניה; ואי רישא דעמא לא
אתכשר, כל עמא אתפסן בחוביה.

ויקרא קי"ד א' 78

56. אי רישי עמא זכאין—טב לעלמא,
טב לעמא; ואי לא זכאין — ווי לעלמא,
ווי לעמא.

שמות ל"ו ב'. 202 203

דיעקב בשעתא דאמר ליה קב"ה: "אנכי
ארד עמך מצרימיה", הוה מלחכי עפרא
תלת פרסי קריב לקבריה.

שמות ה' א'

42. אי בני עלמא מסתגלין במה
דכתיב באורייתא, לא ייתון לארגזא קמי
מאריהון.

ויקרא ע"ט א'

43. אי בר-נש עביד עובדא לתתא
כדקא יאות, הכי אתער חילא כדקא יאות
לעילא.

ויקרא צ"ב א', 48

44. אי יהיב ליה (לאושפוזא) רישו
בלחודוי, ולא יהיב רשו לכל אינון דאתיין
עמיה, לא ייעול לון לביתא.

בראשית ס"ו א'

45. אי יסתאב — מסאבין ליה.
בראשית ס"ב א'

בא ליסמא — פותחין לו (שבת ק"ר א')

46. אי כל בני עלמא, מיומא דאתברי
אדם, יתכנשון לממני ככביא, לא יכלין
לממני.

שמות קע"א ב'

47. אי לא אתייהיבת ארעא קדישא
לכנען בקדמייתא וישלט בה, לא הוות
ארעא חולקיה ועדביה דקב"ה.

בראשית ס"ג א'

48. אי לא הוית קבור לבר מארעא
קדישא (= לבר מכלה דילך), לא הוי
ישראל נפקין מגלותא.

דברים ר"ט א'

כשיבוא משה רבינו עמהם (נדח ע'
ב') מפני סח נקבר (משת) בחוצה לארץ —

- הכג הולך אחר הראש (פר"א פרק מ"ב)
- ושלים על גופיהון בפולחנא קשיא, ולא תקטיל לון! "אמר ליה קב"ה: "חידך! בההוא דינא ממש תהא דאין (=תתראין). שמות ל"ג א'
- איוב ששתק נידון ביסוריו (סוטה י"א א', למ"ד א' י"ב)
- 63 איזה חכם? — המבין דבר מתוך דבר.
- במדבר כ"א ב'
- ראה שמות ר"א א', נרדפי זהר, ערף חכם
- 64 איילא דעזלתא כד איהו אזיל אהר" אפיה לאתר דנפיק
- במדבר קנ"ה א' 86, 1973
- עומר האילים (שה"ש ב' מ' נ' י"ז) מתורגם אודולא ראיא—אורזילא ראיילא, על פי המדרש שהש"ר ב' ל"ו, במד"ר י"א נ' בכסיקתא רבתי (הוצאת איש"שלוס) הנירסא לעורזיליהון ראיילתא עפרי צביה (שה"ש ד' ה' ו' ד') מתורגם אורזיליו רמביא בתלמוד — אורזילא דרימא (ובחיים ק"ג ב') ראה שם תוספות ר"ה אורזילא גם בבא בתרא ע"ג ב' תוספת ר"ה הכי) ראה אוהב גר, שר"ל, (קראסא, במזרח"ת) צד 106, סוטה י' א'
- 65 אילן דלא עביד איבין, נטלין ענפין דיליה ומרכיבין ליה בענפא דאילנא אחרא דעבר פירין.
- במדבר רי"ח א'
- 66 אילנא דחב ביה אדם סדמאה — ענבין הוו.
- שמות, קמ"ד א'
- ראה ברכות מ' א', פנהריון ע' א' ; בר"ר מ"ו ח'
- 67 אימתי אקרי בר נש שלים כלונא דלעילא? בשעתא דאזרווג בבת זוגיה באחדותא, בחדוותא וברעותא.
- ויקרא ו' א' 12, 402
- הכג הולך אחר הראש (פר"א פרק מ"ב)
57. אי רעיא איהו טבא — טב ליה, טב למתא, טב לעמא; ואי רעיא איהי בישא — ווי ליה, ווי למתא, ווי לעלמא. שמות קצ"ח א'
- כד דגיו רעיא על ענא עביד לנגרא סמותא (בבא קמא נ"ב א')
58. איוב בן יכמה הוה.
- במדבר דמ"ו ב'
59. איוב לא אלקי אלא בזמנא דנפקו ישראל ממצרים.
- שמות נ"ג א'
60. איוב מה דאמך כלא הוה משל על ישראל.
- בדאשית רנ"ג א', השמטות
- ראה בבא בתרא מ"ו איב, בסוף ספר איוב (דרף מסילה) עם פי' הרמב"ן, פיורדא, תר"ד, כותב המעתיק: "מידו עסקי בהעקת פירוש הרמב"ן וז"ל מצאתי חירוש בספר פחד יצחק, אות א' אמרתי להצינו פה, וזה לשונו "איוב לא היה ולא נברא, אלא משל היה, עיין פרש"י ובשם רב האיי מצאתי בספר "דרשות רבנו שם טוב" על פרשת אלה הרברים, בי בנמדא שלהם הנרסא בד היא - "איוב לא היה ולא נברא אלא למשל" ופי' שם כי נברא להיות למשל לבני אדם, כי ממנו ילמדו ויבטחו שיתויד להם למשנה" עכ"ל
61. איוב מחסידו אומות העולם הוה
- במדבר דל"א א'
- חסיד היה באומות העולם ואיוב שמו (בבא בתרא מ"ו ב') לא עבר איוב את הקב"ה אלא מאהבה (סוטה ב"ז ב'); מה ירא אלהים האסור באברהם מאהבה, אף ירא אלהים האסור באיוב מאהבה (שם, ל"א א')
62. איוב מקריבי עימא דפרעה הוה, וכד קם פרעה עלייהו דישראל בעא לקמלא לון; אמר ליה: "לא! אלא מול ממונהון

חרוב ולמעלה, ולא מן הסנהדרין ולמעלה
(קרושין ע"ו א')

73. אין בוצעין אלא מאתר דגמר
בשולא.

במדבר דנ"ב ב'

מהיכא דקדים בשולא (סנהדרין ק"ב ב'),
ראה רש"י ראה עקידה, פרשה בשלה, ענה
מ"ז ע"ד

74. אין בין העולם הזה לתחתית
המתים, אלא נקיות והשגת ידיעה.
בראשית קל"ט א', מהנ"ע.

75. אין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר.
בראשית קי"ח א', מהנ"ע 162

76. אין גוף האדם נכנס בחשבון
הצדיקים על יד "דומה", עד שתראה
הנשמה פנקס סימנה, שנותנין לה הכרוכים
בגן עדן.

בראשית קכ"ג ב', תוספתא 483, 782, 1473

77. אין דור פחות מששים רבוא.
דברים רע"ג א' 1186, 1892

ומנין ל"דור" שהוא ששים רבוא ?
שנאמר אם יראה איש באנשים האלה תדור
הרע הזה, ואותו הדור ששים רבוא היה.
(קהלת רבה א' ה')

78. אין דין אם אין חכמה.
בראשית רס"ו א', השמטות, בשם ספר חנהיר

79. אין "הבה" אלא לשון הזמנה
למעבר דינא.

שמות י"ח א' 618, 1180

80. אין העולם מתנהג אלא בתרי
גוונין ...

במדבר נ"ט ב'.

81. אין העולם מתקיים אלא בתבל
פיהם של תינוקות של בית רבן.

בראשית קמ"ו ב', ס"ח. 1898

דאפילו "אדם" לא אקרי אלא דבר ונוקבא
כחדא (בראשית נ"ה ב'), כל שאין לו אשה
אף אינו אדם שלם (בר"ר י"ז ב')

68. אימתי אקרי הקב"ה "נרול" ? —
בומנא דכנסת ישראל אשתכחת עמיה.
ויקרא ה' א'

69. אין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד
שניתן לו רשות מלמעלה.
דברים רע"ד ב'

אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן
מכריזין עליו מלמעלה (חולין ז' ב')

70. אין אדם עושה עבירות אלא מי
שהוא גולם.

בראשית קכ"א א' מהנ"ע

אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה
בו רוח שמות (סוטה ג' א') אדם שאין לו בינה
קרי לו גולם (רש"י, אבות פ"ה מ"ז) גולם
הוא איש שיש לו מעלות שכליות ומעלות
המדות, אמנם אינן שלמות ולא הולכות על סדר
כראוי אבל יש בהן ערוביניא ולבבוליים
והתערב בהן חסדו, ומפני זה נקרא גולם
(רמב"ם, שם) היודע מה שמלמדים אותו ולא
יודע לעשות סבא מדעתו, נקרא גולם (רכנו
יונה, שם) ה"גולם" מקבל כל צורה (ס' פליאה)
אדם השגוא לכל ואינו כורת ברית עם שום
אדם נשאר גולם (רברי זכרון) ראה ערכי
הכנויים, ערך גולם

71. אין בודקין חורי ביתא עלאין
לעילא ולא תתאין לתתא, בכעור חמץ,
אלא כיון דבדיק כפום חיזו דעיניו, מה
דיכול לאדבקא, כלא אתמשך בתר דא
ואתבטיל בהדיה.

במדבר קצ"ה ב'

ראה ירושלמי פסחים פ"א ה"א, בבלי שם
ח' א', אורח חיים סימו תל"ג סע"ף ד'

72. אין בודקין מן הסנהדרין ולמעלה.
ויקרא ל"ד ב'

אין בודקין לא מן המזבה ולמעלה, ולא מן

ראה יומא ס"ט ב', סנהדרין ס"ד א':
בר"ר מ"ו ב'

אין העולם מתקיים אלא בשביל הכל תינקות
של בית רבן (שבת ק"ט ב')

89. אין יצר הרע מתעורר, אלא מתוך
היין.
בראשית ק"י א', מהנ"ע 878

82. אין העולם מתקיים אלא בהבל
פיהם של תינקות של בית רבם שלא
חטאו.

כל מקום שיש יין—יש ערוה (במד"ר י' ז')

שמות ל"ט א' 1588

90. אין לך גלות קשה לישראל, כמו
גלות ישמעאל.
שמות י"ז א' *לֹא-יָבֹאוּ אֵלֶיךָ אִתְּךָ*

ראה "עוטה אור" שיר השירים, ג' ג'

83. אין העולם מתקיים אלא על הריח.
שמות כ' א' 1227, 1598

91. אין לך דבר בחביבותא קמי קב"ה
כמו תפלתן של צדיקים.
שמות ט"ו א'

84. אין הקב"ה עושה רעה לשום אדם,
אלא כשאינו משגיח בו, הוא כלה מאליו.
בראשית קמ"ו א' מהנ"ע

הקב"ה מתאוה לתפלתו של צדיקים (יבמות
ס"ד א'), הקב"ה מתאוה לתפלתו ומתאוה
לשיחתו (בר"ר מ"ה ה', שהש"ר ב' ל')

85. אין הקב"ה עושה רין ברשעים עד
שנמלך בנשמתן של צדיקים.
בראשית ק"ד ב', מהנ"ע

92. אין לך כל צדיק וצדיק, מאותם
העוסקים בתורה, שאין לו מאתים עולמות
ובכופים בשביל התורה.
בראשית קכ"ד ב' מהנ"ע

86. אין חיה בעולם עושה כמו הצבי
או כעופר האילים. בזמן שהוא בורח הולך
מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא
ממנו, ולעולם תמיד הוא מחזיר את ראשו
לאחוריו.

שמות י"ד א' 64, 542

עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק שלש
מאות ועשרה עולמות (סנהדרין ק' א', ראה
חרושי אנדות שם) ובמשנה אחרונה דעוקצין:
עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש
מאות עולמות ראה פי' המשניות להרמב"ם
שם, גם פי' הרא"ש לעוקצין ב"יש סדר
למשנה" יש ישוב נכוו סאג לשתי הנירסאות
בסאמר הוז

87. אין טפה יורדת מלמעלה שאין
עולין כנגדה טפיים.
במדבר רמ"ו ב', רע"ט

93. אין לך רשע בעולם, מאותם
הרשעים היוצאים לעולם, שאין הקב"ה
מעיין בו ורואה אם אותו הגוף יניח בן
צדיק וכשר, או שיוציל לאדם מישראל
ממיתה משונה, או שיעשה טובה אחת;
ובשביל כך הקב"ה מוציא לעולם.
בראשית קי"ח א', מהנ"ע

אין לך טפה מלמעלה שאין תחום, יוצא
לקראתו שלשה טפחים (תענית כ"ח ב') אין
לך כל טפה וטפה שיוורד מלמעלה שאין הארץ
פולסת כנגדו טפחים (תוספתא, תענית פ"א
ד'). אין לך טפה יורד מלמעלה שאין הארץ
עולה כנגדו טפחים (בר"ר י"ג י"ג) אין לך
טפה יורד מלמעלה שאין הארץ מעלה כנגדו
שני טפחים (ירושלמי, ברכות פ"ט סוף ה"ב)

88. אין יצר הרע בטל מן העולם;
אע"פ שכלו לא נמצא, קצתו נמצא.
בראשית קכ"ה ב', מהנ"ע

ראה ויקרא רבה ל"ב ד'

דגיהנמ אתברי כיומא תנינא, ולקותא דנהורא כיומא רביעאה.

דברים רמ"א א' 1224

ראה בחיי, בראשית א' ד', ר"ה ובסדרש

100. אין מתחילין בשני, ואין מסיימין ברביעי

דברים דע"ג א' 1224

101. אין עבודה אלא תפלה.

שמות קט"ו ב'

איוו היא עבודה שבלב? הוי אומר — : תפלה (תענית ב' א')

102. אין עונתן של תלמידי חכמים אלא משבת לשבת.

בראשית קי"ב א', מהנ"ע

עונה של תלמידי חכמים אימתי? א"ר יהונה אמר שמואל מערב שבת לערב שבת (כתיבות ס"ב ב', ע"ש) ראה הנהגת רצ"ה חיות ברכות כ"ז ב'

103. אין עני אלא מן התורה ומן המצוות.

שמות צ"ג א' 190

אין עני אלא בדעה (נדרים ס"א א') עני ברעת (כתובות ס"ח א')

104. אין עצבות לפני המקום.

בראשית קס"ג א'

אין עצבות לפני הקב"ה (תנינה ה' ב')

105. אין "פקידה" אלא על מה דהוה בקדמיותא.

בראשית קט"ו ב', מהנ"ע

106. אין שכינה שורה בחוץ לארץ.

שמות ה' א'

מנין ששכינה בכל מקום? (בגא בתרא כ"ה א') אין מקום פנוי בלא שכינה (שמות דבה ב' ס'). בכל מקום שנלו שכינה צמחם (מנינה ב"ס א')

וכתבא ל קא
מנין ששכינה בכל מקום?
כ"ה א' אין מקום פנוי בלא שכינה (שמות דבה ב' ס'). בכל מקום שנלו שכינה צמחם (מנינה ב"ס א')

94. אין לך שועה אלא בתפלה. שמות י"ס ב'

עשרה לשונות נקראת תפלה, ואלי דן שועה, צעקה, נאקה, רנה פניעה, ביצור, קריאה, ניפול, פילול ותחנונים (דבר ב' א', ראה ספרי, ריש ואתחננו)

95. אין מוקדם ומאוחר בתורה. במדבר קס"ח א'

פסחים ו' ב', רות רבה ד ד'

96. אין (המכשפים) מזכירין לעוים שם אביו של אדם, אלא שם אמו — דבר

שאין בו חשדא.
ע' שקט' לו על ג' ישיב' שמות י"ו ב'
ס"א ס"א ק"א.
ראה בראשית פ"ד א' וליחוש דלמא יא.
אביו הוא? (חולין י"א ב')

97. אין מלאך אחד עושה אלא שליחות אחת בבת אחת.

בראשית קכ"ו א', מהנ"ע 129

98. אין מלאך אחד עושה שתי שליחות.

במדבר קל"ב ב', אדרא רבא

אין מלאך אחד עושה שתי שליחות ואין שני מלאכים עושים שליחות אחת (בר"ר נ' ב'). ראה "יין הדקח" (פי' על אדרא רבא) צד נ"ז לית אפשר לחזר מן מלאכא מרובא רישתיה בידיה יתיר מן מלא גדא (תרגום ירושלמי, בראשית י"ח ב')

ומה שאמרו רבותינו ז"ל "אין מלאך אחד עושה שתי שליחות", לא אמרו אלא כשהם זה הפך זה שהרי המלאך הממונה על זה חסמים לא יתכן שיעשה דין — שהוא הפכו והמלאך הממונה על הדין, לא יבוא על הרחמים אבל כשהו שתי שליחות, של דין או של רחמים, עושה ואפילו כמה שליחות (בחיי וירא י"ח ב') ראה יד מלאכי, כללי הדינים, סימו קכ"ו שיראה שיש לכל מלאך שליחות וכן מיוחד כפי השנתו, וכן יאמרו שר של אש ושר של מים (עקרים, מאמר שני, פרק י"ב)

99. אין מתחילין ב"ב"ד, בנין

107. אין תורה אלמא קודשא בריך הוא.

שמות ס' א' 1352, 29

108 אינון דלא הרהרו תשובה נחתו לשאול, ולא סלקין מתמן לדרי דרין. שמות ק"ג ב'

109 אינון דמשתדלי באורייתא עדיבי מנביאי בכל זמנא.

ויקרא י"ח א'

חכם עדיפ מנביא (כבא בתרא י"ב א')

110 אינון דעברין על פתגמי אורייתא כלהו רשימין באנפיהו.

ויקרא ל"ו ב'

111 אינון דשילטניהון ביממא, לאו אינון דשילטניהון בליה.

שמות ד"א א'

112 אינון חסודי קדישין כד היו מפטרי מהאי עלמא, הוו עאלין לון בארונא

שמות ר"ד ב'

בתוך עץ הנו — א"ר לוי "דמו תולדותי שיהיו ניתניו בארונות של עץ" (בר"ד י"ט ט"ז)

113 אינון לבושין דאתלבשו בהו אדם ואתתיה, לא אתלבש בהו בר נש אחרא;

דבאינון לבושין דמי כנוונא דלעילא.

איןן קולת ההטא לעילא שמות ל"ט ב' אולם כבדאשית קמ"ב ב' נמצא "ורקא

רבקה את בני עשו — אליו אינון לבושין דרוות עשו מנמרוד, ואליו לבושי יקר דהיו מן אדם הראשון ואתו לירא דנמרוד, יכהו הוה צד ועשו נפק לחקלא ואנח ביה קרבא בנמרוד, וקפל ליה, ונסב אליו לבושין מניה" הכתונת שעשה הקב"ה לאדם ולאשתו היתה עמם (עם משפחת נח) בחיבה, וכשיצאו מן התיבה לקחה עם בן נח והוציאה עמו, והנחיתה לנמרוד ובשעה שהיה לובש אותה היו כל בחסה חיה ועוף באין ונופלין לפניו עש

אחי של יעקב, ראה את הכתונת שעשה הקב"ה לאדם ולחיה, על נמרוד, והמד אותה כלבו והרגו ולקח אותה ממנו (פרקי רבי אבהו, פרק כ"ד) בנרו של אדם הראשון שהיו חתרות בו כל מין חיה ובהמה והיא נספר לנמרוד יעשו הרגו ונסלו (פסחים י"ד ב', ר"ט ד"ר בנרו) ראה עבודה זרה י"א ב'

וא"א הא יחבית לך חויק חר יתיר על אחך— יבויש ה' לאדם קדמאך נסיב יתיה אברהם אביו דאבא מן ידו דנמרוד רשיעא ויתב יתיה לינחא אבא, ויצדק אבא יתב יתיה לעש יאנא נסבית יתיה מן ידו דעשו אחי (תרגום יר' שלמי בראשית מ"ח כ"ב) ראה קדרש 'עגרת מליכים' (בית עקר האנרות, רח"ט הורויון חוברת א')

114 אית אעא דלא אתאחד בנהורא,

ולא סליק נהורא ביה עד דיבטשון ביה במדבר קס"ח א'

115 אית ברישא אתר לאנחא תרי

זו י דתפילי.

במדבר י"ח א'

מחום יש בראש להניה בו שתי תפילין (עירובין ג' ב') כלם יש בראש שראוי להניה בו שתי תפילין (שם, ראה תוספות שם ד"ה מחום, גם סיכה ה' א' תוספות ד"ה ואי יוכיח עברה זרה ס"ד א')

116 אית גופא דנהירו דנשמתא לא

נהיר ביה עד דיבטשון ביה.

במדבר קס"ח א'

117 אית גן עדן למעלה, ואית גן

ערן למטה, אית ניהנם למטה, ואית ניהנם למעלה

בראשית ק"ו א' מהנ"ע

ואי "מעלה" ואין "מטה" אך כפי דברת בני אדם, אשר לא מחכמה ירברו, ואולם בחכמה יתה של "מעלה" יקרא מה שהוא בשכל ירוח, ושל "מטה" יקרא מה שהוא במראה וחוש (ירוש'יים הבנויה, אברהם קראכמאל, למברג, 1987, כפתח דבר)

118 אית חובין דלא מתכפרין עד

דאתפטר בר-נש מן עלמא.

במבר קס"א א'

מי שיש חילול השם בירו אין בה לא בתשובה לתלות, ולא ביום הכפורים לכפר, ולא ביסורין כמרק, אלא בויז תוליו ומיתה מסרקה (יומא פ"ו א')

119 אית ליה לבר-נש לאשפלא נרמיה בכלא, למהוי איהו מאנא דקב"ה אתרעי ביה.

שמות רל"ג א'

120 אית ליה לבר-נש קודם דיתיחד עם אתתיה למלא עמה, בנין דשמא שירח אתחלפה באתתיה.

רבנים רע"ו א'

121 אית מאן דזכה בנשמה, ואית מאן דזכה באתערותא דרוח, ואית מאן דלא זכי אלא בנפש.

ויקרא ב"ה א' 1845

בי חמשה שמות נקראו לה (לנפש) נפש, רוח, נשמה (בר"ר י"ד י'; רב"ד ב' ב"ו)

122 אית מיא מנדלין חכימין, ואית מיא מנדלין טפשיין.

בראשית קכ"ה א', מהנ"ע

123 אית מיין מנדלין חכימין, ואית מיין מנדלין טפשיין — לפום אינון נהרין דמתחלקין לכל סטריין.

שמות ל' ב'

124 אית מיין מתוקין ואית מיין מרירין, אית מיין צליץ ואית מיין עכירן אית מיין שלם ואית מיין קטטון.

בראשית פ"ו א' 284

125 אית מלין דגופא אתהני בהו, ועיילי לגופא ולא לנשמתא; ואית מלין

דנשמתא אתהני מניהו ולא גופא.

שמות רנ"ה ב'

ראה ברכות נ"ז ב'

126 אית עיינין דבנינהון לא שלמא ברכתא.

שמות רמ"ז ב' 343, 356

127 אית קרומא במציעות מעוי דבר-נש דאיהו פסיק מתתא לעילא, ושאיב מעילא ויהיב לתתא

בראשית ל"ב ב'

128 אית שדה דכל ברכאן וקדושין ביה שריין... ואית שדה דכל חיריב ומסאבו, ושיצאה וקטולין וקרבין ביה שריין.

בראשית קכ"ב א'

129 אית שלוחין בעלמא דמתחפין לכמה גוונין—לזמנין נוקבי, לזמנין דכורין; לזמנין דינא, לזמנין רחמא.

בראשית רל"ב א' 97, 1498

130 אל יפתח בר-נש פומיה לביש, דאיהו לא ידע מאן נטיל ההוא מלה.

בראשית קע"ה ב' 1006

לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן (ברכות י"ט א', ראה נימין ל"ה א') וכבר אפרנו שלא יפתח אדם פה לשטן, שכונתם שלא יזכרם אדם לשטן שיפתח פיו בקללה עצמו או אחרים. כי פעמים השטן פותח פיו עמו ונוטל קללה ומאשר אותה, ואומר: "פלוגי כף דו דינו הוא בעצמו; והודאת בעל דין כמאה עדים". וגם שבכיתדיו שלמטא אין אדם משיב עצמו רשע, בית דין של מעלה שאני כראמר בהקדמת זוהר (ח' ב') שאמר "דומה נגד רוד: "מרנא אית לי עליה, דאמר "חי ד' כי בן מות הוא" (תאיש העושה זאת, שמואל ב' י"ב ח'), ואיהו דו לנפשית" (מעבר יבק, מאמר שפת אמת פרק י"א) ראה "מתוק מדבש" (יצחק פרחי מירושלים), פרק ח'.

140. אלמלא איתחייב רשו לעינא למחזי, חמי בר-נש על רישיה חד צולמא רשימא כפרצופא דבר-נש.
ויקרא ק"ר ב'
141. אלמלא דאמשיכו ישראל בעובדין בישין לסטר אחרא בארעא קדישא, לא שלטו שאר עמין, עעכו"ם, בארעא קדישא
בראשית רב"ט ב'
142. אלמלא דבני עלמא אטימין לבא וסתימין עיינין, לא יכלין למיקם מקל נעימותא דנלגלא דשמשא.
שמות קצ"ו א'
- משעה שהשמש זורח עד שהוא שוקע, אין קלוסו של הקב"ה פוסק מפיו (תנחומא, אחרי מות ס"ו). משעה שהשמש זורח עד שהוא שוקע מקלם להקב"ה (ילקוט, יהושע סימו כ"ב, מלאכי סימו תקפ"ו)
143. אלמלא דחבו ישראל בעגלא ואמשיכו עלייהו יצר הרע, לא עברו תולדות לעלמין, ולא ייתון דרין אחרנין לעלמא.
בראשית ס"א א', 151
- בואו ונחזיק טובה לאבותינו, שאלמלא הו לא חטאו אנו לא באנו לעולם (עבודה זרה ה' א'). חזו, דאי קמליתו ליה להווא, כליא עלמא, חבשוהו תלתא יומי, ובעו כיעתא בת יומא בכי ארץ ישראל ולא אשתכח (יומא ס"ט ב')
- אלמלא יצר הרע לא היה כל אותו חכבוד לישראל (אליהו רבא, פרק ס"ו) אי לא יהא האי סקטנא לא ירתון צדיקיא הני גנויא עלאיו, דומינין לירתא לעלמא דרתי (זתר, שמות קס"ג א')
144. אלמלא ההוא ערבוביא דאתחברו בהו בישראל, לא אתענשו ישראל על עובדא דעגלא.
שמות קע"ה א'
145. אלמלא הוו עיילין ישראל לארעא
131. אל נפשו — דכר בלחודוי; את נפשו — נוקבא בלחודה.
בראשית ר"ט א'
132. אליהם נלקים תחלה, ואחר כך האומה.
שמות י"ח ב', ע"ש
133. אלהים — דא שכינתא.
בראשית ס"א א' 1957
134. אלו הן הגופות שהם עומדים בפתחי עברות לקבל נשמתן, ו"דומה" נתן פתקא דחושבנא, והוא מכריז ואומר: "רבונו של עולם! חדשים וגם ישנים — אותם שנקברו מכמה ימים, ואותם שנקברו מזמן מועט; כולם צפנתי לך — למיפק להו בחושבנא.
בראשית קל"ד ב', מה"ע 75,483
135. אליהוא כהנא הוה, ומזרע דיחזקאל נביאה הוה.
ע"פ פ"ג י"ד אליהו
- שמות קס"ו א'
- שבעה נביאים נתנבאו לאומות העולם, ואלו הן: בלעם ואביו, ואיוב, אליפו התימני, ובלרר השוחי, וצופר הנעמתי, ואליהו בן ברכאל הבזוי (כבא בתרא ס"ו ב', דאח שם תוספות ד"ה אליהוא)
136. אליהו סליק, יונה נחית.
שמות קצ"ו א', 1076, 1020
- ראה הדרת מלך, סימו צ"ג
137. אלישע זכה בהאי עלמא מה דלא זכה נביאה אחרא, בר ממשא.
שמות מ"ד א'
138. אלם לית ליה קול ולא דבור.
במדבר רכ"ה ב'
139. אלמלא אוכמא לא אשתמודע חזורא.
ויקרא מ"ז ב'.

- באומנא דלישנא בישא, לא הוה קיים עלמא
 רנעא חד. לעלמין אחרנין. במרבר ק"ט ב'
154. אלמלא עינא טבא עלאה דאשנח
 ואסחי לעינא תתאה, לא יכיל עלמא למיקם
 רנעא חדא. במרבר ק"ג א'
155. אלמלא רשעים אין הצדיקים
 נכרים. שמות ב' ב'
156. אלף הששי הוא סיום הכל.
 בראשית קכ"ח א', מהנ"ע
 וכו נאמר "דבר אחר" הרועה בשושנים" —
 המנהיג עולמו בשש שנים, והשביעית שבת לר'
 (שמות ב' ב'), ראה סנהדרין צ"ז א'
157. אם אדם חב הא אקדים ליה
 תשובה — לאהררא למאריה, לאתקנא במה
 רחב. בראשית כ"ג א'
158. אם זכה — עזר; לא זכה —
 כנגדו. שמות מ"ג א'
- אם זכה — עזר, ואם לאו — כנגדו (בר"ד
 י"ז ג') זכה — עזרתו, לא זכה כנגדו
 (יבמות ס"ג א')
159. אם שנורה תפלתי בפי, יודע אני
 שמקובל; ואי אית סרבא ונפקא בעכובא,
 יודע אני שמטורף. במרבר רכ"ח א'
- אם שנורה תפלתי בפי, יודע אני שמקובל;
 ואם לאו — יודע אני שהוא מטורף (ברכות
 ל"ד ב')
160. אמת ושלום חד הוי.
 בראשית רס"ד ב', השממות.
 על שלשה רברים העולם עומד — על חרין,
 ועל האמת והשלום, ושלשתו דבר אחר חו
 (ירושלמי, תענית פ"ד סוף ה"ב)
- במרבר ק"ס ב'
146. אלמלא חשובא לא אשתמודע
 נהורא. ויקרא מ"ו ב', 1441, 1918
 וכן "אגולי שיטבתי בחשד לא היה אור לי"
 (ישורר טוב, מזמור ה')
147. אלמלא חשובא לא אתידע נהורא.
 שמות קפ"ז א'
148. אלמלא יסגלון ישראל עובדוי
 דכשרן קמי דקב"ה, לא קיימין עמין
 עעכו"ם בעלמא. בראשית רכ"ט ב'
149. אלמלא ישראל לא יהון חטאן קמי
 קב"ה, שאר עמין, עכו"ם, אתכפיין קמיהו
 בראשית רכ"ט ב'
150. אלמלא לא אקריבו אלין תריסר
 נשיאין, לא יכיל עלמא למיקם קמי תריסר
 נשיאי ישמעאל. במרבר קס"ח ב'
151. אלמלא לא אתמשיך עליה יצר
 הרע וחטא, אתקיים איהו (אדם הראשון)
 בעלמא בלחודי ולא יעביד תולדות.
 בראשית ס"א א', 148
152. אלמלא לא הוה שטותא שביח
 בעלמא, לא הוה חכמתא שביח בעלמא.
 ויקרא מ"ז ב', 613
 אם היו כל בני אדם טפשיין, לא היו ניבדוין
 שהם טפשיין ואילו היו כל בני אדם חכמים
 לא היו ניבדוין שהם חכמים (מדרש תמורה)
153. אלמלא לא חב אדם, לא יטעם
 טעמא דמותא כהאי עלמא בזמנא דעיי'

וכאשת איש לעכו"ם (מפרי, דברים ל"ג ד')
אם אין ארם נמול אינו יכול ללמוד תורה
(תנחומא, משפטים ה')

כשברא הקב"ה את האילנות נברו ונבהו ונרלו
עד למאד, כיון שברא הקב"ה את הברזל, נעצבו
ואמרו "אוי לנו שברא הקב"ה ברזל הקוצץ
אותנו" חזרו ואמרו "אם לא נתן לברזל עץ
לביתיר, לא יוכל לקצץ בנו" וכן ישראל,
אלמלא שלמרו לקיסר תורה לא היו באים לירי
כד (מעשה עגרה הרוני מלכות, בית המדרש,
יע"ע, חדר ו')

168. אסור לתלמיד חכם למיהך ד'
אמות בגלוי הראש.

במדרב ר"ה ב', 179, 1085

אמר רב הונא בריה רבב יהושע "תיתי
כי ולא סנינא ד' אמות בגלוי הראש (שבת
ק"ה ב')

169. אסיר לאנהגא קלנא בשמשא
דקב"ה

ויקרא ק"ו א'

ראה נוסחא אחריתא ב"קו הישר", פרק י"ח
ציון ב'

170. אסיר לאקרמא במלה דאורייתא

עד רישמע מלה וירע לה על בוריה.

במדרב ר"ו ב'

171. אסיר לאקרמא שלם לבר-נש
חייבא.

בראשית ר"ה א', 1130

172. אסיר לבר-נש למחדי יתיר
בעלמא דינ.

ויקרא נ' א'

אסור לארם למלא שחוק פיו בעולם הזה
(ברכות ל' א')

173. אסיר ליה לאינש לאסתכלא

באצבעייהו דכהני בשעתא דפרסי ידיהו

שקות ס"ו ב', 444

א"ר יוסא "זאת אומרת שאסור להסתכל
בכחנים בשעת שיזו מברכין את ישראל" א"ר

161. אנא הוית בכרכי הים ושמענא
דהוו קראון להווא גרמא דשרדה, ההוא
דאשתאר בקברא מכל גופא — "בתואל
רמאה" ... משום דאיהו רמאה ולית סביל
טעמא דמוזנא דבני נשא כשאר גרמי.
בראשית קל"ו א', סה"ע 478, 601

ראה מעבר יבק, מאמר שפת אמת פרק ו',
מה שמביא בשם ההכס ק.ר.א.יר. גם בשם
בעל "גרוי המור", ראה ויק"ר י"ח א'

162. אנשי השם (בראשית ו' ד') —
שהכל יכירו לקרותו השם הידוע "מזור",
דכיון שרואים מעשיו, שהוא פריץ ועריץ
וגבור, הכל יקראוהו אותו שם.
בראשית ק"ח א', סה"ע 75

163. אסור לברכא לבר-נש עד לא
יעלי.

ע' ברכות ז' • במדרב ק"צ ב', 178

164. אסור לו לאדם להתפלל על
הרשעים שיסתלקו מן העולם.

בראשית ק"ה א', סה"ע

ראה ברכות י"א א', תענית כ"ג ב'

165. אסור ליה לבר-נש לארמא ידוי
לעילא, בר בעלוי וברכאן ותחנונים.
במדרב קצ"ח ב'

166. אסור ליה לבר-נש לברכא על
פתורא ריקניא.

שמות פ"ו ב'

167. אסור ללמד תורה לעכו"ם.
ויקרא ע"ג א', 946, 1351, 1578

אין מותרין דברי תורה לעכו"ם (תנינה י"ג
א', ראה שם תוספות ר"ה אין מותרין, והנחות
הכ"ח) ראה סנהדרין נ"ט א', גם שו"ת באר
שבע בסומו, וחלק באר סים חיים סימן י"ד:
בשמים ראש סימן שכ"ו; שו"ת דברי שמואל
סימן ע"ח חתורה מאורסח היא לישראל,

180. אעא דדליק ונהורא לא סליק ונהיר ביה, יינענעון ליה ויסלק ביה נהורא, ואנהיר.

כמבר קס"ז א'.

181. אעא דדליק ונהורא לא סליק, יבמשון ליה ויסלק נהורא ביה וינתר. בראשית קס"ז א'

182. אעא דלא סליק נהוריה, יבמשון ביה ואנהיר.

כמבר קס"ח א'

183. אעא דקיק כד סליק נהוריה, סליק לפום שעתא.

כמבר קע"א ב'

184. אף על נב דאורייתא מפי הנבורה אתמר כולה, מפי עצמו של משה כמו כן אתמר.

ויקרא ז' א'

דאח סכות כ"ד א', הוריות ח' א'.

185. אף על נב דנזירה אתגזרת "כל הבן היולד היאורה תשליכוהו", לא אשכח ביניהון מאן דקטל עוברא כמעשה דאתתא; כל שכן לכתר.

שמות ז' ב'.

186. אף על נב דישאל השתא לבר מארעא קדישא, עם כל דא מחילא וזכותא דארעא אשתכח מזונא וספיקא לכל עלמא. שמת קנ"ז ב'.

187. אף על נב דשכינתא איהי בכלותא קב"ה לא זז ממנת. דברים רע"ז א'.

188. אף על נב דאתגזר ולא עביר ספורי אורייתא, הרי הוא כעכו"ם בבבא. ויקרא ע"ג ב'.

חגי "כלום אמרו "איו מסתכליו", אלא מפני הסיע הדעת, משה! דאנא מסתכל ולא מסיע דעתי" (ירושלמי, מגילה פ"ד ה"ח) המסתכל בכהנים — בזמן שבית המקדש קיים, שהיו עומדיו על רוכנו ומברכין את ישראל בשם המפורש (הניגה ס"ו א', ראה תוספות שם ר"ה בכהנים)

174. אסיר ליב לבר-נש לאסתכלא באצבען דכהני בשעתא דפרסי ידיהו, בנין דתמן שריא יקרא דמלכא עלאה. ויקרא פ"ד א', 444

175. אסיר ליה לבר-נש לאסתכלא באתר דלא אצטריך. ויקרא פ"ד א'

176. אסיר ליה לבר-נש לאסתכלא באתר דקב"ה מאים ביה. ויקרא פ"ד א'

177. אסיר ליה לבר-נש לאסתכלא בשפירו דאנתתא, בנין דלא ייתי להרהורא בישא.

ויקרא פ"ג ב', 939

כל המסתכל באצבע קמנה של אשה, כאלו מסתכל במקום התורף (— התורפה) (ברכות כ"ד א', שבת פ"ד ב') כל הצופה בנשים סופו בא לירי עבירה, וכל המסתכל בעקבה של אשה, הויין ליה כנים שאינם מהוגנים (נדרים ב' א') לא יסתכל ארם באשה נאה, ואפילו פנויה. באשת איש, ואפילו מכוערת (עבודה זרה כ' א')

178. אסיר ליה לבר-נש לברכא לחבריה בצפרא עד דיברך לקב"ה. בראשית רמ"ח א', 168

דאח אורח חיים, סימו פ"ט, סעיף ב'

179. אסיר ליה לבר-נש למיזל ד' אמות בגלויא דרישא. כמבר קכ"ב ב', 108, 108

דאח אורח חיים, סימו ב', סעיף ו'; סימו ז"א, סעיף ג'

204. אקדים בר-נש מה דחביב עליה.
שמות פ"ד א'
איירי דחביבה ליה אקרמה (יבמות ל"ב א')
- 205 ארבעה נווני אשא נינהו, ואינין ארבע דאינון חד.
שמות רמ"ז א'
- 206 ארבעים שנה קודם הקבוץ גלויות לתחית המתים.
בראשית קל"ט א', מהנ"ע, 308
- 207 ארה אומנא למחתך לבושין בכמה חתיכות.
ויקרא כ"ז ב'
- 208 ארחה דבר-נש "אוכס" קראן ליה "חזור", ולשנא בעליא נקט; ולזמנין לחזור קראן ליה אוכס.
שמות ק"ל א', 1129
- ועל שם נזיה נקראת "כושית", באדם הקורא לבנ נאה 'כיש', כדי שלא יגלוט בו העין (תנחומא, ג' י"ג)
- 209 ארחה דבר-נש לאהדרא ולמתבע אנתו.
בראשית רנ"ז א', השמטות 313
- דרכו ש"י איש לחזר על אשה (קרושין ב' ב'), מפני מה איש מחזר על אשה (נדה ל"א ב')
- 210 ארחה דקליפין דמקדימין למוחא.
בראשית רמ"ג א', השמטות
- 211 ארחהון דצדיקייא שירותא דלהון בקשין, וסופא דלהון בנייחא.
בראשית י"ז ב'
- כל המצטער בתחלתו—נזח לו בסופו (תנחומא, עקב ג', ע"ש)
- 212 ארחהו דכל אריותא למשכב על סרפיהו.
במדבר רי"א א'
- ראה יומא כ"א ב', דברי שלמה, לסוחר"ש חלון, דף פ"ט
- 213 אריה בחיליה טינרא נקיב ותבר.
בראשית ס' א'
- 214 אריה לא דחיל מבני ענא.
ויקרא ס' א'
- גנאי לארי שיבכה לפני שועל (אליהו רבא פרק י"ז)
- 215 ארעא דישראל לא שליט עלה כמנא אחרא, בר קב"ה בלחודוי.
בראשית פ"ד ב'
- ובמקום אחר ארעא דישראל לא שליט בה מ"אנא ויא כמנא אחרא אלא איהו (הקב"ה) בלחודוי (בראשית ק"ח ב')
- 216 ארעא דישראל לא שריא עלה רוחא אחרא ולא ממנא אחרא, בר קב"ה בלחודוי
בראשית ס"א א'
- 217 ארעא קדישא אמצעיתא דעלמא, ובאמצעיתא דארעא קדישא איהי ירושלים, אמצעיתא דירושלים איהו בית קדש הקדשים
שמות קנ"ז א'
- 218 ארעא קדישא לא קיימא ברשו אחרא, אלא ברשו דקב"ה בלחודוי.
שמות קנ"א ב'
- 219 אש אתאחיד בעפר ואתעביד דהבא.
שמות כ"ד א'
- 220 אשא בכל אתר דינא הוא.
ויקרא כ"ז א'
- 221 אשא חוררא לא אכיל, תכלא — אכיל ושציי.
במדבר רנ"ז א'

222. אשה רעה — צרעת לבעלה, מאי תקנתיה? — יגרשנה ויתרפא. כסדר רס"ז א, 1824
- כתוב בספר בן סירא " אשה רעה — צרעת לבעלה, מאי תקנתיה?—יגרשנה ויתרפא מצרעתו" (יבמות ס"ג ב') יגרשנה מבית (סנהדרין ק' ב')
227. אתא בר-נש לאסתאבא, מסאבין ליה בהאי עלמא ומאברין ליה בההוא עלמא
- שמות דנ"ב א', 876
- בא ליטמא פותחין לו (שבת ק"ד א', יומא ל"ח ב')
228. אתא בר-נש לאתרכאה, מסייעין ליה.
- בראשית ס"ב א', 815
- בא לטהר מסייעין אותו (שבת ק"ד א', יומא ל"ח ב')
229. אתוון ברבבן אינון בעלמא דאתי, ואתוון זעירן אינון בעלמא תתאה.
- כסדר ר"כ א'
230. אתי בר-נש לאתרכאה, מרכאין ליה.
- בראשית פ"ח ב'
231. אתי בר-נש לאתרכאה, מסייעין ליה מלעילא, וסיועא דמאריה סהרא ליה ואסתמד.
- בראשית קכ"ה ב'
232. אתי לאסתאבא, מסאבין ליה.
- שמות קכ"ה ב', 876
233. אתערותא דלעילא בתיאובתא דלתתא תליא.
- בראשית פ"ו ב', 368
234. אתר אית בימא דאיהו מיין צלילין, ואתר דאית ביה מיין מתיסין ואתר דאית ביה מיין מרדיין.
- בראשית רמ"א ב', 124
235. אתר אית ליה להקב"ה דאקרי "ספר" . . . דכל תילין ונבורין דעביד קב"ה בהאי "ספר" תלין, ומתמן נפקין.
- שמות ל"ז א'
222. אשה רעה — צרעת לבעלה, מאי תקנתיה? — יגרשנה ויתרפא. כסדר רס"ז א, 1824
- כתוב בספר בן סירא " אשה רעה — צרעת לבעלה, מאי תקנתיה?—יגרשנה ויתרפא מצרעתו" (יבמות ס"ג ב') יגרשנה מבית (סנהדרין ק' ב')
223. אשר אין בה מום — רא מלכות יון, דאינון קריבין לארחי מהימנותא.
- שמות רל"ז א'
- אשר אין בה מום — זה יון (ילקום, במדבר תשנ"ט) אשר אין בה מום — זו מלכות יון (פסיקתא רבתי, חוקת, פרק י"ד) סובא בפירוש בחיי, חוקת י"ט ב' לעומת זה נמצא את השם — זו יון, שהשפילה את התורה (תנחומא, שמיני ח') בהרת — זו מלכות יון, שהיתה מבהרת על ישראל (שם, תוריע י"א) והשר — זו מלכות יון, שהחשיכה עיניהו של ישראל (בר"ר ב' ה'), חרפל — זו יון שהיא חרה וקלה בנורותיה על ישראל (בר"ר ט ז' ויק"ר י"ג ה') בהרת — זו יון, שהיתה מבהרת בנורותיה על ישראל (שם, מ"ו ט') ר' יוסי האזובי במתברתו "קערת כסף" אומר "ופסחמת יונית סב נטה לך" דא סוטה מ"ט א' ובפירוש המשניות להרמב"ם שם, מנחות ס"ד ב' תוספות ד"ה ארור, כבא קמא פ"ב ב' ובתוספות שם ד"ה ואסור
224. את בסימניך, ואני בסימני.
- שמות רכ"א א'
225. את חפית על אפך, אפך תחפי עלך.
- כסדר ר"ב ב'
226. את כל עבודתם אשר עבדו בהם כפרך — דא "תיקו".
- כסדר קנ"ג א', 1865
- דאח "דביר", ספר שני, מאמר "שאלות אקדימיות בתלמוד", ע"ד המונח "תיקו", דאח נס "מפתח התלמוד" להרב יחיאל מיכל הכהן נוסמן, ערך אלתו, ציון קס"א, יד מלאכי, כללי חתני, תרל"ד-תרל"ה פחד יצחק, ערך תיקו

- 236 אתר דבעלי תשובה יתבי, צדיקים גמורים לא יתבי ביה
 ויקרא ט"ו ב'
 מקום שבעלי תשובה עומד ו, צדיקים גמורים
 אינם עומדים (ברכות ל"ד ב')
- 237 אתר דמריהון דתיובתא סלקין, אפילו צדיקים גמורים לא יכלין למיקם תמן
 שמות ק"ו א'
238. אתר דמריהון דתשובה קיגמי ביה בההוא עלמא, צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ביה; בגין דאינון קריבין למלכא יתיר מכלא.
 בראשית כ"ט ט'
 239. אתר ידיעא איהו לעילא וקרין, ליה "מקום", דאשתמודע ביה יקרא עלאה דלעילא.
 שמות ר"ז א'
240. אתתא איהו כוס דברכה—טעמי פנמו
 ויקרא פ"ט ב', רע"ט
 ראה פסחים ל"ה ב' ירושלמי, כרבות סוף פ"ז
241. אתתא דאפיקת משערא דרישה לבר, לאתתקנא ביה, גרים מסכנותא לביתא
 במדבר קכ"ה ב'
- 242 אתתא דעתהא קלה, שמות רי"ח א'
 נשים דעתן קלה עליהו (טבת ר"ג ב') נשים דעתן קלת עליהו (קרושין פ' ב')
243. אתתא כד אתחברת בעעלה, אתקריאת על שם בעלה.
 בראשית כ"ב א'
- 244 אתתא מן יומא דאתעברת עד יומא דיולדת, לית לה בפומא אלא ילדו דילה אי להוי דבר.
 ויקרא ט"ב ב'
245. אתתא עד לא אזדונגת אתקריאת "בת פלוני", בתר דאזדונגת אתקדיאת "אשה".
 שמות י"ב א'. במדבר קע"ד א'

ב

246. באפרקסא דענייא תשכח

מרננתא.

במדבר קנ"ז ב', 1187

כמה מרגליות ימצאו באפקוסתו של עני (אורחות חיים, סימן ב', ב"אוצר מדרשים")

247. בארבעה ועשרים באלול הוה מה

דהוה מבת-שבע, וביומא דכפורא מחל ליה קב"ה ההוא חובא.

תקדמת זוהר ח' ב', ע"ש

241. אתתא דאפיקת משערא דרישה

לבר, לאתתקנא ביה, גרים מסכנותא לביתא

במדבר קכ"ה ב'

248. בארבעה פעמים בשנה עדן מנטף על הגן; ויוצא מאותן הטבות נהר גדול המתחלק לארבעה ראשים, ושמונה וארבעים טפות מנטף בכל יום. בראשית ע"ה א', מהנ"ע
249. בארצא דבר נש בעי למיהך, בה מדברין ליה
ויקרא פ"ז א', 286
בדרך שארם רוצה ליה, בה מולכין אותו (מכות י' ב')
250. באתר דאית ביה דכר ונוקבא כחרא, לית שבחא אלא לדבורא. שמות ל"ט ב', 1691 1239 253, ראה אילת השחר, סימו קע"ו
251. באתר דאית דינא, אית רחמי. ויקרא ס"ה א'
252. באתר דאית רישא, אית גופא שמות פ"ב א', 55
יעו "בתר רישא גופא אויל" (עירובין ס"א א') ראה ערכיו ד' ב'
253. באתר דאשתכח דכר, אפילו מאה מלי דנוקבא, דכר קרינן לכלא. במדבר קפ"ג ב', 1239 250
254. באתר דאשתכח צדק לאו שקיט ולא שאנן הוא. במדבר קל"ז א', 310
ראה "יון חרקה" פירוש לאררא דבא
255. באתר דרהבא שריא סוספיתא לא אדכר קמיה. בראשית ק"ח ב'
256. באתר דלית מחסור, שלימותא שכיח. שמות ע"ט א'
257. באתר דלית עובדא אית מלח. *ויקרא א' ויקרא ק"ב ב'*
היהג"א דברים מביא חכמה איא מעשה (אדר"ג כ"ד פ"ג)
258. באתר דנוקא שכיח לא יסמוך ברנש ע"י נוסא
בראשית ק"ב ב', 1094, 1629
ראה פסחים ס"ד ב' *אין ליה לאלוין ייה*
אילת השחר פ"ה ח"ג
259. בכרניש קיימין תרין דרגין — חד מימינא וחד משמאלא, ההוא דימינא אקרו יצר הטוב, וההוא דשמאלא אקרו יצר הרע
דברים רס"ג ב'
שתי כליות יש באדם—אחת יועלתו לטובה, ואחת יועלתו לרעה, ומסתברא דטובה לימינו ירעה לשמאלו (ברכות ס"א א') ראה תהומא, שמות י"ח
260. בנוש חלב הוה כר-נש דבכל אתר דמחי בידוי הוה מית ויקרא ס"ג ב'
261. בנין דישראל אקרו "אדם", אית לון לאשתדלא באינון פקודין דאורייתא, למהוי כלא חד ברזא ד"אדם" שמות כ"ה ב'
- אתם קרו ין אדם' (בבא מציעא ק"ד ב'), כלה ישראל כרו יתו בלשון יחיד (מכות כ"ג ב') ראה דני' היתה, דרוג א', אות י"ט בהערה
262. בנין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי, דאיהו האי ספר הזהר — יפקון ביה מן גלותא. במדבר ח"ד ב' 278
263. בדבורא וברוחא כהדא אתעביד עלמא. בראשית קנ"ו א'

כיון שהיה צופה ורואה עשו המערכה עולה לדרום, היה יודע שכדרום שובע, עולה למזרח — יודע שהמזרח שבע, עולה לצפון — יודע שהצפון שבע, כלפי קיע — יודע שהעולם כלו שבע (תנחומא, אחרי מות ג') דאח יומא כ"א ב', ויק"ר כ' ד'

270. בההוא מדה ד"אזכיר את שמי",
בההוא מדה "אבוא אליך וברכתיך".
במדרב רג"ט א'

271. בההיא מדה דבר-נש מודד בה,
בה מודדין ליה.
ויקרא צ"ב ב'

במדה שארם מודה, בה מודדין ליה (סוטה ח' ב') במדה שארם מודה, מודדין ליה וסנהדרין ק' א', במדר ס' כ"ג, ירושלמי, סוטה פ"א ה"ז)

272. בההיא שעתא דכהנא פריס
ידוי, צריכין עמא למיתב בדחילו ובאימתא,
ולנדע דההיא שעתא עידן דעותא.
במדרב קס"ז א'

ראה מגן אברהם, הלכות נשיאת כפים, סימן כ"ח ציון כ"ב

273. בההיא שעתא ממש דנפיק בר-
נש לעלמא, בת זוג אודמנת ליה.
בראשית צ"א ב'

ארבעים יום קודם יצירת הילד בתיקול יוצאת ואומרת "בת פלוני לפלוני" (סוטה ב' א', סנהדרין ב"ב א') בכל יום בת קול יוצאת ואומרת "בת פלוני לפלוני" (מועד קטן י"ה ב')

274. בהמה דאתילידת, בההוא שעתא
דאתילידת, ההוא חיילא דאית לה בסופא,
אית לה בההיא שעתא דאתילידת.
ויקרא צ"א ב'

275. בונה ירושלים בקדמייתא,
לכתב נדחי ישראל יכנס.
בראשית קל"ד ט'

264. בדרנא דחב בר-נש לקב"ה,
לההוא אתר אצטריך למעבד תקנתא
לנפשיה.

במדרב ר"ז א'

265. בהאי יומא דשבתא אתנשי כל
צערא וכל רוגזא וכל דוחקא מכל עלמא;
בגין דאיהו יומא דהילולא דמלכא,
דנשמתין אתוספון כגוונא דעלמא דאתי.
ויקרא צ"ה א'

266. בההוא דברותא דאתרכר ביה
בר-נש, מדברין ליה.
שמות נ' א', 249

267. בההוא זמנא דיתערון מתי
עלמא ויתעתרון בארעא קדישא, יקומון
חיילין חיילין, כלהו על ארעא דגליל; בגין
דתמן זמין מלכא משיחא לאתגלאה...
שמות ר"ב א'

וכן בההוא זמנא יתעד מלכא משיחא ויתעד בארעא דגליל (שמות ז' ב'), וסה שנאמר שם "בגין דאיהו הוא אתר קדמא דאתחברא בארעא קדישא" נוסד על דברי המשנה "בעקבות משיחא והגליל יחדב" (סוטה פ"ט ב') על זה נוסדו חרוזי רשב"ג בסוף אזהרות, לא תעשה 'ועל הר הגליל, נהלך בחליל "

268. בההוא יומא דאשלימו יומיו
דבר-נש לאפקא מעלמא, ההוא יומא דגופא
אתבר ונפשא בעיא לאתפרשא מניה, כדין
אתייהיב רשו לבר-נש למחמי מה דלא
הוה ליה רשו למחמי בזמנא דגופא שלמא
וקאים על בוריה.

בראשית ע"ט א', 1050

269. בההוא קמרת כד סליק תננא
בעמודא, כהנא הוה חמי אתון דרוא דשמא
קדישא פרחין באוירא...
שמות ר"ח ב'

רא אליהו, רמאס כל עלמא בארבע טאסין *
 וכן כתלמוד (ברכות ר' ב') "אליהו בארבע"
 ראה קרושין מ' א' וכן נמצא "כל העולם
 כולו בפני מיבאל כאמה אחת ובפני אליהו—
 כארבע אמות (מדרש מנין, ציון כ"א) ובמדרש
 תהלים (סיף מזמור ה') צפור שמים —
 זה אליהו, שמסבב את העולם כעפור בהוצאת
 באבער "שכירח בעולם כעפור" ובתרגום
 לקהלת (י' כ') "ואליהו כהנא רבא אזיל
 ופרח באייר שמיא כנשרא מרי נפין" גם
 רבי עקיבא קורא למלאכי השרת "עוף" (שחר
 טוב, מזמור ק"ד) ובעל כנפים יגיד רבר —
 זה אליהו (מעין חכמה [נרמס בספר "ארזי
 הלבנון" מ"ו ב']) ראה שושן ערות רף נ"ב,
 ספר הגלגולים, וילנה, תרמ"ו פרק ל"ה

חידך שאין ישראל עושין ברית מלה
 עד שאתה רואה בעיניך מכאן התקינו חכמים
 שיהיו עושין מושב כבוד למלאך הברית (פרקי
 רבי אליעזר, כ"ט) ראה מנורת המאור, נר
 ג' פרק ב' "באור מספיק" לפרקי רבי אליעזר,
 שם גם "רדישה" יורה דעה סימן רס"ה, טור
 יורה דעה סימן רמ"ה, דר"ק מלאכי ג' א'
 על זה נוסד הפיוט תשבי קנא קפץ לפני
 האל, קנא קנאתי לך משיע וגואל, כי עזבו
 ברידת בני ישראל אכן בכו עושין שתי
 כסאות, לו ולבעל הברית לישב ולראות, לפני
 הערות למשרת לאות (יוצר לברית מילה,
 אפוני אימיו)

וצריך שיאמר "זה הכסא של אליהו, זכור
 לטוב", ואולי יבוא בעצמו כי אליהו בעצמו
 אינו בא אלא למי שיש בו ניוצץ משה רבנו,
 ולשאר שולה ניוצצי אורותיו, כי בכל נשמה
 יש בחינות אליהו (דרך אמונה ומעשה רב,
 אות ב' ציון ו')

282. בזמנא דבר-נש הוא בביתיה—
 עקרא דביתא דביתהו; בנין דשכינתא
 לא אתערדי מן ביתא בנין דביתהו
 בראשית נ' א'

283. בזמנה דהוו ישראל בארעא
 קדישא, אינון הוו משכי ברכאן מלעילא
 לתתא; ובד נפסו ישראל מארעא קדישא
 עאלו תחות רשו אחרא, וברכאן אתמנעו
 מעלמא.

בראשית קנ"ג א'

276. בונה ירושלים תחלה, ואחריו
 נדחי ישראל יבנס.

בראשית קל"ט א', מהנ"ע

אימתי בונה ירושלים ר' ? — בזמן שנרחי
 ישראל יבנס (ברכות מ"ט א') מסורת אנה
 היא שאין ירושלים נבנית עד שיתכנסו הגליות
 (תנחומא, נה י"א ילקוט, תהלים תתפ"ח)

277. בזכו דאורייתא יתוכון לארעא
 קדישא ויתכנשון מן גלותא.

ברבים ר"ע א'

278. בזכותא דאורייתא יפקון ישראל

מן גלותא.

ברבים ר"ע א', 282

279. בזמן שאתה מכתת דגליך
 ממדינה למדינה, תזכה לראות פני
 השכינה.

במרכ רמ"ז א'

ראה ברכות ס"ג ב'

280. בזמנא דאסניאו זכאין בעלמא
 "יהוה" שמיה — ואתקרי בשמא דרחמי;
 ובזמנא דאסניאו חייבין בעלמא "אלהים"
 שמיה...

בראשית קע"ד א'

281. בזמנא דבר-נש אסיק בריה
 לאעליה להאי ברית, קרי קב"ה לפמליא
 דיליה, ואמר: "חמו מאי בריה עבדית
 בעלמא!" ביה שעתא אזדמין אליהו ומאם
 עלמא בארבע טאסין, ואזדמן תמו. ועל
 דא תנינן דבעי בר-נש לתקנא כרסייא
 אחרא, ליקרא דיליה, ויאמר: "דא כרסיה
 דאליהו!" ואי לאו לא שרי תמן...

בראשית צ"ג א', 1488

כהקמת תוחר (י"ג א') "עוף יעוסא—

290. בזמנא דערב רב אינן ראשים על ישראל, כביכול, כאלו עבדין שלטנו בכב"ה ויעלין במשפטי ככביא ומזלייא. במדבר רל"ז ב/ רע"ט

291. בזמנא דקב"ה יהיב שלטנותא לרברבין עמין לעילא, יהיב להו לעמא דלהון לתתא שמות ס"ו ב'

292. בזמנא דקב"ה יוקים לון (לישראל) ויפיק לון מן גלותא, כדון יפתח לון פתחא דנהורא דקי-קועיר, ולבתר בתחא אחרינא דאיהו רב מניה; עד דקב"ה יפתח לון תרעין עלאין פתיחין יארבע רוחי עלמא בראשית ק"ע א'

בשעה שהקב"ה מגלה שכינתו על ישראל אינו נגיה עליהם כאחת אלא מה הקב"ה עשה? — מתגלה להם קמעא קמעא (נתחומא דברים א')

293. בזמנא דתחית מתיא אפילו כחוטא דשעדא לא הוה מעובדא דהאי עיטא, דכלא אתאביד בקדמייתא. במדבר קס"ט א', 36

294. בזמנא קדמאה הות נבואה שריא עלייהו דבני-נשא, והוון ידעין ומסתכלין למנדע ביקרא עלאה; כיון דפסקא נבואה מנייהו הון משתמישי בבת-קול השתא פסקא נבואה ופסקא בת-קול, ולא משתמישי בני-גיטא אלא בחלמא. בראשית רל"ח א'

משמחו נביאים האחרונים — הני, זכריר ומלאכי — נסתלקה רוח הקדש מישראל, ואף על פי כו היו משתמישים בבת-קול (פנהדרין י"א א') משמחו נביאים אחרונים — תני, זכריה ומלאכי — פסקה רוח הקדש מישראל, אף על פי כו היו משמחין בבת-קול (שה"ש

284. בזמנא דהוון ישראל בארעא קדישא, הוה נחית לון מזונא מאתה עלאה, ואינן יהבי חולק תמצית לעמין עעכו"ם, ועמין כלהו לא אתזנו אלא מתמצית; והשתא, דישראל אינן בגלותא, אתהפד בגוונא אחרא שמות קנ"ב ב'

285. בזמנא דחייביא אתענשו, אינן חסדי וזכאי דמשתכחין בינייהו מתפסן בחוביהן. שמות קנ"ה א', 296, 298, 299

צדיקים נתפסים על חסדי (שבת י"ג ב') ראה ספרי, ברכה, פסוק אף חובב עמים

286. בזמנא דיעקב לא הוה בין שנאין, ולא הוה בארעא אחרא, קרי ליה "ישראל"; וכך הוה בין שנאין או בארעא אחרא — קרי ליה "יעקב". בראשית קע"ד א'

ראה ילקוט ראובני וישב, דף קפ"ח א' נרדפי זהר, ערך "יעקב"

287. בזמנא דירושלים בתרוה בעי בר-נש למחדן. במדבר קי"ח א'

288. בזמנא דישראל אתיבו בקול רם "אמן יהא שמייה רבא מברך", קב"ה אתמלי דחמין, וחיים על כלא. בראשית ס"ב ב', תוספתא

כי העונה "אמן יהא שמייה רבא מברך" בכל חג, קורעין לו גזר דיני (שבת קי"ט ב') רש"י שם פפרש "בכל חג" — בכל כוונתו ראה תוספות שם ד"ה כל העונה, מה שמביא בשם פסקתא דמעשה ד"ר יטמעאל בן אלישע) ברכות ג' א'

289. בזמנא דמותא אית במתא, לא יתחזי בר-נש בשוקא; בנין דאית ליה רשות למחבלא כלא. בראשית ס"ג א', 5, 770

בין ס' ע"א ע"ג.

- רבה ה' י"א) משמתו נביאים אחרונים — חגי, זכריה ומלאכי—פסקה רוח הקדש מישראל, ואף על פי כן היו משמיעים להם על בתיקול (תוספתא, סוטה פרק י"ג ציון ר') משמתו נביאים אחרונים — חגי, זכריה ומלאכי — פסקה מהו רוח הקדש, אף על פי כן משתמשין היו בבתיקול (ירושלמי, סוטה פ"ט ה"ג. ראה ירושלמי, עבודה זרה פ"ג ה"א, הוריות פ"ג ה"ה)
304. דינא דעלמא, ופתקין נפקין מביימלכא. ויקרא ל"א ב'
304. ביומוי דאנוש אפילו ינוקי דההוא דרא כלהו הוו משנחן בחכמתן עלאין, והוו מרחצן בהו. בראשית נ"ו ב'
- ע"ד "דור איש" ראה שבת קי"ה ב' ירושלמי, שקלים פ"ו ה"ב בר"ר ה' א'
295. בזעיר אנפין אית סטרא דטב וביש. במדבר קל"ח ב'
296. בחוכה דדרא, קרישייא יצדיקייא יתפסון. במדבר רי"ח א', 285
297. בחוטמא אשתמודע פרצופא. במדבר ק"ג א'
- אין מעידים אלא על פרצוף הפנים עם ההוטם (בבא מציעא כ"ז ב')
298. בטלו הקרבנות לא בטלה התורה. בראשית ק' א', מהנ"ע
299. בי-כנשתא אצטריך למבני ליה בשפירו סניא ולא תקנא ליה בכל תקונין; דהא בי-כנשתא דלתתא איהו סאים כגוונא בית המקדש דלעילא שמות נ"ט ב', רע"ט
300. ביה כבשי דרחמנא למה לך? ! במדבר רנ"ב ב', 22
- ראה כרבות י' א'
301. ביום המיתה כל מה שחיה נחשב כיום אחד אצלן. בראשית צ"ט ב', מהנ"ע 189
302. ביומא דאתקם משכנא לתתא, בההוא יומא אתקם משכנא אחרא לעילא. ויקרא ז' ב'
303. ביומא שביעאה דחג הוא סיומא
305. ביומוי דאנוש הוו חכימין בני-נשא בהכחה דחרשין וקוסמין, ובהכמתא למעצר לחילי דשמיא. בראשית נ"ו א'
306. ביומוי דשלמה שליט סיהרא, וישמא אתכניש; וביומוי דמשה אתכניש סיהרא, ושמשא שלמא. במדבר קפ"ח ב'
307. ביומי קדמאי הוה בר-נש אמר לחבריה: "אימא לי מיה דרא דאורייתא וטול מנה כסף"; השתא אמר בר-נש לחבריה: "טול מנה כסף ואשתדל באורייתא" — ולית מאן דישנת, ולית מאן דירבין אודניה שמת קע"ו א'
308. בית המקדש קודם לקבוץ גליות, קבוץ גליות קודם לתחית המתים, ותחית המתים הוא אחרון שבכלם. בראשית קי"ט א', מהנ"ע 206
309. בכל אתר "ביום ההוא" יומא בתראה הוא. במדבר קע"א א'
310. בכל אתר דאשתכח ביה צדק, כל רוחין וכל מזיקי עלמא ערקין מניה. ויקרא נ"א ב', 254

- בימי" — אינו אלא לשון צער (מגילה י' ב')
ראה "אפיקי יהודה", דרוש מ' אות ב'
316. בכל אתר דלא אשתכח דכר
ונוקבא, ברכאן לא שראן עלוי.
ויקרא י"ז א', 12, 87
317. בכל אתר דלא אשתכח דכר
ונוקבא, לא כדאי למחמי אפי שכינתא.
ויקרא נ"ט א'
318. בכל אתר דלא אשתכחו דכר
ונוקבא כחדא, קב"ה לא שוי מדוריה
בהווא אתר.
בראשית נ"ח ב'
319. בכל אתר דמלי דאורייתא
אשתמעו, קב"ה וכל חיילין דיליה כלהו
צייתין למלוהיה.
במדבר קי"ח א'
320. בכל אתר דצדיקיא אזלי, קב"ה
נטיר לון ולא שביק לון.
בראשית קפ"ט א'
321. בכל אתר ואתר "חקת עולם"
אתקרי "גזירא דמלכא".
ויקרא ס"ט א'
322. בכל אתר "ויהי היום" דא ראש
השנה
במדבר רל"א א', 315, 575
- ויהי היום (איוב א' ו') — דא ראש השנה,
דקב"ה קאים למירו עלמא (זהר, שמות ל"ב
ב') והנה ביומא דרינא—בריש שתא (תרנ"ג,
איוב א' ו') והוה יום דינא רבא—יום שבוק
פרחניא (תרנ"ג, איוב ב' א') ויהי היום ויבוא
שמה (מלכים ב' ר' י"א) — מאן הוא יומא
דא? ההוא יומא, יומא טבא דראש השנה
הוה (זהר, שמות מ"ד א') דאח שבלי הלקט,
סימן ש"ב, מדרש איוב (ש א. ווערטהיימער,
ירושלים, תרפ"א) א' א'
323. בכל אתר "לכ"ן" שבועה איתיה.
בראשית קנ"ו ב', ס"ח, 333

311. בכל אתר דברכאן אצטריכו
לברכא, בעי קב"ה לאתברכא בקדמייתא,
ולכתר אתברכו אחרנין; ואי קב"ה לא
אתברך בקדמייתא אינון ברכאן לא
מתקיימין.
בראשית רכ"ז ב'
ראה "רבש לפי", מערכה ב'
312. בכל אתר דהוי שלימותא שכיח,
אקרי "נורא".
שמות ע"ט א', 1157
313. בכל אתר דכורא רדיף בתר
נוקבא.
בראשית רמ"ה א', 209
314. בכל אתר דכתיב "ויהוה" —
הוא ובית-דינו.
בראשית ס"ד ב'
דאח ירושלמי, ברכות פ"ט ה"ה בר"ד
נ"א נ' וכו אמר ר' אלעזר "והאליהם" —
הוא ובית-דינו (בר"ד נ"ה ר')
315. בכל אתר דכתיב "ויהי" —
איהו צער; "ויהי בימי" — צער ודאי;
"ויהי היום" — יומא דאית בה צער.
במדבר רל"א א', 322, 573
- רב אומר כל מקום שהוא אומר "ויהי"
דכר חרש הוא, ורבי שמעון אומר כל מקום
שהוא אומר "ויהי", דכר שהיה נפסק להרבה
ימים וחזר לכמות שהיה (תנחומא, נשא ט"ו)
"ויהי" — רבד חרוש הוא, דרשב"י אומר
דכר שהיה נפסק, וחזר לכמות שהיה (במדבר
רבה י"ב ה') "ויהי" — רב אמר דכר שלא
חיה נברא בעולם אלא עכשיו ורבי שמעון
בז יוחאי אומר מאי "ויהי"? — רבד שהיה
נפסק, וחזר להיות כמה שהיה (פסיקתא רבתי
[הוצאת מאיר איש-שלום] דף י"ח עמוד ב')
- כל מקום שנאמר "ויהי"—אינו אלא לשון
צער (במד"ר י' י"א) דכר זה מסורת בירינו
פאנשי כנסת הגדולה "כל מקום שנאמר
"ויהי" — אינו אלא לשון צער" ויהי

329. בכל יומא ויומא בת-קול נפקת
מטורא דחורב ואומרת: "ווי לון לבני-
נשא מפולחנא דמאריהון! ווי לון לבני-
נשא מעלבונה דאורייתא!"

שמות ה' א'

ראה אבות פ"ו משנה ב' דאה תענית כ"ד
ב' רש"י ר"ה בת קול

230. בכל יומא ויומא דינא תלי
בעלמא; בנין דעלמא על דינא אתברי
וקיימא.

ויקרא ל' ב'

331. בכל לילא וליילא, עד לא ישכב
ועד לא נאים, בעי ברינש למעברד חושכנא
מעוברדי דעביד כל ההוא יומא.

בסדר קע"ח א'

332. בכל מלה דאתחדש באורייתא
על ירא דההוא דאשתרל באורייתא, עביד
רקיע חרא.

הקדמה זוהר ד' א', 784.

אולם להפך "כל מי שגילה לו הקב"ה דבר
ואינו כותבו, ויכול לכתוב, הרי גוזל מי שגילה
לו, כי לא גילה לו אלא לכתוב" (ספר חסידים,
תק"ל) כשאדם כותב בספר מה שלומד איוה
חידוש, הכתיבה זו היא עולה לו במקום
קרבו(לב אריה, בהקדמה) כל מי שמגלין לו
רוי תורה מן השמים ואינו כותבם, עתיד ליתן
את הדין (ספר רבנו אפרים על התורה, כ"ג,
פ' תשא) כל זה טובא ב"פירוש אולגאי" לספר
חסידים יבחרושי אגרות (בבא בתרא י' ב'),
על המאמר "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו
בידו", כתוב בזה"ל "כי עיקר הלימוד
ושנעשה בו רושם, הוא הלימוד הנא מכתבת
יד על כו נקראו החכמים סופרים"

333. בכל מקום שאתה מוצא "ולא...
לא" היא שבועה.

בראשית קי"ד ב', מהנ"ע, 328

334. בכל סטריין — בין לעילא, בין
לתתא — מדבר ונוקבא כלא אתיא.
בסדר קע"ד ב'

אין "לכו" אלא שבועה (תנחומא ואדא
ב'), אין "לכו" אלא לשון שבועה (שמו"ר
ו' ה' תנחומא שופטים א') לכו חכו לי
נאום ד' אסר הקב"ה "שבועה היא לפני
שכל מי שיהכה למלותי, אני בעצמי מעיד
בו למכות" (ילקוט, צפניה, תס"ז) ראה ראש
השנה י"ח א', ילקוט, תהלים, תרנ"א

324. בכל אתר "צור" — נבזרה.

שמות ס"ד א'

כו גם עד (בחולם), על כו מתורגם "ויבאו
מבצר צר" (שמואל ב' כ"ד ז')—ואתו לקרוין
כריכו ראה "קדמוניות התלמוד" ר"ר ש
קרויס, ערך "כרד", גם סאמרו "הכרד, העיר
והכפר בתלמוד", ב"העתי" ג'

325. בכל אתר קב"ה תבע עלבונא
דצדיקייא יתיר על דיליה...

שמות ס"ד א'

כשהיה עומד ומקטיר לעכו"ם לא יבשה ידו,
וכיון שפשט אותה כנגד הנביא יבשה, מכאן
אתה למד שחס הקב"ה על כבוד אותו צדיק
יותר מכבודו (תנחומא, תולדות י"ב) החסיד
הקב"ה בכבודו של צדיק יותר מכבודו (בר"ר
ל"ט י"ח)

326. בכל אתרא וא"ו מוסיף על
ענין ראשון.

בראשית רס"א א', השמטות

ראה פתחים ה' א', תענית י"ד ב' ס"ו
א'

327. בכל דוכתא דאת ט' תמן, לית
ישובא לאת ק' תמן לאתיישבא ביה.
שמות קנ"ב א'

328. בכל זמנא דישראל בגלותא, אי
אינון זכאין קב"ה אקדים לרחמא עליהו
ולאפקא לון מנלוחא; ואי אינון לא זכאין
מעכב לון בגלותא עד ההוא זמנא דאתנור.
ויקרא ס"ו ב'

זכו — אחישנה, לא זכו — בעתה (סנהדרין
צ"ח א')

335 בכל עובדא ועובדא דברא קב"ה גבר, אנוש, איש; גדול שבכלם — אדם.
בעלמא, הוה מסתכל באורייתא וברא ליה בראשית קל"ד א'

336 בכל עובדוי דבר-נש לבעי ליה דלהוון כלהו לשמא קדישא ייקרא "א ב'

יכל מעשיר יהיי השם שמים (אבות פ"ב מ"ב)
337 בכל רקיעא ורקיעא אית פתחין וידעין, ושולטנו דכל ממנן מפתחא לפתחא רשימא, ומההוא פתחא ולהלן לא שלמא אביזו כמלא נימא

343 בלעם הוה רע-עין דלא אשתכח רע-עין בעלמא כוותיה; דבכל אתר דהוה מסתכר בעינוי הוה מתלטייא.
שמות ר"ט ב'
ע"ד 'אין מילכות נענת בחברתה אפילו כמלא נימא" (ברכות ס"ח ב')

338 בכל שעתא דחייבין אסניאי בעלמא, ודינא שריא בעלמא, זכאין די בהון לקאן עלייהו
במדבר ר"ח א' 296

339 בכלא עביר קב"ה שליחותא דייליה, ולית לן יאנהנא קלנא בכל מה דאיהו עביר

345 במה דאזיל בר-נש ובההוא ארחא דאתרבק ביה, הכי משיך עליה תילא ממנא דאזיל לקבליה.
ויקרא ק"ז א'
הרבה צנאים מינה קב"ה יארם הזה (בר"ר י' ו') בכל מקום הקב"ה עושה שריותו, ולא ברא דבר אחר יבט"ה (במד"ר י"ח י"ח), ככל היא עישה לריותו (פרקי רבי אליעזר, ס"ט)

340 בבלהו אתר דשמא אדבר תרי זמני, פסיק טעמא בגווייהו.
במדבר ק"ה א' 1528

אתה מוצא באברהם אברהם יש בו פסק, יעקב יעקב יש בו פסק, שמואל שמיאל יש בו פסק אבי משה משה אין בו פסק (שמות רב ב' י"ב)

341 בכמה דרגין אתקרי בר-נש: אדם, במסכנותא הוה עלמא מיומא

ויקרא ס"ח א' 891

342 בלילה בתראה דחנא אי יסתכל

בר-נש בצולמא דיליה וחזוי ליה שלום, לא אתגור עלוי מיתה.

בראשית רנ"ז ב', השמטות 883

האי מאן רבעי לירע אי מסיק שתיה אי לא, ניתלי שרנא בעשרה יומי דבין ראש השנה ליום הכפורים כביתא דלא נשיב זיקא, אי משיך נהוריה נירע דמסיק שתיה (הוריות י"ב א' כריתות ה' ב')

343 בלעם הוה רע-עין דלא אשתכח רע-עין בעלמא כוותיה; דבכל אתר דהוה מסתכר בעינוי הוה מתלטייא.

במדבר ר"א ב' 128

דאה אבית פרק ה' משנה י"ט

344 במאי אתירע בר-נש למנדע מאן איהו, לקרבא בהדיה או לאמנעה מניה? — ברוגזיה

שמות קפ"ב א' 391

בשלושה דברים אדם ניכר — בכוסו, ובכיסו ובכעסו (עירובין ס"ה ב')

345 במה דאזיל בר-נש ובההוא ארחא דאתרבק ביה, הכי משיך עליה תילא ממנא דאזיל לקבליה.

בראשית נ"ג ב'

346 במה דאיהו דן, ביה אתרן.

שמות ל"ג א'

בקרייה שבשלו, בה נתכשלו (פסח י"א א')

347 במופלא ממך אל תדרוש, ובמכוסה ממך אל תחפור.

שמות ס"ב ב'

ראה חגיגה י"ג א', ירושלמי, פסח פ"ז פ"ח ה"ה

- דעבר אדם על פקודי קב"ה, עד דאתא
נח וקריב קרבן ואתיישב עלמא
בראשית ס"ג ב'
- 349 במקום שאמרו לקצר אין אדם
רשאי להאריך.
בראשית כ"ד ב'
ראה ברכות י"א א'
- 350 בנוי דקין הוו "בני אלהים"
בראשית ל"ז א'
- 351 בני אהרן לא אשתכחו בישראל
כוותיהו
ויקרא ס"א ב'
- 352 בני האלהים — אין רברבין
ממנין שליחין בעלמא לאישגחא בעובדין
דבני-נשא
שמות ל"ב ב'
- 353 בני, חיי ומוזני לאו בזכותא
תליא מלתא, אלא במזלא קדישא תליא
מלתא
שמות ו' א', 1462
- חיי, בני ומוזני לאו בזכותא תליא מילתא
אלא במזלא (מועד קטן כ"ח א' ראה שם
תוספות ד"ה אלא)
ג' דברים שאין אדם עומד עליהם חיים,
בנים ומוזנות (פרקי רבינו הקדוש פרק ג'
סימן י"א, ספר הקלוטים, גרינהוט, ח"ג)
כי שישא איה תלויים במזל העליון (כתר
מלכות לרדב"ו)
- 354 בני, חיי ומוזני לאו בזכותא
תליא מלתא, אלא במזלא תליא מלתא.
בראשית קפ"א א'
- 355 בנין במזלא תליא, ולא במלתא
אחרא.
בראשית קנ"ז ב'
- 356 בסוריא הוה בר-נש דבכל אתר
דאסתכל, אפילו לטב, כלא אתהפך לביש
ויקרא ס"ג ב', 126
- 357 בערנא דיערע מותנא בבני
אנשא, קיימא אתגור וכרוזא אעבר על
כל חילא דשמיא, דאי ייעלון בנוהו בארעא
בבתי כנסיית ובבתי מדרשות ויימרון
ברעית נפ טא ולכא עניינא דקטרת בוסמין
דהו ליהו רייז-אל, דיתבטל מותנא מנייה.
בראשית ק' ב, מהנ"ע 40
- 353 בעוברא דלתתא אתעד עוברא
דרעילא
ויקרא צ"ב א' 283
- ראה אהבת חסד, חלק נני פרק ג'
359 בעי בר-נש בביתחא דביתא
דרישמא שמא קדישא
דברים רס"ד ב'
- 360 בעי בר-נש לחדרא מלי
דאורייתא לבריה כחרבא דאיהו שננא
בתרי סטרוי.
דברים רס"ט א'
- 351 בעי בר-נש למבעי רחמי קמי
קוב"ה כד אודווג, דלא יתדחי מקמי אחרא.
דברים רפ"ד א'
- 362 בעי בר-נש למיקם בקיומא
מקמי ספר תורה .. כגוונא דא בעי בר-
נש למיקם בקיומיה לקמיה דתלמיד חכם,
בגין דאיהי קאים בדיוקנא קדישא עלאה
ויקרא פ"ו ב'
- מפני לימדיה עימדים, מפניה לא בל שבו
(קדושין ר"ג ב'). . כמה טפשיי שא"י אישי
דקיימי מקמי ספר תורה, ולא קיימי מקמי
גברא רבה (מכות כ"ב ב')
- 363 בעי בר-נש לסדרא פתוריי
בלילה דשבתא, בגין דשאר עליה ברכאן

נה למפרע — חו" (כלה רבתי, פרק ב')

371. בקרמייתא לבעי בר-נש רחמינ עליה, ולבחר על אחרא.

בראשית צ"ד ב'

ובתלמוד "כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תהלה" (בבא קמא צ"ב א') כשנתרצה להם ובקש רחמים עליהם, אותה שעה שב עליו הקב"ה (פסיקתא רבתי, פל"ח)

372 בקדש מעלין ולא מורדין ; במסאבו מורדין תדיר ולא מעלין. במדבר קס"ב ב'

מעלין בקדש ואין מורדין (ברכות כ"ח א', ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג)

373 בקטרא דפלגא קפסירא (= קסטירא) שכיח.

בראשית ל"ז א'

בקשר המריבה השומר מצוי — (במקום שיש ריב שם נמצא גם שומר המיכר את המריבים) קטר — קשר פלגא — מריבה (פלגא — בעל מריבה, רש"י ניטין ל"א ב') קפסור — קסטור = שומר

374. בר-נש בעי למהוי שפיל בהאי עלמא במלי דאורייתא, דהא לית גבהו באורייתא אלא בעלמא דאתי.

שמות קכ"ט א'

375. בר-נש דאיהו זכאה, איהו קרבנא ממש לכפרא ; ואחרא דלאו איהו זכאה — לא איהו קרבנא, בנין דביה מומא.

בראשית ס"ה א'

376. בר-נש דאיהו מסאב גרמיה, מסאבין ליה לעילא. במדבר קנ"ב ב', 227, 232

377. בר-נש דאשתכח פנים, לית ביה מהימנותא.

ויקרא צ' ב', 1282

מלעילא ; וברכתא לא אשתכח על פתורא ריקניא.

שמות ס"ג ב', 402

364. בעי בר-נש לקנאה לאנתתיה, בנין דיתקשר עמה ברחימותא שלים ; דהא מנו כך לא יהיב עינוי באינתו אחרא. בראשית רמ"ה א'

365. בעי לארחא בבוסמין כד נפיק שבתא, על דאסתלק ההוא רוחא, ונפשא דבר-נש אשתארת בערמולא בנין ההוא סליקו דאסתלק רוחא מנה.

שמות ר"ח ב', 452

366. בעירי לא מתנהגן אלא במה דנהגו להון. במדבר ר"י א'

367. בעירי מיומא דאתילידו, כלהו נטרי גרמיהו וערקין מן גו נורא ומן כל אתרין בישין.

בראשית קע"ט א'

368. בעל הבית דמזמין אפילו למלכא, אית ליה למעבד רעותיה.

במדבר רמ"ד א', 1380, 1285, 979

כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה (פסחים פ"ו ב'). יען "כל אחר ואחר מלך בתוך ביתו" (אדר"ג פרק ב"ה ג'), ו"אפילו קרחה בביתיה פודשכא ליהווי" (פגילה י"ב ב')

369. בערביא קורין לחרוי דבר-נש "כח".

במדבר ר"א א'

370. בצדיקיא שמיהון גרים לטב, בחייביא שמיהון גרים לביש. בנח כתיב "ונח מצא חן"; בער, בכור יהודה, אתהפכי אתווין לביש — ער = רע.

בראשית נ"ח ב'

וכו "ער — למפרע הוא רע וכיוצא בו

378. בר-נש דאתי למחטי קמי מאריה, מאריהון דגיהנם; והווא לבושא ווי למאן הוא אוקיד גרמיה בשלהוביתא דיצר הרע. דאתלכש ביה. ויקרא כ"ז א'
379. בר-נש דאתיב כחשובא, ודיריה הוה כחשובא תדיר, בר יבעון לאנהרא ליה בעיין לאפתחא ליה נהורא זעורתא בעינא דמחטא; ולבתר — רב מניה. זכרין בכל זמנא, עד דינהרון ליה כל נהורא בדקא יאות. בראשית ק"ע א'
380. בר-נש דאתילד לא אתמנא עליה חילא דלעילא עד דאתגור. ויקרא צ"א ב'
381. בר-נש דבעי לאתקדשא מקדשין ליה, ופרשו עליה קדושה דלעילא. במדבר ככ"ו א', 386
382. בר-נש דזכי לבר בהאי עלמא, לבעי ליה לנגדא עפרא על עינוי בר דאתקבר. בראשית רכ"ו א'
383. בר-נש דיתיב בקרתא דיתבין בה אנשין בישין, ולא יביל לקיימא פקודין דאורייתא ולא אצלח באורייתא, עביד שנוי מקום. במדבר ר"ח א'
384. בר-נש דלא זכי בכנין בהאי עלמא, לא זכי בהווא עלמא לאעלא גו פרגודא. בראשית צ' א'
385. בר-נש דלא זכי בהאי עלמא בלבושין דמצוה, כד עייל להווא עלמא מלבשין ליה בחד לבושא דאשתמודע לנבי
386. בר-נש דמיתת אתתיה, לא אתחזי ליה למיסב אתתא אחרא עד דקביר לקדמייתא. ויקרא פ"ח ב'
387. בר-נש דמקדש גרמיה מלרע קב"ה מקדש ליה לעילא. ראה מועד קטן כ"ג א'
388. בר-נש דנפיק לארחא יתבוין לתלת מלין — לדודן, לקרבא, לצלותא. בראשית ר"ד ב'
- התקין עצמו לשלשה דברים לתפלה ויגדו וילמחמה (קחלת רבה ט' כ"ד)
389. בר-נש דנשכיה חויא בר בעין לאגומא ליה אמרו: "הא חויא הבוי!" במדבר קס"א א', 1268, 1400
390. בר-נש דעביד מצוה, ההיא מצוה סלקא וקיימא קמי קב"ה ואמרה: "אנא מפלניא דעביד לי!" ויקרא פ"ג ב'
391. בר-נש דקא מחלל שבתא לית ליה חולקא בעמא דישראל. שמות ר"ה ב'
392. בר-נש דרחים אתתא והוות דיירא בשוקא דבורסקי, אי לא הוות היא תמן לא עייל בה לעלמין; ביון דהיא תמן דמי בעינוי בשוקא דרובלא, דבל ריחון דעלמא טבין אשתכחו תמן. ויקרא קט"ו ב'
393. בר-נש כד איחו לבר מאתריה

401	ברכאן דלעילא לא משתכחי אלא במה דאית ביה ממישא ולאן איהו ריקניא. בראשית פ"ח א'	"ג'ורא" אתקרי דברים רע"ח א
402	ברכאן דלעילא לא שריון על פתורא ריקניא ולא באתר ריקניא. בראשית פ"ח א, 383	394 בר-נש כד צלי צלותיה לא יומא עליה "זכרני" ו"פקדני", בנין דאיכא זכירה ובקירה למב, וזכירה ובקירה לביש בראשית ק"ס א'
403	ברכאן לא אשתכחו אלא באתר דא'תבח דבר וניקבא. בראשית נ"ה ב', 12	395 בר-נש לא מית עד דחמי ייטכיתא ויקרא פ"ה א', 405
404	ברכתא דבנוי דבר-נש ברכתיה איהו בראשית רכ"ו ב'	אינו נפטרו עד שהאין בני שביה (במד"ד י"ט י) אין הנשמה וגאה מן הנוף עד לתראז פני יכנה ופרק רבי אליעזר, י"ד
405	ברכתא דלעילא לא שריא באתר ריקניא. שמות פ"ז ב'	396 בר-נש מקדש גרמיה מלרע, מקדשין ליה מלעילא ויקרא כ"ד ב', 381
406	ברכתא דלעילא לאו איהו פחות כאלף מכל זינא וזינא. בראשית קס"א א'	397 בר-נש עד לא יקדש ידוי בצכרא אקרי "טכא", כיון דאתקדש אקרי "טהור" בראשית הפ"ד ב, 761, 1062
407	ברכתא לא אשתכח על אתר ריקניא. שמות קנ"ג ב'	398 ברא בוכרא חיבין כל אחוי ביקריה. יקרא פ"ג א'
408	ברכתא לא שריא באתר ריקניא שמות פ"ז א'	חייב אדם בכבוד אחיו הגדול (יורה דעה סימן ר"כ סעיף כ"ב) ראה כתובות ק"ג א'
409	ברכתא לא שריא במלה דקאים במדידן, ובמלה דקאים בחושבנא. שמות רכ"ה א', 990	399 ברא מזכי אבא. ויקרא י"ז א'
410	ברכתא לא שריא במנינא. שמות קפ"ו ב'	סנהדרין ק"ד א' ראה סוטה י' ב' תוספות ר"ה דאיייתה גם בר"ר ס"ג ב', ויק"ד ל"ו ר' ראה גם "אגרות ראייה" למרו ר"א"י קוק, ספר ב', מכתב י'
411	בשביל עעקה נוהל האדם העולם הזה והעולם הבא. שמות כ' א', 480	400 ברוגזיה ממש ידע ליה בר-נש וישתמודע מאן איהו. שמות קפ"ב א' 344

- 419 בשעתא דאתברי עלמא אתברי
האי בירא, ובערב שבת בין השמשות
אתברי פומא דיליה; והאי איהו באר
דחמו יעקב ומשה
שמות י"ב ב
ראה אבות פ"ה ט"ו, פסחים י"ד א'
- 420 בשעתא דאתבריאוו (מזיקין)
אתקדש יומא, ואשתארו רוחא בלא נופא
בראשית מ"ז ב'
- 421 בשעתא דאתי בר-נש לאתדכאה,
ההוא רוח כסאבא אתכפייא קמיה ולא
יכייל לשלטאה עליה.
בראשית קס"ט ב
- 422 בשעתא דאתי קב"ה לבי כנשתא
דיא אשכח תמן עשרה, מיד כועס.
בראשית ר"ו א', השמטות
- בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא
בה עשרה מיד הוא כועס, (וברכות ו' ב')
- 423 בשעתא דבנינשא דמיכין
וטעמין טעמא דמזתא ונשמתא סלקא
לעילא, קיימא באתר דקיימא, ואתבחינת
על עובדהא דעבדת כל יומא, וכתבין לדי
על פתקא
במדבר קכ"א ב'
- 424 בשעתא דבעי לאתנהרא צפרא,
אתחשך ואתקצר נהורא, וקדרותא
אשתכח.
שמות מ"ו א'
- 425 בשעתא דבעי קב"ה לכפרא
חבין דעלמא, אלקי בדרוע דילהון ואסי
לכלהו.
במדבר ר"א א', 20, 446
- 426 בשעתא דבעי קב"ה למיסב
בשבתות וימים טובים לה
שולטנותא לסמאל ולנחש ולכל ממנין
דיליה.
במדבר רפ"ג א'
- 413 בשית סטרין אית לאסתכלא
בדוקנין דבני-נשא ולמנדע חכמתא על
בורייה, ואלין אינון: בשערא, בעיינין,
בחוטמא, בשכוון, באפיין, בידין (= באינון
שרטוטין דידין).
שמות ע' א', רוא דרז"ו 487
- 414 בשלהוביתא דסלקא אית תרין
נהורין — חד נהורא חורא דנהיר, וחד
נהורא דאתאחיד בה, אוכמא או תכלא.
בראשית נ"א א'
- 415 בשעה שהנשמה זוכה ועולה
למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום וינוח
על משכבו.
בראשית קכ"ד ב', מהנ"ע
- ראה "מלביאל" (ורשה תרל"ה) דף ט' עמוד
א', "מעשי ה'" בתחלתו בענין ההיולי, של"ה
דף מ"ג
- 416 בשעה שנכנסים הרשעים
בגיהנם, מכניסין ליצר הרע לראות בהם
בראשית ק"י א', מהנ"ע
- 417 בשעת דישראל שראן דארעהון
קב"ה משתעשע בנינתיה וקריב לגבייהי
דישראל ושמע קליהון, ואשתכח בהו;
כיון דגרמא חובייהו ואתגלי ישראל
מארעא קדישא, קב"ה לא עאל בגינתיה
ולא משתעשע ביה.
דברים רפ"ז א'
- 418 בשעתא דאשתכח מזונא לתתא,
אשתכח מזונא לעילא.
ייקרא ז' ב

432. בשעתא דבר-נש מית אתיהב ליה רשותא למחמי, וחמי גביה קריבוי וחברוי מההוא עלמא, ואשתמודע להו. כראשית רי"ח ב', 429, 453

433. בשעתא דבר-נש נאים בערסיה, נפקא נפשיה וסלקא ואסהידת ביה בבר-נש על כל מה דעבד בכל יומא. ויקרא ס"ז א', 718

נפש מנדת לו כל הדברים (מסיקא רבתי, הוצאת מאיר איש שלום, ווינא, תר"ם, ב"ח) נשמתו של אדם מעידה בו אכריו של אדם מעיריו בו (חגיגה ס"ז א')

434. בשעתא דבר-נש שוי דעותיה לגבי פולחנא דמאריה, ההוא רעותא סליק בקדמייתא על לבא, דאיהו קיומא ויסדא דכל גופא; לבתר סליק ההוא רעותא טבא על כל שיפיי גופא, ורעותא דכל שיפיי גופא ורעותא דלבא מתחבראן כחדא, ואינון משכינ עליהו זיהרא דשכינתא. שמות קצ"ח ב', 1043, 1128

435. בשעתא דבר-נש שכיב ודינא שריא עליה לנפקא מהאי עלמא, אתוסף רוחא עלאה ביה, מה דלא הוה ביומוי; וכיון דשריא עלוי ואתרבק ביה, חמי מה דלא זכי ביומוי. כראשית רי"ח ב', 396

"כי לא יראני האדם וחי" — כחיהם אינו רואים, אבל רואים הם כשעו מיתתו (במרד"י י"ד ל') ורבותינו רדשו מן המקרא הזה (לפניו יכרעו כל יודרי עפר ונמשו לא חיה, תהלים כ"ב ל') — שהמתים לפני מיתתם, בשעת נסילת נשמת, רואין פני שכינה (רש"י, שם) ראיתא במדרש שהארם בשעת מיתתו רואה פני שכינה (חדושי אנרות, נדה ל' ב')

436. בשעתא דבר-נש שתוף לקב"ח כחדווה דיליה, סכ"ח אתי לנגתא דעין כמכרד קט"ו ב'

נוקמין מעמין עובדי עבודה זרה, אתער שמאלא ואתמליא סיהרא מההוא סמרא דמא.

שמות כ"ט א'

לבנה—זוקה סימןו דע לשונאיהם של ישראל, מפני שישראל מונין ללבנה (סוכה כ"ט א') ראה פרקי רבי אליעזר, סוף פרק ו'

427. בשעתא דבר-נש אזיל באורחוי דקב"ח, קב"ח מקריב ליה לגביה ויהיב ליה שלוח ונייחא.

שמות כ"ט א'

428. בשעתא דבר-נש אזיל בארח קשום ואמשיך עליה רוחא קדישא עלאה ואתרבק ביה, ברא דיוליד ויפוס מניה לעלמא, הוא משיך עליה קדושה עלאה. כראשית נ"ד א'

429. בשעתא דבר-נש אסתלק מעלמא, אבוי וקריביה משתכחן תמן עמיה, וחמא לון ואשתמודע לון; וכל אינון דהוה מדוריה גביהו בההוא עלמא, כלהו מתכנשי ומשתכחי עמיה, ואזלין עם נשמתיה עד אתר דתשרי באתריה. כראשית רי"ח א', 432, 453

ראה קב הישר, פרק י"ט

430. בשעתא דבר-נש אתי לאתחברא באורייתא הרי היא פתיחא לקבלה ליה ולאשתתפא בהדיה; ובשעתא דבר-נש סתים עיניו מינה ויהך לארזא אחרא, הרי היא סתימא.

ויקרא ל"ו א'

431. בשעתא דבר-נש יתיב על פתורא, שכינתא קיימא תמן וסמרא אחרא קיימא תמן ...

כמכרד קט"ו ב'

- וועקער מתמן לאכוה ואמיה, דאינן שותפין בהריה, ואייתי לון עמיה להווא חרווה, וכלהו זמינין תמן ובני-נשא לא ידעין במדבר די"ט ב'
437. בשעתא דברא קב"ה לאדם הראשון דכר ונוקבא אתברואו והוו תרווייהו, דא עם דא, קשירא — נוקבא לאחורא ורכורא לקמא; עד דנסר לון קב"ה.
- שמות ר"א א'
- דאה ברבות ס"א א'. עירובין י"ח א'. כתובות ח' א': בר"ר ח' א' א"ר שמואל: "דו פרצופין בראו ומנסרו ועשהו נב לבאו ונב לבאו (שוחר טוב, קל"ט) ראה והר, בראשית ל"ר ב'
438. בשעתא דברא קב"ה לאדם, עבר ליה בדיוקנא דעלאי ותתאי; והוה כליל מבלא, והוה נהוריה נהיר מסייפי עלמא עד סייפי עלמא, והוה דחלין פניח כלא.
- במדבר ק"ז א', 17
439. בשעתא דדינא דבר-נש יתער, שארי וקרי ליה; ולית דידע ליה בר ההוא בר-נש דשכיב.
- בראשית רי"ח ב'
440. בשעתא דדינא תליא בעלמא, לא יתפרש בר-נש בלחודו, ולא יתרשם לעילא, ולא ישתמרע ביה בלחודו.
- שמות מ"ד ב', 5
441. בשעתא דהוה נחית יעקב למצרים, הוה דחיל, הוה אמר: "דלמא, ח"ו, ישתצון בני ביני עממיא".
- בראשית רכ"ב א'
442. בשעתא דזכאין לא אשכחו בעלמא, עלמא לא מתקיימא אלא בניניהון דמתייא.
- דאה תנחומא, תשא כ"ג
443. בשעתא דישראל בגלותא, כביכול, הקב"ה עמהון בגלותא.
- ויקרא ס"ז א', 698
- בוא וראה כמה חביבים ישראל לפני הקב"ה, שבכל מקום שגלו שכינה עמחו (מגילה כ"ט א')
444. בשעתא דכהנא פרים ידוי, אסיר ליה לעמא לאסתכלא ביה.
- במדבר קמ"ז א', 178
445. בשעתא דכהנא פריש ידוי לברכא עמא, כרין שכינתא אתיא ושריא עלוהי
- שמות רכ"ה א', 174
446. בשעתא דכל שייפין בעאפו ומרע סגי שריא עליהו, שייפא חדא אצטריד לאלקאה, בגין דיתסון כלהו.
- במדבר רי"ח א', 20, 425
447. כשעתא דמותנא אערע בעלמא, לא יתער אינש גרמיה למלה בעלמא; בגין דלא יתערון עליה.
- ויקרא י"ח ב'
448. בשעתא דמחבלא אשתכח בעלמא, בעי בר-נש לאתכסיא בביתיה ולא יתחזי בשוקא; בגין דלא יתחבל.
- בראשית ק"ב א', 5
- דכר בעיר — כנס רגליד (ככא קמא ס' ב'). בשעת הרבר, בשעת מלחמה — כנוס חרצ (רות רבה א' ד')
449. בשעתא דמסר קב"ה לישראל לשרא דמצראי, גזר עלייהו שבעה גזרות.
- שמות י"ח א'

457. בתר המהרני מבוג-קברו לא ימרב בקתנא ארתא דנשו קיימין, ולא יסתבל בגו קלל.

שמות קצ"ו ב'

ואל תעמוד לפני הנשים בשעה שחוזרות מן המטה (כרבות ז"א א')

458. בתר דנפקא נפשא מן גופא ואשתאר בלא רוחא, אסור למשבק ליה בלא סכורתא

ויקרא פ"ח ב'

459. "נרול" איהו כיון דשליט.

שמות ר"ג ב'

שעה משקת לו — שאני (כרכות ז' ב') ראה ילקוט תהלים, תרמ"ט

כ"י אסובעל ברורו — כפשה ברורו. כ"ז ברורו — באהרו. ברורג — נפתת ברורו — כשמואל ברורו (ראש השנה כ"ה ב') בית דינו של ירובעל נרול וחשוב לפני הקב"ה כבית דינו של משה ופית דינו של שמשון — כבית דינו של אהרן ובית דינו של יפתח — כבית דינו של שמואל ונשקלת ככתפא א"י ד' בית דינו של נרול ושל יפתח. ושל שמשון שקליו כגד משה ואהרן ושמואל (ירושלמי, ראש השנה פ"ב ריש ה"ח) תעלא בעידיניה סניד ליה (מצלח ג'ו ב')

כדקלטייבוס דרעי חזיריו אקילינו; ברם לרקליטייבוס סלכא אנו משובעדיים (ברך ס"ג א"ש"ט) אקילום מזוזיא מצלחג F דיקלמאנום מלכא לא בויג (ירושלמי, סוכות פ"ח ס"ג ה"ד) אפילו יהא ארס קלר ונלמנה סלר נעשה אחרת (חזקוני) מצח אשד. כ"ו, אסולו על שבקליש ונמנה פרנס על הצבור הרי הוא כאביר שבאבירים (ראש השנה כ"ה ב')

460. גבגלה, צעקה שמושגלת בעולם הזה ובעולם הבא

שמות כ' א' 461

הזהר ובעולם הבא

461. גדולה, צעקה ששורעת נזח דינו

450. בשעתא דמטי ומנא דברגש לנפקא מן עלמא, צולמא דבר-נש אהעבר מניה.

ויקרא י"ג ב'

451. בשעתא דמית יצסק אתו יעקב ועשו למקלה ועשו נפק מחולקיה דארעא ומכלא; ויעקב היסכול גלותא, יטול כלא. בראשית פ"ח א'

452. בשעתא דנפיק שבתא וסלקא נפשא ימירא, ואשתארו נפשא והנחא מתפרשן — עציבין, אהא ריבא דא ומתקרבן דא ברא וחדאן ...

ויקרא ל"ה ב' 385

453. בשעתא דנפס לישמחיה דמ-נש אולין כלהו קריבו וחברוי דהוא עלמא עם נשמחיה, יומחדין ליה אתרא דערונא ואקרא דעגשא.

בראשית ר"ח ב' 429, 432

454. בשעתא דמב"ה בעי למידן עלמא ככפנא, לא יחיל מלה דא לירא דכרוזא (הא) בל דינוג אחרניג דעלמא ברזוא טרז עלמא עדי לא ייתון לעלמא, ודינא דא לא אתיהיב לכרוזא, אלא קב"ה אכדיז עליה.

ויקרא צ"ב ב'

455. בשעתא דמב"ה זמנא לאתניא מתיא, כל אגינון נשמחין דנתערב מניה, כלהו קיימין דיוקנין סמיה; כההוא דיוקנא אמש דהון כהאי עלמא. בראשית קכ"א א'

456. בתר דאעבר דיקא לית ליה חשו למתבלא ונתבלא.

בראשית קמ"ב ב'

457. בתר דאעבר דיקא לית ליה חשו למתבלא ונתבלא.

בראשית קמ"ב ב'

של אדם מכל ימיו... והשכל אינו סאיר כל כד למשול על חומריות שגנוף (לזקומי אפרים פסק ב"ם, ע"ש).

468. נופא לא אזוווג בנוקבא עד דאזוווג בהרי כרית.

467. נופא תבידא אי ישתדל באוריתא ישכח אסותא.

468. גופיהון דצדיקיא דלא מתענגי בהאי עלמא אלא מתענוגי דמצוה וסודרתי שבתין חנין וזמנין, ההוא רוח מסאבא לא זיכיל לשלמא עליהו.

469. גיד הנשה אפילו בהנאה אסיר, ואפילו ליהביה לכלבא.

470. גיד הנשה — כלומר: גיד ואירא מנשוח לבני-נשא מפולחנא דמאריהון.

דרש "נשה" לשון שכחה, כמו: שני (בראשית ט"א נ"א) אולם בתלמוד ומדשו דרשו "נשה" מלשון קפיצה; על כן אמר רבי יחזקאל בן חי — "כמת נקרא שמו גיד הנשה" — שגשה במקומו ועלה (תליון צ"א א') א"כ חנינא — "למד נקרא שמו גיד הנשה" — ושגשה מסקומו; עבר ר"ע"ה ט"ז) מה עשה המלאך? — אחו בניר הנשה של בן חירץ ונשה גיד הנשה שלו (פרקי דבי אליעזר, פרק ל"א) בילקוט, בראשית קל"ג הירושלמי "שגשה את מקומו" כפירוש רש"י לבראשית ל"ב ל"ב, נכסו שתי ההוראות כאחת באזהרות ליום שני של שבועות לר' שלמה בן גבירול נאמר, "שסנך לך מן הנשה, רכך גיד הנשה"

שמות כ' א', 512. ראה ראש השנה ט"ו ב'

462. נופא אזיל בתר דיקנא, ודיקנא לא אזיל בתר נופא.

463. נופא אתקרי "עלמא זעירא".

נופא דבר נש אתקרי "עולם קטן" (תקוני זהר, שתיין ותשע) - אביו דבר נש כלחו אינון - ססודרין על-סודרי בראשית, ובגין דא אתקרי כר נש "עולם קטן" (תשלומי זהר, קע"ה א') המשכיל שקול כנוד כל העולם - וכנוד יצירת האדם שהוא "עולם קטן" (תנחומא סודרי ג') למיכר נברא אדם יחירי כל המסיום נפש אמת מישראל מעלה עליו הכתוב כאלו קיים עולם מלא (מגלה רנ"ו א') ראה בבא בתרא י"א א')

מוציא השם "עולם קטן" או "עלמא זעירא" לאדם, הנה ההגנות בו כל מה שברא הקב"ה באדם, כרא בארץ (ילקוט, ריש פרשה בוא) ויצר באדם כל מה שברא בעולמו (אדר"נ פרק ל"א). ראה תנחומא-הקדום, וראו י"ח טפני ט"ח אמרו הכתים כי האדם "עולם קטן" - ו"אשונה" הפעם — מפני שמצאו בו חלק-מכל נבראי זה העולם. (חמבטש, אבן סליריה) ואין דעתי עתה לדבר על הכת הדברי אשר באדם כלכו, אשר בעבורו נקרא האדם "עולם קטן" (עקלים, מאמר ב', פרק ל"א) ונקראו טף האדם גם "עיר קטנה", כמו עיר קטנה — זה הגוף (נדרים ל"ב ב'), על פי הדרשה הזאת נאמר בתלמוד קצחת ט' י"ד נוד בר נשא דמתיל לקדמא זעירא

464. נופא בלא רוח, מסאבא הוא ושאריו עלמה דוחי מסאבא.

465. נופא דלא סלקא ביה נהורא דנשמחא, יבטשון ביה - ויסלק נהורא דנשמחא, ניתאמדון דא ברא לאנהרא.

מסבר ספ"ח א', 180, 181, 182. פירוש "נהורא דנשמחא" שאור הנשמה

א"ל. "מלון של שררה" (ויק"ר י"ח א'
קהלת רבה י"ב ח')

ד.

479. דוד אף-על-גב דבצערא הוה,
והווי רדפי אבתריה, הוה משתדל לומר
שירין ותושבחן לקב"ה.

שמות ק"ט א'

480. דוד אף-על-גב דקא רדפי
אבתריה והוה בצערא, לא הוה שביק שירין
ותושבחין מפומיה לשבחא למאריה על
כלא.

שמות ק"ט א'

481. דוד בריחה דמלכא הוה.
שמות ק"ו א'

482. דוד חב, וישראל סבלו.
שמות ל"ו ב'

השוה לזה "חם חמא, וכנען נתקלל" (בר"ר
ל"ו י"א), חם ראהו, וכנען נתקלל (תנחומא,
נח ט"ו), טוביה חמא, וויגור סינגר (פסחים
ק"ג ב'), שכם נסיב, ומבנאי נזיר (מכות י"א
א') שכם נסיב, ומבנאי קטע (בר"ר ט' ז')

483. "דומה" — שרו של מצרים.
שמות י"ח א', 76, 134, 522, 783

484. דורונא לשרדא למלכא מבי
אחרא אצטריך, ולא מבי מלכא.
ויקרא ל"ח א'

485. דיו לעבד להיות כרבו.
ויקרא קי"א א'

דיו לעבד שיהא כרבו (ברכות נ"ח ב'
בר"ר ט"ט ב') דיו לעבד להיות שוה לפנוני
(שמו"ר ט"ב ה')

486. דחילו דאיוב לנביה דקב"ה הוא
לנטרא עותריה

שמות ל"ג ב'

471. גיורא בר אתגזר ועייל תחות
גרפי דשכינתא, אקרי "גר צדק", ולא יתיר.
ויקרא י"ד א'

וזה יקרא בשם יעקב — אלו גרי הצדק
(ספכת גרים, פרק ד' הלכה ג') וכולל "גרי
הצדק" עם הצדיקים (מגילה י"ו ב') ראה
פרקי ר' אליעזר, סוף פרק י'

472. גימ"ל יהיב, ודל"ת לקיט.
בראשית רמ"ד ב'

ראח שבת ק"ר א'
ניפל — נפל, רלת — רלת, רלי, חסר

473. גלגל לית ליה תנועה בלא אמת
המים.

במרכב רמ"ו ב'

474. גלותא דספר-תורה אפילו מבי-
כנשתא לבי-כנשתא אחרא אסור.
ויקרא ע"א ב', 580

475. גם — לאסנאה.
בראשית רכ"ז ב', 1856

אחיו וגמיו — רבויין (בר"ר א' י"ט)
ראה שלשים ושתי סרות דרבי אליעזר בנו
של רבי יוסי הגלילי, סדח א'

476. גפן לא מקבלא הרבבה ממין
אחרא.

במרכב רמ"ו א'

477. גפן לא מקבלא עלה נטיעה אחרא.
בראשית רל"ט ב'

478. גרמא חדא ישתאר מן נופא
תחות ארעא, וההוא לא אתרסק ולא אתבלי
בעפרא לעלמין; ובההוא זמנא קב"ה ירכך
ליה ויעביר ליה כחמירא בעיפא, ויסתלק
ויתפשט לארבע זווין ומניה ישתכלל גופא
וכל שייפו.

שמות כ"ח ב', 181, 601

חמירא בעיפא — שאור שבעיפא (ברכות
י"ו א')
מהיכו הק"ב מצייץ את הארס לעתיד לבוא ?

487. דיוקנא דרזין דבר-נש בשערא, די עבדים שאינם אוכלים עד במצחא, בעיינין, באנפין, בשפון ובשרטוטי ירין, ובאודנין.
שמות ע' ב' / 413
488. דיוקניה דלומ הוה דמי לאברהם. בראשית פ"ו ב'
ובי אחים היו? אלא שהיה קלסתר פניו דומה לו (בר"ר מ"א ז')
489. דיוקנין דאנפין אתשמודען מנו רוחא.
שמות ע"ג ב'
490. דין אדם ודין בהמה חד הוא. ויקרא צ"א א'
491. דבר אשתמודע לעילא, ונוקבא אשתמודע לתתא.
ויקרא ו' א' / 514
וכו. מיין עלאין — ברורין, ומיין תתאין — נוקבין (בראשית י"ז ב' / מ"ו א'), המים העליונים — זכרים, ותחתונים — נקבות (ירושלמי, ברכות פ"ט ה"ב, בר"ר י"ג י"ד)
492. דבר בלא נוקבא "פלג נופא" אקרי.
ויקרא ו' ב' / 945, 947
לפי שאין הארם שלם בלא בת זוגו (בה"י, נשא, ו' י"ג)
493. דבר מסטרא דימינא קא אתי, ונוקבא מסטרא דשמאלא.
בראשית ג' א'
494. דעת נניז בפומא.
שמות קכ"ג א'
ראה מבוא שערים, שער ג', חלק ב' / פרק ב'
495. דרגין דאתפשטו מסטרא דלעילא אקרון "ממשלת היום"; דרגין דאתפשטו מסטרא דלתתא, אקרון "ממשלת הלילה".
בראשית ב' א'
496. דרך העבדים שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.
בראשית קל"ט א', מח"נע
- ה.
497. ח"א דבכל אתר — סב"ה.
דברים רצ"ז ב' / 527
498. האבות הן הן המדרכה.
במדבר רכ"ט ב'
- ובמקום אחר אבהתא אינון רתיכא קדישא עלאה (דברים רס"ב ב') בר"ר מ"ז ח', שער הקרושה, חלק ג', שער ב', ראה עמודי שבעה, עמוד פחר יצחק, רף י"ט עמוד א', מה שמביא בשם גליא רזא, מרשש תלפיות, ענה רור ראה גם מפתח לספר הזהר, הלל צייטלין, התקופה, ספר תשיעי, מצד ש"ג והלאה
499. האי אבנא דמקבא פרזלא כד חמי ליה מחטא מדלגא עלוי.
שמות כ"א א'
במדבר דמ"ט א'
500. האי "איל" איהו אקרי דבר, ואיהו אקרי נוקבא.
במדבר ר"ג א'
501. האי "איש" בכללא דארם הוא.
ויקרא מ"ט א' / 891
502. האי בר-נש דנטיל גלגולא דנשמתא ולא זכי דיתתקן ביה, כאלו אשקר בקושטא דמלכא.
במדבר ר"ג א'
503. האי מאן דאכיל בלא צלותא, דיצלי על דמיה, שקיל איהו כמנחש ומעונן.
שמות רס"ו ב'
לא תאכלו קורם שתתפללו על רמכם (ברכות י' ב' / ילקוט, מלכים ר"ב)
504. האי מאן דאמר שבחא דחבריה,

512. האי מאן דעלי ובכי ועעיק עד לא יכיל למרחש בשעוותיה, האי אלותא שלומתא, דהיא בלכא; ולעולם לא הדרא רוקניא.

שמות כ"א, א' 461

513. האי ספור דאורייתא — לבושא דאורייתא איהו.

במרכן קנ"ב, א'

514. האי עלמא עלאה אה-על-נב דנוקבא איהי, קרינן לה "דכר".

בראשית קס"ג א' 491

515. האי קולתא דקרדינותא כד אזיל לאתרה תריסר ירחי.

בראשית קכ"ג א' סהנ"ע

516. האי שד אתהפך משרד למלאך, ומפלאך לשר — כפופ עוברי דבר-נש.

דברים רע"ז א'

517. האי ארץ ישראל — דא ארעא קדישא דישׂראל, דאיהי קיימא לאתשקייא מניה בקדמויותא; ולבתר מינה אתשקייא עלמא כלא תבל — דא שאר ארעאן דשתאן מינה.

שמות כ"ב ב'

517. האי ארץ ישראל — דא ארעא קדישא דישׂראל, דאיהי קיימא לאתשקייא מניה בקדמויותא; ולבתר מינה אתשקייא עלמא כלא תבל — דא שאר ארעאן דשתאן מינה.

שמות כ"ב ב'

518. "חבה כלם לשון הסכמה וחזמנה.

שמות י"ח א' 1166

518. "חבה כלם לשון הסכמה וחזמנה.

שמות י"ח א' 1166

519. האי מאן דעבר על פתגמי אורייתא, אורייתא סלקא ונחתא ועברא ביה — בבקשה דאורייתא אהמניא.

ויקרא ע"ז א'

דבנוי או דממוניה, בעי לכרנא ליה. במדבר ק"ז ב'

505. האי מאן דאעבר בריה בשוקא ומסתפי מעינא בנשא, יחפי אדרא על רישיה; בנזן ולא יכיל עינא בישא לשלמאה עליה.

במדבר ר"א ב'

506. האי מאן דאפיס גרמיה כהאי עלמא ככללא דאדם; לבתר, כד נפיס מחאי עלמא, לא עייל בכללא דאדם...

במדבר קמ"ג ב'

507. האי מאן דבעי דיסתמר אורהוי, לא יעבר על מיא דאשריין קמי פתחא.

דברים רס"ה ב'

508. האי מאן דחגי ענבין חורדין בחלמא סימן יפה לו; אוכמי — לא.

בראשית קע"ב א'

509. האי מאן דהמג בחלמא נקל, אחמיו ליה מנתא דאתנזרת עליה ואשתזיב מינה.

שמות רל"ז א'

510. האי נמל בחלום, סיחה נקמת לו מן השמים ויצילוהו — פסנה לברכות ל"ז ב'.

הרואה נמל בחלום — סיחה נקמת לו מן השמים ונתנצל הימנה (ילקום, בראשית קנ"ב) ראה קרושין פ"ב א'

510. האי מאן דחמי נהר בחלום, חמי שלום.

בראשית קע"ג ב'

511. האי מאן דעבר על פתגמי אורייתא, אורייתא סלקא ונחתא ועברא ביה — בבקשה דאורייתא אהמניא.

ויקרא ע"ז א'

511. האי מאן דעבר על פתגמי אורייתא, אורייתא סלקא ונחתא ועברא ביה — בבקשה דאורייתא אהמניא.

ויקרא ע"ז א'

519 - הנוה' אצל הנשמה' כאשה' אצל הזכר; והנשמה' לנבי מעלה כנסכה בפני הזכר, וכל אחד מעלתו יורש.

בראשית קל"ד ב' סת"ע 504

520 - אצדודאצד מולידים אהבה בעולם. בראשית קל"ד ב'

באם יבקעמי שבת ס"ו - סוף ה"ב

521 - הרוח שחוקר, הוא שבא. במדבר קמ"א ב'

קדני תולה פו דון גא (תחלת רכה א' ו')

522 - הרוח דממנה על גיהנום

"דומה" שמו

הקדמת תורה ח' א' 76, 134, 483

מלאך שמו "דומה" שהוא ממנה על הנשמות (תנחומא, תשא כ"ג)

523 - הרוח חיוני דניפא דבד-נש

דקאים בהאי עלמא, הכי קאיב לעילא.

בראשית כ"ב ב' 518

524 - הרוח חשך איהו לבושא לאור,

כנונא דנופא דאיהו לבושא לנשמתא.

בראשית ס"ב ב' 518

525 - הרוח מלאכה דאתמנא על

יוזיזיון דצדיקא "לילה" שמו.

בראשית קמ"א ב'

אוהו מלאך הממונה על ההריון "לילה" שמו

(נדה ס"ו ב', ראה תוספות שם ד"ה מלאך)

אוהו מלאך שנודע לו לאברהם "לילה" שמו

(סנהדרין ע"ב א')

526 - הרוח מלאכה דממנא על

עולותה דיישראל, סנו למפוז שמו.

בראשית קס"ו ב'

527 - הרוח - מאן "הוא" ? דא קב"ה.

בראשית ס"ו א' 497

דמו לרבה, כי באה מלך "הוא" במקום שם

ה', נמצא בשני הכתובים. השם מנוגד לחק,

ד' עבדות ששן, ריב יריב את ריבם (ירמיה

ו' כ"ד) - נוגלם חזק הוא, יריב את ריבם

(משלי כ"ג י"א) ראה סוכה ס"ה א' דש"י ותעמדות ד"ם אנו גתה גם בית נבאת החלכה, חלק א' תשובה לרב נופראי נאון.

528 - הואיל ואתא דתן לגבי כלת, אף-

על-גב דלא הוה ארחוי למשכב-אלא בפריים

וכסתת ואתיה יהיבת למא. אבנים למשכב,

יקבל כלא-כדעתא דלכא.

במדבר קכ"ד א' 186

529 - הזכר יצרך דלא ידעה לקבלך

ולא ישלום לך.

שמות כ"ה ב'

פירוש "נוקד" לשון קריות, שיקרד דתיחת

הציר. הרע גר' יעקב עמקו במסגרי "בית

מרות" עליה יצר טוב) כי גרשית מלת

"קד" (כבדים, כ"ה י"ח) במתחומא, סוף ס'

תלא, מלשון לול

530 - הוא "נוכ" הוא "ענתות" ;

ואמאי אקרי לה ענתות? בנין דנחתא

למשכב, ואתאבדו קרתא על גרא דשאלו

ואתאבידו בהניא.

בראשית ס"ב ב' 1806

ראם גממיה י"א ל"ב

531 - הזכר קולט הרם ומשמש בו

לפני הלב

בראשית קל"ח א' סת"ע

532 - הכו ארחי דקב"ם - בקדמויתא

בארץ אסותא, ולבתר מחזי.

בראשית קע"ו א'

533 - הכל חיה מין העופר ואפילו נלגל

במה.

בראשית ס"ע א'

היה וכל חיה מין העופר ואפילו נלגל

במה, שית נצתה (פירוש ע"כ פרק שירח)

דף נ"ו, ע"ד חומר השמש יום רביעי נפל

אנו גתה גם בית נבאת החלכה, חלק א' תשובה לרב נופראי נאון.

536. המוח אינו כבטן, אלא בראש.

בראשית קל"ח א', מהנ"ע

ראה מדרש תלפיות, ענף אברים

537. המנהיג לישראל כרין וכשורה,

בשבילם זוכה לחיי העולם הבא.

שמות כ"א א'

538. המתים בחוצה לארץ יבלה גופם

ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל,

ושם יקבלו נשמתם — ולא בחוצה לארץ.

בראשית קי"ג ב', מהנ"ע

539. המתים שבארץ (ישראל) הם

חיים תחלה.

בראשית קי"ג א', מהנ"ע

ראה ירושלמי בלאים פ"ט ה"ג

540. הנבעלת לעכו"ם קשורה בו

ככלב.

במדרב רנ"ט ב'

הנבעלת לערל קשה לפרוש (כר"ם פ' י')

ראה מנורת המאור, נד נ', פרק א'

541. הנשמה עומדת במקומה והיא

יראה להתקרב אליו ולומר לפניו כלום,

עד שיאמר (הקב"ה) למטטרון שיגישה

לפניו ותאמר מה שרצתה.

בראשית ל"ד ב', מהנ"ע

542. הצבי כשהוא ישן, הוא ישן

בעין אחת, והאחרת הוא נעור.

שמות י"ד א', 86

צבי כשהוא ישן עין אחת מכוּוּצת, ואחת

פתוחה (תנחומא, תולדות ה') ראה תרגום

שיר השירים ה' י"ד

543. הקב"ה מושל באדם, ומי מושל

בהקב"ה? — צדיק; ראייהו גזור נזירה,

והצדיק מבטלה.

שמות פ"ו א'

אש וחמו ומכעו וקרא שמו שמש (מדרש
בגו), ראה "סוב טעם" (תולדות ש"ד אברהם
ביץ [מבשרי-סובט-מפנים] לתרגומו לפרס
שירה), ציון ע"ה

534. הכל תלוי במזל ואפילו ספר

תורה בהיכל.

במדרב קל"ד א', 1202, 1882

כריש דרושים נחמדים למהר"ם שיף נפחים
למסכת חולין, כש"ם ראם) כתוב בזה"ל. "הכל
תלוי במזל אפילו ספר שתורה שבהיכל, ע"ד
המוצא מציאה יקנה ספר תורה (עירובין ס"ד
כ', ע"ש), והיינו — ספר תורה תלוי במזל
אמרו "הכל תלוי במזל ואפילו ספר תורה
שבהיכל", והענין קשה להולמו והענין הוא
כמ"ש בתענית כ"ה א' — ר"א בן פדת דחיקא
ליה שעתא וכו', ואמרו בוודא ובתיקונים לפי
שבגלגל הראשון פגם מה שפגם, לכן דחקה לו
שעתו וענין רחיקת השעה הוא כמ"ש בתקונים
שאינו נולד בשעה המוכנת לו ואינו מוכן
למונו, ואותה השעה דוחקת לו לפי שאינה
שעתו המוכנת לו למכעו ואמרו "אשרי מי
שנולד בשעתו המוכנת לו", וזהו אדם שיש
לו מזל ושעתו עומדת לו וזה שאמר.
"הכל תלוי במזל — בשעה שנולד — אפילו
התורה גם כן" לפי שנולד בשעה המוכן לתורה,
כמ"ש בתקונים ובמדרש (תנחומא, ויקהל
ב') — שאלה היתה סמרוניתא לר": מהו
שכתוב "יהיב חוכמתא לחימיו בן", "ג' שוטים"
מבעי ליה? אמר לה "אם את מלוה מעות
למי את מלוה — לעשיר או לעני? א"ל —
לעשיר א"ל — אדרבה, לעני צריך להלוות
א"ל — לפי שאינו בטוח א"ל — כד יהיב
חוכמתא לחימיו והענין כמו שאינו רוצה
ילוות מעות לעני, לפי שאינו בטוח, שאינו
ברמזל לזה, כד בתורה — מי שאינו נולד
במזל של תורה, אינו נותן לו, כי לא ישאר
בירו, אחר שאינו במזלה (הגר"א, פירוש על
אגרות רב"ה וסבי דבי אחונא, קעניגסבערג,
שנת ישרים)

535. הכל תלוי בתשובה.

במדרב קכ"ב א', רע"ט

כלו כל הקיצין ואין הרבר תלוי אלא בתשובה
(מנהרדיו צ"ז ב')

אולם במקום אחר כתוב: "לית לד תובא
בעלמא דלא אית ליה תשובה בד מחאי
(בראשית רי"ט ב') ראה תולדות אדם (יתוסאג
פיוויל מניד, וילנא, תרמ"ד) צד ל"א

המלאך בפירבורין שלך, ואני עולה אצלו בפירבורין שלהן, והו מתיראים ממני (רב"ד י"א נ') עתיד הקב"ה לעשות מחיצתו של צדיקים לפניו ממחיצתו של מלאכי השרת, ומלאכי השרת שואלין אותו ואומרי' להו "מה פלע אל?" (ירושלמי, שבת פ"ו סוף ה"ט)

550. השתא בפתורך איהו אכיל; סליק פתורך מניה ונחזי כמאן איהו, ובאן סטרא יתרכס.

שמות ל"ג ב'

1.

551. ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ (זכריה י"ג ב') — דלא יתפרנסו תלמידי חכמים מעמי הארץ. במדבר כ"ד ב', רע"ט

פני "שהו שקץ ונשותיהו שרץ" (פסחים מ"ט ב') ואלין דלא רשימין כאלין סימנין שקץ הם לכא — לאו אינון ישראל אלא עמי הארץ. מה אלין שקץ ושרץ, אף אינון שקץ ושרץ (שמות קי"ט א')

552. ודאי הכי הוא דישראל עבר לון קב"ה לכא דבל עלמא. במדבר רכ"א ב'

ישראל באומות בלב באברים — הוא רב חליים מכלם, ורב בריאות מכלם (כוזרי, מאמר ב' ל"ו, ראה הערת הר"ר רוד קאסעל שם) הלב הוא המלך לכל חלקי הגוף, ונוהג כם (פסלת ישראל, פרק ט"ו) ראה "ויבוחא דכא" דף י"א, גם פירושו של יצחק סנטאב לכוזרי, שם

553. והמשכילים יבינו—אינון מאריח קבלה, דאתאמר בהון "המשכילים יזחירו כוהר הרקיע", אלין אינון דקא משתדלין כוהר דא דאקרי "ספר הוהר", דאיהו כתיבת נח... במדבר ע"ג ב', 282

אני מושל באדם, מי מושל בי? — צדיק, שאני גוזר נזירה, ומבטלה (מועד קטן ס"ז ב') אפילו הקב"ה גוזר נזירה, הוא מבטלה (שבת ס"ג א') קשי יוסא רטטרא כיומא דרינא, ואמר אמימר. אי לאו צריד לעלמא, בעו רבנן רחמי עליה ומבטלי ליה (בבא מציעא פ"ה א')

544. הקב"ה רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו במעי אמו

בראשית ק"ז ב', מהנ"ע

545. הרב גדול מן התלמידים, ואינון מחדרין את הרב בקושיותיהם. בראשית רס"ז א', השמטות תוספתא

תלמידי חכמים קטנים מתררים את הגדולים ומתלמידי יותר מכלם (תענית ז' א')

546. הרהור לא עביר מירי.

ויקרא ק"ה א'

הרהורי עבירה קשה מעבירה (יומא כ"ט א'), טוב טראה עינים באשה יותר מנופו של מעשה (שם ע"ד ב')

547. הרואה תמדים בחלום תמו עונותיו.

במדבר ע"ג א'

548. הרקיע העליון הוליד את השמים אשר תחתיו.

בראשית רנ"א ב', השמטות

549. השגת הצדיקים לעתיד לבוא יותר ממלאכי השרת.

בראשית ק"ט א', מהנ"ע

גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת (סנהדרין צ"ג א'). עתיד מחיצתו של צדיקים להיות לפניו ממלאכי השרת (רב"ד א' י') ישראל יושבין לפני הקב"ה בתלמיד לפני רבו ומלאכי השרת רואין אותו ושואלין אותו "מה הורה לכם הקב"ה?" (במד"ר כ' י"ט, תנחומא, בלק י"ד) יעקב אמר למשה "אני גדול ממך, שנתפנשתי עם המלאך ונצחתי אותו!" אמר לו משה: "אתה נפנשת עם

וחמר; ובלבנים — ב"לבון" הלכתא, ובכל עבודה בשדה — דא ברייתא; את כל עבודתם... — דא משנה.

בראשית כ"ו א'

578. וכי שמעי (בן גרא) טפשא

הוה? ...

שמות ל"ו ב', 619

579. "וכל העם רואים את הקולות"

(שמות ל"ו ח) — כל חד וחד חמא ביקא

חזי ליה.

שמות ל"ו א', 147

580. "והיה רוח אלהים" — דא רוחא

היה רוחא דא רוחא דא רוחא

581. "רוח אלהים מרחפת על פני המים" — דא רוחא דמלכא משיחא.

582. "רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

583. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

584. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

585. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

586. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

587. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

588. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

589. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

590. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

591. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

592. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

593. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

594. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

595. "והיה רוח אלהים מרחפת על פני המים" — זה רוחו של משיח.

569. ויהי ליה לכה-יש-דמנים-עלותיה-

פולחנא דמאריה

570. ויהי ליה למאן דאתי למפתי

דלמאודות בלבא רחוקא דאמא

במדבר כ"א א'

571. ויהי לעלמא כד אינון נשין שלמין

בעלמא

572. ויהי מאן דאערע ביה חניר-חרצין,

אימג חרבא

על טב-ועל-ענש.

573. "עתי בימי" — על צערא אממר;

"ויהי" — איתחל-ב-דא כתיב "בימי" —

טפשא דצערא אית ביה.

574. "ויהי" — איתחל-ב-דא כתיב "בימי" —

טפשא דצערא.

575. "ויהי היום ויעבר אל-ישע אל

שונם (מלכים ב' ד' ח) — יומא דראש

השנה הוה.

576. "ויהי היום ויעבר אל-ישע אל

שונם (מלכים ב' ד' ח) — יומא דראש

השנה הוה.

577. "ויהי היום ויעבר אל-ישע אל

שונם (מלכים ב' ד' ח) — יומא דראש

השנה הוה.

578. "ויהי היום ויעבר אל-ישע אל

שונם (מלכים ב' ד' ח) — יומא דראש

השנה הוה.

חשיבות יתיר על שאר אינזון.

במרכר קכ"ו א'

585. זכאה איהו מאן דאזער גרמיה

בהאי עלמא; כמה איהו רב בעלויא בההוא עלמא!

במרכר קס"ח ב'.

586. זכאה איהו מאן דאשתרל

בגלותא בתראה למנרע לשכינתא לאוקיר לה בכל פסודין, ולמסבל בנינה כמה דוחקין.

במרכר רל"ט א'

587. זכאה איהו מאן דמהרהר

הרהורין טבין לגבי מאריה; דאף-על-גב דלא יכיל למעבר לון, חקב"ה סליק ליה דעותיה כאלו עביר.

שמות ק"ג ב'

חשב ארס לעשות מצות, ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה (ברכות ו' א': שבת ס"ג א') משכנה טובה מצרפה למעשה (קרושין מ' א') רמו לרבר: "הסיבות כי היה עם לכבד" (מלכים א' ח' י"ח)

588. זכאה בר-נש דמריה חשיב ליה

בגופיה ועביד ליה יקרא כדיוקניה.

בראשית רס"ג א', השמטות

589. זכאה ההוא בר-נש דפקדוניה

אתיב למלכא כמה דאתיהיב ליה בגויה.

ויקרא פ"ח א'.

590. זכאה חולקיה דמשה דאיהו סליק

על כלהו נביאי עלמא.

במרכר קנ"ה ב', 1002, 1022

כל חנביאים נמתכלו באספקלריא שאינה מאירה, משה רבנו נמתכל באספקלריא המאירה (יבמות מ"ט ב') זח חרבר (במרכר ל' ב') — מניר בשם שנתנבאו נביאים ב"כה אמר", כך נתנבא משה ב"כה אמר": ומוסיף עליהם "זח חרבר" (ספרי ריש שמות, דאח "חתודה והמצוה", שם) אספקלריא — מתיצה, שהוצעת ביניהם לשכינה (סוכה פ"ח ב' רש"י ד"ח

אספקלריא) אספקלריא — הוא המסכת אשר יעשה לראות מאחוריו ויקראו החכמים המסכת הבהיר מאר, אשר לא יסתיר דבר מאחוריו, אספקלריא המאירה (רמב"ם, כלים פרק ג' משנה ב') אספקלריא שאינה מאירה — כח המרמזה (עקרים, מאמר ג', פרק י"ז)

591. זכאה חולקיה מאן דרמי לאמיה

ולאבווי.

בראשית ל"ג א'

592. זכאה חולקיה מאן דידע בחייו

למשרי מדורא בארעא קדישא.

ויקרא ע"ב ב'

593. זכאה חולקיה מאן דידע לפדרא

שבחיה דמאריה באתר דאצטריך.

שמות רמ"א ב'

594. זכאה חולקיה מאן דידע רזא

דמאריה וארים דגליה באתר דאצטריך.

בראשית מ"ג א'

595. זכאה חולקיה מאן דמשתדל

למנרע למאריה; זכאה איהו בעלמא דין ובעלמא דאתי.

שמות קל"ב ב'

596. זכאין אינזון דחלי דקב"ה; דכל

מאן דדחיל ליה אתקרי מאינשי דביתא דמלכא.

ויקרא צ' א'

597. זכאין אינזון ישראל דאינזון

קרישין וקב"ה בעי לקדשא לון.

ויקרא מ' א', 677.

ישראל קרושים הם (תולין ז' ב') קדש ישראל לה' (ירמיה ב' ג'). דאח וין המשומר, לר"ת שפירא חירושלמי, דף ו' עמוד א'

598. זכאין אינזון ישראל דככל אתר

דאתגלו, שכינתא אתגלייא בהדייהו.

ויקרא ע' ב', 448.

605. זמנין דדי בתראי דיתון
דיתנשי אורייתא מביניהו.
ויקרא נ"ח א'

עתידה תורה שתשתבח מישראל (שבת קל"ה
ב' ראה סוכה כ' א')

606. זמנין אית בשתא דרעווא
אשתכח; וזמנין אית בשתא דדינא
אשתכח.
ויקרא נ"ח א'

607. זמנין סניאין הורבנא דמצרים,
ואינין חמשין.
דברים רמ"ב א', 1841

חמשין זמנין ארכיר באורייתא יציאת מצרים
לאשתמורעא בדרנא ראסיק לון ראיחו יובלא,
דאתמר ביה יובל היא שנת החמשים שנת
ואינין חמשין תרעין רבינה דאתמסרו למשה
מסיני, בר תר ולא אתמסר ליה, ובנין דא
ארכיר חמשין זמנין באורייתא "אשר הוצאתיך
מארץ מצרים" (תקוני זוהר, ל"ג) ראה שפוט
מ"ה ב' אע"ם שכשנדרק ישנם יותר (מחמשים
מעמים), כבר תירץ בעל ה"פרדס" בשער
השערים, ע"ש

608. זמרא בביתא — חרבא בביתא.
במדבר רכ"ג ב'

זמרא בביתא — חורבא כפיא (פוסה
ס"ח א')

609. זנבא דאריא — אריא איחו
כלא פרודא.
שמות קמ"ו כ', 1698.

610. זקיף רישך ויסתכלון אנפך
באנפי בנין דתנדע מלי.
דברים רס"ח ב'

האי דמחרנא מתבראי, דחזיתיה לר' מאיר
מאתוריה, ואילו חזיתיה מקמיה חזח מחרנא
ממי (עירובין י"ג ב' : ראה ירושלמי,
ביצה פ"ה ה"ב)

599. זכאין אינון צדיקיא דנלי לון
קב"ה רזין דיליה בחלמא.
בראשית פ"ג א'

600. זכאין אינון צדיקיא דלא מסתפי
מן דינא, לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי.
בראשית רכ"ו א'

601. זמין קב"ה לבתר דיתבלי בר-
נש בעפרא ומטי זמנא דתחית המתים
דהווא גרמא דישתאר למעבר ליה כעיסה
דא וכנבינה דחלב...
במדבר רכ"א א', 478, 161.

602. זמין קב"ה לנלאה רזין עמיסין
דאורייתא בזמנא דמלכא משיחא.
ויקרא כ"ג א', 1484, 1154.

והקב"ה יושב ורורש תורה חדשה שעתידי
ליתן על יד משיח (אליהו זמנא, פרק כ'). אין
ישראל צריכין לתלמודו של מלך המשיח (ב"ר
צ"ח י"ד) תורה שאדם למד בעולם הזה, הכל
הוא לפני תורתו של משיח (קה"ר י"א י"ב :
ראה ילקוט, ישעיה סימן רצ"ו) הכל עתידיו
להיות למרין תורה מפי הקב"ה לעולם הבא
(תנחומא, תבוא ר'). ראה תרגום לשייר השירים
ה' י' : מדרש תלפיות, ריש ענף הרושים.

603. זמין קב"ה למלכש לבושא
סומקא וחרבא סומקא, לאתפרעא מן
סומקא.
בראשית רל"ח ב'

פודע סמנו שדיום בלכוש ארום (בר"ר ס"ג
י"ז : ע"ה ח') ומאז רומין לאתפרעה
סניה שדיום : דכתיב "דודי צה ואדום" :
ולבושיה ארום, דכתיב "מרוע ארום לכושדז"
(בראשית קצ"ט ב')

604. זמנין בני ישמעאל למשלט
בארעא קדישא, כד איהו ריקניא מכלא,
זמנא סני.

שמות ל"ב א'

ראה באור למאמר הזה בפתיחה לספר "שיח יצחק (יצחק בן שמואל הלוי), באזיליא, שפ"ח 618. חירם מלך צור עבד גרמיה

אלוה.

ויקרא ס"א א'

כד נמחלתי ובראתי נקבים נקבים בארם (בבא בתרא, ע"ה א', עיין רש"י שם) לחירם מלך צור — אמר "מושב אלהים ישבת" (חולין פ"ט א') צפה הקב"ה שנבוכדנצר וחירם מלך צור עתיריו לעשות עצמו אלהות (בר"ר ט' ו')

619. חכים הוה שמעי (בן נרא), ואמר

שלמה: בעינא דיסני אודייתא בארעא על ידוי דשמעי, ולא יפוס לבר.

שמות ק"ו ב', 578

620. חכימין דדיירין באוירא דארעא

קרישא אינון ידעין תרועה. במדבר רל"א ב'

621. חכמת מצרים — דא חכמה

תתאה, דאקרי "שפתה דבתר ריחים". בראשית רכ"ג ב'

622. חכמתא לא מתישבא, אלא כד

בר-נש יתיב.

בראשית רכ"ג א'

623. חלום על ידי מלאך חד משתינ

בנבואה; חלום על ידי שד איהו שוא מסמרא דמותא.

במדבר רל"ד א'

חלום — אחר מששים לנבואה (ברכות נ"ו ב')

624. חלמא אויל בתר פשרית.

בראשית קצ"ד ב', 870

כל החלומות חולכים אחר הפח (ברכות נ"ה ב') אין החלום חולף אלא אחר פתרונו (ירושלמי מעשר שני, פ"ד ה"ו) החלום חולף אחר פתרונו (איבה רבתי א' י"ט)

ח.

611. חבל עליהו דרשיעייא דטיבותא

דלהון לאו איהו שלים.

בראשית קמ"א א'

ארורים הם הרשעים שאין עושינו טובה שלימה (בר"ר פ"ט ט') ארורים הרשעים שאפילו הטובה שעושים מתכוונים לרעה (תנחומא, מקץ ג')

612. חדוה לא אשתכח אלא בזמנא

דישראל קיימי בארעא קדישא.

במדבר קי"ה א'

613. חיובא הוא על בר-נש דאוליה

חכמתא למילף זעיר מן שטותא, ולמנדע לה; בנין דאתי תועלתא לחכמתא בנינה ויקרא מ"ו ב', 152

ראה כתובות י"ז א'

614. חייבי עלמא גרמין ליה לקב"ה

לאסתלקא מכנסת ישראל.

ויקרא ל"א א'

615. חייביא מהפכי רחמי לדינא.

במדבר ר"ז ב', 280

616. חייבין דניהנם בשעתא דעאל

שבתא כלה נייחין, ואית להו חירו (= חירות; נוסחא אחריןא: חירו = שמחה) ונייחא בשבתא.

שמות ל"א ב'

כל ימות השבת אנו נרונים, ובשבת אנו נוחין (בר"ר י"א ו')

ראה מקוה ישראל, פרק י', ציון ל"ד

617. חילא דלעילא לא ידעי ולא

אשתמודעי בר בלשון הקדש.

בראשית ע"ה ב'

635. חנוך זכאה הזה, זקפיה חמא ליה דיסרח לבתר, ולקיים ליה עד לא יסרח. כראשית נ"ב

636. חנוך — מטטרון. בסלבר-קמ"ט א'

ראה זחר, בראשית רב"נ ב" שפות י" ב', יבמות ט"ז ב' תוספות ד"ה פסוק ובמדרש בר"ר כ"ה א', נמצא "חנוך תנף תיה"

637. חס ושלום דמארי ראורייתא אמרין מלין- דשחוק ודברים בטלים באורייתא. כמברר רס"ז א'

638. חרשוא כל מה דעבדין- לאו איהו אלא בחיגו דעונא, דהכי אתחזו ולא יתיד. שמות כ"ה א'

ט

639. ט' מתחלפת בת'. כמברר קפ"ה ב'

בספרא חטף (תהלים י" ט') — חתף (איוב ט' י"ב). תעה (בראשית ל"ג ט"ו) — פעה (יחזקאל י"ג י'), חרת (שמות ל"ב ט"ז) — חרם (ישעיה ח' א') והיא יורדת במספר ההר" (שמואל א' כ"ה כ') סגורגס. בספר טורא — בצר ההר

640. טוב — דא מלאך חייב; מאד — דא מלאך המות. שמות ט"ח ב', 655

אקרי מלאך המות "טוב מאד" (שמות רס"ד ב') ראה ויקרא ס"ג א'

641. טובא דישראל לא חוי באתר דמעומא, אלא באתר דרבווייא. כמברר דנ"ט א'

642. טופסרא דלכך באנפך שכית. בראשית צ"ו ב'

625. תלמא — אחד ממשים בנבואה. בראשית רל"ח א', 623

626. תלמא עלא אתמשר — כאנתא דלא מתקריא. בראשית קמ"ג ב'

תלמא רלא מסשר — כאנתא רלא מקריא (ברכות ג"ה א')

627. תלמין מנהון קשומט בלהו, ומנהון דאית בהון קשומט וכדל"ו. בראשית-קצ"ט ב'

628. תלמין מנייהו קשומט, ומנייהו לא קשומט. בראשית ק"ג ב'

629. תמור דאורייתא — דאתחשב חסם, טופלא ורברבנן. דברים רע"ה ב'

630. תמור — עם הארץ. שמות ט"ג א', 1452, 1460

תפני מה אין מצוין ת"ח לצאת ת"ח מבניהו? רב אשו אומר. משום דקרי לאינשי "תמור" (נדרים ט"א א')

631. תמי קב"ה כל מה דבררנש עביר בעלמא — הן טוב, הן ביש. שמות ל"ב ב'

632. תמית מן יומך שמשא פלך לסיהרא? תמית מן יומך דישלום סיהרא לעור דשמשא סיימא? דברים רפ"ד א'

633. תמרא מגלי רזין. נכנס יין — יצא טהא (עירובין ס"ה א')

634. תמרא נהיר בקרמיתא וחייך, ולכתר — זעיר ותדיך. יקרא נ"ד א'

- הוה, גברא דהוה עאל לפני ולפנים.
במרכב קפ"ה ב'
- ליתי יהושע רנפיש זכותיה ומננא עלו
(סנהדרין צ"ג א', ע"ש)
- 651 יהושע לא מית אלא בעמא
רנחש.
בראשית נ"ג א', שמות קצ"ה ב'
- בין הארבעה שמתו בעמיו של נחש (שבת
נ"ה ב', בבא בתרא י"ו א'), לא נמנה יהושע
- 652 יהללך זר; ולא — פיך.
במדבר קצ"ג ב'
- יעו "שרי ליה לאינש לאורועי נפשיה באתרא
קלא ירעי ליה" (נדרים ס"ב א'), אבל במקום
שמכירים אותו "לא ינית אדם עמרה מעצמו
בראשו" (אדר"ג פרק י"א, משנה ב')
- 653 יום השבת לית ליה אלא מה
דמתקנין ליה ביומי דחול.
במרכב קכ"ה א')
- חול מכין לשבת (ביצה ב' ב') סי שפרח
בערב שבת יאכל בשבת (עבורה זרה ג' א')
- 654 יונה לא שבקת בן-זונה לעלמין.
ויקרא ס"א א'
- אלמלא לא נתנה תורה היינו למידין צניעות
מתתיל, גזל מנמלה, ועריות סיונה (עירובין
ק' ב', ראה רש"י שם)
- 655 יונוס וימברוס — בני בלעם.
במרכב קצ"ד א'
- ושני הרמזים מצרים עמהם, ושמותם
יונוס וימברוס (תנחומא, תשא י"ט) אמרי
ליה יותנא וממרא למשה "תבן אתה מכנים
לעפרויים!" (מנחות פ"ח א').
- 656 יזדהר בר-נש דלא יטנע מתרשא
דביתיה שמא דמאריה.
רכבים דס"ד א', 359
- 657 יחזה דעת — יחזה = יחיה...
ואי תימא: "יחזה" לאו "יחיה"; תא חזי,
- ה"מעריך", בערך ספסר, כותב: סופסרא
רלבד — פי' בלשון לטין קורין "סופסיקו"
לסם המות, וכרי שלא להזכיר סם המות, שנאמר
"ותבחר לשון ערומים", החלית הקו"ף ברי"ש,
וה"ק — המדידות והארס שבלבד ניכר בפניך
- 643 טחול לית ליה פומא וערקין,
ואתשקיא מעכירו דרמא אוכמא דכבר.
בראשית כ"ז ב'
- 644 טפשא דלא ירעי ולא מסתכלין
בכחמתא, אמרי דהאי עלמא אזיל במקרה.
במרכב קנ"ז ב'
- 645 טפשין דעלמא לא מסתכלי אלא
בחהוא לבושא דאיהו ספור דאורייתא, ולא
ירעי יתיר.
במדבר קנ"ב א', 558
- 646 טפשין כד חמאן לבר-נש בלבושא
דאתחזי לון שפירא, לא מסתכלין יתיר
במרכב קנ"ב א'
- 647 יברכך ד' מרכורא, וישמרך
מנוקבא.
בראשית רמ"ח א'
- יברכך בכנים, וישמרך בבנות (במד"ר י"א
י"ג ע"ש)
- 648 "יך" לא אקרי פחות מחמש
אצבען.
שמות נ"ג ב'
- 649 ירעין חווי מצראי באצטגנינות
דלהון שסופן למלקי בנין ישראל, ולכך
אקדים שולטניה דלהון למעבר עמהון ביש.
שמות י"ז ב'
- 650 יהושע בן יהוצרס צדיק נמור

- כתיב "ויקרא האדם שם אשתו חוה, כי היא היתה אם כל חי".
שמות קל"ז א'
666. יעקב אבינו הוא כסא הכבוד.
בראשית צ"ו א'
667. יעקב דוגמא דאדם הראשון הוה, ושופריה דיעקב שופריה דאדם הראשון הוה.
בראשית ל"ה ב'
- ראה בכא מציעא פ"ר א
668. יעקב פדה את אברהם.
ויקרא נ"ז א'
- ראה סנהדרין י"ט ב' וכן אברהם לא ניצל מכבשן האש, אלא בזכות יעקב (בר"ר פ"ג ב', ויק"ר ל"ו ד') אברהם נתעמר בזכות יעקב (תנחומא, תירדות ד') איילא יעקב לא נפדה אברהם מן הכבשן (שם, שמות ד') מי נרם לאברהם שנתגרל? — יעקב (תנחומא, כאכער, תולדות א')
669. יפיל בר-נש גרמיה לאשא או לגובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידא דשנאווי.
בראשית קפ"ה א'
670. יצחק תושבתתיה דאבהן.
ויקרא צ"ט ב'
671. יצר הרע בשעה שרואה דין ברשעים ירא, כיון שיוצא לחוץ אינו חושש כלום.
בראשית ק"י ב', מהנ"ע
672. יצר הרע, דאיהו אקרי "רע", אית ליה יומין ידיען, דאתיהב ליה רשו לאסטאה לכל אינון דמסאבי ארתיהו.
בראשית קצ"ח ב', 714
- קשה יצר הרע שאפילו יוצרו קראו "רע" (קדושין ל' ב') שמי שכרא אותו מעיד עליו שהוא "רע" (בר"ר ל"ד י"ב) אין "רע" אלא שסו ויצר הרע (אותיות דרבי עקיבא).
673. יצר הרע לא שריא אלא באתר דאשתכח חדוה דחמרא וגסותא דרוחא.
בראשית ר"ב א', 80
- כנס ביין לכושו — זה הללב, וברם ענבים סותו — זה האדום (בר"ר צ"ח י"ו) ראה 'נרדפי זהר', ערף "נפן" ייני עם הלבי (ש"ש ה' א') מתורגם, חמר סומק וחמר חיוור
659. ימא דקפא שאיב כל מיא.
בראשית ל' א', 605
660. ימינא מדבר תדיר לשמאלא.
במרכב קנ"א ב'
661. ינוקא לא ידע ולא אשתמורע עד דטעים נהמא דהאי עלמא.
בראשית קנ"ו ב'
- אין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם רגו (ברכות מ' א') כר לא הוה כברינש דעה, אינון אמרו "לא אכיל ההוא אינשא פתא רחימי מן יומן (בר"ר ס"ו ח')
662. יסוד — איהו לשון הקדש; סוד המרכבה.
ויקרא כ' א', רע"מ
663. יסורין דאהבה אתחפיין אינון מבני-נשא.
ויקרא מ"ו א'
- הא כענא, הא כפרהסיא (ברכות ה' ב')
664. יסטי בר-נש אפילו ממאה ארתין, ולא יארע בבר-נש דאית ליה עינא בישא.
ויקרא ס"ג ב'
665. יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו.
בראשית צ"ו א'

במלין דלעילא עד דאכלו "לחם עלאה".
בראשית קנ"ז ב'

679. ישראל לית חיליהון באכילה
ושתייה כשאר עמין... אלא חיליהון בקול.
במדבר רל"ב א'

680. ישראל קדישין אינון ולא
משמשי ערסייהו ביממא.
בראשית ק"ט ב'

ישראל קרושים הו ואין משמשין מטותיהו
ביום (שבת פ"ו א' נדה י"ז א')

681. ישתדל בר-נש בעלמא באורייתא
ופקודיו אפילו דלא עביד לשמה; דמתוך
שלא לשמה בא לשמה.
ויקרא פ"ה ב'

לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אע"פ
שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה
(פסחים נ' ב', נזיר כ"ג ב') למד תורה שלא
לשמה, שמתוך שלא לשמה את בא לשמה
(ירושלמי, חגיגה פ"א ה"ז) למד תורה אע"פ
שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה
(פתיחתא דאיכה דבתי א' ב')

ג.

682. כבד — מותא דרבכבי; טחול—
מותא דזוטרי.

במדבר רל"ד א'

683. כבדא ולבא אינון מנהגי גופא.
בראשית קל"ח א. מהנ"ע

684. כגוונא דאית אפרשותא בין
גופא לנשמתא, הכי אית אפרשותא בין
מלאכין דגופא למלאכין דנשמתא; ואית
נשמתא לנשמתא, ומלאכין למלאכין.
שמות ק"ח ב'

674. יראה אתפרשת לתלת סטרין —
תרין מנייהו לית בהו עקרא כקרא יאות;
וחד — עקרא דיראה. אית בר-נש דדחיל
מקב"ה בגין דייחון בנוהי ולא ימותון,
או דדחיל מעונשא דגופא או דממוניה;
ועל דא דחיל ליה תדיר. אשתכח יראה
דאיהו דחיל לקב"ה לא שוי לעקרא. אית
בר-נש דדחיל מן קב"ה בגין דדחיל
מעונשא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם.
תרין אינון לאו עקרא דיראה אינון ושרשא
דיליה. יראה דאיהו עקרא — למדחל בר
נש לכאריה בנין דאיהו רב ושליט, עקרא
ושרשא דכל עלמין, וכלא קמיה כלא
חשיבין.

הקדמת זוהר י"א ב', 1969, 782

ראה תקוני זהר, תקונא תלתין ותלת, אהל
יעקב, ריש פרשה אמור, הקדמת "לשד השמן",
(ורשה, תרל"ט)

675. ישובא דארעא אתמסר לסטרין
אחרנין, בר ארעא דישראל בלחודהא.
שמות ל"ג א', 216, 215

676. ישראל אקרין "אדם ובהמה".
זכו—"אדם"; כגוונא דלעילא; לא זכו—
"בהמה" אקרין.
במדבר קמ"ז א', 261

677. ישראל אקרין "קדש", ובגין
דאינון קדש אסיר ליה לאינש למקרי
לחבריה בשמא דננאי, ולא לכנאה שמא
לחבריה.

שמות קכ"ב א', 688, 597

בל היורדים לניהנם עולים, חוץ משלשה
שיורדין ואין עולים, ואלו הן והמבנה
שם רע לחבירו אע"ג ררש ביה (בבא
מציעא נ"ח ב') ראה חשו משפט, סימו רב"ח
סעף ה'

678. ישראל לא ידעו ולא אשתמודעו

685. כנוונא דאית לעילא, אית לתתא. בארעא, וכלהו רמיוא למה דלעילא.
במרבר קי"ט א' שמות ט"ו ב'
686. כנוונא דאתער ברנש הכי נמי אמשיך עליה מלעילא — אי איהו אתער בסטרא דקדושא, אמשיך עליה קדושה מלעילא ואתקדש; ואי איהו אתער בסטרא דמסאבא, הכי אמשיך עליה רוח מסאבא ואסתאב.
בראשית קכ"ה ב'
687. כנוונא דאתער רישא הכי נמי אתער תתאה.
במרבר קי"ט ב'
688. כנוונא דכל מאני בית המקדש אתקריאו "קדש", הכי כל אינון דמשמשי תלמידי חכמים אתקריאו "קדש".
ויקרא כ"ט ב', 877
689. כנוונא דעביר ברנש לתתא, הכי נמי עביר לעילא ממש.
ויקרא קי"ג ב'
690. כנוונא דעביר קב"ה כוכבים ומזלות במשכא דרקיע, לאסתכלא בהו (ואינון אותות השמים) ולמנדע בה חכמתא; הכי עביר קב"ה בכני-נשא דשימין וקמיטין בההוא פדצופא דארם (כאינון כוכביא ומזליא) למנדע ולאסתכלא בהו חכמתא סניא.
שמות ע' ב', רוי דרוי.
ראה שמות ע"ו א' משכא = עור
691. כנוונא דרישא נטיל, בההוא נוונא נטיל זנבא.
במרבר קי"ט ב'
692. כנוונא דרקיע עבד קב"ה בתר רישא נומא אויל (עירובין מ"א א') ויש גם "הלך הראש אחר הזנב" (רבי"ר א' ה') ראה שו"ת באר שבע רף ס"ו
693. כנוונא דרקיעא עבד קב"ה בארעא — ברקיעא אית שמהן קדישין, בארעא אית שמהן קדישין.
שמות ה' א'
694. כד אייתי קב"ה דינא על עמא, בקרטייתא עביר דינא בההוא ממנא דממנא עליהו לעילא.
שמות ו' ב', 752, 1118
695. כד אינון נחלין עאלין לנו ימא וימא נקיט לון ושאיב לון בנויה, בנין דקפאן מיא בנו ימא, וההוא גלירו שאיב כל מיא דעאלין ביה.
שמות ז' א', 659
- ראה בר"ר י"ג ו'. קה"ר א' ט"ו
696. כד אסתלק נהורא עלאה מתתאה, כדן אתחשך כל נהורא ולא אשתכח כלל בעלמא.
שמות קע"ט ב'
697. כד אשתלימת חוה אשתלים אדם, וקודם לכן לא אשתלים; ורוא דא דער כען לא אית אַת "סמך" בפרשתא.
בראשית ל"ה א'
698. כד אתא ברנש לאסתאבא בחובוי, אמשיך עליה רוח מסטרא דמסאבא.
במרבר ר"ט א', 222, 376, 712
699. כד אתא צפרא וצבורא אשתכחו בכיי-כנשתא, בעו לאשתכחא בשירין ותושבחן דרוד.
שמות קל"א ב'
700. כד אתכריי אדם מעפרא דמקדשא

"עכשיו ישראל מוציאו ידיהם לאמר משה נטלו" (שם, שם ד') רבי חסא אמר: "היו אומרים — חמי קדל דבריה דעמרם! וחבירו אומר יו — אדם ששלט על מלאכת המשכן, אין אתה מבקש שיהא עשיר?" (שם, שם) חמון שוקין, חמון כרעין, חמון קופר! אכיל מן דיהודאי ושתי מן דיהודאי — כל מדליה מן דיהודאי! (ירושלמי, שקלים פ"ה סוף ה"ב)

705 כד אתעביד ניסא, לא אתעביד פלגו ניסא ופלגו דינא; אלא כלא כחדא — או ניסא, או דינא.

בראשית ק"ג ב', 16, 768

פלגא ברקיע לא יהבי (יומא ס"ט ב')

706 כד אתעקר יצחק בר תלתין ושבע שנים הוה; וכיון דאתעקר יצחק מיתת שרה.

בראשית קכ"ג א'

בן שבע ושלשים שנה היה יצחק בלבדו אל הד המוריה (פרקי רבי אליעזר, פרק ל"א) בשעה שאמר יצחק לאברהם אביו: "אומרני יפה ותניני על נבי מערבה, שמא אצטום כד ונמצאתי שאחייב שתי מיתות לפני-הקב"ה". והוא היה בחור עומד כבוהו — בן שלשים ושבע שנים (אליהו רבא, פרק כ"ז) כלום אדם יכול לכמות בן שלשים ושבע שנים אלא לדעתו (בר"ר, נ"ז י"א) בן שלשים ושבע שנים היה כשקרו אביו (שמו"ר א' א')

707 כד בעא קב"ה לאתפרעא מן דשיעיא ולאוכרא להו מן עלמא, כדן יהיב להו שלום ואשלים להו בכלא.

ויקרא ט' א'

708 כד בעא קב"ה למכרי אדם אודעזו כל עלאין ותתאין.

בראשית ל"ד ב'

709 כד בעא קב"ה למכרי עלמא דלתתא, כלא כגוונא דלעילא עביד ליה.

ויקרא ס"ה ב', 726

710 כד בעא קב"ה למעבד ליה עמא

דלתתא אתתקן, וארבע סטרי דעלמא אתחברו בהווא אתר דאקרי בי-מקדשא. שמות כ"ג ב', 18, 721

ובמקום אחד כד ברא קב"ה ליה לאדם אבניש עמריה מארבע סטרי דעלמא, ועבד נרמיה באתר דמקדשא דלתתא, ואמטיר עליה נשמתא דחיי מבי-מקדשא לעילא (בראשית ד"ה ב') כד ברא קב"ה לאדם מעפרא דמקדשא דלתתא אתברי, מעפרא דמקדשא דלעילא אתייהיב ביה נשמתא (שמות כ"ד ב') אדם הראשון נופו מבבל וראשו מארץ ישראל, ואבריו משאר ארצות ענבותיו? — א"ר אחא מאקרא דאנפא (סנהדרין ל"ח ב') מכל העולם כילו הוצמד עפרו (שם, ל"ח א')

701 כד אתחבר פומא לנשקא, נפיק אשא ברעותא, בנהירו דאנפין, בחודה דכלא, באתדבקותא דנייחא.

בראשית ע' א', 748

702 כד אתחבר בי-מקדשא, בשעתא דאתוקר, זמן מנחה הוה.

בראשית ר"ל א', 1762

כשחבר בית המקדש בראשונה ומוציא שבת היה (יום ראשון, רש"י) (תענית כ"ט א') חורבו בית ראשון היה בלילה שכן ספורש (ירמיה ל"ט ד') "ויברחו ויצאו לילה מן העיר" חורבן שני היה י"ב בלילה, שכן כתוב (שם ו' ד') "כי ינפו צללי ערב" (בחי, שלח י"ד א')

703 כד אתכניש שמשא, כדן סיהרא שלמא.

בראשית רל"ו ב'

704 כד אתעביד כל עבידתא אצטריך משה לממני כלא, בנין דלא יימרון ישראל דאשתאר כספא ודהבא.

שמות רכ"א א'

אע"פ שהיה משה נזכר לעצמו, הוא קורא לאחרים ומחשב על ידיהם (במד"ר נ"א א') עד שהוא (משה) יושב ומחשב, שבת באלף ושבע מאות ושבעים וחמשה שקלים, מה שעשה ויום לעמודים התחיל יושב ומתמה, אמר.

אדם עובר עבירה בסתר, והקב"ה מכריז
עליו בגלוי (סוטה ג' א') ראה אבות פ"ד מ"ד

718. כד בר-נש נאים על ערסיה הא
נשמתי נפקא מניה, ואזלא ושמיא לעילא
— כל חד וחד כפום ארחיה.

בראשית קפ"ג א' 483

719. כד בר-נש עסיק באורייתא,
קב"ה תמן ואצית לקליה.

שמות ר' א'

ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה
ששכינה עמו? (ברכות ו' א', אבות פ"ג מ"ה)

720. כד ברא קב"ה לאדם מעפרא
דמקדשא דלתתא אתברי

שמות כ"ד ב', 18, 700

721. כד ברא קב"ה לאדם נטל עפריה
מאתר דמקדשא, ובנא גופיה מארבע סטרין
דעלמא — דכלהו יהבי ליה חילא; לבתר
אתרק עליה רוחא.

בראשית ק"ז ב', 18, 700

אתרק עליה רוחא = נשפר עליו רוח;
כמ. אשפור את רוחי (יואל ג' א"ב), וכו'
והריקותי לכם ברכה (מלאכי ג' י')

722. כד ברא קב"ה עלמא אסתכל בה
באורייתא וברא עלמא...

שמות קס"א א'

התורה אומרת "אני הייתי כלי אומנתו
של הקב"ה" היה הקב"ה מביט בתורה וכוורא
את העוים (בר"ר א' ב')

723. כד ברא קב"ה עלמא ברא ליה
באתוון דאורייתא.

בראשית ר"ר א' 711

ראה ברכות נ"ה א', ורש"י שם ר"ה אותיות.
זה הוא "סוד המרכבה"

724. כד ברא קב"ה עלמא עבד בכל
יומא ויומא עבדתייה דאתחזי ליה.

בראשית קס"ט א', 875

חדא, עמא שלים, ולקרבא לון לגביה;
אי לא נחתו בקמייטא למצרים, ולא
יצטרפון תמן, לא הוו עמא יחידא דיליה
בראשית פ"ג א'

711. בד בעא קב"ה לקיימא עלמא,
זריק חד צרורא גו מיא גליף ברזא דכ"ב
אתוון; ומתמן שארו למיהך ההוא צרורא
ולא אשכח אתר לאתקיימא ביה בר ארעא
קדישא.

שמות קנ"ב א', 723

712. כד בר-נש אויל באורח ביש
וסמי אורחוי, הוא אמשיך עליה רוח
מסאבא דלסטר שמאלא, וסאיב ליה
ואסתאב ליה.

בראשית נ"ד א', 698

713. כד בר-נש אויל באורחוי
דאורייתא, משיך עליה רוחא קדישא עלאה
במדבר קכ"א ב'

714. כד בר-נש אסתאב לא יתפקד
מעם קב"ה לטב, ובכל זמנא אתפקד
מההוא דאתקרי "רע" לביש.

בראשית נ"ז א', 672

715. כד בר-נש אתרחיק מאורייתא,
רחיק הוא מקב"ה.

ויקרא כ"א א'

716. כד בר-נש בעי לנקמא מאחרא
שתיק ולא אמר מדי, דאלו אודעיה יסתמר
ולא יכיל ליה.

בראשית נ"ח א'

717. כד בר-נש חטי קמי מאריה
ואמשיך גרמיה לאתכסיא, קב"ה עביד ביה
דינא באתגליא.

בראשית ס"ח א'

732. כד הוה אדם בנגתא רעדן נחית ליה קב"ה ספרא על ידי דרזיאל.
בראשית נ"ה ב'.

733. כד הוה חמי ר' אבא חד איילנא דאביה אתעביד עופא דפרח מניה, הוה ככי ואמר: "אי הוה בני נשא ידעי למאי רמיון, הוה מבוזען מלבושיהון עד טבוריהון..."
שמות ס"ו ב'

ראה מנחת כבודים (מאמרים מתלמידי בית מדרש לרבנים, מונשה להרב א שווארץ, וינה, מנורה, תרפ"ו), מאמר "עופות הנגלים באילן" ראה ערך Barnacle-goose ב Jewish Encyclopedia

734. כד הוה פתח רבי עקיבא במעשה מרכבה, פומיה הוה סיני וקליה סלם דביה מלאכין סלקין ונחתין.
במדרג רל" ב'

והנה סלם זה סיני — חושבנא רדיו, כחושבנא רדיו (כ"ד ס"ח ס"ו) ראה "מנחת עני" (יעקב יוקב עסלינגער, אלמאנא) ריש ויצא.

735. כד הוה זכאין ישראל אקרי ארעא על שמא דא—ארץ ישראל; כד לא זכו אקרי ארעא על שמא אחרא — ארץ כנען.
בראשית ע"ג א'

736. כד הוה ישראל בארעא קדישא, באינון פולחנין וקרבנין דהוה עברי, הוה מסלקין כל אינון מרעין ויסורין מעלמא; השתא משיח מסלק לון מבני-עלמא.
שמות רי"ב א'

תכו חרבים האלת נמצא גם בילקוט חדש דף קל"ג ראה סנהדרין צ"ח ב' בעל הסתברות "מעם הקרבנות לפי חרמו והחירח" (בפרק חוראת התבטלות הקרבנות) בנה על חמאמר הוה סגדלים הפורחים כאויר, כדרכם של המוכדים את נפשותיהם בעבוד נעלים.

725. כד ברא קב"ה עלמא עביד עלמא תתאה כנוונא דעלמא עלאה.
בראשית ר"ה ב', 700

726. כד ברא קב"ה עלמא קאים ליה על סמכא חר ו"צדיק" שמו.
בראשית ר"ח א'
אמילו בשביז צדיק אחר העולם מתקים (יומא ל"ה ב')

727. כד דאין קב"ה עלמא, לא דן ליה אלא לפום רובן דבני-נשא.
בראשית נ"ג א'

העולם נידון אחר רובו (קרושין ס' ב') האדם נידון אחר רובו (קה"ד י' א') לעולם הבא רובו זכיות — יורש נו עדן, רובי עבירות — נהינם (ירושלמי, פאה ס"א ה"א קרושין ס"א סוף הלכה ס')

728. כד דינא שריא בעלמא אתחברותא לא אשתכת.
בראשית ס"ט ב'

729. כד ריינין דינא מהפכין בזכותא דבר-נש בקרמיתא
שמות ו' א'

דיני ממונות פותחין בין לזכות בין לחובה, וריני נפשות פותחין לזכות ואין פותחין לחובה (סנהדרין ל"ב א')

730. כד ההוא בר-נש אתקריבו יוסון, תלתא יוסין מכריון עלוי בעלמא; ואפילו צפרי שמיא מכריון עלוי.
בראשית רי"ז ב'

731. כד ההוא סטרא בישא אתי למפתי ליה לברנש, יהא משיך ליה לגבי אורייתא, ויתפרש מניה.
בראשית ק"צ א'

אם פגע בר מנוול זה, משכהו לבית המדרש (סוכה נ"ב ב')

737. כד חייביא לא שלטין בעלמא
ואתאבירו מניה, כדן צדיק איהו שליט
בעלמא.
בראשית קס"ר א'
ראה "משמחת סופרים" איוב ל"ו ו'
738. כד יהא קריב ליומי משיחא,
אפילו רביי דעלמא זמינין לאשכחא
טמירין דחכמתא ולמנדע ביה קצין
וחושבנין.
בראשית קי"ה א'
739. כד יהב קב"ה אורייתא לישראל,
כל נגיזין עלאין קדישין כלתו יהב להו.
בראשית קפ"ו א'
740. כד יומין דבר-נש אתקיימו
בדרגין עלאין, אתקיים בר-נש בעלמא ;
כיון דלא אתקיים בדרגין עלאין, נפקי
ונחתי לתתא עד דקריבו להאי דרנא
דמותא שריא ביה.
בראשית קכ"ה א'
741. סד ירושלים אתברכא, כל עלמא
אתברכא.
ויקרא ל"ו א'
742. כד ישראל אינון זכאין לתתא
אתנבר חילא דילי על כלא; וכד לא
אשתכחו זכאין, כביכול, מתישין חילא
דלעילא.
שמות ס"ה ב'
743. כד ישראל עושין רצונו של מקום,
מוסיפין כח כנבורה של מעלה, ובזמן שאין
ישראל עושין רצונו של מקום, כביכול, מתישין
כח גזול של מעלה (איכה רבתי א' ל"ה)
כשישראל עושין רצונו של מקום, עושין שמאל
ימין, וכשאין עושין רצונו, כביכול, עושין
ימין שמאל (תנחומא, בשלח ב')
743. כד ישראל עוברין דלא
- כשרין, כביכול, מתישין חילא דקב"ה,
וכד עברין עוברין דכשרין, יהבין תוספא
וחילא לקב"ה.
שמות ל"ב ב'
744. כד יתחכם בר-נש באורייתא,
תועלתא דיליה איהו ; דהא באורייתא לא
יכיל לאוספא אפילו אות אחת.
בראשית קס"ג א'
745. כד יתערון מעפרא, כמה דיעלון
הכי יקומון — חגרין או סומין עלאן,
חגרין וסומין יקומון.
ויקרא צ"א א', 398, 399
- רבי אמר "לא כמה רבריש אזיל הוא
אתי", ורבנן אמרי "כמה רבריש אזיל הוא
אתי" (ירושלמי, כלאים פ"ט ה"ג, כתובות
פ"ב ה"ג) עוברין במוסין ומתפאיים
(פנהריון צ"א ב') כשם שהאדם הולך עד
הוא בא — הולך עור ובא עור, חרש ובא
חרש, אלם ובא אלם (בר"ר צ"ה א') כדור
הולך כן דור בא — הולך חיגר, בא חיגר,
הולך סומא, בא סומא שלא יהיו אומרים
"אתרים הסית, ואתרים חתיה" (קה"ר א' ו')
746. כד נהרא שמשא בשש נהורין
נהיר; וכד אסתלק, כל אינון שית נהורין
אסתלקו
ויקרא פ"ה ב'
747. כד נחית (קב"ה) לאמלכה על
בריין ויתפשט עליהו, יתחזי לון לכל חד
כפום מראה וחזיון ודמיון דלהון
שמות מ"ב ב', 579
748. כד נשיק דא לרא כרין אקרי
"עת רצון".
שמות רנ"ג ב', 1371, 1222, 701
749. כד עאל שבתא אצטריכא אינון
עמא קרישא לאסחאה גרמיהו משמושא
דחול.
שמות ר"ד א'

- ראה "סדרו של שבת", שורש הראשון, ענף ב', עלה ו'
 750. כד עביר קב"ה דינא בבני עלמא, אעבר לאינון שליטין דממנן עליהו בקרמייתא, ולבתר לאינון דיתבי תחות גרפיהו.
 בראשית ס"ט א' / 684
 751. כד קב"ה בעי לאברא לחייבי עלמא נטיל ניהומין עליהו, וקביל ניהומין, כביכול, כמאן דמקבל ניהומין על מה דאכיר
 בראשית נ"ז א'
 752. כד קב"ה בעי לאעברא שולטנותא דארעא, לא עביר עד דאעבר שלטנותא דלהון ברקיע.
 שמות ס"ט א' / 684, 1113
 753. כד קב"ה עביר ניסא, בכלא עביר
 ויקרא כ"א א' / 706
 754. כד קטל ליה קין להבל הוה נשיך ליה נשיבין כחויא, עד דאפיק נשמתי וקטיל ליה.
 שמות רל"א א'
 מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות, פציעות פציעות, שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה, עד שהניע לצואר (פנהרין ל"ז ב') חתכונו קין מהיכן שחם אביו אותו הפך ומשם הרגו — סמקום הצואר מקום הפיסגין (כ"ר כ"ב י"ז)
 755. כד שריא דינא בעלמא, שרי על כלא; ומאן דארע ביה אתפס.
 ויקרא נ"ד ב' / 5,280
 756. כה תכרכו — בלשון הקדש.
 במדבר קמ"ה ב'
 ראה סוטה ל"ח א' כל מקום שנאמר "עניה"
- ו"אמירה" ו"כח" — בלשון הקדש (במד"ר י"א י')
 757. כהן בעי לזקפא ימינא על שמאלא.
 במדבר קמ"ו א'
 758. כהנא לא הוה צריך לקרבא לגבי מאן דאית ביה מומא מכל מומין דעלמא. ויקרא ל"ג ב' / רע"ט
 759. כהנא — מוחא, לוי — לבא, ישראל — גופא.
 במדבר רכ"ר ב'
 760. כהנים מסטרא דחסר אתו.
 בראשית רנ"ו ב' / השמטות
 761. כוס דמברכי עליה בלא טהרה אקרי "טמא".
 במדבר רע"ג ב' / 897, 1062
 762. כי לא יראני האדם וחי (שמות ל"ג ב') — בחייהון לא חמאן, אבל כמיתתהון חמאן.
 במדבר קמ"ז א' / 895, 485
 763. כיון דאינון רחוקים מצדקה, רחוקים אינון משלום.
 בראשית ע"ו ב'
 764. ביון דאשתלים לעילא אדם עלאה, אשתלים לתתא אדם תתאה.
 בראשית רנ"ז א' / השמטות. 10
 765. כיון דברא קב"ה לאדם יהב קמיה אורייתא ואוליה ליה בה למנדע ארחהא.
 בראשית קצ"ט א'
 766. כיון דמחבלא נחת לעלמא, מאן דלא סניד גרמיה ואשתכח קמיה באתנליא אתחייב בנפשיה.
 שמות קצ"ו א' / 5, 448, 770

767. כיון דעאל לילה אילנא דמותא שליט בעלמא, ואילני דחיי אסתלק לעילא ולעילא.

במדבר ק"ט א'

768. כיון דקב"ה יתער לאנהרא לה לכנסת ישראל, יתנהיר בקרמייתא כמו שחר — דאיהו אוכמא, ולבתר — יפה כלבנה, ולבתר — ברה כחמת, ולבתר — איומה כנגדלות.

בראשית ק"ע א', 292

769. כיון דדישי עמא אולין בחיובא, כל עמא אתמשכו אבתרייהו.

ויקרא ב' ב', 55, 56, 57

בזמן שהרועה תועה, הצאן תועים אחריו (פרקי רבי אליעזר, פרק מ"ב) אם דאית דור שצרות רבות באות עליו, צא וברוק בדיני ישראל (שבת קל"ט א')

770. כיון דרשותא אתיהיב למחבלא, מאן דפגע ביה אתזק.

שמות ל"ו א', 1108, 5

771. כיון דשארי דינא לא אסתלק ער דישתלים.

במדבר קכ"ב ב'

772. כיון שהנשמה היא בתשלומה, באתר עלאה, לא תבאת לגופא; אלא אתבריאן מנה נשמי אחרנין דנפקי מנה. בראשית ככ"ו א', מהנ"ע 1

773. כיון שהנשמה זוכה ליכנס בשערי ירושלים של מעלה, מיכאל — השר הגדול — הולך עמה ומקדים לה שלום.

בראשית קכ"ה ב', מהנ"ע

774. כך ארחוי דכריבא דאמלא לא נטיל מלה דקשומ, לא יכיל לתקנא כריבו. שמות רס"ד א'

כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו, אין מתקים בסופו (רש"י במדבר י"ג ב"ז) אברהם ברלינער בספרו 'רש"י על התורה' מציון על מקור מאמרו זה של רש"י — סומה ל"ה א', אולם שם נמצא "כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחלתו, אין מתקיים בסופו" ובמדרש, במדבר רבה ט"ז י"א, הלשון הוא "כך ררכו של מספרי לשון הרע — פותחים בטובה ומשלימין ברעה" זה הלשון בעצמו נמצא גם בתנחומא, שלח ט'

775. כך דרך כל עושה עולה — כשרואה הרע, מתירא לפי שעה; ומיד חוזר לרשעתו ואינו חושש לכלום.

בראשית ק"ו ב', מהנ"ע

776. כך ררכו של צדיק — כיון שרואה שמעיינין בכינו, אינו מתאחר לשוב ולהתפלל, ולהקריב חלבו ודמו לפני צורו; עד שמסתלקין בעלי הדין ממנו. בראשית ק"א ב', מהנ"ע

777. כל אדם שיש בו חסידות נראא "מלאך ד'".

במדבר קמ"ה א', דע"מ, 1784

778. כל אומה ואומה אית לה שר לעילא.

שמות ט"ז ב'

779. כל אומנא כד מליל באומנותיה מליל.

שמות ק"ו א'

780. כל אינון בני-נשא דלא חטאן קמי מאריהון, ולא עברין על פקודי דאורייתא, זיו דיוקנא דלהון לא אשתני מחיזי דדיוקנא עלאה.

בראשית ע"א א'

781. כל אינון דאשתארו בארעא קדישא דישראל, דינא דלהון כירושלים וכציון לכל דבר.

בראשית קי"ד א', מהנ"ע

קיימין ולא יכלין למיסקם בר בנהורא
עלאה — דנהיר לון וקיים לון. ואי פסיק
מנייהו ההוא נהורא דלעילא לא יכלין
למיסקם.

במבר ר"ח א'

789. כל אינון מלין דעביד בר-נש
בכאי עלמא, כלהו זמנין וקיימי לאסחדא
ביה.

במבר קכ"ו ב'

אבני ביתו וקורות ביתו של אדם הם
מעירים בו נשמתו של אדם מעירה בו
שני מלאכי השרת המלווין אותו הו מעירין
בו אבריו של אדם מעירים בו (חנינה
ס"ו א')

790. כל אינון מתין דבארעא דישראל
יקומון בקדמייתא.

בראשית קל"א א'

ארץ שמתיה חיים תחלה לימות המשיח
(ירושלמי, כלאים פ"ם ה"ג, בראשית רבה
ע"ד א')

791. כל אינון מתין דעלמא כלהו
מתין על ידי דמלאכא מחבלא, בר אינון
דמתין בארעא קדישא.

שמות קנ"א א', 786, 981

792. כל אינון נהוריין מרוא דמחשבא
ולתתא, כלהו אקרון "אין סוף".
שמות רכ"ז א', 1067

כן היא הגירסא הנכונה, וכן נמצא גם
ב"מדרש תלפיות", ענף "אין סוף"

793. כל אינון נשיקין בישין, ומכל
זנונים נוכראין דאינון מתיקין לפום
שעתא — ווי לסופייהו!

שמות רכ"ז א'

794. כל אינון פלחי שמשא אקרון
"עוברין לבעל"; ואינון דפלחין לסיחרא

782. כל אינון דרחלין ליה לקב"ה על
עותריייהו, או על בנייהו, לאו איהו דחילו
כדקא יאות.

שמות ל"ג ב', 486, 674

783. כל אינון דכתיבין בידוי
ד"דומה", וממנן על ידוי, יקומון לזמנא
דזמין לאחיא דיירי עפרא.

בראשית קכ"ג ב', תוספתא, 76, 488, 1477

784. כל אינון דמשתדלי באורייתא
ומחדשי בה חדושין, מיר אכתוב לגבי
בני מתיבתא אינון מלין; כדין כל אינון
בני מתיבתא אתאן למחמיה ליה.

במבר קפ"ה ב', 332, 802, 798

לפי שכל אדם שמחדש חרוש באורייתא
אזי נקרא נאולה לאורייתא, מחמת שמקורם
הי' ככ"י בשביה, לפי שלא היה אדם שיגלה
הנסתרות שלה והאדם שמגלה חדושין באורייתא
אזי אותו האדם הוא הנואל (מעין התבטח
[ר' אשר צבי, מ"מ דאוסטרהא ומורה דרף
בארץ, פארנארע, תרנ"ח] לקומים דף פ"ו)

785. כל אינון דמשתדלי באורייתא,
מתדבקין ביה בקב"ה.

ויקרא ל"ו א', 914

786. כל אינון דנפקי נשמתיהו
בארעא קדישא, לא נפיק על ידי דההוא
מחבלא, ולא שלטא תמן; אלא על ידי
דמלאכא דרחמי — דארעא קדישא קיימא
בעדביה.

שמות קנ"א ב', 791, 981

787. כל אינון טפשיין, אטימין דלכא,
כד חמאן מלי דאורייתא, לא די לון דלא
ידעי; אלא דאינון אמרי דאינהו מלין
פנימין — מלי דלית בהו תועלתא.

בראשית קס"ג א'

788. כל אינון מלאכין דלעילא לא

- אקרון "עובדי אשרה".
בראשית מ"ט א'
795. כל אינון תקיפי מצחא, דלית להו כסופא, לית להון חולקא בעלמא דין ובעלמא דאתי.
שמות ר"ח ב'
796. כל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא *עריבתה והחילוקיה כפי ירושלים* במדבר ק"ד א', מהנ"ע *כ"ח (ל"א)*
797. כל אתר דכתיב "אלה" פסל את הראשונים.
בראשית כ"ד ב'
- כל מקום שנאמר "אלה" פסל את הראשונים (במדבר רבה ג' י')
798. כל אתר דצדיקא אתחדש ביה מלי דאורייתא, כד איהו בהווא עלמא פקיד להווא אתר דאמרין מלי דאורייתא. במדבר ר"כ א', 784, 382
799. כל אתר דתשכח באורייתא "זאת התורה" — בלא וא"ו — בגין חובה. בראשית ר"ס ב', השממות
800. כל בייכנשתא דעלמא "מקדש" אקרי במדבר קכ"ו א'
- ראה מניחה כ"ח א'
801. כל בני-עולם לא משתכחין קריבין למלכא עלאה כאלין מאנין דאיהו אשתמש בהו; ומאן אינון? — לב נשבר ונדכה. ויקרא ט' א'
- ראה תרגום תהלים נ"א י"ט
802. כל בני-עלמא מצפאן ומחכאן לטיבו דקב"ה, ואפילו בעירו דחקלאי. במדבר ר"ד ב'
803. כל בר-נש בעי לאשתכחא דכ"ר ונוקבא, בנין לאתקמא מהימנותא; וכדין שכינתא לא אתפרשא מניה לעלמין. בראשית מ"ט ב'
804. כל בר-נש בעי לאשתעי בכר-נש אחרא כפום ארחוי. שמות מ' א'
805. כל בר-נש דאושיד רמעין קמיה דקב"ה, אף על גב דאתנזר עליה עונשא יתקדע. בראשית רכ"ג א', 999
- שערי רמעות לא ננעלו (בבא מציעא נ"ט א')
806. כל בר-נש דאזיל בארחא ולית עמיה מלי דאורייתא, אתחייב בנפשו. ויקרא מ' א', 888
- ראה אבות פ"ג מ"ז
807. כל בר-נש דאזיל לסטר שמאלא וכאיב ארחוי, כל רוחי מסאבי משיך על גרמיה, ורוח מסאב אתרבס ביה. בראשית נ"ה א'
808. כל בר-נש דאיהו צד עינא לגבי מסכנא, יאות הוא דלא יתקיים בעלמא. בראשית ק"ט א'
809. כל בר-נש דאמר שירתא דא ("או ישיר") בכל יומא, ומכוון בה, זכי למימדא לזמנא דאתי. שמות נ"ד ב'
- כל האומר שירה בעולם הזה, זוכה ואומר לעולם הבא (סנהדרין צ"א ב')
810. כל בר-נש דאשתדל במלי דאורייתא ושפוטתיה מרחשן אורייתא, קב"ה חפיא עליה ושכינתא פרשא עליה דתפא. ויקרא ל"ה א'

818. כל בר-נש דעלמא איהו כליל מעילא ותתא.

בראשית ק"ג ב'

השוה לזה "מפלגך לעילאי דהורמיו, מפלגך לתתאי דאהורמיו (סנהדרין ל"ט א', ראה רש"י ותוספות שם)

819. כל ברכאן דלעילא ותתא, ביומא שביעאה תלין.

שמות פ"ה א'

ראה "סדרורו של שבת" (לר' חיים בן שלמה), לעמבערג 1864, שורש הראשון, ענף ב', עלה ז'

820. כל גוונין טבין בחלמא, בר מתכלא.

בראשית נ"א ב'

821. כל גוונין טבין לחלמא, בר תכלא; דאיהו כרסייא דסליק בדינא דנפשות.

במדבר קע"ח א'

822. כל דבר שהיה בכלל, ויצא מן הכלל ללמד; לא ללמד על עצמו יצא, א"א ללמד על הכלל כלו יצא.

במדבר קמ"ט א'

ראה ריש "תורת כהנים", גם שלשים ושתיים מדות דרבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי, מרה כ"ד ראה גם קצור כללים משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם, מרה שמינית

823. כל דיוקנא דלא אשתכח ביה דכר ונוקבא, לאו איהו דיוקנא עלאה כדקא חזי.

בראשית נ"ה ב'

824. כל דיינא דקביל מבר-נש מלה עד לא ייתי חבריה, כאלו מקבל עליה טעונא אחרא.

בראשית קע"ט ב'

825. כל דינין דמשתכחין מדכורא,

811. כל בר-נש דאתי ליחדא שמא קדישא ולא אתכוון ביה בלבא ורעותא ורחילו, בנין דיתברכון ביה עלאי ותתאי, רמאן ליה לצלותיה לבר, וכלא מכריז עליה לביש

שמות נ"ז א'

812. כל בר-נש דבכי ואדים קליה על חרבן ביתיה דקב"ה, זכי למה דכתוב "יחדו וינגנו".

שמות נ"ה ב'

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה (בבא בתרא ס' ב')

813. כל בר-נש דרחיל ליה לקב"ה שריא עמיה מהימנותא כדקא יאות. בראשית נ"ט א'

814. כל בר-נש דלא זכי בהאי עלמא לאתעטפא בעטובא דמצוה ולא תלבשא בלבושא דמצוה, כד עייל בההוא עלמא קאים בלבושא טנופא.

במדבר קע"ד ב'

815. כל בר-נש דמרכי גרמיה, מדכאין ליה

במדבר קנ"ב ב', 328

816. כל בר-נש דמכסי חטאוי ולא מפרש לון קמי מלכא קדישא ויתבע עליהו רחמי, לא יהבין ליה למפתח פתחא דתשובה.

ויקרא כ' א', 1383, 535

ראה יומא פ"ו ב'

817. כל בר-נש דעיניה בישא, עינא דמחבלא שריא עלוי, ואיהו "מחבלא דארעא" אקרי, ולבעי ליה לאינש לאסתמרא מניה.

בראשית ס"ה ב'

- תקיפין ברישא ונייתין בסופא; וכל דינין דמשתבחין מנוקבא, נייחין ברישא ותקיפין בסופא.
- במדבר קמ"ב ב'
826. כל דמצטער על אבודהין דצדיקייא או אוחית דמעין עליהו, קב"ה מכריז עליה ואומר: "וסד עונך, וחטאתך תכופר".
- ויקרא נ"ז ב'
- כל המוריד דמעות על אדם בשר, הקב"ה סופרו ומניחו בבית גנויו (שבת ק"ה ב')
827. כל דרדה בתר דלאו דיליה, איהו עריק מקמיה; ולא עוד אלא מה דאית ביה אתאביר מניה.
- במדבר קע"ו א', 1667
- כל הנותן עיניו במה שאינו שלו — מה שמבקש אין נותניו לו, ומה שבירו נטלין הימנו (סוטה פ' א') נמלא אזלא למיבעי קרני, ואודני דהוו ליה נזו מיניה (תנחומא, שמות נ', סנהדרין ק"ו א')
828. כל הדורא דנופא בתר דיקנא אזיל.
- במדבר קל"ט ב'
829. כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה, וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה.
- שמות ע"ט ב'
- כל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה (ויקרא קל"ט ב', במדבר רכ"ה א') המאמר הזה נמצא בכתובות ק"י ב' ונוסף שמה "כל הדר בחוץ לארץ באילו עובר עבודת כוכבים" ראה בחיג' בראשית ב"ח כ"א ובאדר"ג פרק כ"ו הגירסא "כל המניה ארץ ישראל ויוצא חו"ל מעלה עליו הכתוב כאילו עובר עבודת כוכבים"
830. כל ההוא ברינש דיסורי דמאריה אתיין עליה, כפרה דחובוי אינון.
- ויקרא נ"ז א'
- ראה ברכות ה' ב' בדבר מזבח כפרה
831. כל הכובש את יצרו מלכותא דשמיא אחיל עליה.
- בראשית ק"ו ב', מהנ"ע
832. כל הכיעס כאלו עובר עבודת אלילים
- בראשית כ"ז ב', 1858
- כ"י מי שכוועס כאילו עובר עבודת כוכבים (רמב"ם, אבות פ"ב מ"י) ראה שבת ק"ה ב' הזורע את כנדיו בחמתו סוף שיעבור עבודת כוכבים (אדר"ג פ"ג ב', ראה "כסא רחמים", שם) כל הכועס אפילו שכניה אינה חשובה כגדו (נדרים כ"ב ב') ראה "מדרש לעולם" פרק פ"ו, "אורחות חיים" סימן ל"ג (אוצר מדרשים)
833. כל המבזה את המועדות כאילו כפר בעיקר.
- ויקרא כ"ט ב'
- ראה אבות פ"ג משנה י"א
834. כל המגדל בנו לתלמוד תורה ומוליקו לבית רבו בבקר ובערב, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים התורה ב' פעמים בכל יום.
- בראשית ק"ה א', מהנ"ע
835. כל המנבל עצמו על דברי תורה, סוף מתנשא.
- במדבר רנ"ג ב'
- כל המנבל עצמו על דברי תורה, סופו להתנשא (ברכות ס"ג ב', ראה נדה כ"ז א') כל המנבל עצמו בדברי תורה, סוף בהתנשא (ילקוט משלי, תתקס"ד)
836. כל המשימם דוח בין הרבקים מצננים ליה גיהנם.
- במדבר קנ"ג א'
- כל הקורא קריאת שמע ומדקדק באותיותיה מצנניו לו גיהנם (ברכות פ"ו ב') כל הקורא קריאת שמע באותיותיה מצננים לו גיהנם (ילקוט תהלים, תשצ"ח)

844. כל הרכבה דלא קולמת לג' יומין,
תוב ליתא קולמת.

ויקרא י"ט א'

כל הרכבה שאינה קולמת לשלשה ימים, שוב
אינה קולמת (פסחים נ"ה א') כל הרכבה
שאינה קולמת בשלשה ימים, שוב אינה קולמת
(שביעית פ"ב מ"ו)

845. כל המשתרל באורייתא במזל
מניה חיובא דכבויא ומזלי.
במרבר רט"ז ב'.

846. כל זייני חרשין וקוסמין לא
אשתכחו אלא בנשייא.

בראשית קכ"ו א'

מרבא נשים — מרבא כשפים (אבות פ"ב
מ"ו) כשרה שבנשים — בעלת כשפים
סופרים פרק ט"ו) ראה עירובין ס"ד ב'
847. כל זינא אוזיל לזיניה .

שמות קמ"א א', 975

כל עוף למינחו ישכחו (בבא קמא צ"ב ב')

848. כל זינא רחים ליה לזיניה,
ואתמשיך ואזל זינא בתר זינא.
בראשית קל"ז ב'

849. כל זמן דלא קבילת דכר, אתקרי
"נער; מדקבילת דכר אתקרי "נערה".
שמות ל"ח ב', 1653

ראה "מבוא שערים", שער ו', חלק א' פרק
ר', קונטרס "שפת אמת" לשר שלום שרעבי,
ליורני, שנת תתו א ס ת ל י ע ק ב ; הדרת
מלך, סימן כ"א

850. כל זמן דשושנה קיימא אמימא,
דלא פתיחא, לית בה ריחא ולא סלקין
לה ולא מפסקין לה מגו גובין.
במרבר רל"ג ב', 865

851. כל זמן שאדם עושה משפט,
חכמת אלהים בקרבו.
בראשית רס"ו א', השמטות. כשם תבחר
ראה מלכים א' ג' כ"ח.

837. כל הנמנה עם עשרה ראשונים
לבית הכנסת, נוטל שכר כנגד כולם
שבאים אחריו.

בראשית רנ"ה א', השמטות

לעולם ישכים אדם לבית הכנסת, כרי שיזכה
וימנה עם עשרה הראשונים, שאפילו מאה
באים אחריו, קבל עליו שכר כלם "שכר
כלם" — סלקא רעתך ? ! אלא אימא : "נותניו
לו שכר כנגד כלם (ברכות מ"ז ב') ראה
"מגיד תעלומה" (לר' צבי אלימלך שפירא,
האבר"ק דינאב, פרעמישלא, תרל"ו) בכאור
סאמר זה

838. כל הנשמות גזורות מתחת כסא
הככור.

ויקרא כ"ט ב'

839. כל העוסק בתורה ובגמילות
חסדים ומתפלל עם הצבור, מעלה אני
עליו כאלו פדאני לי ולבני מבין העכו"ם.
דברים רפ"א א'

ראה ברכות ח' א'

840. כל הקורא ק"ש בכל יום כאלו
הוא מקיים "והנית בו יומם ולילה".
במרבר רנ"ה א'

אמר רבי יוחנן משום ר"ש בו יוחי. אפילו
לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית
וערבית, קיים "לא ימוש" (מנחות צ"ט ב')

841. כל הקורא ק"ש שחרית וערבית
כאלו מקיים "והנית בו יומם ולילה".
במרבר רכ"ח א'

842. כל הקצים כלו, ואין הרבר תלוי
אלא בתשובה.
סנהדרין פ"ג ע"ג במרבר קכ"ב א', רע"ט, 585
נדולה תשובה שמביאה (שמקרבת) את
הנאולה (יומא פ"ו ב')

843. כל הרהורין ישתכחון, בר
הרהורא דחדות דמלכא קדישא.
במרבר קס"ה ב'

852. כל זמנא דאורייתא אתער לתתא, אינא דחיי לא אערי לעילא.
בראשית קנ"א א'
853. כל זמנא דאתחייב בר-נש לאתחזא נרמיה בן-חורין, הכי אצטריך, כל זמנא דלא אתחייב — לא אצטריך.
שמות מ' א'
854. כל זמנא דאתא בירכתי ביתה ולא נפקא לבר, היא צנועה; ואתחזי לאולדא בנין דכשרין.
בראשית קמ"ו ב'
855. כל זמנא דברא חמי רצועה דאבוי, דחיל מאבוי.
במדבר קע"ה א'
856. כל זמנא דבשרא קיימא, רוחא פקרא עלה דנפשא, ונפשא פקרא לגופא.
במדבר ק"ע א'
857. כל זמנא דחייבי עלמא אסניאו, זכאה דאשתכח בנייהו הוא אתפס בקרמיתא.
בראשית ס"ח א', 285
858. כל זמנא דחייביא סניא בעלמא, כביכול, שמא קדישא לא מתברך בעלמא; וכל זמנא דחייביא לא סניאו בעלמא שמא קדישא מתברך בעלמא.
דברים רצ"ו ב'
859. כל זמנא דיעקב אשתכח לגביה דלבן לא מליל עמיה סב"ה.
ויקרא נ"ה ב'
860. כל זמנא דישראל רחקין מהיכלא דמלכא, כביכול, מטרוניתא אתרחקת עמהון.
ויקרא ע"ד א'
861. כל זמנא דכהנא רבא דלתתא משמש בכהונה רבת, כביכול, כהן גדול דלעילא משמש בכהונא רבא.
במדבר קל"ב ב'
- ראה חגיגה י"ב ב', מנחות ק"ו א' מיכאל שר של ישראל הוא כהן גדול בשמים (מדרש עשרת הדברות, דיבור ראשון)
862. כל זמנא דמשה אשתכח, גופא דשמשא שליט ונהיר לעלמא; כיון דאסתלק משה אתכנש גופא דשמשא ונפיק גופא דסיהרא.
דברים רפ"ג ב'
- פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה (בבא בתרא ע"ה א')
863. כל זמנא דצולמא דבר-נש לא יתעבר מניה, יתהלך איש ורוחיה אתקיימא בגויה; אתעבר צולמא דבר-נש ולא אתחזי — אתעבר מהאי עלמא.
בראשית רי"ז ב', 342
- ראה ויקרא ק"ד ב'
864. כל זמנא דקדושא שלמא וסלקא, מסאבו שפיל ומאיך לתתא.
שמות רמ"ב ב'
865. כל זמנא דשושנה אטומא לית לה ריחא.
במדבר רל"ג ב', 850
886. כל זמנא דשכינתא הכא בגלותא, שמא דלעילא לא אשתלים.
במדבר קמ"ו ב'
867. כל חדוה דישראל דלא משתתפי בה לקב"ה, לאו איהו חדוה.
במדבר רי"ט ב', 486
868. כל חובה דאתעביד באתגליא,

גאנו סימון ע"ו, יערות דבש חלק א' דף ב"ר ע"א, ספר המדות לנ"ה ווייויל, חלק שני, סעיף ה', ספר הברית חלק א', מאמר ט פ"ח, גם אגרת שבסוף ארצות הברית (למלבי"ם) חלק א' ובזוהר חדש, מדהנ"ע ט"ז א', נמצא בזה"ל "כבר תנינא ממאריהון דמתיבתא, דעלמא לגלג הוא ככדורא דא, וכד נפיק ממזרח אזיל בסגלגלתא עד דמטא לתחת, ובריו יתעביד רמשא, ובההוא שעתא אזיל ונחית בגלגליו דמדרינו ידועין, ונחית ומכיב כל ארעא וישובא וכד נחית ומתכסיא מינו, רמש לו ונהור לאינוו דריו תחות לו"

877. כל כהן דלא ידע ליחדא שמא קדישא ברקא יאות, לאו פולחניה פולחנא. שמות נ"ז א'

878. כל כהן דלא ידע דזא דא למאן מברך, ומאן היא ברכתא מברך, לאו ברכתא דיליה ברכתא. במדבר קמ"ו ב'

879. כל כהן דלא רחמן ליה עמא, לא יפרוס ידיו. במדבר קמ"ו ב'

880. כל כהן דפרים ידיו בעי לאתקדישא על ידי דקדישא. במדבר קמ"ו ב'

881. כל כהן דקטיל נפש פסיל ליה כהונתיה לעלמין. במדבר די"ד א'

כל כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו (ברכות ל"ב ב')

882. כל כהן שאין לו בת-זוג אסור בעבודה. במדבר קמ"ה ב', 1769, 1864, 87.

כפי שאין האדם שלם בלא בת זוגו (בחי, נשא ו' י"ג)

883. כל כוכב וכוכב אית ליה שמא בלחודיו, וכלהון בשמהון אקרין. דברים רפ"ט ב'

רחי לה לשכינתא מארעא וסליקת דיורה מעלמא.

בראשית נ"ז ב'

869. כל חובי עלמא קב"ה מכפר עלייהו בתשובה, בר מההוא לישא בישא דאפיק שום ביש על חבריה.

ויקרא נ"ג א', 908, 535.

870. כל חלמין אזלין בתר פומא. בראשית קצ"א ב', 624

871. כל חלמין דעלמא אזלין בתר פשרא דפומא.

בראשית קפ"ג א'

872. כל טוב האדם בביתו.

שמות קע"ח א'

השוה לזה "אשרי אדם שאשתו מעירו, תורתו מעירו, פרנסתו מעירו (מדרש משלי פרשה ה')

873. כל יום ויום יש לו מאמר אחד שהוא אדון לו.

בראשית רס"ה ב', השממות, כשם כהני, 1116, 1187, 1288

874. כל יומא ויומא רוחין דצדיקיא יתבין בלבושיהון שורין שורין, בגנתא דערן, ומשבחין לקב"ה ביקרא עלאה. בראשית רכ"ו ב'.

875. כל יומא מה דאירע ביומיה עביר, דלא אירע ביומיה לא עביר.

ויקרא ק"ה ב', 724

876. כל ישובא מתגלגל בעינולא ככדור — אינון לתתא ואינון לעילא. ויקרא י' א'

העולם עשוי ככדור (כמדבר רבה י"ג י"ג, ירושלמי עבודה זרה פ"ג סוף הלכה א') דאה רויאל הסלאך דף ל"ו דאה ע"ז ס"א א' תוספות ר"ה ככדור ראה "נחמד ונעימ" דר"ד

884. כל מאן דאנח קרבא באורייתא,
זכי לאסנאה שלמא.
שמות נ"ו א'
- השוה י"ה המבטא "שמנחזין בתורה" (ברכות
נ"ב ב')
885. כל מאן דאורי על חטאיה, קב"ה
שביק ליה ומחיל על חוביה.
בראשית נ"ו א'
886. כל מאן דאומי בשמא קרישא
ל"קרא, כאלו פריש אימא מאתרה לעילא
ויקרא י"ב א'
887. כל מאן דאזהר לחייבא, אע"ג
דלא קביל מניה, הוא שזיב ליה לגרמיה;
וההוא חייבא אתפס בחוביה.
בראשית ס"ח א'
888. כל מאן דאזיל בארחא ולא עמיה
מיני דאורייתא, אסתכן בנפשיה.
בראשית ס"ט ב' 806
דאח אבות ג'ג משנה ד"ו
889. כל מאן דאזיל יחידאי בזמנין
ידיען, משיך עליה דוח מסאבא.
בראשית קס"ט ב'
890. כל מאן דאיהו ברנא עלאה,
איהו נמיל למאן דנמיל ליה.
שמות רפ"ב א'
נשא ארון את נושאיו (סוכה ל"ה א')
891. כל מאן דאיהו דחיל חטאה
אקרי "אדם".
במדבר קמ"ה ב' 341, 501
892. כל מאן דאיהו ותרן לגבי
מסבנא, יאות הוא דיתקיים בעלמא,
ויתקיים עלמא בגוניה.
בראשית ק"ט א'
- אין נקרא "ותרן" אלא הנומל חסדים ובעל
צדקות (פסקי תוספות. מסכת מניחה ציון ק"א)
893. כל מאן דאיהו תחות שולטניה
ד"אדם" אתקרי "איש".
ויקרא ס"ח ב' 820
894. כל מאן דאכיל מאינון דאתין
מסטרא דמסאבא, אסתאב בהו.
ויקרא ס"א ב'
895. כל מאן דאכיל מאינון מאכלי
דאסורא, אתרבס בסטרא אחרא.
ויקרא ס"א ב'
896. כל מאן דאמר במלי דאורייתא
מה דלא ידע ולא קביל טריביה, עליה
כתיב "לא תעשה לך פסל וכל תמונה".
שמות פ"ו א'
- דאח ברכות כ"ז ב', יומא ס"ו ב', סוכה
כ"ז ב'
897. כל מאן דאנשי מלולי אורייתא
ולא בעי לילעי בה, כאלו אנשי להקב"ה.
ויקרא י"ג ב'
- כל השוכה דבר אחר ממשתנו, מעלה עליו
הכתוב כאלו מתחייב בנפשו (אבות פ"ג ס"ח)
כל ת"ח ששכח דבר אחר שתלמודו עובר בלאו
(מנחות צ"ט ב')
898. כל מאן דאסתכל בחלמיה וחמא
ליה ליעקב מקסמר בקוספוי, חזין אתוספן
ליה.
בראשית קמ"ח א'
899. כל מאן דאסתכל בקשת כמאן
דאסתכל בשכינה.
שמות ס"ו ג'
- דאח חגיגה פ"ז א'
900. כל מאן דאסתכל וקרי בכל יומא
עוברא דקטרת, ישתויב מכל מלין בישין

- חרשין דעלמא, ומכל פצעין בישין, ומהרהורא בישא, ומדינא בישא ומותנא; ולא יתנוק כל ההוא יומא. שמות ר"ח ב'.
 908. כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, זכי דיפתחון ליה כמה תרעין לההוא עלמא. במדבר ר"ג א'
 909. כל מאן דאשתדל באורייתא בכל יומא, יזכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי. בראשית פ"ו א'.
 910. כל מאן דאשתדל באורייתא ואחיד בה, אית ליה חיון. במדבר קמ"ח ב'.
 911. כל מאן דאשתדל באורייתא ובפולחנא דקב"ה, דחלתיה ואימיתיה תיא על כלא. בראשית קצ"א א'.
 כל זמן שאדם חי אימתו מוסלת על חברות (סנהדרין קנ"א ב') כל מי שהוא ירא מן הקב"ה נעשה מלך (תנחומא, בהעלותך, ט')
 912. כל מאן דאשתדל באורייתא, כאלו אחיד בקב"ה. ויקרא ט' ב', 80
 913. כל מאן דאשתדל באורייתא, כאלו אשתדל בהיכלא דקב"ה; דהיכלא עלמא דקב"ה אורייתא איחוי. שמות ר' א'.
 914. כל מאן דאשתדל באורייתא, כאלו אשתדל ביה בקב"ה. ויקרא פ"ט ב', 78
 יעו אורייתא כלא שמא דקב"ה חוי" (ויקרא י"ג ב')
 915. כל מאן דאשתדל באורייתא, חרשין דעלמא, ומכל פצעין בישין, ומהרהורא בישא, ומדינא בישא ומותנא; ולא יתנוק כל ההוא יומא. שמות ר"ח ב'.
 לפני כעל "סרר היום" היתה נוסחא אחרת ראה שם עניו הקסרת. רף י' עמוד א'.
 901. כל מאן דאפיק זרע לכמלה, לא זכי למחמי אפי שכינתא. ויקרא צ' א'.
 902. כל מאן דאפיק זרעיה בריקניא, אקרי "רע" ולא חמי אפי שכינתא. בראשית ר"ט ב'.
 903. כל מאן דאפיק לישנא בישא אסתאבון ליה כל שייפוי ויתחזי לסגרא. ויקרא נ"ג א', 80
 זאת תהיה תורת המצורע — זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע (ערכין ט"ו ב') כל המספר לשון הרע ננעים באים עליו (שם)
 904. כל מאן דאקריב קרבנא ברעותא דלאבא, קב"ה אודמן לקבליה. ויקרא ט' ב'.
 905. כל מאן דאשתדל באורייתא אית ליה חירו מכלא. בראשית קכ"ב ב'.
 כל המסבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ (אבות פ"ג מ"ה); שאין לך בו חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה (שם פ"ו מ"ב).
 906. כל מאן דאשתדל באורייתא אף על גב דאתגור עליה עונשא מלעילא... ההוא עונשא אתקרע. ויקרא ט' ב'.
 907. כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא ומסגל עוברין מבין, ידית עלמא שלימא; וכל מאן דלא אשתדל

- כאלו מקרב כל קודבנין דעלמא.
 במדבר קנ"ט א'
 בג חעוסק בתורה כאלו הקריב עולה, מנחה, חטאת ואשם (מנחות ק"י א')
922. כל מאן דאתער לאדכאה מסייעין ליה.
 בראשית ע"ו ב'
923. כל מאן דבעי לאסתכלא בעינא בישא, לא יכיל אלא כד משבח ואוקיד לההוא מלה דבעי לאלמטייה בעינא בישא.
 במדבר ד"א ב'
 כל מי שהוא מרבר עם חבירו דבר שהוא נגאי לו, מתחיל לו בדברים טובים וטוב בדברים שאינו לרצונו לו (פרקי רבי אליעזר פרק כ"ח)
924. כל מאן דבעי לאשתדלא לאעברא מניה רוח מסאכא ולאכמייא רוחא אחרא, ההוא עובדא דבעי לאשתדלא ביה, בעי למקני ליה באגר שלים — בכל מה דיבעון מניה.
 שמות קכ"ה א'
925. כל מאן דבעי למשאל שאלתין לגבי עולם אריך, צריך לארכא ביה; וכל מאן דשאל בעולם קצר, צריך לקצרא.
 בראשית כ"ד ב'
926. כל מאן דבעי לשבחא לקב"ה, בעיא ליה קלא נעימותא, דיערב לאחרנין דשמעין ליה; ואי לאו, לא יקים לארמא קלא.
 בראשית רמ"ט ב'
927. כל מאן דגרע אַת חד מאורייתא, או יוסיף את חד באורייתא, כמאן דמשקר בשמא קדישא עלאה דמלכא.
 ויקרא ע"ב ב'
- ע"ד "כל דייתיקי שבטלה מקצת — בטלה כולה (ירושלמי) (מנהדרין מ"ב ה"ו) ראה שמו"ר ו' א', ויק"ר י"ט ב'
928. כל מאן דרחיל, חטאה איהו.
 בראשית ר"ג ב'
- כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו (עבורה ורה י"ט ב') ראה ברכות ס"ג ב'
916. כל מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות, וידע למחדי מלין ולחדתותי מלין כדקא יאות; אינון מלין סלקין עד כרסייא דמלכא וכנסת ישראל פתח לון תרעין ונגזי לון.
 בראשית רמ"ג א'
917. כל מאן דאשתדל באורייתא לסוף מתנשא.
 במדבר רנ"ג ב'
- כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו (עבורה ורה י"ט ב') ראה ברכות ס"ג ב'
918. כל מאן דאשתדל באורייתא לשמה לאו מיתתיה על ידא דיצר הרע.
 בראשית קס"ה א'
 הוא יצר הרע, הוא מלאך המות (כבא בתרא ס"ז א').
919. כל מאן דאשתעשע באורייתא לא דחיל מכלא.
 ויקרא ס"ז ב'
- תורה בין בעירנא דעסיק בה ובין בעירנא דלא עסיק בה מננא ומצלא (סוטה כ"א א')
920. כל מאן דאתגבר על יצריה אקרי "איש".
 שמות קכ"ה א', 888
921. כל מאן דאתעסק באורייתא ולא אשתדל לשמה, טב ליה דלא אתברי.
 בראשית קמ"ב א'
- הלפר שלא לעשות, נוח לו אילו לא נברא אילו נהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לעולם (ירושלמי, שבת מ"א סוף הלכה ב'). ראה ויקרא רבה ל"ה מ' כל הלומר תורה ואינו משמר אותה, נוח לו שנחפכה שלייתו על פניו (תנחומא, עקב י').

937. כל מאן דיִדע לאַשתדלֵא
כאורייִתא, ולא אַשתדלֵא — אַתחייב
כנפשיה.

בראשית רפ"ב ב'

938. כל מאן דיהיב למסכני אַתער
אילנא דחיי לאוספא להווא אילנא
דמותא.

במדרש קנ"ג ב'

939. כל מאן דיסתכל בשפירו
דאנתתא ביממא, אתי להרהורי בלילאי.
ויקרא פ"ד א' 177

שא הרהרתי ביום לבוא לירי טומאה
בייכה (תולין ל"ז ב')

940. כל מאן דישתדל כאורייִתא
לאשלמא דינא על בוריה, כאלו קיים
אורייתא כלא.

שמות כ"ז א'

941. כל מאן דיתחבר לחייבא, סופיה
למיהך אַתכריה ולאִתענש בניניה.

בראשית פ"ג א'

אוי לרשע, אוי לשכינו (סוכה נ"ו ב') אל
תתחבר לרשע, ואל תתיאש מן הפורענות
(אבות פ"א ס"ז) כל הסדק בעוברי עבירה,
אע"פ שיא עשה כמעשיהם, הרי זה סככל
פורענות כיוצא בהו (אדר"ג פ"ג ס"ג)

942. כל מאן דיתיב תחות צלא
דמהימנותא אַחסין חידו ליה ולכנוי.
ויקרא קנ"ג ב'

943. כל מאן דלא אַשתדל כאורייִתא
אסיר למקדב גביה, לאַשתתפא בהדיא
ולמעביד ביה סחורתא.

ויקרא פ' א'

944. כל מאן דלא אַשתדל לאולדא
כנין בהאי עלמא, לא מתקיים בעלמא
דאתי.

בראשית רכ"ח ב'

ההוא חלמירא דהוה קא אויל כתרין דרבי
ישמעאי ברבי יוסי בשוקא דציון, חזית דקא
מפחיר, אמר ליה "חטאת את!" (ברכות
ס' א')

929. כל מאן דהוי בהאי עלמא ולא
אַשתדל למנדע ליה, טב ליה דלא יתברי.
שמות קס"א ב'

930. כל מאן דזכי לאַתקשרא בחייוי
בהאי ארעא קדישא, זכי לאַתקשרא לכתר
בארעא קדישא עלאה.

ויקרא ע"ב ב'

931. כל מאן דזכי למיפק נשמתיה
בארעא קדישא אַתכפר חוביו.
ויקרא ע"ב ב', 786, 781

932. כל מאן דחב ואתפרש מוהוא
חובא, תשובה קא מעלייא ליה טפי.
ויקרא ע"ח ב'

ברכות ל"ד ב', סהרין ע"ט א'

933. כל מאן דחב כאלו אַפשיט
לשכינתא מלבושהא.
בראשית כ"ג ב'

934. כל מאן דחמי כחלמיה דריקנא
דבר-נש עלאה אחיד כידיה, או דאוישט
ידיה ליה; ינדע דשלים הוא עם עלאי,
וארמיה תחותיה אינון דמצעדן ליה.
במדרש קל"ט ב'

935. כל מאן דחמי ליוסף הוה אסהיד
דבריה דיעקב הוה.
בראשית רכ"ב א'

ראח בראשית רבה פ"ד ה'

936. כל מאן דחם על מסכני ברעותא
דלבא, לא משתני דיוקניה לעלם מדיוקנא
דאדם הראשון.

הקדמה י"ג ב'

945. כל מאן דלא אשתכח דכר ונוקבא, כל שבחא אעדרי מניה, ולא הוא בכללא דאדם; ולא עוד אלא דלאו איהו כדאי לאתברא.

ויקרא ה' א', 402.

946. כל מאן דלא אתגור ויהבין ליה אפילו את זעירא דאורייתא כאלו חדיב עלמא.

ויקרא ע"ג א', 1851, 187.

947. כל מאן דלא זכי באורייתא, לא זכי לא ברוח ולא בנשמה.

ויקרא ב"ה ב'

948. כל מאן דלא זכי לבנין מית הוא.

ויקרא נ"ו א', 952.

אדם שאין לו בנים חשוב כמת (נדרים ס"ד ב')

949. כל מאן דלא ידע לסדרא שבחא דמאריה, טב ליה דלא אברי.

שמות רס"ד ב'

950. כל מאן דלא נטיל ידו כדקא יאות, אע"ג דאתעניש לעילא, אתעניש לתתא.

בראשית פ"ז ב'

951. כל מאן דלא קרי קריאת שמע בעונתיה, בנדוי הוא כל ההוא יומא.

בסדר ספ"ו א'

952. כל מאן דלית ליה ברא בהאי עלמא אקרי "עירי".

בראשית צ' א', 948.

כל ההו דכתיב "עיריים יהיו" — הויין בלא בנים, "עיריים ימותו" — קוברין את בניהו (ירושלמי שבת פ"ז ה"ב) כל אתר דתפר "עיריים יהיו" — בלא וולד, "עיריים ימותו" — קוברין את בניהו (ירושלמי סנהדרין פ"ו ה"ה) כתיב "עיריים יהיו", וכתיב "עיריים ימותו" — הא ביצר? — יש לו בנים קוברו.

אין לו בנים הולד עירי (יבמות נ"ה א') "עיריים ימותו" — אם יש להם בנים קוברים את בניהם אם אין להם בנים — מתים בלי בנים ואע"פ שאין ראיה לרבר, ובר לרבר בה אמר ד' כתבו את האיש הזה עירי — נבר לא יצלה בימיו (תורת בהנים קדושים, פרק י"ב) על פי זה מתורגם "עירי" (ירמיה כ"ב ל') — דלא [צ"ל בלא] ולר בו גם בראשית ט"ו ב' ויקרא ב' כ"א ב'

כתבו את האיש הזה "עירי" — נבר לא יצלה בימיו בימיו אינו מצליח, בימי בנו מצליח (ויקרא רבה י' ה') גדול הוא כהה של תשובה שמבטלת גזירה ומבטלת שבועה גזירה — כה אמר ד' כתבו את האיש הזה "עירי", וכתיב ובני יבניה אסירי שאלתיאל בנו (שם, שם) ראה גם ויקרא דכה סוף מצירע גלות מכפרת על הכל, שנאמר כתבו את האיש הזה עירי ובתר דגלה כתיב ובני יבניה אסיר בנו שאלתיאל בנו (סנהדרין ל"ז ב') ראה גם זה, שמות ק"ו א'

953. כל מאן דמאיך גרמיה קמיה קב"ה, איהו זקיף ליה על בלא.

שמות רל"ב ב'

בזיבת שאתם מסעטים את עצמכם לפני, אני אוהב אתכם (תנחומא, עקב ג')

954. כל מאן דמוכה לאתרא, ההוא זכותא תליא ביה ולא אעדרי מניה.

בראשית ע"ט ב'

משה זכה וזכה אתה הרבים, זכות הרבים תלוי בו (אבות פ"ה סי"ח)

955. כל מאן דמצטער על יסוריהו דצדיקיא, מעבירין חובא דלהו מעלמא.

ויקרא נ"ז ב'

956. כל מאן דנתית מדרגא קדמאה דהוה ביה, קארי ביה "מיתה".

בסדר קל"ה ב'

ומי מתו? — מיתו הו, אלא שירדו מנבסיהם (עבודה זרה ה' א') ארבעה הם חיים וקראם הכתוב מתים, ואלו הן האביון, הצורע, העור ומי שאין לו בנים (תנחומא, צו י"ג) השוח לזה "או מיתה או עוני" (מועד קטן י"ז ב') אין "מות" אלא לשון השפלה

הקורא לחבירו . "רשע" — יורד עמו לחייו (קדושין ב"ה א') אדם קורא לחבירו "רשע", יורד עמו לחייו (בבא מציעא ע"א א', ראה תוספות שם ר"ה ארם) ראה ירושלמי, בבא מציעא פ"ה ח"ה

965. כל מאן דרחים ולא קשיר עמיה קנאה, לאו רחימותיה רחימותא; בין דקני הא רחימותא אשתלים. בראשית רמ"ה א'

966. כל מאן דשוי תקפיה בשמא קדישא, אתקיים בעלמא. שמות כ"ב א'

967. כל מאן דשבוותיה רכרכין, מאריה דלישנא בישא איהו. שמות ע"ד א'

968. כל מה דאטמר ונגניו ולא אדכר ולא אתגלייא, ההוא מלה הוי עלאה ויקירא מכלא.

במדבר קל"ט א', 986.

969. כל מה דאתאמר ביה "ויהי" — הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי. בראשית ל"א ב', 578

970. כל מה דבר-נש עביר בחאי עלמא, בספרא כתיבין אינון עוברין, ועאלין בחושבנא קמי מלכא קדישא, וכלא אתגלייא קמיה.

בראשית רכ"ב ב', 1008

וכל מעשיר בספר נכתבים (אבות פ"ב מ"א)

971. כל מה דבר-נש עביר בכל יומא, נשמתיה אסהידת ביה דבר-נש בלילה. בראשית י"ב א'.

נשמתו של אדם היא מעירה עליו (תענית י"א א')

972. כל מה דברא קב"ח בעלמא, כולוהו

(תנחומא, ויחי ב') אדם יורד מגדולתו נקרא "מת" (זהר חדש, מדרש רות, דף פ"ז) השבר קרוי מיתה הכמישה קרויה מיתה ההריסה קרויה מיתה (מדרש מנין, ציון י"ד)

957. כל מאן דנטיר פומיה ולישניה זכי לאתלכשא ברוחא דקודשא. במדבר קפ"ג ב'

958. כל מאן דעביר לינה להאי גופא קדישא בלא רוחא, עביר פנימותא בגופא דעלמין. במדבר קפ"ג ב'

959. כל מאן דעביר מלה, ולכא ורעותיה לא שוי לסטרא בישא, אע"ג דאיהו ביש, הואיל ולא עביר ברעותא — עונשא לא שריא עליה.

דברים רס"א ב'

שאין מעשה נשלם מבלי חפץ הנפש בו (חובת הלבבות, הקדמה)

960. כל מאן דעיייל ולא נפיק, טב ליה דלא אברי.

במדבר קמ"א א'

השוח לוח אמאי קרי לה "בריה קלה"? — רמעלנא אית לה ומסקנא לית לה (גיטין י"ו ב')

961. כל מאן דפגים עובריה, אתפגים דיוקניה.

במדבר קכ"ג ב'

962. כל מאן דקמיל, ענפין דסטרא אתרא אית ביה.

במדבר רכ"ה ב'

963. כל מאן דקרי לחבריה בשמא דלית ביה וגני ליה, אתפס במה דלית ביה. שמות קכ"ב א'.

964. כל מאן דקרי לחבריה "רשע", נחתין ליה לגיהנם.

שמות קכ"ב א'

רבתי, פרק ט') הנכנס לבית כל מה שיגזור עליו בעל הבית יעשה — כשהוא רבר כשרות (רד"א אר"ן רבה, פרק ו')

980. כל מה שיש למעלה, כדוגמתו למטה.
שמות כ' א'.

981. כל מה שעושה הקב"ה אינו צריך לעשות אלא ברבור; דכיון דאמר ממקום קרושתו "יהא כך!" — מיד נעשה. בראשית ק"ז א', מהנ"ע.

982. כל מי שיש בו יראת שמים זוכה לענוה.
בסדר קט"ה א'

983. כל מי שיש בו ענוה זוכה לחסידות.
בסדר קט"ה א'

חסידות מביאה לירי ענוה (עבודה זרה כ' ב') ענוה מביאה לירי יראת חסא (ירושלמי שקלים פ"ג ה"ג)

984. כל מלה רבעי לאתיישבא בדוכתיה, לא מתיישבא עד דארבך בפומא ואתמני עלה.
בסדר ק"ז ב', 1080

985. כל מלה דהוי בבהילן, לא הוה בחכמתא שלימתא.
רבים רצ"ד א'

986. כל מלה דסתים מעינא, סלקא לתועלתא עלאה.
הקמה ה' א', 988.

987. כל מלה ומלה דצלוחא, דאפיס בר-נש מפומיה, סלקא לעילא... ותמן אתבחנת ההיא מלה — אי היא מלה דכשרא אי לא.
ויקרא נ"ה א'.

988. כל מלה ומלה עד לא ייתי

אמרי תושבחן ושירתא קמיה—בין לעילא, בין לתתא.

בראשית ע"ג א'

973. כל מה דחשוב ברנש וכל מה דיסתבל בלבוי, לא עביד מלה עד דאפיס ליה בשפוחתיה.

רבים רצ"ד א'

חרהר לאו בדבור רמי (ברכות כ' ב', ראה שם תוספות ר"ח ורב חסדא) הגומר בלבו אינו חייב עד שיוציא בשפתיו (ירושלמי תרומות פ"ג ח"ד).

974. כל מה די בעלמא לא הוי אלא בגיניה דארם.

ויקרא ס"ח א'

975. כל מה דעביד קב"ה כל מלה ומלה אתמשך בתר זיניה.

רבים רס"ג ב', 847

976. כל מה דעביד קב"ה, למילף מניה חכמתא סגיא.

שמות ס"ו ב'.

אלמלא לא נתנה תורה היינו למירין צניעות סחתול, נול מנמלה, עריות סיונה, רדד ארץ מתדנגל (עירובין ק' ב') ראה רב"ד ה ב

977. כל מה דעברי ישראל לתתא, כלא הוא בעין דונמא דלעילא.
ויקרא מ' א'

ראה, "יין המשומר" (לר' נתן שפירא, הירושלמי) דף י"ד ע"א

978. כל מה דקיימא בחושבנא, לא שרין תמן ברבאן בשלימו.
שמות רכ"א ב', 1848, 847.

979. כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה, חוץ מ"צא".

בסדר רמ"ד א', 1285, 988.

ראה פסחים פ"ו ב'. אורחים הנכנסים לבית, כל מה שיגזור עליהם בעל הבית יעשו (כלה

- לעלמא, מכרוי עליה ברקיעא; ומתמן
אתפשט בעלמא
בראשית קפ"ג ב'
- לעילא, וכד אסתכמו לעילא בקדמיתא
אסתכמו לתתא.
בראשית קע"ב א'
- 988 כל מלוי דאורייתא סתים ונגלי
ויקרא ע"ה א'
- דברי תורה ע"יים במקומו, ועשירים במקום
אחר (ירושלמי ראש השנה פ"ג סוף ה"ה)
ראה כריתות י"ד א' תוספות ר"ה אלא דברים
הלוי סתמין כאן ומפורשין במקום אחר (רות
רבה ב' א') כי דברי תורה צריכין זה לזה —
שמה לזה נועל, זה מותח (במדרש רבה י"ט
י"ז תנחומא, תתת כ"ג).
- 990 כל מלוי דבר-גוש דאינון בסתימו,
ברכאן שריין עליה.
שמות רב"ז ב', 409
- 991 כל מלוי דעלמא עלאה איהו
בעמידה ולא מיושב
שמות קל"ג א'
- 992 כל מלוי דקב"ה בקיומא אינון
וקיימי קמיה עד דנחתו לעלמא.
בראשית צ"א א'
- 993 כל מלוי דשלמה מלכא בלהו
סתימין — מדדנין דחכמתא.
במדבר קנ"ז א'
- 994 כל מלוי דשלמה מלכא מתלבשן
אינון במיין אחרנין, במלוי דאורייתא
דאינון מתלבשן בספורי עלמא.
במדבר קנ"ה ב'
- 995 כל מלוי דשלמה מלכא על רזא
דחכמתא אתמרו.
במדבר קע"ח א'
- 996 כל מלוי דאורייתא בלהו מלין
עלאין ויקירין.
בראשית קס"ג א'
- 997 כל מלין דהאי עלמא תליין
- 1000 כל מלכי מצרים "פרעה" שמש.
שמות י"ט ב'
- ראה 'המזכיר (משה דור אסנע, זרשה,
תר"ס) גרד פרעה
ראה כתבי האוניברסיטה העברית בירושלים,
מרעי היהרות, כרך א', ירושלים, תרס"ו,
בראשית סאמרי של ר"ד נ' שלום "בילאר —
מלך השרים"
- 1001 כל משולש בסטרא דקרושא
הה"ך "קדושה לך ישלשו"
במדבר רכ"ח ב'
- במכטאים "הרא הוא דכתיב", וכן הוא
אימר" או "דכתיב" כיונו הקדמונים גם לגוסס
תפיה, אף כי אין זה "פסיק" בכל כתיבי הקדש
הראשון הוא כאן השני נמצא ברש"י, ויקרא
כ"ו ו' (ראה ברכות י"א ב'). השלישי —
ברכות כ' ב' תוספות ר"ה נשים, וז"ל "משום
דכתיב על בירתך שחתמת כבשרנו ועל תורתך
שלמדתנו" וככו אין מקום לקושיא של החוקוני
על רש"י רי"ש בחוקותי, גם פליאת המבקר יעקב
רייפסאז על רש"י, במאמרו "שנת הזכרון"
ראה סתנות כהונה על המדרש, במדבר רבה
י"א ס"ו
- 1002 כל נביאי בלהו לגבי משה בקוף
בעיניהו דבני נשא.
דברים רפ"ד ב', 590, 1022, 1448
- 1003 כל נשמתין דנחתין לעלמא, עד
לא ייחתון, בלהו קיימי קמיה דקב"ה

בריוקנא דקיימא בהאי עלמא.

בראשית רכ"ז ב'

1010. כל עשבין דארעא דאתמני

עליהון דברבין תקיפין בשמיא, כל חד זחר

רוא בלחודוי — כוונא דלעילא.

שמות ט"ו ב', 1146

אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל בדקיע
שמכה אותו ואומר לו "גדל" (בראשית
רבה י' ז') אין לך כל עשב ועשב מלמטה
שארין ממנה עליו ממעלה ושומר אותו, שמכה
אותו ואומר לו "גדל" (השמטה א' לזחר
בראשית) ראה תענית ט' ב' תוספות ד"ה
תלמוד ראה גם "נפש האדם", שער נ', דף ז'
ע"ב אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל
מלמעלה, וסכהו ואומר לו "גדל" (מלכיאל,
ר' מיכאל חזקיה ורשה, תרל"ח)

1011 כל כולחנא דבעי בר-נש למפלח

לקב"ה, בעי בחרוותא וברעותא דלבא.

ויקרא ח' א'

1012 כל פנות שאתה פונה לאו איהו

אלא דרך ימין.

בראשית רנ"ט א', השמטות

כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך
ימין (יומא ט"ו ב') ראה ירושלמי בכורים
פ"ב סוף ה"ג

1013. כל צלותא דעלמא צלותין,

וצלותא דיתיד לא עאל קמי מלכא קדישא

אלא בדחילא תקיפא.

בראשית רל"ד א'

ראה דרשות מהר"י מינץ, דרוש תשיעי

1014. כל צלותא ובעותא דבעי בר-נש

מקמיה קב"ה, בעי לאפקא מלין בשפוותיה;

דאי לא אפיס לון לאו צלותיה צלותא ולאן

בעותיה בעותא.

דברים רע"ד ב', 1080

1015. כל קדושא דאיהי בלשון הקדש

יחיד אסיר ליה למימד.

שמות קל"ב ב'

1016. כל קרבין דעלמא — קטמא

1004. כל נשמתי של צדיקים

למעלה בערן הן; ומה כמה שיורד מערן

ישנא חכמה בעולם, לעומדים בו ונהנין

מהנאותיו וכסופיו, עאכ"ו.

בראשית קכ"ה ב', מהנ"ע

1005. כל עוברא ועוברא דאתחדש

בעלמא, קב"ה פקיד ההוא עוברא מיומא

דאתברי עלמא.

שמות קצ"ט א'

1006 כל עוברוי דבר-נש בתיבין

בסברא — הן טב והן ביש; ועל כלהון

עתיד למיתן דינא.

בראשית קכ"א א', מהנ"ע, 970

1007 כל עוברוי דבר-נש לבעיה ליה

דלהון כלהו לשמא קדישא. מאי "לשמא

קדישא"? — לאדכרא בפומיה שמא

קדישא על כל מה דאיהו עביר.

ויקרא נ"א ב'

וירגיל עצמו לומר "לשם יחור קודשא בריך

הוא", כאשר הורגלנו בסודקיאה כי כזה מלה

דעתו בפירוש שהוא לשם ר' רוקא (שמחת

חרגל, חיד"א, למד ב') ואל תשניה כמ"ש

מהר"ר יחזקאל סג"ל לנרא בספרו שו"ת נודע

ביהודה, חלק י"ד, סימן צ"ג, אשר זלזל והטיה

דברים על אמירת לשיקבה"ו, בא לכלל כעס

על חסידי ארצו, ובא לכלל טעות בדרכיו

(בידורוי המדות, א"ש מהר"י"ל, צד נ"ג)

1008. כל עוברין דעביר קב"ה,

בקדמיותא אקדים ההוא דלכר ולכתר

מוחא דלנאו.

שמות ק"ה ב'.

1009. כל עלמא לא קאי אלא על

גופא תדא דלוינתן.

שמות ק"ה ב'

ראה חגיגה י"ב ב'

- וחרבנא; וכל קרבין ראורייתא — שלמא ורחימותא.
- שמות נ"ו א'
- אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער אחד, נעשים אויבים זה את זה, ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה (קרושין ל' ב') ראה עולת חורש (ר') אלעזר פלעקלעש) דרוש ז'
1023. כל שבעה יומין דנשמתא נפקת מן גופא אזלת ערטילאה.
במברך ר"ו א'
1024. כל שחיטה דאיפסל אקרי "נבלה".
שמות קנ"א ב'
- כל שנפלה בשחיטתה — נבלה (חולין ל"ב א')
1025. כל שייפא מתקיף שייפא; ודאי ניד הנשה מתקיף ליצר הרע דהוא זיניה.
בראשית ס"ע ב' קרבן זבוח
1026. כל שמועטין לו חובותיו, נותנין לו בעולם הזה חובו.
במברך רל"א א'
1027. כל שמרובין עונותיו וממועטין זכותיו, נותנין לו שכרו בעולם הזה.
במברך רל"א א'
1028. כל תהומא קארי לחבריה ואמר: "כליג מימד ואיעול כך!"
שמות רכ"ה ב' ראה תענית כ"ה ב'
1029. כל תיקו דאסורא — לחומר. ויקרא כ"ו ב'.
ראה י"ד מלאכי" כללים תרל"ד תרל"ח
1030. כלא במלא דפומא תליא.
בראשית ע"ו ב', 1014, 984
- הכל תלוי בלשון (מדרש תהלים, מזמור ל"ב: תנחומא, מצורע ב') צדיק לחתלים בשפתיו (ירושלמי רסאי פ"ז ה"א)
1031. כלא הוא בידא דקב"ה, בר למהוי זכאה או חייבא.
בראשית נ"ט א'
1017. כל קרבין וקטילין אלין באלין מההוא סטרא דנוקבא קא אתין.
שמות רס"ג א'
1018. כל "רבוא" — עשר אלפין במברך רכ"ו ב'
1019. כל רוחין דנפקין מלעילא, דכר ונוקבא נפקי ומתפרשין.
דברים רפ"ג ב'
1020. כל ריעא דעמא דלא אתתקן הוא בקרמייתא, לית עמא מתקנא.
במברך קל"ה א', 1071, 56
- בזמן שהרועה תועה, הצאן תועים (פרקי רבי אליעזר, פרק מ"ב) ללמדר שראש הדור הוא בל הדור (תנחומא, חקת ב"ג) מה שהגדולים עושים הרור עושה (דב"ר ב' י"ב)
1021. כל שאלתוי יהון בתחנונים ובעותין לקמיה מאריה, ולא יצדק גרמיה מניה.
שמות רס"א ב'
- ובשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים (אבות פ"ב מ"ג) יפה באר ר' שלמה פלעסנר נדר התחיה בספרו "אבן טובה" רף כ"ה ראה גם סדור "הניון לב" בהערות לנפילת אפים ור' משה קארדאווא כתב בספרו תפילת "תחינה" — אף על פי שאינו הנון, שנאמר תחנונים ירבר רש" וכן נדרש בתלמוד "וחנותי את אשר אחון — אע"פ שאינו הניו (ברכות ז' א') ראה ראש השנה י"ז ב' הגהה לתוספות ד"ה שלש
1022. כל שאר נביאין לגבי טשה

- הכל בירי שמים, הוצ' מיראת שמים (ברכות
ל"ג ב'; ראה מגילה ב"ה א' תוספות ד"ה
הכל)
1032. כלה עיילת לחופה ובעת למיכל,
לית דין דייכול התנה בהדה אע"ג דלא
ארחיה למעבר הכי? !
במדרש רמ"א ב'.
1033. כלהו מוערין "מקראי קדש"
קרינן בהו, אבל נפקי ראש השנה ויומא
דכפורא, דלא אשתכח בהו הדוותא; דתא
אינון דינא הוו.
ויקרא צ"ה א'.
1034. כלל אצטריך לפרט, ופרט
אצטריך לכלל.
שמות נ' א'
1035. כמה ראייהו בר-נש, הכי אחזין
ליה בחלמיה.
בראשית קצ"ד א'
- כמה דברנש הוי, הוא הלים (ירושלמי,
מעשר שני, פ"ד ה"ו) אולם בתלמוד (ברכות
נ"ה ב'), נמצא: לארם טוב אין מראין לו
הלום טוב; ולארם רע אין מראין לו הלום רע
1036. כמה ראית דיוקנא טבא על
צדיק ומנהיג ליה לכל עובדין טבין, לזכא
ליה בעלמא דאתי; כך אית דיוקנא
בישא על רישא דהייביא, לאנהגא לון
בעובדין בישין.
במדרש פכ"ג א'
- ראה שבת נ"ו ב' ע"ד נהו צוציתא;
סנהדרין ל"א ב' ע"א סר עוקבא
1037. כמה ראית עשר כתרין
דמהימנותא לעילא, כך אית עשר כתרין
דחרישי מסאבא לתתא.
ויקרא פ"א ב'.
1038. כמה דאשתכחו מקטרין
- בעלמא לתתא, הכי נמי אשתכחו מקטרין
לעילא.
שמות ל"ב ב'.
1039. כמה דאתפרע קב"ה מאינון
דפלחי לע"ג, הכי אתפרע מע"ג ממש.
במדרש רנ"א א'.
- כשם שנפרעים מן העובד, כך נפרעין מן
הנעבד (ירושלמי, הנינה פ"ב ריש ה"א). כשם
שנפרעין מן העובדיו, כך נפרעין מן הנעבדיו
(ויקרא רבה ל"ו ו') ראה בראשית רבה צ"ו ו'.
1040. כמה דיהבי לנשמתא לבושא
דמתלבשא ביה למיסקם בהאי עלמא, הכי
נמי יהבי ליה לבושא דזהרא עלאה למיסקם
ביה בההוא עלמא...
בראשית פ"ו א'.
1041. כמה דמתחלפי במשכא דריקעא
חיוזו דרכביא ומזלי, לפום עובדין דעלמא;
הכי מתחלפין חיוזו דרשימין וקמיטין
במשכא דבר-נש לפום עובדיו, מזמן לזמן.
שמות ע' ב', רזי דרזין, 1264
1042. כמה דעונשא דהאי בר-נש
בגין מלה בישא, כך עונשיה בגין מלה
טבא דקאתי ליריה ויכיל למללא ולא
מליל.
ויקרא פ"ו ב'.
- כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע,
כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע
(יבמות פ"ה ב')
1043. כמה דשייפין לא יכלי למיסקם
בעלמא אפילו רנעא תרא בלא לבא, הכי
עמין כולהו לא יכלין למיסקם בעלמא בלא
ישראל.
במדרש רנ"א ב', 1128, 1129
1044. כמה דשכינתא לא אתגליא
אלא באתרא דאתחזי לה, אוף הכי לא

- אתחזי ולא אתגליא אלא כבר-נש דאתחזי
לה. בראשית ק"ח א', מהנ"ע
- 1118 בראשית פ"ה א',
1045. כמה דשמע רבי שמעון דהוה
קרי ליה "שמעון" ולא "רבי שמעון", אמר
לחברוי: "ודאי האי הוא קב"ה".
בראשית כ"ב א'
1046. כמה חביבין ישראל קמי
קב"ה! דעלמי לא מתברכי אלא בניניהון
דישראל ...
בסבבר קט"ז ב'
1047. כפום דחליפא דזמנים, כן איהו
מסדר ככבים.
שמות ע"ו ב'
1048. כפום ההויא דרגא דחמא ביה
ההוא חייבא, הכי יהבין ליה מדוריה
בגיהנם.
שמות קנ"ב ב'
1049. כפנא לא אשתכח בארעא
אלא בר מסתלקי רחמי מן דינא.
בראשית פ"א ב'
1050. בשברא הקב"ה את עולמו
עטאו מאותו האור הנאצל למעלה.
בראשית רנ"א ב', השמטות
1051. כשהנשמה ראויה לעלות למקום
עדנה, קורם מגינה על הגוף הקדוש,
שיוצאת משם, ואח"כ עולה למקום מעלתה.
בראשית קכ"א א', מהנ"ע
1052. כשם שברא הקב"ה גן עדן
בארץ, כך ברא גיהנם בארץ; וכשם שברא
גן עדן למעלה, כך ברא גיהנם למעלה.
בראשית ק"ו ב', מהנ"ע
1053. כשנכנס אדם בקבר נכנס
- בקולות. בראשית ק"ח א', מהנ"ע
- ראה יומא כ' ב', בר"ר ו' י"ב, שמו"ר
ה' י', פרקי רבי אליעזר, ל"ד
1054. בשתגיעו לאבני שיש טהור,
אל אמרו "מים, מים!" ; שמא תסתכנו
בנפשכם.
בסבבר רנ"ח א'
- ראה תגינה י"ד ב'
1055. כתוב אחד אומר: "עברו את
ד' בשמחה" (תהלים ק' ב'), וכתוב אחד
אומר "עברו את ד' ביראה" (שם ב'
י"א); מאי בין האי להאי? אלא כאן
בזמנא דישראל שראן בארעא קדישא,
כאן בזמנא דישראל שראן בארעא אחרא.
בסבבר ק"ח א'
- רבי יצחק פתח "עברו את ד' ביראה"
וכתיב "עברו את ד' בשמחה" הני קראי
קשיין אהדרי, אלא הכי תנא "עברו את ד'
ביראה — רכל פולחנא רבעי ברנש למפלה
קמי מאריה בקרמיתא בעי יראה, לרחלא
מניה אבל במלי דאורייתא ובסקורי
דאורייתא בעי למחרי (ויקרא נ"ו א')
1056. כתיב "שני" (שמות כ"ה ד'),
וכתיב "שנים" (משלי ל')? שנים —
כד כלאו (גוונין) כלילין ביה כחרא; שני —
דנפיק מברסייא עלאה דשלמה על תכלת...
שמות קל"ט א'
1057. כתר — "אין סוף" אתקרי.
בסבבר רנ"ח א', 792, 1773
- וקרא ל"כתר" סקור, וביה לית סוף לגביעו
רנהוריה, ובנין דא קרא לגרמית "אין סוף"
(שמות מ"ב ב') ובמקום אחר ולאן אתר
סליק? — לגבי כתר, דתמו עלת העלות
סופלא ומכוסה (שם, קי"ט ב'). ראה הקדמה
שניה ל"תקוני הוהר" ד"ה רבון העולמים
ונמצא גם "כתר עליון" נקרא "רוחא דכל
רוחין" (בראשית ע"ז א')

5

בנוי כהאי נשרא.

דברים רצ"ח ב', 1562, 1139.

וכמקום אחר "מאן רמזליה נשר — לאו רחמן סני, ולאן מדת הדיון סני אלא בנינוני" (שמות מ"ב א') ויבוא נשר שהוא רחמן (ירושלמי, פאה פ"א ה"א)

1065. לא אשתכח דרא בעלמא כדרא

דמשה.

במכר קמ"א ב'

1066. לא אתברכא ירושלים אלא

מציון.

ויקרא ס"ו א'

השות לזה "מקדש בציון — מקדש בירושלים" (מסכת סופרים, פרק י"ט)

1067. לא אתדכי בר-נש לעלמין אלא

במילין דאורייתא, בנינוי כך מילי דאורייתא לא מקבלין טומאה.

ויקרא פ' ב', 1482

אין דברי תורה מקבלין טומאה (ברכות כ"ב א' ירושלמי ברכות פ"ג סוף ר"ד) ועל כן 'לתימיר הכס אע"פ שפרח אין תורתו נמאסת' (חגיגה ט"ו ב')

1068. לא אתחזי אשנחותא דלעילא

אלא כד אתחזי לתתא עוברא.

שמות ל"ה ב', 1087

1069. לא בעי בר-נש לאנהגא כהו

קלנא במלי דעלמא.

שמות ס"ח ב', 1082

1070. לא כרא הקב"ה ליצר הרע

אלא לנסות בו בני אדם.

בראשית ק"ו ב', מהנ"ע

1071. לא גלו ישראל מארעא ולא

אתחבר בי-מקדשא, עד דישראל כלהו

אשתכחו בחיובא קמי מלכא, ועד דדברי עלמא אשתכחו בחיובא בקרמייתא.

ויקרא כ' ב', 1020

1068. לא אנלי קב"ה לישראל אלא

בזמנא דלא אשתכח מהימנותא בנייהו. בראשית י"ט ב'

1069. לא אסתלק בר-נש מעלמא עד

דחמי ליה לאדם הראשון.

בראשית נ"ז ב', 288

אינו נפטרין עד שראוין פני שכניה ומוכחין לאדם דראשו ואומרים לו "אתה נרמט לנו מיתח' " (תנחומא, חקת מ"ז)

1060. לא אצטריך בר-נש לתקנא

נפשיה אלא כההוא אתר דחב לגביה.

במכר ר"ז א'

1061. לא אצטריך ליה לכר-נש

לאתפרשא מכללא דסניאין, בנין דלא יתרשים איהו בלחודוי ולא יקטרנן עליה לעילא.

שמות ל"ג ב'

לעולם לישתף איניש נפשיה כהרי צבורא (ברכות ל' א') לעולם אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל (ברכות מ"ט ב') איני מוציא את עצמי מן הכלל (ירושלמי, ברכות פ"ו ה"ג). בזמן שישראל שרויין בצער ופירש אחד מהו, באין שני מלאכי השרת, שמלוין לו לאדם, ומניחין לו יריהו על ראשו ואומרים "פלוגי זה שפירש מן הצבור, אל יראה כנהמת צבור (תענית י"א א') אל תפרוש עצמד מן הצבור (אבות פ"ב מ"ד) ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר (הגדה של פסח)

1062. לא אקרי "מהור" אלא כד

נפיק מסטרא דמסאבא.

ויקרא מ"ה ב', 387, 761

1063. לא אשכחנא מאן דאתקף

לביה לגבי קב"ה כפרעה.

שמות נ"ב ב'

1064. לא אשכחנא מאן דחיים על

— דאיהו סליק לעילא ונחית לתתא.
שמות קצ"ו א', 188

ראה עקרים מאמר ה', מנה פרק ל"ד.

1077. לא הוה מיומא דאתברי עלמא
ערסא שלימותא כההיא ערסא דיעקב.
בראשית ר"ז ב', 1482.

ראה פסחים נ"ו א', בראשית רבה צ"ח ד'

1078. לא יאות לבעל למיתו לגבי
אתתא אי לא הוי במלי פיוסין לפיוסא לה.
בפרוכי רנ"ח ב'.

ראה שולחן ערוך, אורח חיים, סימן ר"ט,
סעף י'

1079. לא יאכלו בני ישראל את ניד
הנשה; "את" לאסנאה תשעה באב, ולא
אכלין ביה ולא שתין.
בראשית ק"ע ב', 1207.

ראה עקידה (וישלח) שער כ"ו; בית יצחק
(על התורה, ירושלים תר"ע) ס' ויקח.
על כו לא יאכלו בני ישראל את ניד הנשה
— לרבות תשעה באב (פרדש פליאה). ראה
אוצר מדרשים, אייזענשטיין, צד תפ"ד, עמוד
א'.

1080. לא ידע אינש טעמא דמתיקא
עד דטעים מירא.

ויקרא מ"ו ב'.

1081. לא ידעי (מלאכים) בהאי
עלמא אלא מה דאתמסר להו למנדע.
בראשית ק"א ב'.

1082. לא יהיין לנשמתא נומא אחרא
עד דיתקבר קרמאח.
ויקרא פ"ה ב'.

1083. לא יהיה כך אל זר (תהלים
פ"א י') — דא דכורא; ולא תשתחוה
לאל נכר (שם) — דא נוקבא.
שמות רמ"ג א'.

1072. לא דמי מאן דאתי משרשא
קדישא ומנועא דקשוט, למאן דאתי מגנועא
בישא ומשרשא דנעלי בישין תקיפין.
ויקרא י"ד ב'.

השוה לוח: אינו רומח תפלת צדיק בן צדיק
לתפלת צדיק בן רשע (יבמות ס"ד א')

1073. לא דמי מאן דומין למלקט
תאני, למאן דכבר לקיט לון.
במדבר קפ"ח א'.

1074. לא הוה בר-נש בעלמא דאוקיר
לאבוי כמה דאוקיר עשו לאבוי.
בראשית ס"ו ב'

אמר רשב"ג כל ימי חייתי שמעש את אבא.
ולא שמעתי אותו אחר סמאה שמעש עשו את
אביו (בר"ר ס"ה י"ב) כל השנים הלכו
הוא יושב ומכבר את הוריו, תאמר שהוא בא
עלי מבח כיבוד אב ואם (שם, ע"ו ב') בן
יכבר אב — זה עשו, שכירי אביו הרבה
(שמו"ר מ"ו ג') אמר רשב"ג לא כיבר בריה
את אבותיו כמו אני את אבותי, ומצאתי
שכירי עשו לאביו יותר ממני (בר"ר א' י"ד)
ומה עשו שאין בירו אלא מצות אתת שכבר
את אביו (ספרי, האזינו, מסוק כי לא
רבר ריק הוא) מי איחד כבודו של יעקב
בעולם הזה? — כבוד גדול שכירי עשו את
אביו (פסיקתא רבתי, הוצאת מאיר איש"שילום,
י' הרבות, פ' רביעי'תא) ואחר כבוד
תקני — אחר כבוד גדול שכבר עשו את
הוריו (ילקוט תהלים, תת"ח) על זה נוספו
דברי תרגום יונתן, רברים ב' ה', על הפסוק
"כי ירשה לעשו נתתי את הר שעזר" —
ארום יותא לעשו יחבית ית טוורא רנבא
מטול איקרא דעבר לאבוי וב"על המורים
ירשה לעשו בנמטריא "בשביל מצות כיבוד".
ראה "יוסף רעת" (פראג, שט"ח) על בעל
המורים, גם "עיסור בכורים".

1075. לא הוה בר-נש דמליק בשירתא
כשלמח.

שמות סמ"ד ב'.

1076. לא הוה בר-נש דמליק לשמיא
רוחא דילייה ונחית לכתר לתתא, בר אליחו

זעיר, ולא בחבר זעיר (ירושלמי תרומות פ"ח סוף ה"ד)

1090. לא יטול בר-נש ממאן דלא נטיל ידו, בגין דאמשיך עליה הווא רוח מסאבא.

בראשית נ"ג ב', 1083

ואל תטול ירד ממי שיא נטל ידו (ברכות נ"א א')

1091. לא יכלין שנאוהין דישראל לאבאשה להו עד דישראל מחלישין חילא דשכינתא.

ויקרא ע"ה ב'.

1092. לא ינהיג בר-נש קלנא באחדא, ומלה דהדיוטא מלה איהו.

שמות ס"ח ב', 1199, 1089

לא תהא ברכת הריזם קלה בעיניך (ברכות ז' א') לעולם אל תהי ברכת הריזם קלה בעיניך (מגילה ס"ו א'), אל תהי קללת הדיזם קלה בעיניך (שם)

1093. לא יסב בר-נש כגוי לאלכשא ממאן דלא נטיל ידו.

בראשית נ"ג ב'.

ראה בראשית קצ"ח ב' אל תטול חלוקד בשחרית סיר השמש ותלבש ואל תטול ירד ממי שלא נטל ידו (ברכות נ"א א') וכשתקום בבקר אל תטול חלוקד ללבוש בלי נטילת ידים, לא בירד ולא מיר אחר שלא נטל ידו, כי רוח הסומאה שורה בידים (צוואת רבי אליעזר הגרול, ורשה, תרל"ט) ראה סגן אברהם, אורה חיים, סימן ר' סעוף א'

1094. לא יסמוך בר-נש על ניסא, דקב"ה לא ירחיש ניסא בכלי שעתא.

בראשית ר"ל ב', 1104, 258

כל היכא דקביעא הויסא לא כמכיניו אניסא (קדושין ל"ט ב') כמכיניו אניסא לא כמכיניו אניסא (פסחים ס"ד ב') כמה שארם יורע שהוא כנגד המזל לא יעשה ולא יסמוך על הנס (יורה דעה, סימן קע"ט סעוף ב') ראה "כרם שלמה" (לר' שלמה זלמן גינער, המבורג תצ"ח), פרשה ויקהל

1084. לא יהיה כך אל זר (תהלים פ"א י') — לא ייעול בר-נש ליצר הרע בגוויה.

ויקרא ק"ו ב'.

איזה אל זר שיש בגופו של אדם? — הוי אומר. זה יצר הרע (שבת ק"ה ב') כל השומע ליצרו כאילו עובר עבורה זרה, מה טעמא? — לא יהיה בד אל זר, ולא תשתחוה לאל נכר זר שבקרבר אל תמליכהו עליך (ירושלמי, נדרים פ"ט ה"א)

1085. לא יהך בר-נש בגלויא דרישא ד' אמות.

במדבר קפ"ו א' 179, 168

1086. לא יהך בר-נש יחידאי בארחא כמתא, אלא כאתר דבני נשא אזלין ותבין ומשתכחין תמן.

בראשית קפ"ט ב'

1087. לא יהך בר-נש יחידאי בלילא הוואיל ובני-נשא לא משתכחי.

בראשית קפ"ט ב', 1095

אל יצא יחיד בלילה (ברכות מ"ג ב'), לא יצא יחיד בלילה (פסחים ק"ב ב'), מבאן לתלמיד חכם שלא יצא יחיד בלילה (חולין צ"א א')

1088. לא יהך גברא בתר אתתא, אלא קמהא.

במדבר קס"ו א'

לא יחלך אדם אתורי אשה בדרך (ברכות ס"א א'); אתורי ארי ולא אתורי אשה (שם), אחרי ארי, ולא אחרי אשה (עירובין י"ח ב') כעור לאיש לחיות מחלך אחר האשה (בראשית רבה פ' י"ג).

1089. לא יזלזל בר-נש לשום בר-נש אחרא בעלמא.

בראשית קס"ד א', 1092

אל תהי בז לכל אדם (אבות פ"ד מ"ג) לא תבזון לא ברומי זעיר, ולא בגולויי זעיר (בראשית רבה ס"ג י"ב) לא מכסי לא ברומי

לעולם יתיו כני אדם כעניד כלסמים, וחוי מכברו כרכו נפליאל (רדד ארץ רבה, פרק ה')

1099 לא ישבוק ברנש עניא דיליה ויהב לאחרא

במבר ר"ו א'
עניד ועניי עירד — עניד קודמיו (כבא מציעא ע"א א')

1100 לא לבעי ליה לאינש בשעתא דרוגזא שארי ביה ללטייה גרימיה.
במבר קנ"ה ב', 1098, 130.

1101 לא לבעי ליה לאינש דישרי מיא בין תרין תרעין.
דברים רס"ה ב'

1102 לא לבעי ליה לאינש למהב דוכרנא לזינין בישין.
ויקרא ע"ט א'.

1103 לא לבעי ליה לאינש למיזל בשוקא ולאשתכחא בשוקא בזמנא דדינא תליא במתא.
שמות ל"ו א', 770, 8.

1104 לא לבעי ליה לבר-נש לסמכא על ניסא; ואי קב"ה ארחיש ניסא לבר-נש, לא אית ליה לסמכא על ניסא זמנא אחרא, בנין דלאו בכל שעתא ושעתא אתרחיש ניסא, ואי ייעול בר-נש גרמיה באתר דנזקא אשתכח לעינא, הא פקע כל זכותיה רעבר בקרמיתא.
בראשית ק"א א', 1125, 1094, 288.

לאו כל יומא מתרחיש ניסא (פסחים ב') לאו בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא (מנילה ז' ב') לעולם אל יצמוד אדם במסום סכנה ויאמר "עושו לי נס", שמא אין עושו לו נס, ואם תמצא לומר עושין לו נס — מנבין לו מזכותיו (תענית ב' ב') "אין סומכין על הנס" לא אמרו אלא בשאינו נס סבוע; אבל כנס סבוע יש לסמוד עליו" (יד מלאכי, בללי הדינים, סימוס ק"ב, בשם "זקן אחרון")

1095. לא יפוק ברנש יחידאי בלילא, וכ"ש בלילא דאתבריאו ביה נהורין.
בראשית קמ"י א', 1087

לא יצא יחיד בלילה, לא בליילי רביעיות (פסחים ק"ב ב') שש דברים נגמאי לו לתלמיד חכם ואל יצא יחיד בלילה (ברכות מ"ג ב') ראה חולין צ"א א' תוספות ד"ה סכאו אולם "כל הדרכים בחוקת סכנה" (ירושלמי, ברבות פ"ד ה"ד) ואין השמו מסמגן אלא בשעת הסכנה" (ירושלמי, שבת פ"ב ריש ח')

1096. לא יפתח רר-נש פומיה לשמנא, בנין דנטיל ההיא מלה ומסמגן בה לעילא ותתא; כל שכן מלה דחכם או מלה דצדיקא.
בראשית קע"ה א' 1100, 130.

אל יפתח אדם מיו לשמו (ברכות ס' א') קלת חכם אפילו כחם היא באה אפילו על תנאי היא באה (מכות י"א א') צריך כן נש חשיש על לוטיה דרבה אפילו על מן (ירושלמי מנהדרין פ"י ה'ב) ברית כרותה לשפתים (מועד קטן י"ח א', מנהדרין ק"ב א', במד"ר י"ח ה) "עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה", והנה כן — בשגה היוצא מפי השליש ותננב רחל — וחמת רחל (בר"ר ע"ד ו') אולם כוהר, בראשית קמ"ד ב', בתוב ואע"ג דרחל איהי עברת לאעקרא ליה לאבוה סכתר עבורת זרה, אתענשת — דלא רביאת (=גרלה) ליה לכניסין, ולא קיימת בהדיה שעתא חרא, בנין צערא דאבוה, אע"ג דאתבוונת לסכ" ובמדרש עשרת הרברות, סוף דבור שמיני, בתוב "וגם רחל אמנו אע"פ שגנבה את התרפים ברי לסנוע את אביה מעבורה זרה, אע"כ גרם לה העזו שלא תסבר במערת הצדיקים" ראה חודשי אנרות פומה י"ח א'

1097. לא יעלי בר-נש צלותא ער דיתחוי עוברא בקרמיתא.
במבר ק"ב ב', 1088

1098. לא יקבל בר-נש אושפיזא בביתיה אי איהו חשיד ביה דאיהו חייבא, אלא אי סאים בעינוי לזכאה — דלא חשיד בעינוי כלל.

בראשית ס"ו א'

אליגוי איתאמר לי מן השמים "נביתו"—
לא הוינא (ירושלמי פאה פ"א ה"א) אמר
דאנא עביר כלום ארא אם מתאמר לי מן
עליותא (ויק"ר כ"ו ב') ראה כמד"ר י"ט ב'

1113. לא עביר קב"ה דינא לתתא,

עד דעביר בשולמניהון לעילא.

שמות נ"ד כ' 752, 694.

אין כל אומה ואומה שלוקה שאין אלהיה
לוקה עמה (סוכה כ"ט א') אין הקב"ה פורע
מאומה עד שפורע משרה תחיה (דב"ר א'
י"ט) אין הקב"ה מפיל אומה עד שהוא מפיל
שרן תחלה (שמו"ר כ"א ה') אין הקב"ה
פורע לאומה למטה, עד שמשפיל שריה למעלה
(שה"ש רבה ח' ט"ו) אין הקב"ה נפרע מן
האומות לעתיד לבוא עד שנפרע משריהם תחלה
(תנחומא, בשלח י"ג)

1114. לא רבי קב"ה אלא לראזעיר,

לא אזעיר אלא לדרבני.

כמכר קס"ח ב', 1291

1115. לא שארי מלה דלעילא עד

ראשתכח אתר למשרי עליה.

בשרב קפ"ד א'

1116. לא שליט יומא ביומא דחבריה.

שמות ס"ג כ', 1828, 873.

1117. לא שליט קב"ה אלא בזמנא

דישתצון חייבא עלמא.

בראשית ל"ו א'

1118. לא שריא קדושה דלעילא אלא

באתרא דאתחזי לה.

כמכר ר"ח א', 1044

1119. לא תיוהא לעבדא דמאריה

עביר ליה כל רעותיה דיהא דחיל ליה.

בראשית ל"ג א'

1120. לא תיעול ממרוניתא בחדוותא

בהיכלה עד דיתרן מלכותא דעשו.

ויקרא ע"ו ב'

1121. לא תצפי לרגלי רמשיחא עד

1105. לא לימא אינש: "אכול ואשתה

וארווי בקדמייתא, ומה' דישתאר אתן
למסכנא; אלא רישא דכלא דאושפיון
הוא.

ויקרא ק"ד א'

1106. לא לפטר אינש מפריה ורביה

עד דאוליר בן ובת.

בראשית רי"ט א', 1153

ובית הלל אומרים "זכר ונקבה"

(יבמות ס"א ב')

1107. לא לצלי בר-נש אלא סמוך

לכותלא, ולא יהא מלה חציון ביניה לבין
כותלא.

בראשית רכ"ח א'

מנין שלא יהא רבר חוצץ בינו לבין הקיר?

—שנאמר "יוסב חוקיה פניו אל הקיר (ברכות
ה' ב') צריך אדם לחסב פניו לכותל להתפלג
(ירושלמי, ברכות פ"ד ה"ד)

1108. לא מבעי ליה יבר-נש למימר

חלמיה בר לההוא בר-נש דרחים ליה.

בראשית קפ"ג א'

אל יגיד אדם חלומו לשאינו אוהבו (ספר
חסידים, תמ"ז)

1109. לא מבעי ליה לבר-נש לרבא

אינון טופרין דזוהמא.

שמות ר"ח ב'

1110. לא מתערן בנין אלא באבהן

ויקרא ל"ו א'

האבות עשרה בניים (בד"ר כ"ג ב')

1111. לא נהיר סיהרא אלא בשעתא

דאתכניש שמשא.

כמכר ע"ו א'

1112. לא נשיך חזיא לבר-נש עד

דלחשין ליה מלעילא.

שמות ס"ח ב'

ולכו שקול כנגד כולם (אגרת ע'לם קסז) שקול
הלכ כנגד כל האברים (אותיות דרבי עקיבא,
לפ"ד)

1129. לבר-נש אוכם קראן ליה חוור.
שמות ק"ס ב', 208

נושית — בנסמריא יפת מראה (תנחומא,
צו י"ג) הכשית — בניסמריא יפת מראה
(בעל המורים) פשית — בנסמריא יפת
מראה (רש"י) על אחר לא דק (בעל המורים),
אמנם רש"י ו"ל דקדק פה על אחר, לכו מביא
רש"י מלת "כושית" ולא מביא מלת "הכשית"
ורש"י דרש אם למקרא, כי "כשית" כתיב —
חסר וי"ו (עיסור בכורים, פיורא, תקי"ב)

1130. לבר-נש חייבא אסיר לאקדמא
ליה שלם.

שמות כ"ג ב', 171

ולהקדים ביו כך וביו בר אסיר (כלה
רבתי פ"ג, ע"ש) הוי מקדים בשלום כל ארם
(אבות פ"ד מ"ד)

1131. לבתר דאכיל ברי-נש ואתענג,
אצטריך למיהב חולקא דתמצית להחוא
סטרא, ומאן איהו? — מים אחרונים.
שמות קנ"ד ב'.

ראה "סרורו של שבת", שריש השני, ענג
א', עלה י'

1132. לבתר דאסתלקו נביאיין
מעלמא ואתו מארי דמראה ומארי דחלמא,
נטלי מלה (דנבואתא) מאתריה.
שמות נ"א ב'.

1133. לדרדקי דאינון בני-רב
לאסתמרא מההוא נירא דעיר.
בראשית רל"ט ב'

1134. לוי דאתקדש כהנא על ידיו
בעי הוא לאתקדשא בקדמייתא.
במדבר קמ"ו ב'.

1135. לזוללא דבי-מלכא חב ליה
זעיר חמרא וישבחך קמיה מלכא, ואי לא

דיתחזי האי קשת בעלמא מתקשטא בגוויני
נהירין ויתנהיר לעלמא.

בראשית ע"ב כ'

1122. לאו אברהם בתראה כדמראה...

בראשית ק"כ א', 1720, 1622, 1272

ראה במדבר קל"ח א'

1123. לאו אורח ארעא להכלא אתתא
אושפיזא בהדה, אלא ברשו דבעלה.

בראשית ס"ו א', 1177

איו לי דשות לכנס על רעז אשתו, אלא
על דעת בעל הבית (מדרש עשרת הדברים,
דבור שביעי)

1124. לאו אורייתא בלא חכמתא,
ולא חכמתא בלא אורייתא.

ויקרא פ"א א'

לכו כל תלמיד חכם שאינו בו דעת נבלה
טובה הימנו (ויק"ד א' ט"ו), כל תלמיד חכם
שאינו בו דעה בחמה טובה ממנו (אליהו רבא,
פרק ו')

1125. לאו בכל שעתא ושעתא
אתרחיש ניסא.

בראשית קי"א ב', 1104

1126. לאו כל מאריה חורה שקילין,
ולא כל נביאים שקילין.

ויקרא ק"י א'

1127. לאו למננא אתקיננו קדמאי
שופר לאמשכא מיתא מן ביתא לבי-
כברי... אלא בנין לאננא על חייא.
שמות קע"ו ב'

ראה בבא מציעא נ"ט ב', מועד קסו י"ז
ב' נט כ"ז ב'

1128. לכא איהו רכיך וחלש, ואיהו
קיומא דכל שויפין.

במדבר רכ"א ב', 1048, 484

כל האברים תלויין בלב (ירושלמי, תרומות,
סוף פ"ח) אמר רב ר"ח איברים יש בארם

- י"מא למלכא מלא בישא.
 ויקרא ק"א ב'
1136. לומנא נבואה נפיל בפום ינוקין ומתנבאי יתיר מחד נביאה.
 שמות ק"ע א'
- מיום שחרב ביתהמקדש ניסיה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטם ולהינוקות (בבא בתרא י"ב ב')
1137. לומנין באפרקסא דענייא תשכח מרגניחא.
 במדבר קנ"ז ב', 246
1138. ליהוי בר-נש זנכא לאריוותא, ולא רישא לשועליא.
 שמות קמ"ו ב'
- בירושלמי, סנהדרין פ"ד סוף ח"ה, יש ההפך "הוי ראש לשועלים, ולא זנב לאריות" ראה "אוצר המשלים והפתגמים" (י ח טכ"ב, ברליו, תרפ"ב) כמבוא הוי זנב לאריות, ואל תהי ראש לשועלים (אבות פ"ד מ"ד, סנהדרין ל"ו א')
1139. ליכא בעלמא מאן דאיהו ברחמי על בנוי כנשרא.
 במדבר רל"ג א', 1064, 1582
1140. לילה ויום אקרי "יום אחר".
 שמות מ"ו ב'
- וקראוהו "גלגל יומי" לשי שהוא מנביל ומראה חרב והבקר הנקרא "יום אחר" (עקרים, מאמר ד' פרק ג')
1141. לילה לית בלא יום, ולית יום בלא לילה.
 ויקרא צ"ג ב', 1170
1142. ליש — דכר; לישא — נקבה.
 בראשית ס"ג א'
1143. לית אכר בנופא דלא אית ביה יצר הרע ויצר טוב.
 במדבר רל"ד ב'
- יצר הרע דומה לזכוב, וישב ביו שני מסתחי הלב (ברכות ס"א א')
1144. לית אורייתא מתקימת אלא כמי שממית גרמיה עלה.
 במדבר רמ"ז א'
- אין רכרו תורה מתקיימין, אלא כמי שממית עצמו עליה (ברכות ס"ג ב') לא תמצא תורה שבעל פה אצל מי שביקש עונג העולם, תאוה וכבוד וגדולה בעולם הזה, אלא כמי שממית עצמו עליה (תנחומא, נח ג') שבת פ"ג ב' גיטין נ"ז ב'
1145. לית אפילו עשבא זעירא בארעא רלית לה חילא עלאה לעילא.
 ויקרא פ"ו א, 1010
1146. לית אתר בקדושד בכל ישובא כגוונא דארץ ישראל.
 שמות קנ"א ב'
1147. לית ברכתא אלא ביין.
 במדבר קפ"ט ב', 1282
- יין — שמביא ילגה לעולם (יוסא ע"ו ב') בעולם הזה היין תקלה לעולם (ויקרא"ר שו"ח פרשה י"ב)
1148. לית ברכתא דלעילא שרייא על מלא דאתמני.
 שמות קפ"ו ב', 1461
1149. לית ברכתא לתתא אשתכח עד דישתכח לעילא.
 במדבר קמ"ז א'
1150. לית ברכתא שריא אלא באתר דאשתכחו דכר וזנקבא.
 בראשית קפ"ה א'
1151. לית ברכתא שריא במלה פנימא וחסרה, אלא באתר שלם.
 דברים רצ"ו א'
1152. לית ברכתא שריא בפתורא ריקניא ועל מלה ריקנית.
 ויקרא ל"ד א'

ראה מדרש "ואשה אחת משי הנביאים" רבוא.
(אוצר מדרשים)

בראשית כ"ה א', 1892, 77.

1153. לית בר-נש שלים אלא בנן ובת.

ויקרא ל"א א', 1106

שמות ע"מ א', 312

1154. לית גבהו באורייתא אלא בעלמא דאתי.

שמות קכ"מ א', 602

1158. לית דינא דלא הוו ביה רחמי.

במדבר קמ"ג ב'

1159. לית דמעיה אלא מנו צערא ועציבנ.

שמות קמ"ה א'.

1160. לית "הבה" אלא הומנה בעלמא.

בראשית ע"ח א', 518, 79.

כל "הבה" לשון הומנה, שמכינים עצמן ומתחברים למלאכה, או לעצה, או למשא (רש"י, בראשית י"א ג')

1161. לית הנאה ותיאובתא לרוח קודשא בהאי עלמא אלא אורייתא.

במדבר ר"ב א'

1162. לית זיגא אלא לפום עובדוי וארחוי דבר-נש.

בראשית צ"א ב'.

אין מווננין לו לארם אשה, איא לפי מעשיו (פוסת ב' א', ראה שם הנחתו וחרושים לר' עבי הירש חיות ז"ל)

1163. לית זכירה אלא במוחא.

במדבר רכ"ד א'.

אין פקירה אלא על מה דהוה בקדמייתא; זכירה — על מה דאתעביד עכשיו (מדרש הנעלם, בראשית קמ"ו ב')

1164. לית "זר" אלא יצר הרע.

במדבר רל"ת א'

ראה סוכה נ"ב א'

1165. לית חמאה כד בר-נש מדרקס

דיוקין דאורייתא וישאל שאלתוי לאנתרא מלוי.

במדבר קצ"ב א'.

תורה שארם לומר בעולם הזה הכל היא לפני תורתו של משיח (קה"ר י"א י"ב) והקב"ה רודש להם מעמי תורה חדשה, שעתיך ליתו להם על ירי משיח (אותיות רבני עקיבא, ז') והקדוש ברוד הוא יושב ורודש תורה חדשה, שעתיך ליתו על ירי משיח (אליהו זוסא, פרק ב) אין ישראל צדיקין לתלמורו של מלך המשיח (בר"ר צ"ח י"ד)

א"ר אכין בר כהנא, אמר הקב"ה "תורה חדשה מאתי תצא" (ישעיה נ"א ר') — חרוש תורה מאתי תצא המאמר הוא פלאי, כי במקרא שם לא נמצא "תורה חדשה" אך "תורה" בלבד אולם נדרשה מלת "חדשה" במובן "חידוש", כמו: שער חדש — ששם חידשו סופרים את ההלכה (ירושלמי עירובין פ"ה ה"א) וכן "אורייתא חדתא" (ירושלמי פסחים פ"י ה"א) כי באמת "אין כל יום ויום שאין הקב"ה מחדש הלכה בב"ר של מעלה" (כר"ר ס"ד ר') מזה גם בתרגום לישעיה י"ב ג' — ותקבלון "אולפן חדת" בתרא מבחירי צדיקיא. גם בתרגום לשה"ש ה' — דהוא מחדת "שמעון חדתין" בכל יומא, ועתיך לפרסמינן לעמיה ביומא רבא

על זה נוסדו התרזוים "לבריאת ארץ חדשה", להנתן רת חדשה סלוק לפרשת החדש, הוא נקרא ראש וראשון). גם "רת חדש יחדש" (פיוט למוסף של שבת חנוכה, אלהיכם ישלה משיח) ר"ז הענא הניה "רעה חדשה יחדש", משום קושי הלשון ואמשרות המכשול

1155. לית דבור בלא קול, ולית קול בלא דבור.

במדבר רל"ח ב', 1283, 1892.

ראה "ספר התמר לאבו אמלה הסרקסטי", קרית ספר שנה ג', חוברת כ"ג צד 194.

1156. לית "דור" פחות מששים

1166. לית חכם כמו כהנא.
ויקרא ל"ג א'
1167. לית חכמתא נפקא מכבד-נש
דאיהו קשיא וטארי דדונא.
במדבר קל"א ב'
- ולא הקפדו מלמד (אבות פ"ב מ"ה) אין צריך לרב שיהיה בעסו, ולא רוחו קצר, אד רוחב לב, ומשיב בכל אדם בכל דבר שישאלו גם כי יתקשו מלהבין תשובתו ותזירח אליהם עד שירדו לעומקו של דבר ורכנו יונת, שם)
1168. לית טהוד אלא מנו טמא.
שמות ס"ט ב'
1169. לית טוב אלא ההוא דנפיק מנו
בישא
שמות קפ"ד א'
1170. לית יום בלא לילה, ולילה בלא
יום.
בראשית ס"ז א', 1141
1171. לית ישיבה בעזרה אלא למלכי
בית דוד בלדודייהו.
בראשית ק"ג א'
- אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד (יומא כ"ה א') אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית יהודה (מנהגין ל"א ב') ראה ירושלמי, יומא פ"ג סוף ה"ב
1172. לית כל אפיא שוין.
במדבר קכ"ב ב'
- ר' אפיז [הז]. פנים של אימה — למקרא, פנים בינונית — למשנה, פנים שוחקות — לחלמוד, פנים מסבירות — לאגדה (מסכת סופרים, פרק ט"ז) ראה מסכת סופרים, הוצאת מיללער, הערה 13 לפרק ט"ז
- יטבים זה עם מה שקלתי בי יש מטטרון הגדול ומטטרון הקטן, כמו שיש באצילות אנפי דכרבא ואנפי זוטרא (ילקוט ראובני בראשית, החייט בשם הראב"ד)
1173. לית כל הנאות שוין.
במדבר ד"א ב'
- ראה ברכות נ"ו ב'
1174. לית לה נהורא לסיהרא מנרמא,
אלא מה דיהיב לה שמשא.
בראשית רמ"ט ב', 1220
- ראה עקרים, סאמר שלישי, פרק י"א
1175. לית לון לישראל מוזנא
בנלותא אלא על ידי אומין דעלמא.
במדבר רל"ה א'
1176. לית ליה לבר-נש לשמשא עם
אתתיה עד דמספר עמה; שמא נתחלפה
לו בשדה.
שמות כ"ח א'
1177. לית ליה דשו לאושפיזא למיעל
לביתא, אלא ברשו בעלה—מאריה דביתא.
בראשית ס"ז א', 1128
1178. לית ליה דשו לבר-נש לאפקא
אתתיה למהך בארעא אחרא בלא רשו
דילה
בראשית ע"ט א'
1179. לית לך אנד טב בעלמא כמאן
דלעי באודייתא.
בראשית פ"ח ב', ס"ח.
1180. לית לך אומה מכיבא וקליא
ונבזית קמי קב"ה כוותיהו דמצראי, ויהיב
לון קב"ה שלטנותא בנינייהו דישראל.
שמות י"ז א'
1181. לית לך בעלמא תביר לכא
כמסכנא.
שמות כ"א א'
1182. לית לך בר-נש בעלמא דלא
טעים טעמא דמותא בלילה.
בראשית קפ"ד ב', 1180
- על כו "בשעה שאדם ישן ריא (הנשמה) עולה ושואבת חיים מלמעלה" (בראשית רבה י"ד)

1183. לית לך דרא בעלמא דלא אית ביה איבא דיעקב.
בראשית רמ"ט א'
1184. לית לך חובא בעלמא דלא אית ליה תשובה.
בראשי רי"ט ב', 1218
אין כל רבר עומר בפני בעלי תשובה (ירושלמי, פאה פ"א ה"א) אפילו רשע נמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה, אין מזכיריו לו שוב רשעו (קרושין ס' ב')
1185. לית לך חלמא דלא יתערבון עמיה מלין כריבין.
בראשית פפ"ג א'
אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים (ברכות ג"ה א')
1186. לית לך טב וביש, קדושה ומסאבותא, דלית ליה עקרא ושרשא לעילא.
ויקרא ל"א ב'
1187. לית לך יום דלא אשתכח ביה חילא.
ויקרא ק"ה ב', 1238, 873
ויקרא "מזל יום" (שבת קנ"ו א') גם "פרנסתו" — מי שכרא יום, כרא פרנסתו (מכילתא, הנני מסטיר תנחומא בשלח כ')
1188. לית לך יום לתתא דלא שלטא ביה יומא אחרא עלאה.
ויקרא ע"ב א'
1189. לית לך כל שייפא ושייפא דקיימא ביה בכר-נש דלא הוי לקבליה בריה בעלמא.
בראשית קל"ד ב'
1190. לית לך מאן דנאים בלילא כל מה שכרא הקב"ח כארס כרא בארץ לרוגסא לו (קהלת רבתי א' ס') ראה הדרת מלך, סימן קנ"ב
- בערסיה דלא טעים טעמא דמותא.
בראשית קס"ט ב', 1182
1191. לית לך מלה באורייתא, או אַת חר באורייתא, דלא אית ביה דזין יקירין
במרכר קע"ד ב', 1196
1192. לית לך מלה באורייתא דאמרינן כלהו חבריא — דא הכי, ודא הכי — דלא אזיל כלא לאתר חר, ולמבועא חר אתכנש.
ויקרא ו' ב'
אלו ואלו דברי אלהים חיים (עירובין י"ג ב', גיטין ו' ב')
1193. לית לך מלה באורייתא דלא כליל בשמא קרישא.
שמות פ"ו א', 80
1194. לית לך מלה באורייתא דלא רשים בה שמא קרישא עלאה.
ויקרא ע"ב א'
1195. לית לך מלה באורייתא דלית בה כמה דזין, כמה טעמים, כמה שרשין, כמה ענפין
שמות נ"ה ב', 1191
1196. לית לך מלה באורייתא דלית בה דזין עלאין ויקירין.
שמות י"ב א', 1241, 1191
1197. לית לך מלה באורייתא, חלשא או תבירא, דכד תסתכל ותנדע בה, דלא תשכח לה תקיפא כפטישא דמתבר סינדין.
ויקרא ו' ב'
1198. לית לך מלה בחביבותא קמיה כפטישא דמתבר סינדין = כפטיש יפוצץ טלע (ירמיה ב"ג כ"ט) ראה שבת פ"ה ב' תוספות ד"ה מה פטיש

- קב"ה כמאן דרחים ליה. 1206. לית לך מלה ומלה דנפיק מפומיה דבר-גש דלית לה סלא, וסלקא לעילא ואתער מלה אחרא. ויקרא ק"ה א'
1207. לית לך מלה ועירא בהאי עלמא דלא תליא במלה אחרא עלאה דאתפקדא עליה לעילא. בראשית קנ"ו ב'
1208. לית לך מלה ועירא דלא תשכח לה באורייתא. כמדבר רכ"א א' מי איכא מירי דתכיבי בכחובי רלא דמיזא באורייתא (תענית ט' א')
1209. לית לך מלה חביבה קמי קב"ה כקטרת שמות רי"ח ב', 1198
1210. לית לך מלה לתברא יצר הרע אלא אורייתא. בראשית ר"ב א' הקב"ה אמר להם לישראל. "בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תכלין" (פרושין ל' ב') ברא הקב"ה יצר הרע, ברא לו תורה תכלין (בבא בתרא ט"ז ב')
1211. לית לן פקודא ופקודא באורייתא דלא תליין ביה רזין עלאין, ונהורין וזיוין עלאין. שמות רי"ח ב', 1241
1212. לית מאן דקאים קמיה תרעא דצלותא. בראשית רנ"ג א, השממות.
1213. לית מיתה אלא עוני. שמות קנ"ח ב', 956
1214. לית מלה, אפילו ועירא, בעלמא דלא הוי ליה אתר. ויקרא פ"ה א' דברים רס"ו א', 1200
1199. לית לך מלה בעלמא דבעי ברי גש דרחיא ליה מניה ולאנהנא בו קלנא. שמות ס"ה ב', 1082
1200. לית לך מלה בעלמא דלא אית ליה דונמא לעילא. שמות קפ"ו ב'
1201. לית לך מלה בעלמא דלא הוי דבר ונוקבא; וכל מה די בארעא הכי נמי בימא. בראשית קנ"ו ב'
- בל מה שברא הקב"ה בעולמו, זכר ונקבה בראם (בבא בתרא ע"ד ב') כל מה שיש ביבשת, יש בים (ירושלמי, שבת פ"ד ה"א ע"ש) כל שיש ביבשה יש בים (תולין קכ"ו א') ראה בראשית רבה ו' ה'
1202. לית לך מלה בעלמא דלא תלי במולא. בראשית קצ"ח א', 534, 1827, 1882 כולא במולא תליא (תרגום, קהלת ט' ב') כולא תליא במול, אפילו ספר תורה שנהיכל (תקוני זוהר, שתי ותשע)
1203. לית לך מלה בעלמא דלית לה קלא, ואזלא וטאסא ברקיעא; ואחרין לה מארי גרפין וסלקין ההוא קלא, ודיינין לה הן לטב והן לביש. בראשית צ"ב א' ואחרין = ואוחזים
1204. לית לך מלה בעלמא למתבר לה לסטרא אחרא בר קטרת. שמות רי"ח ב'
1205. לית לך מלה ומלה דנפיק מפומא דלא אית ליה קלא. ויקרא פ"ה א'

- איו לד דבר שאיו לו מקום (אבות פ"ד מ"ג)
- 1215 לית מלה בעלמא דישתמודען ליה לבר-נש אלא בזמנא דאפתח פומיה. במדבר קצ"ג ב'
- 1216 לית מלה בעלמא דקיימא קמי תשובה שמות ק"ו א', 1184
- 1217 לית מלה בעלמא ולית מפתחא בעלמא דלא תבר ההוא רתב בתיובא שמות ק"ו א'
- 1218 לית מלכא משתדל אלא במאי דאתחזי ליה. ויקרא פ"א א'
- 1219 לית נהורא אלא בחשוכא, ולית חשוכא אלא בנהורא. בראשית ל"ב ב'
- 1220 לית נהורא לסיהרא אלא נהורא דשמשא. שמות רט"ו א', 1174
- 1221 לית נהמא בישא בעלמא בר מההוא לחם רע-עין. שמות נ' א'
- 1222 לית נישקין דחרוה ורחימותא, אלא כד מתדבקין דא ברא—פומא בפומא, רוחא ברוחא. שמות רנ"ד א', 1273, 1276, 1278
- הדביקות נקראה נשיקה — התדבקות רוחא ברוחא (נועם אלימלך, בשלח, פסוק ויקח משה את עצמות יוסף) נושקו — ע"י פיו הוא, כי היה הרבדל מתדבק בנפש בל איש מישראל, שהוא ענין נשיקה, במפורש אצלנו בספר "שושנת העמקים" ובנמצא בספר הזהר שנשיקה היא לאדבקה רוחא ברוחא (לקוטי מו, הפטרת שופטים) אלא אתתא בבעלה — עד לא אתקריבו דא ברא, אמר באורה סתים, כיון דאתקריבו ואתנשיו כדביקו דרהימא דא ברא,
- איהו אמרה באתגליא "דוריד" (ולא כתיב "דוריו"), דהא בליזו בתרא ברחימו, בחבורא חרא — בלא פירודא כלל (זהר, שיר השירים, פיהו) נשיקה היא דביקות חשק בחשוק (סאה סלת, רפאל מנורצי, ג' ב')
- 1223 לית סטרא אחרא דלית ביה נהירו דקיק זעיד מסטרא דקרושה, כנונא דרוב חלמין דכסניאות תבנא אית חד נרעין דחמין. שמות ס"ט א'
- בשם שאי אפשר לבר בלא תכו, כד אי אפשר לחלום בלא רברים בטלים (ברכות נ"ה א')
- 1224 לית סימנא טבא בשני וברביעי. במדבר רל"ד א', 100, 99
- בתלמוד, שבת קכ"ט ב' "אבל בשני ובחמשי לא"
- 1225 לית עלמא מתקיימא אלא על אינון דעברי גרמיייהו שיריים. שמות נ"ד א'
- דא ראש השנה י"ז ב', מניחה ט"ו ב'; סנהדרין קי"א ב'
- 1226 לית עלמא מתקיימא אלא על דינא שמות קכ"ד א'
- על שלשה רברים העולם קים — על הרין ועל האמת ועל השלום (אבות פ"א מ"ח)
- 1227 לית עלמא מתקיימא אלא על דיחא. ויקרא י"ה ב', 88
- 1228 לית עמא דקא מבזין לון באנפי ומרסקין באנפיהו לישראל בבני אדום. שמות קס"ח ב'
- 1229 לית עשבא ועשבא דאתייליד בארעא דלא הוה ביה חכמתא סניאח

- וחיליה בשמיא סניא. שמות פ ב' / 1010, 1145
1230. לית פולחנא דקב"ה אלא מנו חשוכא. שמות קפ"ר א'
1231. לית "צו" אלא עבודת אלילים. בראשית כ"ז ב' לית "צו" אלא ע"ג (ויקרא כ"ו א') ויצו— וז עבודת כוכבים (סנהדרין נ"ו ב') אין צוואה אלא שכינה (אותיות ררכי עקיבא, נימל)
1232. לית קדושא אלא ביין. במדבר קפ"ט ב' / 1147
1233. לית קול בלא דבור, ולית דבור בלא קול. שמות ג' א' / 1155, 1392
1234. לית קיומא למוחא תתאה אלא בקיומא דמוחא עלאה. במדבר קל"א ב'
1235. לית ללא יכיל לנפקא לבר אלא מן הפה. במדבר קל"ב א'
1236. לית רחימו דדביקות דרוחא ברוחא בר נשיקה, ונשיקה בפומא, דאיהי מבוועא דרוחא ומפקנו דיליה. שמות קמ"ו א' / 1222
1237. לית רשו לבר-נש לגלאה מלין סתימין דלא אתמסרו לאתגלאה. ויקרא ק"ה ב' / 565
1238. לית רשו ליומא על יומא אחרא. ויקרא ק"ה ב' / 873, 1116, 1187
1239. לית שבחא באתר דדכורא. כי "כל יום יש לו שר" (אסתר ו' י"ג)
- ונוקבא אשתכחו, אלא לרכורא. שמות ל"ה ב' / 250, 253
- באתר ראשתכח רכר, אפילי [עם] סמא נוקבא, דכר קרינו לכלא (במדבר קמ"ג ב') ראה תלמוד לשון עברי, סימו ש"ה
1240. לית שבחא דנוקבא למדרח בתריה דרכורא. בראשית רמ"ה א'
1241. לית שום מלה באורייתא או אָת באורייתא דלא אית בה רזין עלאין ויעירין. רברים רס"ה א' / 1196, 1211, 1301
- אין רכר בתורת משה, ולא שום ספור, שאינו הכרחי לתורה אם ללמוד איזה דעת או מוסר, או לכבד איזה מצוה ממצוות התורה (העקרים, סאמר ג', פרק כ"ה)
1242. לית שכינה שריא במאן דלא אנסיב. במדבר קמ"ה ב' / 12
1243. לית שכינה שריא מנו עצבות. בראשית רמ"ז ב'
- אין השכינה שורה לא מתוך עצבות (שבת ל' ב') בשותר טוב, מוסר ב"ר הוצאת בא' בער, הגירסא "אין רוח הקודש שורה"
1244. לית תננא בלא אשא. בראשית ע' א'
1245. לית תננא בלא אשא ולא אשא בלא תננא. במדבר קל"ו ב'
1246. לית תרעא דקיימא קמי דמעין. בראשית רכ"ה ב'
- שערי רמעות לא ננעלו (בבא מציעא נ"ט א')
1247. לכל חד מישראל הכי נחית ליה נפש יתירה כפום דדנא דיליה. במדבר רמ"ב ב'
- ראה ביצה מ"ו א'

תענית לר' צבי הירש חיות, ו"ל
1255. לעולם אל ידור אדם אלא
במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו.
שמות ל"ח ב'

1256. לעולם טבעו של עולם אינו
משתנה
בראשית קל"ח ב', מהנ"ע

עולם כמנהגו נוהג (עבורה זרה נ"ר ב')
1257. לעולם יראה אדם עצמו כאלו
כל העולם כולו תלוי בו.
שמות ס"ב א'

עשה מצוה אחת אשריו, שהכריע את
עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירת
אחת, אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם
לכף חובה (קרושין מ' ב') ראה ירושלמי,
קרושין פ"א ה"ט, קה"ר י' א'

1258. לעילא אית לבושא ונופא
ונשמטא, ונשמטא לנשמטא.
במדר קנ"ב א'

1259. לעילא קב"ה אקרי חי, לתתא
צדיק אקרי חי
בראשית קס"ד א'

בי התיים יורעים שימותו — אלו צדיקים,
שבמיתתו נקראו חיים כו איש חי —
שאפילו במיתתו קרוי חי (ברכות י"ח א')
בכל מקום שנאמר "חי" — צדיק (בר"ר כ"ד
ג') ראה ילקוט, שמואל ב' סימן קס"ח

1260. לעתיד לבוא, כשיפסיד הקב"ה
להחיות מתים, יקרא למלאך הממונה על
הקברות ו"דומה" שמו, ויתכע ממנו מנין
כל המתים... והוא מוציאם בחשבון כמו
שנמלך בחשבון.

בראשית קכ"ד א', מהנ"ע, 1554, 1497.

"דומה" קדים ומבריו להו וברכות י"ח ב'
רש"י מפרש מלאך שהוא ממונה על המתים)
אלו ואלו ל"דומה" נמסרים (שבת ק"ב ב'
רש"י מפרש: מלאך הממונה על הרוחות)
והדר משלימניה ליה ל"דומה" (תענית ה' א'
רש"י: שומר המתים ששמו "דומה") אותו

1248. לכלבא ארמי ליה נרמא ילחך
עפרא דרגליך.

ויקרא מ"ג א'

1249. למאן דאתי אסוותא, לאו איהו
בשעתא חדא אלא זעיר זעיר, — עד
דיתתקף.

בראשי ק"ע א'

1250. למ"ד לרג' (יונה ב' י"א)
כמו "בשבייל"; כלימרי: "ויאמר ד' בשבייל
הרג שיקיא את יונה אל היבשה.
בראשי קי"ו ב', מהנ"ע

1251. למה אשה מפלת פרי בטנה?
הקב"ה רואה אותו העובר שאינו ראוי
לצאת לעולם, ומקדים להמיתו במעי אמו.
בראשי קי"ו ב', מהנ"ע

1252. למה זכה יוסף לאותה המעלה
והמלכות? — בשבייל שכבש יצרו.
בראשית ק"ו ב', מהנ"ע

1253. למה מת משה בחוץ לארץ? —
להראות לכל באי עולם כשם שעתיד
הקב"ה להחיות למשה, כך עתיד להחיות
לדורו.

בראשית קי"ג ב' מהנ"ע

תהא בצרו (של רוד המרבר) ותבוא
עמהו (במרבר רבה י"ט ו'), תהיה בצרו ותבא
עמהם (תחנומא, חקת י')

1254. למה נקרא "מוריה"? — על
שם המור הטוב דהוה תמן.

שמות ל"ט ב'

מאי הר המוריה? — פליגי בה ר' לוי בר
חמא ור' חנינא הר אמר "הר שיצא הוראה
לישראל", והר אמר "הר שיצא ממנו מורא
פעוברי כוכבים (תענית ס"ז א', ראה שם תוס'
ד"ה הר) הר המור — פליגי בה רבי לוי בר
חמא ורבי חמא בר חינא, חד אמר "הר
שירדה עליו הוראה לישראל", וחד אמר "הר
שירדה עליו מורא לאומות" (ילקוט, שיר
השירים, תחפ"ת, ע"ש) ראה הנהות על מסכת

ראה "מעשה אמר" (פריפוט דוראן חלוי, ווייען, תרכ"ה) פרק ל"ג, מורה נבוכים ג' ח'

1267. לשון הקדש שכינתא מתחברא

בהריה

שמות קכ"ט ב'.

1268. לתורי דעובדוי בישין אמרי:

"נצייר אקונין דאריה בקופטיה, ויסתכל

בדא וידחל מניה"

בראשית רל"ו א', 380, 1400

1269. תלת סטרין (צ"ל: מטרין.

מטרא = משמרת) אתפלג לילח.

שמות קצ"ה ב'

ראה ברכות ג' א'

מ

1270. מאי דראון? — די ראון,

שהכל יאמרו די כראיתם.

בראשית ק"ז א', מה"ע

ער רייסרון עליהון צריקיא "מפת חוינא"

(תרגום, ישעיה ס"ו כ"ד) ראה "אהל סוער",

לרשב"א סאורביניג, סוף ערך תעב

1271. מאי האי דכל עמין דעלמא לא

עברין נענועא, אלא ישראל בלחודדיהו;

דכר לעאן באורייתא מתנענען הכא

והכא ...

במדבר רי"ח ב'

ראה כוזרי (הוצאת קאספער), סאמר ב'

ע"ט"פ

1272. מאי מעמא "אברהם אברהם"?

— בתראה שלים, קרמאה לא שלים.

במדבר קל"ח א', 1720, 1622, 1122.

ולמה אמר "אברהם אברהם". שני פעמים?

בשביל שהיה רוצה לשוחטו ולעשות רצון סונו,

היה הסלאך סמחר ואומר "אברהם אברהם"!

(תנחומא, צו, י"ג) כל מי שנכפל שמו, יש

לו בעולם הזה ויש לו בעולם הבא (בר"ר ל'

ד') כל מי שנכפל שמו, יש לו חלק בעולם

מלאך הממונה על הרוחות "רוסח" שמו,
נתקבצו כל הרוחות אצל "רוסה" (סנהדרין
צ"ד א')

1261. לעתיד לבוא מוציא הקב"ה

המה מנרתיקה — צדיקים מתרפאים בה,

ורשעים נדונין בה.

ויקרא י"ז א'

איו ניהנם לעולם הבא, אלא הקב"ה מוציא

המה מנרתיקה — צדיקים מתרפאים בה,

ורשעים נידונין בה (נדרים ח' ב') נגלגל המה

יש לו נרתיק לעתיד לבוא הקב"ה מערטלו

מנרתיו ומלהט בו את הרשעים (בר"ר ו' ס')

איו ניהנם לעתיד לבוא, אלא השמש הוה שהיא

מלהטת את הרשעים, מח הקב"ה עושה לעתיד

לבוא? — שולף אותו מנרת קו ורו בו את

הרשעים (שוחר טוב, מוסרי י ט) נגלגל המה

יש לו נרתק לע"ל הקב"ה מערטלו ומחשתקו

ומנרתקו ומלהט אותו ברשעים (סה"ר א' י"א)

ראה עבודה זרה ג' א'

1262. לפום אינון דאכלין לקטין.

שמות ס"ג א'

1263. לפום ארחוי דבר-נש גרים נגע

דעלמא.

ויקרא ס"ז א'

1264. לפום עובדוי דאדם הכי

אתילידו ואתרשימו ואתחלפו ביה רשימין

מזמן לזמן.

שמות ע"ו ב', רוי דרוני, 1041

עונותיו של אדם חקוקים לו על עצמותיו

(תקוני זהר, חוספה, קל"ט ב') כל עונות אדם

חקוקים לו על עצמות (בלה רבתי, פרק ג')

על פי הכתוב: "ותהי עונותם על עצמותם"

(יחזקאל ל"ב ב"ז) ראה מה שמביא הט"ז

בשם הר"ן באורח חיים, סימו תקנ"ה, סעף

כ"ה, ציון י"א

1265. לקות אומה של מצרים ממש

לא היה אלא בים.

שמות י"ח ב'

1266. לשון הקדש — לשון מההוא

קדש דלעילא.

שמות רס"ח א'

- זהו ולעולם הבא (שם ל"ה י"ה) כל מי שנכפל שמו הוא בשני עולמות (שמו"ר ב' י"ב) ולהורות ע"ז תמצא כי כשהקב"ה נגלה על הצדיקים מזכיר שם שתי פעמים אברהם אברהם, יעקב יעקב, משה משה, שמואל שמואל (עקרים מאמר א' פרק י"א)
1273. מאי נשיות? — אתדבקתא דרוחא ברוחא.
שמות קכ"ד ב', 1222
1274. מאי "עולם"? — דא שכינתא במדבר רמ"ב א'
1275. מאי "תהו"? — דבר המתהא את בני אדם; ומאי "בהו"? — דבר שיש בו ממש.
בראשי רס"ג א' השמטות
- תהו—רלית ביה פסמות כלל (במדבר רל"ט א') תהו—לשון תמה ושמונו (רש"י, בראשית א' ב') ראה "זכור לאברהם" ב"רש"י על התורה" לר"ר אברהם ברלינר, ברלין, תרכ"ז ראה "צרה לדרד" (רבינו סנהם בן הקדוש ר' אהרן) מאמר ראשון, כלל ראשון, פרק ו'
1276. מאיש רע עין בעי לאסתמרא מניה.
בראשית ס"ח ב'
1277. מאן אינון "משכילים"? אלא דא הוא ההוא חכם דיסתכל מגרמיה מלין דלא יבילין בני נשא למללא בפומא.
שמות כ"ג א'
1278. מאן בעי אסוותא? — אינון מארי כאבין.
שמות ק"ו ב'
- דכאיב ליה כאיבא אויל לבי אסיא (ככא קסא מ"ו ב')
1279. מאן דאנח קרבא אי לא ידע לאסתמרא לא ינצח.
שמות ק"א א'
1280. מאן דאודנוי זעירין וקיימין על קיומא, פקיהא דלכא באתערותא איהו
- צבי לאשתדלא בכלא.
שמות ע"ה ב'.
1281. מאן דאודנוי דברבין, מפשא כלבא ושגעונא ברוחא.
שמות ע"ה ב'
1282. מאן דאזכח לחבריה ברחימותא, בעי לאסתרא מלוי מבני נשא, דלא יכסוף מנייהו חבריה.
ויקרא מ"ו א'
1283. מאן דאזיל באורחי דאורייתא, קב"ה אשרי עליה נעימותא דשכינתא דלא תעדי מניה לעלמין.
שמות ל"א א'
1284. מאן דאזיל בארע מישר באורייתא ומאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות, אית ליה חילקא טבא תדיד לעלמא דאתי
ויקרא פ"ה א'
1285. מאן דאיהו בביתיה יסדר אורחיה ועובדיה כרעותיה; אי מזמנין ליה יעביד דעותיה דאושפזיזה, כמה דמסדר עלוי.
בראשית קמ"ח ב', 368, 370
1286. מאן דאיהו בדוחקא לא אסתכל מיד.
במדבר קנ"ה ב'
1287. מאן דאיהו בחשיכה תאיב תדיד למהוי בנהורא.
שמות דנ"ו ב'
1288. מאן דאיהו בחשך לית ליה נהורא כלל ולית ליה חיים.
בראשית ס"ה ב'.
1289. מאן דאיהו בלא ולד כד אזיל בהורא עלמא, מית הוא תמן — מית

- בעלמא דין ובעלמא דאתי.
בראשית רכ"ח ב', 1376
- ועל ידי שלא היה להם בנים כתיב בהו
"מיתה", שנאמר "וימת נרב ואכיהו — ובנים
לא היו להם" (תנחומא, אחרי מות ר')
1298. מאן דאכל חמץ בפסח כמאן
דפליח לעכו"ם.
שמות קפ"ב א'
ב"ררר אמת" הנוסחא אחרת
1299. מאן דאכל נהמא בפתורא איהו
בעי לברכא; ולא אחורא דלא אכיל מירי.
בראשית קע"ג ב'
אינהו אכלי, ואנו מברכיננו! (ברכות מ"ד
'א)
1300. מאן דאלימ נבר.
שמות מ"ב א'
כל ראלים נבר (גטין ס' ב, בבא בתרא
ל"ר ב')
1301. מאן דאמר דההוא ספורא
דאורייתא לאחזאה על ההוא ספור בלבר
קאתי, תיפח רוחיה.
במדרש קמ"ט ב', 1241
1302. מאן דאנסיב ברתיה, עד לא
תיעול לבעלה אבוה ואמה מתקנין לה
ויהבין לה כל מה דאצטריך; כיון
דאתחברת בבעלה, הוא יזן לה והוא יתן
לה מה דבעיא.
בראשית מ"ח ב'
ראה כתובות נ"ו ב' נררים ע"ג ב'
1303. מאן דאפיק גרמיה מצלא
דמהימנותא, אחסין גלוחא ליה ולבנוי.
ויקרא ק"ג א'
1304. מאן דאפיק מלין דאורייתא
צריך למסחן לון בשניים ולאפקא מלין
שלימין.
במדרש דל"ו א'
השוה לזה מה שדרשו. ובטיו המוחנות —
אלו השנים (שבת קנ"ב א') נב דוק בכבי" (שם)
1305. מאן דאקרי אדם ונשמתא
נפקת מניה ומית, אסוד למיבת ליה
בראשית ק"ע א', 1079
- בעלמא דין ובעלמא דאתי.
בראשית רכ"ח ב', 1376
- ועל ידי שלא היה להם בנים כתיב בהו
"מיתה", שנאמר "וימת נרב ואכיהו — ובנים
לא היו להם" (תנחומא, אחרי מות ר')
1290. מאן דאיהו בעל נפש לא ייכול
עם ברנש דמיכליה יתיר משאר בני-נשא.
שמות ג' א'
1291. מאן דאיהו זעיר, איהו רב;
ומאן דאיהו רב, איהו זעיר.
במדרש קס"ח א', 1114
- תא חזי דלא רבי קב"ה אלא לראזעיר,
ולא אזעיר אלא לרדבי (בראשית קכ"ב ב',
תוספתא) כי כל המתנשא בנאוהו ישפל, ושפל
רוח ינשא (קום י"ד י"א) ראה מתי כ"ג י"ב
1292. מאן דאיהו פנים לא אתחזי
לשמשא בקודשא.
ויקרא ז' ב' 377
1293. מאן דאיהו דגיל בשקרא
אשתרל תדיר בשקרא.
בראשי קע"ב ב'
1294. מאן דאית ביה חובא ובעי
למבעי רחמי עלוי, יכוין אנפוי ורעיונוי
לאתקנא גרמיה מההוא חובא, ולבתר
יבעי צלותיה.
בראשי רכ"ח ב'
1295. מאן דאית ליה חרב בלשניה,
אתרן בההוא חרב.
ויקרא נ"ב ב'
1296. מאן דאית ליה לשנא בישא,
צלותיה לא עאלת קמי קב"ה.
ויקרא נ"ג א'
1297. מאן דאכיל בתשעה באב כאלו
אכיל גיד חנשה.
בראשית ק"ע א', 1079

קאים כל יומא על טורא דסיני וקביל אורייתא.

במדבר קע"ט ב'

שחיבה תורה על לומריה בכל יום ויום ביום שניתנה מהר סיני (ברכות ס"ג ב')

1312. מאן דאשתדל (בשבת) במלין אחדנין ובמלין דעלמא, דא איהו בר-נש דקא מחלל שבתא — לית ליה חולקא בעמא דישראל.

שמות כ"ה ב'.

ראה "סוררו של שבת" שורש הראשון, ענף ג', ענה א'.

1313. מאן דאשתכח בלחורוי בביתא בלילא, או ביממא בביתא מיחדא, כל שכן בלילא (מאי "מיחדא"? — מיחדא משאר ביתין); או מאן דאזיל בלחורוי בלילא, יכול לאתזקא.

ויקרא ס"ה א'.

אסור לישון בבית יחירי. וכי הישן בבית יחירי אחותו לילית (שבת קנ"א ב'). ראה עניות אליהו י"ז א', ציון ס"ז.

1314. מאן דאשתמע קליה בצלותיה, צלותיה לא אשתמע.

בראשית ר"ט ב', 1422

המשמיע קולו בתפלתו, הרי זה מסתני אמנה; חסנבית קילו בתפלתו, הרי זה מסנבאי השקר (ברכות ב"ר ב') אסור להנבית קולו בתפלתו (שם, כ"א א') לא ינבית ארם קולו ויתפלל (ירושלמי, ברכות פ"ד ה"א).

1315. מאן דאתרבק ביצר הרע ואתמשיך אבתריה, יסתאב הוא ויסאבון ליה.

בראשית נ"ו ב'.

1316. מאן דאתי לאתרכאה בהאי עלמא כסמרא דדכויא, סדכאין ליה בהחוא אתר דאקרי "רוא דסהימנותא".

שמות רס"ג א'

בביתא למעבר ליה לינה על ארעא.

במדבר קמ"ג ב'

כל המלין את מתו עובר בלא תעשה, תלינחו כבודו, להביא לו ארון ותכריכים — אינו עובר עליו (סנהדרין ס"ו א')

1306. מאן דאדיך באחד בעי ליה לאמלכה לקב"ה לעילא ותתא ולאדבע סמרי דעלמא, והיינו אחר.

בראשית קנ"ה א'

וכו אמר ר' חייא בר אבא בר' ירמיה "ביון דאמליבתיה למעלה ולמטה, ולאדבע רוחות השמים, תו לא צריבת (ברכות י"ג ב') ראה בירורי המרות (לאהרן שלמח מהריל, ירושלים), צד ד' מה שמביא שם בשם ספר חקנה ראה "אמרי בינה" להארטור דוב בער בן הארטור רש"ז, ות"ע) פתח השער, ציונים א"י

1307. מאן דאשכח חברא כוותיה דעביד כעובדוי בעלמא, דחום ליה ואתדביק בהדיה ועביד עמיה טיבון.

שמות קי"ב א'

1308. מאן דאשלים לנפשא דמסבנא, אפילו דמטו יומוי לאסתלקא מעלמא, קב"ה אשלים לנפשית ויהב ליה חיון יתיר.

ויקרא ס"ד ב'.

ראה כבא כתר א"א א'

1309. מאן דאשתדל באורייתא, חירי אית ליה מכלא בעלמא דין ...

בראשית קל"ב א', 1418

אין לד בחוריון אלא מי טעוסק בתלמוד תורה (אבות פ"ו מ"ב)

1310. מאן דאשתדל באורייתא יומם וליילה לא ליהוי כאעא יבישא, אלא כעץ שתול על פלגי מים.

במדבר ר"ב א'

1311. מאן דאשתדל באורייתא כאלו

1817. מאן דאתי מסטרא דנוקבא, מותא אקדים לרנלוי.
שמות מ"ד ב', 1821
חילך סת אם בא מסטרא דנוקבא (בנדי אהרו, לר" אהרו תאומים, וראנקפורט רמיו, ת"ע, חלק א', סוף חיי שרה)
1818. מאן דאתמנע מכריה ורביה, כביכול, אועיד דיוקנא דכליל כל דיוקנין.
הקרמה י"ג א'
כל מי שאין עוסק במריה ורביה כאלו ממעט הרעות (יבמות ס"ג ב') כל מי שהוא מבטל מריה ורביה מעלה עליו הכתוב כאלו הוא מפעט את הרעות (בר"ר ל"ד ב')
1819. מאן דאתמשך בתר רע, לית ליה דירה עם אילנא דחיי.
בראשית נ"ב ב'
1820. מאן דאתעסק באודייתא, אתקרי "חסיד".
במדבר רכ"ב ב'
1821. מאן דאתקשר בנוקבא, מיתה אזדמנת קמיה.
שמות מ"ד ב', 1817
1822. מאן דאתרחק מאורייתא, דחיקא הוא מקב"ה.
ויקרא פ"ט ב'
1823. מאן דבטיל מלה דאודייתא, כאלו חריב עלמא.
במדבר ק"ט א'
1824. מאן דבני בנין כד שאדי למבני בעי לאדכרא בפומיה דהא לפולחנא דקב"ה הוא בני.
ויקרא נ' א'
1825. מאן דבעי דירכין מלכא אודניה, ראה אורח חיים, סימו צ', ציון ל"ג כ"מזו אברהם"
- לסבליה, יסלסל בדישיה דמלכא ויפנה לשערי מעל אודניה; וישמע ליה מלכא בכל מה דבעי.
דברים רצ"ג א', 1841
ראה מפתח לספר הזהר, הלל צייטלין, התקופה, ספר תשיעי, עמודים של"ח-של"ט
1826. מאן דבעי לאשתדלא במצוה ולאשתדלא ביה בקב"ה, אצמריך דלא ישתדל ביה בריקניא ובמגנא.
שמות קכ"ח א'
ראה "יסוד ושורש העבודה" שער י"א, סוף פרק ב'
1827. מאן דבעי לאתקרבא, מקרבין ליה.
שמות ע"ט ב'
1828. מאן דבעי למימר כדבא, אמר מלה דקשוט בקדמייתא.
במדבר קס"א א', 1834
1829. מאן דבעי למימר שקרא, יטול יסודא דקשוט בקדמייתא.
הקרמה ב' ב', 774
1830. מאן דבעי למימר שקרא יטול יסודא דקשוט בקדמייתא, ולכתד ויקים ליה שקרא.
הקרמה ב' ב'
- ראה "הדרת מלך" רף ל"ג עמוד ב', סימו ע"ה
1831. מאן דבעי לנהמא על פום חרבא ייכול.
במדבר קפ"ח ב', 1725, 1623
כל לשונות של אבילה הוראתן מלחמה, כמו: לחם — לחם, טרף — טרף, זון — זון; צירה — ציד כן גם כלי האכילה. שבין (סכין) — סכו, בף — כפף, שיחן — שלח; קערה — קער = כפיפה ועקמומית ראה ויקרא י"ד ל"ז

1332. מאן דבעי לצלאה צלותיה קמי
מלכא קדישא, בעי למבעי מעמיקתא
דלכא, לארקא ברכאן לתתא.
במרבר רס"ח ב'
גוין דעתך ובעי רחמי (תענית כ"ר ב')
1333. מאן דבעי לקיומא קים, נטיל
נעליה ויהיב לחבריה.
במרבר ק"פ א'
לקים כל דבר שלף איש נעלו ונתו לרעהו
(רות ר' ו') מתורגם. יפלע נבר ית נרחק
יד ימיניה ואושיט ביה קניו לחבריה
1334. מאן דבעי לקיומא שקרא יערב
בה מלח דקשומ.
שמות רס"ו ב', 1828
1335. מאן דכריך בידים מזוהמות
חייב מיתה.
במרבר קפ"ו א', 1872
1336. מאן דראין לחבריה לא אצטריך
למעבר ליה וותרנותא מן דינא כלל, אלא
בצדק — ולא ישגח לרחימו.
במרבר קצ"ט א'
יקוב הדיו את ההר (סנהדרין ו' ב', יבמות
צ"ב א') אין מרחמין בדיו (כתובות ס"ר א')
1737. מאן דרחיל, מחטאוי דביריה
אית ליה למדחל.
בראשית קע"ח א'
1338. מאן דהוא אויל בתר מעוי אי
אערא כההוא רע-עין, יכוס גרמיה ולא
ייבול מנהמא דיליה.
שמות ג' א'
1339. מאן דזכי וקם בפלגות לילא
למלעי באורייתא, קב"ה מצית ליה.
ויקרא י"ג א'
1340. מאן דחב כמיה רישיה ואמיק
- ירוי.
חקרמה ב' ב'
1341. מאן דחייש מן דינא יקרב
אחרנין ויסני בנוכרין בהדי ההוא דיינא,
בגין דישמעון דינא מניה וידתול מנייהו,
ולא יהא דן אלא כדקא יאות.
במרבר ר"ה ב'
1342. מאן דחמי את ט' בחלמיה —
טוב ליה.
שמות ר"ג א', 1844
הרואה טי"ת בחלומו — סימו יפה לו (בבא
קמא ג"ה א')
1343. מאן דחמי גמל בחלמיה, מיתה
נקנסה עליו מלמעלה ואשתזיב מינה.
ויקרא ס' ב'
ראה ברכות נ"ו ב', קדושין ס"ב א'
1344. מאן דחמי ט' בחלמיה, סימנא
טבא הוא ליה, וחיינ אתתקנו ליה.
שמות קל"ב א', 1842
1345. מאן דחמי ענבין בחלמיה, אין
חירויין אינון — טבין; אוכמין — בזמנ
טבין, ולא בזמנ צריכי רחמי.
שמות קמ"ר א'
ראה ברכות נ"ו ב'
1346. מאן דחמיד אתתא אחרא,
כאלו אעבר על אורייתא בלא.
ויקרא ע"ח ב', 1894
1347. מאן דידע ומדיד בשיעורא
ד"קו המדה" ארכא דמשחתא דירכין עד
רגליו, יכיל למנדע משיכא דגלותא
דאתמשר.
שמות רנ"ח א'
- על פי האמור בזהר, שמות רל"ג א': "ההוא
קנה המדה" איהו קיימא במדידו דמשחתא.

- ולומניו "קו המרה" ובלא משחתא למעבר
 מדירו" — תקנתי הנוסא כמאמר זה ותחת
 המלה "דמשיכו" שאין לה כי התאמה עם
 המאמר, תקנתי "דמשחתא" כי "משחתא"
 בארמית הוראתה מרה מרה אחת (שמות ב'
 ב') מתורגם משחתא חרא
1348. מאן דיהיב מטתו בין צפון
 לדרום הויין ליה בנים זכרים.
 במדבר קי"ח ב', 1830
- כל הנותן מטתו בין צפון לדרום הויין ליה
 בנים זכרים (בדבות ה' ב') ראה "מניד
 תעלוסה" (לר' צבי אלימלך שפירא, פרעמיש'ן
 לא, תרל"ה) ער"ז
1349. מאן דיימא פטום הקטרת בתר
 תהלה לרוד בטיל מותנא מביתא.
 במדבר רכ"ד א'
1350. מאן דיליף אורייתא
 דאתקריאת "כבוד", אתקרי "מלך".
 במדבר דנ"ג ב'
- מנא לן דרבנן איקרי "מלכים" ? אמר להו
 דכתיב — בי מלכים ימלכו (נימין ס"ב א')
1351. מאן דיליף אורייתא למאן
 דלא אתנוד, משקר בתרי קיימי — משקר
 בקיימא דאורייתא, ומשקר בקיימא דכנסת
 ישראל.
 ויקרא צ"ב ב' 167, 946
- ראה שו"ת דבר שמואל (לר' שמואל בר
 אברהם אבוח"ב), ויניציאת, תבין, שאלה ע"ה
1352. מאן דינטר ארחי דאורייתא
 ואשתדל בה, כמאן דאשתדל בשמא
 קדישא.
 שמות עכ"ד א' 29, 107
1353. מאן דינקא לרביא לא תודונג
 לברניש אלא בשעתא דרביא נאים.
 ויקרא י"ט א'
1354. מאן דישתדל באורייתא למנדע
- ליה לקב"ה ובאינון גניזין דיליה, אקרי
 "בן" להקב"ה.
 ויקרא קי"ב א'
1355. מאן דישתויב מרישא לא
 ישתויב מזנבא.
 שמות רס"ח ב'
1356. מאן דיתיב בשפתא דימא
 אשתמש בתפנוקי עלמא.
 בראשית דל"ח ב'
1357. מאן דיתעבר ליה ניסא איהו
 בעי לאודאה.
 בראשית קע"ג ב'
- ראה ברכות נ"ד ב'
1358. מאן דלא אקרין "קדש",
 "חול" אקרין.
 ויקרא צ"ד ב'
1359. מאן דלא אשתדל באורייתא
 לית ביה מהימנותא, ופנים הוא מכלא.
 ויקרא ה' א'
1360. מאן דלא אשתכח דכר ונוקבא,
 אקרי "פלג גופא".
 דברים רצ"ו א', 1368
1361. מאן דלא אשתלים לתתא, לא
 אשתלים לעילא.
 בראשית ק"ג א'
1362. מאן דלא אתיישב ברוחיה ולא
 הוי מהימנא, ההוא מלה דשמע אזיל בנוויה
 כחזרא במיא, עד דרמי ליה לבר.
 במדבר קכ"ח א'
- כחידא במיא — זווגן של המלים האלה
 נמצא בתלמוד — מיא דחזרא (בבא מציעא
 ס' ב'), בו יש לגרום גם בפסחים ס"ב ב' "מיא
 דחזירי" תחת "מיא דחזירי", כי בשני המקומות
 פירש רש"י "מי סובין" פירשן של המלין
 בזהר יהיה לפי דברי רש"י בבא מציעא ס'
 ב' ד"ג פ"א.

1363. מאן דלא אתנסיב הוא פגום ויקרא ה' ב', 1360
1364. מאן דלא אתנסיב קרבניה לאו קרבן, וברכאן לא משתכחן על ידיה, לא לעילא ולא לתתא; דלאו איהו אדם ולאו בכלל דאדם הוא, ושכינתא לא שריא עליה, בנין דאיהו פגום ואקרי "בעל מוס". ויקרא ה' ב', 882, 1769
1365. מאן דלא אתקין זורדין למיהך מהאי עלמא, לא יוכל בהוא עלמא. בראשית קצ"ו ב'
- מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת (עבודה זרה נ' א') אם אין אדם מכין מערב שבת, מה יאכל בשבת? (מדרש משלי פ"ו) אם אין אדם מתקן בערב שבת מה יאכל בשבת? (רות רבה נ' ג') זורדי קליזי ואורחא רחיקתא (כתובות פ"ז ב')
1366. מאן דלא זכי באתר דא, יהך וינטל גרמיה לאתר אחרא ויזכי ביה. במדבר קס"ו ב'
- מן הצועקין ואינן נענין הנהו מאן דביש ליה כהאי מתא, ולא אויל למתא אחריתא (בבא מציעא ע"ה ב')
1367. מאן דלא זכי כהאי אתר, יהלך לאתר אחרא ויזכי ביה. בראשית קפ"ז א'
1368. מאן דלא חס על נפשיה היך ישלוף נפשא דבשרא לבריה? ! ויקרא פ' א'
1369. מאן דלא ידע בצווייה דמאריה היך יעביר ליה? ! ויקרא פ"ב ב'
1370. מאן דלא לעי באורייתא ולא ישתדל בה, נזיפא הוא מקב"ה. ויקרא נ"ב ב'
- כי מי שאינו עוסק בתורה נקרא "נוהף" (אבות פ"ו מ"ב)
1371. מאן דלא נשיק בחביבותא, לא דרביקותא היא. שמות קכ"ד ב', 748, 1222, 1273
1372. מאן דלא קביל ממאריה אלא משלוחיה איכא אפרשותא. ויקרא פ"ב ב', 1883
- חביבין ישראל שלא הצריכון הכתוב לשלוח (יומא נ"ב א') ראה רבינו חננאל גם תוספות ישנים שם כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו, עשה הקב"ה לבניו בעצמו. וכל מה שעשה אברהם על ידי שליח, עשה הקב"ה לבניו על ידי שליח (בבא מציעא פ"ו ב') ראה שמות רבה כ"ה ה'
1373. מאן דלא רחים ליה קב"ה וסאני ליה, סליק מניה תוכחה, סליק מניה שרביטא. ויקרא קי"ד ב'
1374. מאן דלייט לחבריה, ואיהו קמיה, ואכסיף ליה — כאלו אושיר דמיה. ויקרא פ"ה א'
- כל המלכין פני חבריו ברבים כאלו שופר דמים (בבא מציעא נ"ח ב')
1375. מאן דלית ביה חכמה לא איהו חסיר. ויקרא ל"ג ב', 1784
- לא עם הארץ חסיר (אבות פ"ב מ"ח)
1376. מאן דלית ליה בן לאו איהו מבני עלמא דאתי. במדבר דט"ו ב', 1289
1377. מאן דלעי באורייתא לא אצטריך לא לקרבנין ולא לעלוזן. ויקרא ל"ה א'
- כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא אשם (מנחות ק"י א')

1378. מאן דמברך ליה לקב"ה — בה, רחיק מרעותא דשאליל.
 יתברך; טאן דלא בריך לקב"ה — לא במדבר קס"ד א'
 בראשית ר"ג א'
1379. מאן דמזלזל בנתמא וזריק ליה בארעא, עניותא רדיף אבתריה במדבר דמ"ד א', 1748
 נשורא בביתא קשי לעניותא (פסחים ק"א ב')
1380. מאן דמוזמן לאחרא, ההוא דאתי לגביה אית ליה למעבד רעותיה; אף על נב דלאו אורחיה בכך. במדבר דמ"ב א', 888, 978, 1285
1381. מאן דמסאב גרמיה לתתא, מסאב לעילא; ומאן דקדיש גרמיה לתתא, מקדש לעילא. בראשית ר"ט א', השממות, 1386
1382. מאן דמפרש קול מדבור אתאמם ולא יביל למלא; וכיון דאשתקל מניה מלולא אתייהיב לעפרא. בראשית ל"ו א', 1155, 1233
1383. מאן דמפרש חטאוי לא אתמסר דיניה אללא בידא דמלאכא. במדבר דל"א א', 816
 חציף עלי מאן דמפרש חטאיה (ברכות ל"ד ב'), חציף עלי בר ישראל דמפריש חטאיה (סוטה ז' ב').
1384. מאן דמצלי בעי לתקנא רגל ו בצלותיה כמלאכי השרת. במדבר רכ"ט ב', 1423
 המתפלל צריך שיכוין את רגליו (ברכות י' ב') זהו שעומד ומתפלל צריך להשוות את רגליו (ירושלמי, ברכות פ"א ה"א) ראה בירורי המרות, צד ס"ג
1385. מאן דמעין בצלותיה ואסתכיל
1386. מאן דמקדש גרמיה מלרע, מקדשין ליה מלעילא; מאן דמסאיב גרמיה מלרע, מסאבין ליה מלעילא. ויקרא ל"א ב', 1361
1387. מאן דמרוי מיינא דאורייתא יתער לעלמא דאתי, ויוכי לאחייא כד יוקים קב"ה לצדיקיא. ויקרא ל"ט א'
 כל המאריך בתפלתו ומעיין בה, סוף בא לירי כאב לב (ברכות ל"ב ב'), ראה תוספות שם ר"ה בל)
1388. מאן דמרצה לאחרא לא בעי למעבד ההוא חובא (דיליה) רב, אללא יועיר ליה קמיה ולכתר יסני ליה קמי תייביא. בראשית ס"ז ב'
 לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו, שמתוך טובתו בא לירי רעתו שמתוך טובתו בא לירי ננותו (ערכין ס"ז א') ראה ש"ה עולת יצחק, חלק שני, סימן ל"ה
1389. מאן דמשבח לאחרא אצטריך לשבחה ליה כפום יקריה. בראשית דל"ב ב', 1417
1390. מאן דמשבח לאחרא בשבחה דלית ביה, הוא גלי גנותיה. בראשית דל"ב ב', 1417
1391. מאן דמשמש באתר קדישא, בעי דישתכח קדישא בכלא. ויקרא פ"ה ב'
 לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו, שמתוך טובתו בא לירי רעתו שמתוך טובתו בא לירי ננותו (ערכין ס"ז א') ראה ש"ה עולת יצחק, חלק שני, סימן ל"ה
1392. מאן דמשקר בשבת, משקר באורייתא בלה. שמות צ' א', 1404
 שהשבת שקויה כנגד כל המצות שבתורה (ירושלמי נדרים פ"ג ה"ט); שקויה שבת כנגד

1401 מאן דנחית לשאול ידונין ליה,
ומתמן מצפצף ועולה.
במרכב קע"ח א'.

1402. מאן דנטיל אנרא דמסכנא,
כאלו נטיל נפשיה ודאנשי ביתיה.
ויקרא פ"ה א'

כל הכובש שבר שכיר כאלו נוטל נפשו ממנו
(בבא מציעא ק"ב א') ראה ספרי, רברים
כ"ר י"דט"ו בשביל ארבעה רברים נכסי בעלי
בתים יוצאין לממיון — על כובש שכר שכיר,
ועל עושקי שכר שכיר (כובש — שמרחה ב"לך
ושוכ"י, עושק — לנמרו, נוזל שכרו, רש"י)
ראה חשו משפס סימו של"ס ובספר החינוך
כתוב, במצות תקפ"ה, וז"ל "והשוכר בערב
שבת ונרחה מלפרוע השכר בשביל שבת, יש
לרין כזה שאינו עובר עוד בשל תורה —
הואיל וארחי ארחי, אבל חייב מברכה"ם

1403. מאן דנטיר פומיה ולשניה זכי
לאתלבשא ברוחא דקדושא.
במרכב קפ"ג ב'

1404. מאן דנטיר שבת כאלו נטיר
אורייתא כלא.
שמות ס"ז א', 1392

1405. מאן דנטלין מניה ממוניה
כאלו שפיכו דמיה.
במרכב רי"ט א'

כל מי שהוא נוזל את חבירו שוה פרומה,
מעלין עליו כאלו הורגו (ויקרא רבה כ"ב ג')
מי שהוא נוזב שורו של חבירו ושוחטו, כאלו
לבעליו הוא שוחט (תנחומא, אחרי י"ב)

1406. מאן דנסיב ארמלתא כמאן
דעאל בימא ברוחין תקיפין בלא חבלין,
ולא ידע אי יעבר בשלום אי יטבע גו
תהומי.
שמות ק"ב א'

חבלין — הרבוי מן "חבל" (משלי כ"ג ל"ד)

1407. מאן דנסיב ארמלתא קרינן

כי המצות בתורה (שמו"ר כ"ה ט"ו) אמר
יהם הקב"ה לישראל "שמרו את השבת, שהיא
שקולה כנגד כל התורה (תנחומא, תשא ל"ג)

1393. מאן דמשתעי בבי-כנשתא
במלין דחול, ווי ליה דאחזי פרודא, ווי ליה
דגרע מהימנותא, ווי ליה דלית ליה חולקא
באלדא דישראל.

שמות קל"א ב'

1394. מאן דמתחבר באנתו דאחרא
כאלו משקר ביה בקב"ה.
ויקרא ס"ר ב', 1348

1395. מאן דמתחבר באנתתיה בעי
למפגע לה ולבסמא לה במלין, ואי לא:
לא יבית לגבה.

בראשית פ"ט א'

1396. מאן דמתעסק באורייתא כאלו
אתעסק בשמיה קדישא.
במרכב קנ"ט א'

1397. מאן דמתקרב למלכא איהו חרי
תדיר בלא צערא, בלא דחילו ובלא דחיקו.
במרכב רכ"א א'

1398. מאן דמתרך אתתיה קרמאה,
מדבחה אחית עלוי דמעין.
שמות ק"ב ב'

כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מוכח מוריד
עליו דמעות (גיטין צ' ב', סנהדרין כ"ב א')

1399. מאן דנוזף במסכנא, נוזף
בשכינתא.
שמות ט"ו ב'

1400. מאן דנחית לאברון תו לא
סליק.

במרכב קע"ח ב'

ראה בבא בתרא ט"ו א' נחית לביקבורתא
לא יסק (תרגום, איוב ז"ט)

- עליה "ולא ידע כי בנפשו הוא" (משלי ז' כ"ג). שמות ק"ב ב'
1416. מאן דעאל לנחמא לאבל בעי ליסדא מלין בקדמייתא. במדבר קע"ו ב'
1408. מאן דנפיל בעי לאסתמכא. ויקרא מ' א'
1409. מאן דנשיך מכלבא מקליה אודעזע. שמות מ"ה א', 1268, 1289
1410. מאן דנשמתיה נפקא לבר מארעא קדישא, וההוא נופא אסתאב בההוא רוח מסאבו, ההוא רוח מסאבו אשתאיר בנויה עד דאתבלי נופא בארעא, שמות קמ"א ב'
1411. מאן דנשמתיה נפקא בארעא קדישא, אי אתקבר בההוא יומא, לא שלטא עליה רוחא מסאבא כלל. שמות קמ"א א'
1412. מאן דסאני לאחרא מאיס הוא לקבליה, וגעלא הוא בגיעולא קמיה. ויקרא קט"ו ב'
1413. מאן דסטא ארחיה וגרמיה דלא למסבל עולא דאורייתא, מיד "ויהי למס עובר" (בראשית מ"ט ט"ו). בראשית דמ"ב ב', 1309
1414. מאן דסליק למקרי באורייתא יסדר אינון מלין בקדמייתא בביתיה, ואי לאו לא יקרי באורייתא. שמות ר"ו ב'
1415. מאן דסעיר למריה דאורייתא נטל ברכאן מעילא ותתא. בראשית רמ"ב א'
- זהו מה שנקרא בתלמוד "מטיל בים" (שבת מ"ג א'), "מטיל מלאי לים ת"ח" (פסחים כ"ב ב'), "עושה פרקמטיא לת"ח" (כתובות ק"א ב')
1418. מאן דעיייל דישיה בין עמא כללא, לא יינגחון עליה למידן ליה לביש. בראשית ס"ט ב', 1061
1419. מאן דפליג על שלום, פליג על שמא קדישא. במדבר קע"ו א'
- שם נופיה אקרי "שלום" (שבת י' ב': דאח שם תוספות ד"ה דמתרגמינו, דאח גמיון ס"א א' רש"י ד"ה ושואלין)
- דאח דרד ארץ רבה פרק עשירי; ילקוט, שופטים סוף סימן ס"ב גרול שלום, ששמו של הקב"ה "שלום" (ויקרא רבה ט' ט')
1420. מאן דפסיל זרעיה, עד תלת דרין לא אתייאש ההוא פסילי מלכשכשא. שמות ע"ו א'
- כשכש=שקשש = שקשק, השמיע קול, פעם
1421. מאן דפסק — יתפסק; מאן דקצר — יתקצר. בראשית קכ"ד ב', תוספתא
1422. מאן דצלי צלותיה קמי מאריה, אצמריך ליה דלא למשמע קליה בצלותא. בראשית ר"ט ב', 1314
1423. מאן דקאים בצלותא בעי לכוונא גלוי, ובעי לחפאי רישיה. דברים ר"ט ב', 1384
1424. מאן דקריב לאשא ביה אתוקד. שמות כ"א ב'

1425. מאן דקריב קמי מאריה וצלי צלותיה ולא אשלים יחודא, ולא חיים על יקרא דמריה לקשרא קשרין כדקאמרן, טב ליה דלא אברי.
- שמות רס"ב א'
1426. מאן דרחים ליה לקב"ה איהו מקיים עשר אמירן עילא ותתא.
- דברים רס"ג ב'
1427. מאן דרחים למסכנא יהיב שלמא בכנסת ישראל ואוסיף ברכתא בעלמא.
- ויקרא ק"ה ב'
1428. מאן דשרד דורן למלכא, חמיתון דנסיב מבי-מלכא ויהיב למלכא ? !
- ויקרא ל"ה א'
- תו יו משלג, שאתה ושלד שלו (אבות פ"ג מ"ו) כי ממון האדם פקדון הוא כידו משל הקב"ה אלא שיש יתרון בו על שאר הפקודות, שיכול לקחת ממנו די צרכיו, והשאר יתנהו כאשר רצון המפקיד (רבנו יונה, שם)
1429. מאן דשמיש ערסיה מאחורא אכחיש תקונא דאסתכלותא אנפין באנפין, לאנהרא כלא כחרא ולאשתכחא כלא אנפין באנפין דבביקותא כדקא יאות.
- שמות דנ"ט א'
- ראה בראשית דכה י"ח ה', אבן העזר סימן כ"ה סעיף ב' בהגה ובנמרא - "חייגין מפני מה חייין ? — מפני שהופכין את שולחנם" (נרד"ם ב' א', ראה שם רש"י ורשב"ם) ראה "חופת חתנים" דיני קדושת החבור, באר חנולה, הכאר השני, סבוא פתחים, ערך זוג
1430. מאן דשערוי דרישיה קשיש לא חכמתא מתישבא עמיה.
- במדבר קל"א ב'
1431. מאן דשצי חסד מעלמא, אשתיצי הוא לעלמא דאתי.
- במדבר דנ"ט ב',
1432. מאן דשתיף קב"ה ושכינתיה בחדוה דיליה, אם ייתי מקטרנא לקטרנא בההיא חדוה, קב"ה ושכינתיה משתתף בההוא צערא.
- במדבר רי"ט ב'
1433. מאן דתיאובתיה למלעי באורייתא ולא אשכח מאן דיוליף ליה והוא ברחימותא דאורייתא לעי בה, ומנגם בה בנגמומא דלא ידע; כל מלה ומלא סלקא, והקב"ה חדו בההיא מלה וקביל לה...
- ויקרא פ"ה ב'
1434. מאן הוא "רשע ערום" ? — דא הוא מאן דאקדים לאטעמא מלוי לקמי דיינא עד לא ייתי חבריה, מארי דדינא.
- בראשית קע"ט ב'
- היכי דמי "רשע ערום" ? אמר דבי יוחנן: "זה המטעים דבריו לריון קורם שיכוא בעל דין חברו (סוטה כ"א ב') ראה תנחומא משפטים ו'
1435. מאן חמא מלי' עם דא ופקיד לרא ? !
- בראשית ק"ה ב'
1436. מאן מדבר ליה לזנבא ומאן נפיל ליה למטלנוי ? — האי רישא.
- במדבר קי"ט ב'
1437. מאן עביד דיסבלון ישראל גלותא דא ? — כל אינון הבטחות דאבטח לון קב"ה.
- שמות קפ"ח ב'
1438. מאריה דאברתא מחור למתבע אברתא דיליה.
- בראשית דנ"ו א', השפוט
- בעל אבירה מחור על אבירתו (קדושין ב' ב')
1439. מ"ב אתון עלאין דאינון אתון

רבבן ראודייתא.

שמות ק"פ ב'

ראה "שער הפסודה", ריש בראשית, "אור תורה" למנחם די גונזי

1440. מבעי ליה לבר-נש למילוף מלי ראודייתא מכל בר-נש, אפילו ממאן דלא ידע; דעל דא יתער באודייתא, וייתי למילף ממאן דירע.

ויקרא פ"ה ב'

איזוהו חכם? — הלומד מכל אדם (אבות פ"ד ס"א) ת"ח כל אחד מורה לחבירו בין על האמת, בין על השקר (פסקי תוספות לתענית, סימן ט') דאה זבחים ס"ב סוף עמוד א'

1441. מנו חשוכא נפיק נהודא.

ויקרא פ' ב', 148, 1918

מתוך אפילה — אורה (תנחומא, סעף ג')

1442. מנו טב נפיק ביש, ומנו דחמי נפיק דינא.

ויקרא פ' ב'

1443. מגלת אסתר ברוח הקודש נאמרה, ובנין כך כתובה בין הכתובים. במדבר קפ"ג ב'

אסתר ברוח הקודש נאמרה (מגילה ז' א') סדרן של כתובים — דות ומגילת אסתר (בבא בתרא י"ד ב')

1444. מדקטל קין להבל לא בעא אדם לאודווגא באתיה.

ויקרא ע"ו ב'

ראה עירובין י"ח ב', בראשית רבה ב' כ"ח

1445. מה אגוז אית ליה קליפא דסחרא וחפיא על מוחא, ומוחא לנו; אוף הכי בכל מלה דקדושא — קדושא לגו, וספרא אחרא לבר.

שמות רל"ג ב'

1446. מה איכפת ליה להווא חויא

בישא דאייתי לוטין על עלמא.

בראשית קמ"ג א'

1447. מה בין משה לאהרן? הי מנייהו עלאה? — אלא משה עלאה, משה שושבינא דמלכא; אהרן — שושבינא דמטרוניתא ויקרא נ"ג ב'.

משה שמע מפי הנכורה ואהרן שמע מפי משה (אדר"נ, פרק ל"ז) דאה ריש תורת כהנים למשה דבר ולא לאהרן (תנחומא, בוא ה') כל מקום ששניהם במקום אחד — שניהם שוין ומשה ואהרן שניהם שוין (תנחומא, ט"ז) בכל מקום הוא מקדים משה לאהרן, ובמקום אחד הוא אומר "הוא אהרן ומשה" (שמות ז' כ"ו) — מימר ששניהם שקולין זה כזה (בר"ר א' כ"א)

1448. מה בין משה לשאר נביאי עלמא? — משה אסתכל באספקלריאה דנהרא, שאר נביאי לא הוו מסתכלי אלא באספקלריאה דלא נהרא. משה הוה שמע וקאים על גלוי, וחליה אתתקף, והוה ידע מלה על בודייה. שאר נביאי הוו נפלי על אנפיהו ואתחלש חילא דלהון, ולא הוו יכלי לקיימא על בודייה דילה.

בראשית קע"א א', 1002, 1022

כי הנביאים נסתלו באספקלריא שאינה מאירה, משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה (יבמות מ"ט ב')

1449. מה בין נבואה לעלמא? — נבואה בעלמא דדכורא איהו, וחלמא בעלמא דנוקבא.

בראשית קמ"ט א'

1450. מה בין צלותא לעובדא דקמרת? — צלותא אתקיננו לה באתר דקרבנין דהוו עברי ישראל, וכל אינון קרבנין דהוו עבדין ישראל לאו אינון חשיבינן כקמרת. ותו מה בין האי להאי?

- אלא צלותא איהו תקונא לאתקנא מה דאצטריך; קמרת — עביד יתיר מתקון... דאעבר זוזמא וארכי משכנא.
שמות ר"ט א'
1451. מה בין "תם" ל"תמים"? — באברהם כתיב: התהלך לפני והיה תמים (בראשית י"ז א'); יעקב דאשתלים יתיר, כתיב ביה: ויעקב איש תם (שם, כ"ה כ"ו).
בסדר קס"ג א'
1452. מה בעירין לא ידעין אורייתא... הכי עם הארץ לא ידע.
ויקרא ל"ג א' / 690, 1600
1453. מה בר-נש בלא בנין אתקרי "עקר" ואתתיה "עקרה", אוף הכי אורייתא בלא פקודין אתקריאת "עקרה".
בסדר ר"ח א' / 25, 1776
1454. מה השושנה אלמלא הקוצים אין השושנים מתקיימים, כך אלמלא הרשעים אין הצדיקים נכרים.
שמות כ' ב'
1455. מה השושנים קוצים מצויים בתוכם, אף הקב"ה מנהיג עולמו בצדיקים וברשעים.
שמות ב' ב'
1456. מה דאה נח שלא בקש רחמים על דורו? — אמר בלבו: "אולי לא אמלט".
בראשית רנ"ד ב', השממות, 1540
לכו הוכיחו משה ואמר לו "אתה הצלת את עצמך, ולא היה בד כח להציל את הורד" (ילקוט, דברים, תתקנ"א)
1457. מה שושן זה הוא אדום ומימיו לבנים, כך הקב"ה מנהיג עולמו ממדת
- הדין למדת הרחמים.
שמות כ' א' / 1006
1458. מהו "כמא כבוד" ינחילם? (שמואל א' ב' ח') — זה יעקב אבינו, דעביד ליה כרסי יקר בלחורוי...
בראשית צ"ז ב'
1459. מוחא — איהו מים; לב — איהו אש.
בסדר רל"ג ב'
1460. מוצ ותבן אינו מחויב במעשר עד ריתבריה.
שמות ק"כ ב'
1461. מותנא אמאי סליק במניינא? — אלא בנין דברכתא לא שריא במניינא.
בסדר ק"ז ב' / 1148
1462. מזוני במזלא תליין.
ויקרא ע"ט ב' / 858
1463. מזמנא דאתחרב בי-מקדשא ברבאן לא שריין בעלמא, ואמנע — כביכול — מלעילא ותתא.
בראשית קל"ד א' / 1483
1464. מזמנין ליה לבר-נש כפום יקריה.
בראשית קמ"ט א'
1465. מחיוז דאפך אשתמודע מה דבלבך.
ויקרא ו' א'
1466. מחציפותא דצדקת חדא נפקן כמה טבאן לעלמא.
ויקרא ע"א ב'
1467. מחשבה אסתליק, ועוברא מתקרבא.
ויקרא ו' א'

ראה "מירחי קדם", בו גורוין, התקופה. ספר
שביעי, עמורים 29-28

1476. מטטרון — עבד טוב, עבד
נאמן לרביה; עבד רע — סמאל.
ויקרא פ"ב כ'

1477. מטטרון שר הפנים, שהוא נער
— עבד מרבו האדון המושל עליו; ממונה
על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו
האור שנצטוו והוא עתיד למיטב חושבן
פתקא בבתי קברי מן "רומה", ולאחזאה
ליה קמיה מאריה.

בראשית עכ"ו א', מהנ"ע, 783, 78

זהו מטטרון, ששמו כשם רבו (סנהדרין)
ל"ח כ' בשם רבו — ה', רש"י אולם כפירוש
על התורה כתוב מטטרון — בנימטריא ש"ר",
שמות כ"ג כ"א) הוא מטטרון דאתיהבא ליה
רשותא למיתב זכוותא רישאל (חנינה מ"ו א')
ומעיקרא מאן הוה מיגמר לה? — איבעית
אימא מיטטרון (עבורה זרה נ' כ') ראה יבמות
ט"ז ב' תוספות ר"ה פסוק, חולין ס' א'
תוספות ר"ה פסוק ובמדרש, במדבר דבה י"ב
מ"ו "הנער ששמו מטטרון" ונקרא המלאך
"נער" ראה בבא בתרא ע"ה ב'.

1478. מי שאין תוכו כבדו אל יכנס
לכית המדרש.

במדבר רל"ה ב', 1825, 1876

כל תלמיד שאין תוכו כבדו לא יכנס לכית
המדרש (ברכות כ"ח א') יעו "כל תלמיד חכם
שאינו תוכו כבדו אינו תלמיד חכם" (יומא
ע"ב ב')

1479. מי שאינו ירא שמים אין בו
לא ענוה ולא חסידות.
במדבר קס"ה א'.

1480. מיא אולירו אשא.

בראשית דנ"ו כ', השמטות

1481. מיומא דאתברי עלמא כלהו
נפשאן דזמינין למיקם בבני נשא, כלהו
קיימין קמי קב"ה כהווא ריוקנא ממש

1468. מחשבה דבר-נש הוא רישא
דכלא.

ויקרא ה' ב'

וכן נאמר הרהור מביא לירי תאוה (כלה
רבתי, פרק ב') החלת עבירה — הרהור הלב
(דרר ארץ זומא, פרק ו) ועי' כו "בתר מחשבה
אזלינן" (כתובות ח' א') ההכס ער שהוא
בראשו של דבר, הוא יודע מה בסופו (ירושלמי,
סוטה פ"ח ה"י) ער שהחכם בראשו של ענין,
הוא יודע מה יש בסופו (קהלת רבה ב' ט"ז)

1469. מחשבה דקב"ה היא עלאה
ורישא דכלא.

ויקרא ה' ב', 1888

1470. מחשבה ראשיתה דכלא.

בראשית רמ"ו ב', 1682

ונמצא חכמה עלאה היא שירותא דכלא
(בראשית קמ"ד ב')

1471. מטה — רא מטטרון; מסמריה
חיים, ומסמריה מיתה.

בראשית כ"ו א'

ראה מפתח לספר הזהר, התקופה, ספר שביעי,
ער 359.

1472. מטטרון — ארם הקטן דמרכבה...
במדבר רכ"ג ב'

ראה מפתח לספר הזהר, התקופה, ספר שביעי
ער 358

1473. מטטרון זכאה אנת... אף על
גב דאנת עבד למארך, מלכא אנת על כל
ממנן... מאן נרים דא? — בגין דאנת
שרפרף למארך.

דברים דמ"ב ב'

1474. מטטרון — טוב; סמאל —
רע.

שמות קט"ו א', 1573

1476. מטטרון — מלאך, מלכא
דמלאכים.

דברים רמ"ג א'

- דומינין למיקם ביה בעלמא
בראשית צ' ב'
- 1482 מיומא דאתחבר עלמא לא
אשתכח ערסא שלימתא כערסיה דיעקב
בראשית ר"מ ב' / 1077
- 1483 מיומא דאתחבר בי-מקדשא
ברכאן לא אשתכחו בעלמא, ואתאבדו
בכל יומא.
בראשית נ"ה ב' / 1483
- 1484 מיומא דאתחבר בי-מקדשא
ובטלו קרבנין, לית ליה לקב"ה אלא אינון
מלין דאורייתא, ואורייתא דאתחדשא
בפומיה.
במדרב ר"ב א' / 802
- מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה
בעו"מו אלא ארבע אמות של היבה בלבד
(ברכות ח' א') אמר הקב"ה "תורה חדשה
מאתי תצא — חדיש תירא מאתי תצא (ויקרא
רבה י"ג ג')
- 1485 מיומא דאתחבר בי-מקדשא
לא אשתכח אסותא בעלמא
ויקרא נ"א ב'
- 1486 מיומא דאתחבר בי-מקדשא לא
הוה יומא דלא אשתכח ביה לווטין
בראשית ר"ג א' / 1518
- מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו
קריה (פוסת פ"ח א')
- 1487 מיומא דאתחריב ירושלים
ברכאן לא אשתכחו בעלמא, ולית לך יום
דלא אשתכח ביה לווטין
ויקרא ע"ר ב'
- 1488 מיומא דאתחריב מקדשא
לתתא אומי קב"ה דלא יעול בני ירושלים
דלעילא עד דיעלין ישראל לירושלים
דלתתא.
בראשית ר"ג א' / 1558
- 1489 מיומא דירית בר-נש נשמתא
כלילא מקב"ה ושכינתיה, מההוא שעתא
אתקרי "בן".
שמות קנ"ה ב'
- 1490 מיומא דעבר אדם על פקודא
דמריה, כל בני עלמא דאתילידו לבתר
אקרו "בני האדם"; ולא לשבחא אקרו
הכי, אלא כמאן דאמר; "בנוי דההוא
דעבר על פקודא דמריה".
בראשית ס' ב'
- 1491 מיין עלאין — דכורין; ומיין
תתאין — נוקבין.
בראשית י"ז ב' / 1494
- בעשרה במרחשוון נכנסו כל הבריות אל
התיבה ביו"ז בו ידרו מי המבול על הארץ, שהו
מים זכרים ועלו מן התהומות, שהו מים
נקבות ופרקו רבי אליעזר, פרק כ"ג) המים
העליונים — זכרים והתחתונים — נקבות
(בראשית רבה י"ג י"ד) ראה "מנחת כהן"
(אשר זעירי הכהן ליוסערבאד, ראהאביטש,
תרי"ב) ערך פרת
- 1492 מיכאל טאם עלמא בטיסא
חדא, ונבריא טאם בתדין טאסין.
במדרב רכ"ט ב' / 281
- 1493 מילי דאורייתא לא מקבלין
טומאה.
ויקרא פ"ה ב' / 1007
- דברי תורה אין מקבלין טומאה (ילקוט,
ירמיה, ש"ו)
- 1494 מים עליונים — זכרים; מים
תחתונים — נקבות.
במדרב רכ"ג ב' / 1491
- 1495 מכותלי דמערתא חמינא
דשכינתא הכא.
בראשית רמ"ה א'
- 1496 מלאך זמנין דכר ולזמנין

- נוקבא. והכי איהו — בזמנא דאיהו אזמין
ברכאן לעילא, כרין איהו דבר... כדכורא
דאזמין ברכאן לנוקבא; ובזמנא דקיימא
בריא על עלמא, כרין אקרי נוקבא —
כנוקבא דאיהו עוברא...
בראשית ר"ב א', 129
1500. מלך דאורייתא בעיין תקונא
דגופא ותקונא דלבא.
בראשית ע"ב ב', 26
1501. מלך דאמרי תתאי בלשון
הקדש, כלהו חילוי שמיא ידעי ביה.
בראשי תע"ה ב'
1502. מלך דהריוטא מלך איהו.
שמות ס"ה ב'
- יא תהא ברכת הריוט קלה בעיניך (ברכות
ו' א') אל תהי ברכת הריוט קלה בעיניך
(מגילה ס"ו א') עלום אל תהי קללת הריוט
קלה בעיניך (בבא קמא צ"ג א')
1503. מלך דלעילא לא אתער ער
דאתער לתתא בקדמייתא על מה דתשרי
ההיא דלעילא.
בראשית ע"ז ב'
1504. מלין דאורייתא בעאן לאתתקנא
בגופא ורעותא כחדא.
בראשית ע"ב א'
1505. מלין דלעילא מנהון תליין
בעוברא, ומנהון במלולא, ומנהון ברעותא
דלבא.
בראשית ספ"א א'
1506. מלין דתליין במחשבה עלאה
לית מאן דיכיל לאתדבקא לון, מחשבה
ממש על אחת כמה וכמה.
בראשית כ"א א'
1507. מלכא בלא ממרוניתא לא אקרי
מלכא.
ויקרא ס"ט א'
1508. מיכא בלא ממרוניתא לאו הוא
מלכא.
ויקרא ח' א'
1509. מלכא משיחא אי מן חייא הוא
בראשית קמ"ד א',
ראה בבא מציעא פ"ו ב'
1497. מלאך ממונה על בתי-קברי
ו"דומה" שמו, והוא מכריו ביניהם בכל
יום על הצדיקים העתידים ליכנס ביניהם.
בראשית קכ"ד א', מהנ"ע, 1260, 1564
ראה ברכות י"ח ב', כתובות ע"ז ב'
1498. מלאכי קרישי לאו נזקסין
בלשון תרגום. אי תימא דלא ידען, והא
גבריא לא אוליא ליוסיף ע' לשון, ותרגום
חד מע' לשון הוא? — אלא מידע ידען,
אבל לא נזקסין.
בראשית פ"ט א', ס"ח, 1762
- ונקרא התרגום "גישא דספרא אחרא"
(שמות קכ"ט ב') סה שאומרים העולם. "לכך
אומרים קריש בלשון ארמית, לפי שתמלה נאה
ושבה גדול הוא, על כן נתקן בלשון תרגום
שלא יבינו המלאכים ויהיו מתקנאין בנו",
זה אינו נראה (ברכות ג' א', תוספות ר"ה
וענין) עלום אל ישאל ארם צרכיו בלשון
ארמי ואמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון
ארמי, אין מלאכי השרת נזקסין לו. שאין
מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי (שבת י"ב
ב', ראה שם תוספות ר"ה שאין) ראה סוטה
ל"ג א'
1499. מלאכי — שליחי דקב"ה, כד
איגון נחתין להאי עלמא גלימין, ואתגלימו
ומתלבשין בגופא כנוונא דהאי עלמא;
בנין דהכי אתחזי דלא להשאנה ממנהגא
דההוא אתר דאזיל תמן.
בראשית קמ"ד א',
ראה בבא מציעא פ"ו ב'

1520. מעולם לא זזה שכינתא מכותלי דמערכא דבי-מקדשא.
שמות ה' ב'
1526. מקבוץ גליות ועד תחית המתים כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל; ואשרי הנמלט מהם.
בראשית קל"ט א', מהנ"ע
1527. מרעין אית בכני-נשא כגון ירוקין וקסטורין, דאסוותא דלהון לא תלי אלא בחד מראה דפרזלא קליל נציון לעיינין.
שמות קע"א ב'
1528. משה דלא הוה ביה פרודא, דכתיב "משה משה" — דלא פסקא טעמא, כמה דכתיב "אברהם אברהם" דפסקא טעמא.
במדבר קפ"ו א', 1619
1529. משה זמן למימר שירתא לזמנא דאתי.
שמות נ"ד א
1530. משה לא היה רועה את צאנו, כדי שלא יאמרו בשביל שהיה צאנו עמו היה רועה אותם בטובה; ולכן כתיב "את צאן יתרו חותנו" (שמות ג' א') — ולא את שלו.
ראה סמות רבן ב' י"ב
1531. משה לא מית.
שמות קע"ד א'
1532. משה לא מית, אלא אתכניש מעלמא והוא נהיר לסיהרא (ליהושע).
במדבר ל"ו ב'
1521. מפומיה דכר-נש אשתמע מאן איהו.
במדבר קפ"ו א', 1619
1522. מפסולת דפסולת דכבד נטל מחול.
במדבר רל"ב ב'
1523. מפתח של חיה בירו של הקב"ה הוא; ובעוד שהיא יושבת על המשכר הקב"ה מעיין באותו הולך, אם ראוי הוא לצאת לעולם — פותח דלתות בטנה ויוצא, ואם לאו סוגר דלתותיה ומתו שניהם.
בראשית קי"ז ב', מהנ"ע, 1711 1751
1524. מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים כדי שיחזרו למוטב, ולא יכנסו לגיהנם.
שלושה מפתחות בירו של הקב"ה, שלא נמסרו ביד שליח, ואלו הן מפתח של גשמים, ומפתח של חיה, ומפתח של תחית המתים (תעניר ב' א')
1525. מצרים לא הוו שלטין על כל עלמא עד דאתו ישראל ועאלו תמן בגלותא; כדין אתתקפו על שאר עמין
בראשית ק"ה א', מהנ"ע
- ראה ברכות י' י"א, תענית כ"ג ב'.

ג.

1541. נבואה לא שריא אלא בארעא קדישא.

בראשית ר"ט ב'.

1542. נהורא אוכמא בנהורא חיוורא, לית בהו פרורא, וכלא חד.

הקדמה י"ב א', 1706

1543. נהורא אוכמא לא אתאחיד בנהורא חיוורא.

בראשית ע"ז ב'

1544. נהורא דשרנא כיון דאתאחדא נו פתילת, ההוא נהורא לא שכיך לעלמין.

בראשית רי"ט א'

1545. נהמא וחמרא עיקרא דפתורא. במדבר קפ"ט ב'.

1546. נונא לא דחיל מעינא בישא. במדבר קפ"ו א'

רגים שבים מים מכסין עליהו ואין עין הרע שולטת בהם (ברכות כ' א', נ"ה ב', סוטה ל"ו ב', בבא מציעא פ"ד א', בבא בתרא ק"ח ב') בשלשה הציונים האחרונים חנוסא "ואין העין שולטת" ראה בר"ר צ"ז ה'

1547. נוני ימא לית כסותא על עינא ולית גבינין על עינא, ולא ניימין ולא בעיין נטורא על עינא.

במדבר קל"ט ב'.

1548. נוקבא דאתנסיבת בתרין (לשני אנשים), בההוא עלמא אהדרת לקדמאה.

בראשית כ"א ב'.

ראה חתם סופר, חלק יורה דעה, סימן שנה"ה יד שאול (ר' יוסף שאול הלוי) על יורה דעה, סימן שס"ו, מביא בשם ספר הנצחון להרב ליפמאן, שבתב: "לעתיד, כשיעמדו לתחייה, הבעל האחרון הוא ישאר אצלה; רהראשונים הוי כגרושין". ראה שו"ת זרע אמת (לר')

1533. משה לא תלה מלה בזכותיה, אלא בזכות אבהו קדמאי.

בראשית ס"ח א'

משה תלה בזכות אחרים (ברכות י' ב')

1534. משה לית דכוותיה בכתרין עלאין, בלעם לית דכוותיה בכתרין תתאין. במדבר ע"ג ב'

1535. משה מיום שנולד לא זזה ממנו רוח הקדש.

שמות כ"א א'

ע"ר מה שאמרו "בשעה שנולד משה נתמלא הבית כלו אור" (סוטה י"ב א', שמות רבה א ב"ר)

1536. משה שושבינא דמלכא הוה. ויקרא כ' א', רע"ח

1537. משיוצא האור עד שנוטה לדרת נקרא "יום", והוא מדת חסד; משנוטה לדרת נקרא "ערב", והוא מדת הדין. שמות כ"א א'

1538. מת במדבר—במלולא דפומיה. במדבר ב"ה ב'

ראה אור החיים, במדבר ל"ז ג', גם באור לשיר השירים של ישעיה הלוי (ורש"ח 1807), שיר שמיני, שורח ה'

1539. מתוך תעניתו של אדם מחלישין אבריו וגובר עליו האש, והוא הנקרא "מזבח כפרה".

שמות ב' ב'

ראה ברכות ה' ב'

1540. מתמצית גופו של ארץ ישראל העולם שותה.

בראשית רנ"ה ב', השממות, 1502

ראה תענית ט' ב', גם י' א.

ישמעאל הכהן, אב"ד ור"מ במורנא, ליוורנו, תקנ"ו). חלק ב' סימן קמ"ו, ערות ביוסף (יר' יוסף הלוי, זולצבאך, תק"א), סימן שס"ג מעבר יבק, מאמר שפת אמת, סוף פרק ז' אור החמה (יתזקאל שרגא היברשטאם, פרע מישראל, תרנ"ז), דף כ"ו עמוד ר', דמשק ארעזר (ארעזר צבי ספריו, פשעמישלא, דרס"ג), דף ק"ד עמוד ב' ראה גם מת, כ"א כ"ד, מרק, י"ב י"מ כ', לוק כ' כ"ה ל"ה ישי הנוצרי, פרופיסור יוסף קיוונער, עמוד 348.

1549. נח לא הגין על דודו ולא התפלל עליהם.

בראשית רנ"ד ב', השמטות, 1456

1550. נחש נושך וממית ולית ליה הנאה מניה.

מה הנייה לך שאתה נושך? I (ירושלמי, פאה ח"א) ראה ערכיו ט"ו ב', תענית ה' א'

1551. נטה הקב"ה קו ימינו וברא השמים, ונטה קו שמאלו וברא את הארץ. שמות פ"ה ב', 1564

במקרא אף ירי יסרה ארץ, וימיני שמים ספחה (ישעיה מ"ח י"ג) ראה מנחות ל"ו ב' ספרי, דברים ו' ח', תנחומא, בוא י"ד

1552. נטה ימינו וברא העולם של מעלה נטה שמאלו וברא העולם הזה שמות כ' א', 1564

1553. נערה בתולה עד לא אתקרב לכורא לנבה אקרי "נער". בראשית ד"ס א', השמטות, 849

1554. נפשות הרשעים נתונות בידו של מלאך זה ששמו "רומה" להכניסן בגיהנם ולרין שם.

בראשית קכ"ד א', מהנ"ע, 1280, 1497

1555. נפשתי דרשיעייא אלין אינון מויקין דעלמא.

ויקרא ע' א'

ראה מכוא למדרש תנחומא, לר"ש באכער, דף ט' עמוד א', מה שמביא מספר האמנות והדעות ירמ"ג הרשעים הן הן המזיקים (מעבר יבק, מאמר שפת אמת, פרק י"ג) ויש סו הנפשות שאינם ראויים למול ליכנס בגערזו, וגם יא יעונט ליכנס בגיהנם, אז נפשם תהיה משוטטת בעולם כמה שנים, ונעשים מזיקים יהזיק לבני אדם, ויפעמים נכנסים בנוף לעשות טעונות ולומר נביאות שקר ויפעמים מתערבים אלו הכחות בנוף האשה בעת יצירת הוולד, והוויד יהיה שמדריי (?) או שד (מלכיא, ורשה, תרל"ה, דף י' עמוד א')

1556. נשבע הקב"ה לבנות ירושלים שלא תהרס לעולמים.

בראשית קי"ד א', מהנ"ע

1557. נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים דלעילא עד שיכנסו ישראל בירושלים דלתתא.

ויקרא מ"ו ב'

1558. נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה.

במדבר קמ"ו ב'

קריא לך ירושלים הבנויה כעיר שחוכרה יה (תהלים קכ"ב ג') — מה אשה לך? כנוונא דאגת יתבא, הכי הוא כביכול לעילא כנוונא דיא עאיין היתא כד עמא קרישא במדרין קדישין, הכי אומינא לך דלא איעול אנא לעילא עד ריעיין כד אכלוסר לתתא, ורא איהו נחמה דילך, הואיל בדרנא דא אשה לך בכלא (קדמה א' ב') אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה, עד שאבוא לירושלים של מטה (תענית ה' א') ונשבע ששכינתו לא תכנס בטל מטה, עד שיבנה של מעלה (תנחומא, פקודי א')

וגרמו גם במקומות אחרים ע"ר "ירושלים של מעלה", כמו זבול — שבו ירושלים (הגינה י"ב ב') נתתיה הקב"ה כשם שיש יז דירה למעלה, שיהא לו כד דירה למטה (תנחומא בהקודי ג') כי מה שברא הקב"ה למעלה, ברא יכסו (שמות רבה ל"ג ד', ע"ש) ירושלים דמתבניא ברקיעא היר קתא יאתחברא יה כהרא בארעא (תרגום, תהלים קכ"ב ג')

בוא וראה מה שנוסח משיבש גורם! בפסוק

ס.

1563. סבא דעתוי סתים ומוחיה
סתים ושכיך.

במרכב קצ"ג ב'.

לא בסכי טעמא (שבת פ"ט ב')

1564. סטא קב"ה ימיניה וברא יה
שמיא, וסטא שמאליה וברא ית ארעא.
שמות ל"ו א', 1552, 1551.

ראה באור המאמר הזה בהקדמה ל"סכוא
שערים (ר" יוסף אירנס, לבוב, כת"ר),
בהקדמה

1565. סיהרא לא נהיר אלא משמשא
בראשית רל"ו ב'

ראה אבו עזרא, שמות כ"ג כ"א

1566. סיהרא לית לה נהורא מנרמא,
אלא בשעתא דאתחבר עמה שמשא
אתנהיר.

בראשית רמ"ט ב', 1884, 1848

1567. סיהרא תתאה לית לה נהורא
מנרמא, אלא מאי דאתיהיב לה מן שמשא.
בראשית רנ"א ב', השמטות

1568. סימן דלא ידע כלום — שבוחי.
במרכב קצ"ג ב'.

1569. סימן לשטות — מליים.
במרכב קצ"ג ב'.

1570. סימנא דא אתמסר בידנא, די
בכל אתר דקאמרי בכונה ודעווא דלכא
עובדא דקמרת, דלא שלטא מותנא בהווא
אתר; ולא יתזק, ולא יכלין שאר עמין
שלטא על ההוא אתר.

שמות רי"ט א'

1571. סליק "יין" כחושבן "מוד".
במרכב רס"ו ב'

זה, מתרגום תהלים, שמוכא באופן משובש
במדרש תנחומא, ריש פרשת פקודי, נאחוו
בסבר ארבעה גדולים כולם מצינים את דברי
התנחומא ובונים על יסוד זה מגדלים הפורחים
באור, יעו, במח"כ, לא מצאו לכוז לעיין
בתרגום לתהלים טרם הוציאו את משפמם

בתנחומא, ריש פרשה פקודי, נאמר "וכן
אמר רוד ירושלים הבנויה בעיר שחוכרה לה
יחרו, ותרנם ירושלמי" רמתבניא ברקיע
בקרמא (צ"ל בקרתא) לאתחברא כתרמא
כארעא" והנה כאשר התרגום לתהלים מיוחס
הוא לרב יוסף, קשה היה לארבעת הגדולים
והם בעל יוסף" על התנחומא, רימ"ל
צונץ, הרב צבי הירש חיות והרב ר"ר חיים
העליר — לעכל את ווונן של המלים "ותרגם
ירושלמי", כי על כן גורם ה"עץ יוסף"
"ותרנם דמתבניא ירושלים כרקיע היר קרתא"
רצ"ה חיות בספרו "אמרי בינה" רף י"ז, סביא
בשם רימ"ל צונץ כי זו היתה הוספה סומן
אחרון על הגליון, בהשערה זו תומך גם הרב
ר"ר העליר במחברתו "על התרגום הירושלמי
לתורה" נזירק, תרפ"א

ובאמת לו היו מעינים בתרגום לתהלים, היו
זרזים ונשכרים, כי אז נוכחו לרעת כי
משובשת היא הגירסא בתנחומא, ו"התרגום
ירושלמי" סאו רכז שמיה? א' צריך אך להניח
בתנחומא "ותרנם — ירושלים דמתבניא "

1559. נשין לא מתברכין אלא
מגוברין.

בראשית רל"ג א'

איז פרי במנה של אשה מתברך אלא ספרי
במנו של איש (ברכות נ"א ב')

1560. נשמת הזכר מן הזכר, ונשמת
הנקבה מן הנקבה.

בראשית רס"ג ב', השמטות, בשם הבחיר

1561. נשמתא לא עיילא בבר-נש עד
דאסתכל בפולחנא דקב"ה.

בראשית רנ"ה ב', השמטות

1562. נשרא דא סימנא דרחמי איהו.
במרכב רל"ג א', 1189, 1084

ויבוא נשר שהוא רחמן ויאכלנה ויהנה
מסנה (ירושלמי, פאה פ"א ה"א) ראה ספרי
האזינו, פסוק כנשר יעיר קנו, ירושלמי,
תנינה פ"ב ה"א קרושין פ"א ה"ז, פירש
שמואל פרשת ז'

1581. עוברין מבין דבר-נש עביד
בהאי עלמא, עברין ליה בההוא עלמא
לבושא יקרא.

ויקרא ק"א א'

1582. עונשא לפום שעתא.

במברכר קנ"ז א'

אין הקב"ה דן את האדם אלא בשעה שהוא
עומד בה (ירושלמי, ראש השנה פ"א ה"ו)
אין רנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה
שעה (ראש השנה ט"ז ב')

1583. עושה פרי — דבר; עץ פרי

— דא נוקבא.

בראשית ר"ח א'

1584. עיינין ואודנין לא קיימינן

ברשותא דבר-נש, ופומא איהו ברשותיה.

בראשית קצ"ה א'

העין והאוזן והחוטם שלא ברשותו (בראשית
רבה ט"ז ג') הללו שיינו ברשותו — העינים
והאזנים והחוטם (תנחומא, תולדות י"ב) הפה
והלשון ברשותו (שם, בלק ט') אף העין אי ו
ברשותו (שם, שם י')

1585. עיני עמא אינון רישייהו דכל

עמא.

ויקרא כ' ב', 1884

עין רע"ה

ראה תענית כ"ד א' השה לזה "הוא סימא
עיני של עולם (בבא בתרא ר' א') שתי עינים
שהארץ תלויה בהם (תנחומא, בלק ר')

1586. על הבל מתקים עלמא.

ויקרא ט"ז ב', 1593, 82, 81

1587. על חד-סרי מלין ננעים באין

על בני-נשא...

במברכר ר"ו א'

על שבעה דברים ננעים באין (סוטה
ט"ו א', שבעות ח' א', ערכין ט"ז א') על
שלשה דברים ננעים באים (ויקרא רבה י"ז
ג') על י"א דברים הצרעת באה (במברכר רבה
ד' ח')

"יין" ניתן בע' אותיות, ו"סוד" ניתן בע'
אותיות (עירובין ס"ה א', ראה רש"י שם)

1572. סם המות שריא על ידוי

מזוהמין דעברי בהו ברכה.

דברים רע"ג ב' 1835

1573. סמאל — שד; מלכא דשדים.

במברכר רפ"ב ב', 1474

1574. ספר הזהר איהו כתיבת נח.

במברכר קנ"ג ב'

ע.

1575. עברא לא נמיל אלא מה דיהיב

ליה מאריה.

ויקרא ק"א ב'

1576. עברה אינה מכבה תורה, אבל

עברה מכבה מצוה.

ויקרא כ"ח ב', רע"ט

עברה מכבה מצוה, ואין עברה מכבה תורה
(סוטה כ" א')

1577. עד ההוא יומא לא הוה בר-נש

דמית בחיי אבוי, בר דא (הרן).

בראשית ע"ז ב'

כי הבל נחרג (בראשית ר' ח')

1578. עד לא אתגזר בר-נש לא

אתאחיד בשמא דקב"ה, כיון דאתגזר עאל

בשמיה ואתאחיד ביה.

בראשית פ"ט א', 187

1579. עד שהלב מהרהר וחושב

במאכל, בולע הכבד; דאלמלא ההוא

כסופא והרהורא דלבא במאכל, לא יוכלו

הכבד והאברים לבלוע.

— בראשית קל"ח ב', מהנ"ע

1580. עוברא דלתתא אתער עוברא

דלעילא.

ויקרא קי"ב ב'

1588. על ידא דטורח אורחא בר-נש
מתבזה
בראשית פ"א ב'
על ידי הדרד אדם מתבזה (בראשית רבה
ט' ג')
1589. על כלא מחל קב"ה, בר מן
לישנא בישא.
במדבר קס"א א'
סיפר איז לו תקנה (ערכין ט"ו ב') עשרה
נפיונות נסו אבותינו את הקב"ה ולא נענש
אי"א על לשון הרע (אדר"ג פרק ט' ב')
1590. על מה אתמשלת אורייתא
לנוולא? — מה גוולא קליה ערב, אף
פתגמי אורייתא קליה ערב...
בראשית רמ"ו ב'
1591. על תלת מלין מתעכבין ישראל
בגלותא. על דעבדין קלנא בשכינתא
בגלותא, ומהדרי אנפיהו מן שכינתא,
ועל רמסאבו נרמיהו קמי שכינתא.
ויקרא ע"ה ב'
1592. עלמא כוליה מתמצית דארץ
ישראל קא שתי.
במדבר ר"ט ב', 1540
1593. עלמא לא מתקימא אלא על
שלום.
ויקרא י' ב', 1227, 88
ראה אבות פרק א' משנה י"ח
1594. עלמא עלאה ועלמא תתאה בחד
מתקיא אתקלו.
במדבר קנ"ב א'
ראה "אדרת אליהו" (שלמה בן אליהו נסים)
וילנה, תרמ"ו, אות י"א
1595. עלמא עלאה כל מלוי באתכסיא,
ועלמא תתאה כל מלוי באתגליא.
בראשית קנ"ח א'
1596. עלמא עלאה לא אתברי אלא
מנו חכמה עלאה; ועלמא תתאה לא אתברי
אלא מינו חכמה תתאה.
בראשית ר"ז א'
1597. עלמא עלאה עלמא דדכורא
איהו.
בראשית רמ"ו א'
1598. עלמא תתאה תליא בעלמא
עלאה; ועלמא עלאה לפום ארחי רעלמא
תתאה.
ויקרא ט' ב'
1599. עלת העלות — עלה מאלין
עלות, ולא יעביד חד מאלין עלות שום
עוברא עד דנמיל רשות מההוא דעליה.
בראשית כ"ב ב', 1927, 1773
1600. עם הארץ איהו כשור.
ויקרא ל"ג א', 1801, 1452, 390
1601. עם הארץ "בהמה" אקרי.
ויקרא כ"ט א', 1788, 1608
1602. עמוד אחד מן הארץ עד לרקיע
ו"צדיק" שמו.
בראשית רנ"ג ב', השממות, בשם הבהיר
בא חבוק והעמירו על אחת, שנאמר
וצדיק כאמונתו יחיה (מכות כ"ד א') אפי"ן
בשכיל צדיק אחר העולם מתקיים, שנאמר
וצדיק יסור עולם (יומא ל"ח ב')
1603. עמי הארץ אינון בעיריין.
ויקרא ל"ג א', 1601
1604. עמי הארץ הם שרץ, ונשותיהם
שקץ, ועל בנותיהם אתמר: "ארור שוכב
עם כל בהמה".
שמות ק"ט א'
ראה פסחים נ"ט ב'
1605. עני — לישנא דענוי.
דברים רע"ג ב'

— ומכל אלה המקומות "אימתי נמנו לצורך ?
 בימי משה, ושלם לצורך ? — בימי דוד
 (תנחומא, תשא ס') תשעה פעמים נמנו ישראל?
 ועשירית לעתיד לבוא (מדרש שלשה וארבעה)

1613. עתיד הקב"ה לאנלייא בירושלים
 ולתתא ולרכאה יתה מטנופי עממיא עובדי
 ע"ו, עד דלא תשלים ההוא יומא ראומין.
 שמות י"ו א'

1614. עתיד קב"ה לחדש ולכנות
 ירושלים ולהורידה מלמעלה בנין שלא
 יהרם.

בראשית קי"ד א', מהנ"ע

ע"ד המושגים "מעלה" ו"מטה" ראה עקרים
 מאמר שני פרק י"ו

1615. עתיד הקב"ה ליפות לגוף
 הצדיקים לעתיד לבוא כיופי של אדם
 הראשון כשנכנס לגן עדן.
 בראשית קי"ג ב', מהנ"ע

1616. עתידה בת קול להיות מתפוצצת
 בכתי קברות ואומרת: "הקיצו ורננו
 שוכני עפר!" ועתידים לחיות בטל אור
 גדול של מעלה.

בראשית קי"ח א', מהנ"ע

המבטא הזה — עתידה בתקול להיות
 מתפוצצת — נמצא גם בויקרא רבה כ"ז ב',
 תנחומא אמור ז' בשני המקומות האלה הנירסא
 "מפוצצת" ראה ירושלמי, שבת פ"ו סוף ה"ט

1617. עתידים צדיקים לעתיד לבוא
 להחיות מתים כאלישע הנביא.
 בראשית קי"ד ב', מהנ"ע

עתידים צדיקים שיחיו מתים (מפתים ס"ח
 א')

1618. עתידין ישראל לאנחא קרבא
 כאורחא דאפרת וימותון עמא סניא
 מנחון, ובתר כן לחיי מיתיא יקומון; ויתיד

1606. "ענתות" כפר הוה, ולאן הוא
 "נוב", ועל דא קרי ליה לאביתר "ענתות"
 בנין דאמר: "וכי התענית בכל אשר
 התענה אבי" (מלכים א' ב' כ"ו); ומקרתא
 ד"נוב" הוה, ועל מסכנו דרוד דהוה ביומו
 אקרי ליה הכי.

בראשית ס"ג ב', 530

1607. עפרא, עפרא! כמה את קשי
 קדל! כמה את בחציפי! רכל מחמדי
 עינא יתבלון בדך.

הקדמה ר' א'

1608. עץ ארו לא אשתרשן נטיעוי
 אלא בלבנון.

ויקרא נ"ג א'

לא היו ארוים בכבל, וכשעלה נבובדנצר
 יכאן תלש ארוים מכאן ושתלו בכבל (איכה
 רבתי פ"א ל"א)

1609. עץ חיים — עץ מההוא אתר
 דאקרי "חיים", ונפקי מתמן חיין.
 ויקרא ס' א'

ראה "יין המשומר" (לר' נתן שפירא
 הירושלמי), דף ז' עמוד א'

1610. עקרא דביתא — דביתהו.
 בראשית נ' א'

מימי לא קראתי לאשתי "אשתי", ולשורי
 "שורי", אלא לאשתי — "ביתי", ולשורי —
 "שדי" (שבת קי"ח ב') ראה רות רבה ב' ח'

1611. עשה עבירה אחת קונה לו
 קטיגור אחד.

ויקרא י"ז א'

ראה אבות ד' י"א

1612. עשרה פעמים נמנו ישראל.
 בראשית רס"ב א', השמטות

בעשרה מקומות נמנו ישראל (תנחומא, תשא
 ס', בסדבר רבה ב' י') ראה "הערות ותקונים"
 למדרש תנחומא, יחר"ש באכער, ציון נ"ד,

צדיק חבירו (בראשית רבה נ"ח ב') ראה קרושין ע"ב ב', קהלת דבה א' ו', ראה "הדרת מלך" מיסו קמ"ה

1626. צדיק זכויותיו חקוקים לו על עצמותיו.

ויקרא ט"ז ב', רעס"ח, 1688, 1933

1627. צדיקא דמשתדלי באורייתא לא מסתאבי גופא דלחון, דלא שריא עלייהו רוח מסאבא.

בראשית קס"ח א'

אין טומאה בתלמידי חכמים (ילקום משלי, תתקמ"ד) ראה יבמות ט"א א' תוספות ר"ה ממנע, בבא מציעא קי"ד א' תוספות ר"ה מהו סדר אליהו רבה וסדר אליהו זוטא (הוצאת מאיר אש שלום), מבוא, מאמר א' צד 7 ראה גם סנהדרין ל"ט א' ותוספות שם ר"ה במאי, גם חרושי אנדות

גופו של צדיק אינו מסמא (מדרש עשרה הרוגי מלכות, אלה איזכרת), אין טומאה בצדיקים ולא בחכמים ובתלמידים (שם, נוסחא ב') כד רמר רבי יודא נשיאה אכריו רבי ינאי ומר "אין כהונה היום!" (ירושלמי, ברכות פ"ג ה"א), כד רמר רבי יודא נשיאה, בר בריה דרבי יודא נשיאה, רחף רבי חייה בו אבא לרבי זעירא בכנישתא דגופא, רציפורין ומאביה (שם, שם) ראה ירושלמי, נזיר פ"ז ה"א

1628. צדיקא חמאן עוברא למרחוק. בראשית רכ"ז ב'.

1629. צדיקא לא בעאן לאטראחא למאריהון באתר דנזקא אשתכח לעינא. בראשית ר"ט א', 1085, 258.

1630. צדיקא מגניזין על עלמא בחייהון; ובמיתתהון — יותר מתייהן. ויקרא ע"א ב', 1635

1631. צואר איהו שפירו דכל גופא. בראשית ר"ט ב'.

ראה שה"ש רבה ד' י"א

1632. צחותא דתורה שבכתב—תורה

שלטנא להון דמיתין באורחא חדין, מכל דיחא קדמיהון בירושלים. בראשית רמ"ו א'

ד.

1619. פומיה הודיע לבני-נשא מאן הוא.

בסדר קצ"ג ב', 1521

1620. פוסקא סלקא, קומטרא נחא ויקרא י"ח א', 136

1621. פודקנא דישראל לא תליא אלא בככי.

שמות י"ב ב'

ראה שוחר טוב סוף מימין ק"ו

1622. פדישו אית בין אברהם דהשתא לאברהם דקדמייתא.

בסדר קפ"ו ב', 1272, 1720, 1122

1623. פתורא לא אסתליק בלא קרבא. במדרש קפ"ה ב', 1725, 1331

1624. פתחי לי פתחא כחודא דמחמא, ואנא אפתח לך תרעין עלאין. ויקרא צ"ה א'

פתחו לי פתח אחר של תשובה כחודה של מחס, ואני פותח לכם פתחים שיהיו ענלות וקרינות נכנסות בו (שה"ש רבה ה' ג')

ז.

1625. צדיק כיון דאתאביד מעלמא, לא סליק אחר תחותיהו עד זמן סניא. בראשית ט"ב א'

צדיק אכר — לדורו אכר (מגילה ט"ו א') אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו (יומא ל"ח ב') עד שלא ישקיע הקב"ה שמשו של צדיק זה, הוא מזריח שמשו של

לִקְבֹּלָא אורייטא ולא בעו.

ויקרא י"ט ב'

החזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה (ועבודה זרה ב' ב') בשעה שהקב"ה בא ליתן את התורה, לא קבלוה אחת מן האומות אלא ישראל (שמות רבה כ"ז ח') כל האומות פסלו את התורה ולא רצו לקבלה (במדבר רבה י"ד כ"ב) ראה פרקי רבי אליעזר, פרק ט"א: שוחר טוב, מזמור קס"ט

1639 קב"ה אי נבי ההוא דיליה, לא

יכול עלמא למסבל אפילו רגעא חדא.

ויקרא קמ"ו א'

1640. קב"ה איהו מקומו של עולם.

במדבר דמ"ב א' / 1048

ר' הונא בשם ר"א אמי אמר "מפני מה מכניין שמו של הקב"ה וקוראין אותו "מקום"? — שהוא מקומו של עולם, ואין עולמו מקומו (בר"ר ס"ח י', שוחר טוב, מזמור צ') ולמה נקרא שמו "מקום"? — אלא בכל מקום שהצדיקים שם, הוא נמצא עמהם (פרקי רבי אליעזר, פרק ל"ב) ראה נפש החיים, ד"ח מוואלאויו, שער ג' ג' גם "ישו הנצור", פרופיסור יוסף קלוזנר, עמוד 100

1641. קב"ה כמה דאיהו מחי ביה

יהיב אסוותא.

במדבר קע"ג ב'

מסכות שאני מכה אותך, מחם אני מרמא אותך (שמות רבה כ"ג ג') הקב"ה כמה שהוא מכה מרמא (ויקרא רבה י"ח ח'). וכן יסר הפיסו "וממכה עצמה מתוך רסיה (פליחות ליום שני, ישראל עמד)

1642. קב"ה בעי ביקריהון דצדיקיא

מיקרא דיליה.

דברים רמ"ח א'

א"ר ירמיה "החמיר הקב"ה בכבודו של צדיק יותר מכבודו (בראשית רבה ל"ט י"ח)

1643. קב"ה כד ברא ליה לכר-נש

סדר ביה כל דיוקנין דרוזין עלאין דעלמא

דעילא, וכל דיוקנין דרוזין תתאין דעלמא

דלתתא.

שמות ע"ח כ'

שבעל פה היא, ותורה שבעל פה בליקיה שלטא ואתערת יתיר מביממא; ובזמנא דאיהו שלטא כדין איהו צחותא דאורייטא.

ויקרא כ"ג א'

יוסם יצוה ד" חסרו ובליקיה שירה עמי (תהלים מ"ב ט', ראה רש"י שם) — אורייטא דבכתב, ואורייטא רבעל פה (תקוני הזהר, י"ח) מניין היה יודע משה (בעלותו אל האלהים) אימתי יום? אלא — כשהקב"ה היה מלמרו תורה בכתב, היה יודע שהוא יום, וכשהיה מלמרו על פה — משנה ותלמוד — היה יודע שהוא לילה (תנחומא, תשא, ל"ו) ראה "נרדפי זהר" סימו"פ

1633. צלותא דבר-נש איהו פולחנא

דריחא.

שמות ר"א א'

1634. צלותא דיחיד לא עאל קמי

מלכא קדישא אלא בחילא תקיפא.

בראשית רל"ד א'

1635. צלותא דמתייא מגינן על חיי.

שמות מ"ו ב' / 1729

ישראל חיים ונשענים על האבות כשהם מתים (שמו"ר מ"ד א') כיון שהזכיר את המתים מיד נענה (שם ב')

1836. צלותא לא איהו ההוא קלא

דאשתמע, דההוא קלא דאשתמע לאו הוא

צלותא; ומאן איהו צלותא — דא קלא

אחרא, דתלא בקלא דאשתמע.

בראשית ר"י א'

1637. צריך אסיא למנרע בכמה

דרגין אסתלק דפיקו דההוא חולה.

במדבר רי"ט א'

ראה תקוני זהר, תקונא כ"ה

ק.

1638. קב"ה אומין לכל שאר עמין

- אל — הוא ישראל אביכם (בראשית רבה צ"ח ר') סנין שקראו הקב"ה ליעקב "אלי" ? — שנאמר "ויקרא לו אל" — אלהי ישראל" (מגלה י"ח א')
1644. קב"ה כר ברא עלמא מנו מייא אפיק ליה, וסדר ליה על מייא.
ויקרא ל"ב ב'
1645. קב"ה כר ברא עלמא עבר ליה לבר-נש בדיוקנא דליה, ואתקין ליה בתקונו; בנין דישתדל באורייתא ויהך באורחוי.
שמות ל"ג ב'
1646. קב"ה לא אטרח עליה דבר-נש יתיר במלה דלא יכיל.
ויקרא ח' ב', 81
1647. קב"ה לא יהיב חכמתא אלא למאן דאית ביה חכמתא.
שמות רכ"ג ב'
- אין הקב"ה נתנו חכמה אלא למי שיש בו חכמה (ברכות נ"ה א') אין הקב"ה ממלא חכמה אלא למי שיש בו כבר (תנחומא, ויקהל ב')
1648. קב"ה לא שארי אלא באתר תבירא, במנא תבירא.
ויקרא צ' ב'
1649. קב"ה עביר ליה לבר-נש בהאי עלמא כגוונא דיקרא דכבוד עלאה לעילא.
שמות קנ"ו ב', 1648
1650. קב"ה עביר מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא.
בראשית קצ"ו א'
- ראה ברכות נ"ח א'
1651. קב"ה קרא ליה ליעקב "אל"; אמר ליה: "אנא אלהא בעלאי, ואנת אלהא בתתאי".
בראשית קל"ח א'
1652. קב"ה "תורה" אקרי.
שמות ס' א'
1653. קדושה בשערי תלי.
ויקרא פ"ח ב'
1654. קדושה דאורייתא — קדושח דסליקת על כל קדושי.
ויקרא פ"א א'
1655. קדושה דלשון הקדש אסיר איהו ביחיד.
שמות ק"ב ב'
1656. קהל אין פחות מעשרה.
שמות ל"ט א'
- כל שבט ושבט קרוי קהל (ירושלמי, הוריות פ"א ה"ו) ראה בבלי הוריות ה' ב'
1657. קודם שיצא הצדיק מן העולם בת-קול יוצאת בכל יום על אותם הצדיקים בני-עדן: "הכינו מקום לפלוני שיבוא לכאן".
בראשית קכ"ג ב', מהנ"ע
1658. קודשא בריך הוא יבני בי-מקדשא בקרמיייתא ויתקין היכלא, ויבני קרתא דירושלים; ולבתר יוקים לה מעמרא.
בראשית קל"ד א'
1659. קודשא נו מסאבא לא מתערב לעלמין.
שמות קע"ג א', 1678
- לכו "אין דברי תורה ספקין מומאה" (ברכות כ"ב א')
1660. קול איהו כלל, דבור איהו פרט.
שמות ג' א'

1661. קורין בארם נהרים לשלחן "פתורא".
במרבר קצ"ב א'
ראה תנחומא, נ"ק ר', במד"ר כ' ו'
1662. קיים גזר הקב"ה ועאלו קמיה כל אינון מלאכיא דממנן לאדכרא חובי דבר-נש, די בעדנא דירכרון בני-אנשא קרבניא דמני משה, ושוי לביה ורעותיה בחו, דכלהו ידכרון ליה למב.
בראשית ק' ב', מהנ"ע
1663. קיר — דא הוא אדון כל הארץ, ורא שכינתא.
בראשית רכ"ח א'
ראה חולין קל"ט ב', עבודה זרה י"א ב'
1664. קללת צדיק, אפילו דלא אתכוין בה, כיון דנפקא מפומיה, נטיל לה ההוא יצר הרע ומסטרנא בה בשעתא דסכנה.
בראשית קע"ה א', ע"ש 1096
1665. קפטרא חרא קשירא ברנלוי דכהנא בשעתא דהוה עאל (לקה"ק), דאי ימות התם יפקוהו מלכר.
ויקרא ק"ב א'
לא עיף בידי ימצוא מקור דרבנים האלה לא בבבלי ולא בירושלמי גם לא במדרשים אך את זה מצאתי "ולא היה מאריך שלא להבעית את ישראל מעשה באתר שהאריך וגמרו להבנס אחריו (ירושלמי, יוסא פ"ה ח"ב, ע"ש) נמצא המבטא הזה "יהבון משיחתא ברנלוי ואין עניית גרשין" (ירושלמי כלאים פ"ט ה"ג)
166. קרבין אצטריך למחא בידיה ולאסתמרא ברעיונוי.
שמות ק"י א'
קרח דרף בתר דלאו דיליה, ידידיה אביד ואחרא לא רווח.
במרבר קע"ו א', 827
1668. קשים נרים לישראל כספחת בכשר החי.
בראשית רמ"ו ב'
1669. קשים נרים לישראל כספחת בעור החי לארעהון.
שמות קצ"ב א'.
קשים נרים לישראל כספחת (יבמות מ"ו ב', קרושין ע' ב', ראה שם תוספות ר"ה קשים נדה י"ג ב') קשים נרים לישראל כספחת בעור (יבמות ק"ט ב')
1670. קשין זווגין קמי קב"ה.
דברים רמ"ג ב'
קשין זווגין כקריעת ים סוף (סוטה ב' א')
1671. קשין מזונא דבר-נש קמי קב"ה כקריעת ים סוף.
בראשית ר"ו ב'.
1672. קשין מזונותיו דבר-נש קמי קב"ה כקריעת ים סוף.
שמות ק"ע א'
קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף (פסחים ק"ח א', בראשית רבה צ"ו ג') ראה "עשרה למאה" דרוש ראשון
1673. קשין מזונותיו של אדם קמי קב"ה.
דברים רצ"ב א'
- 7.
1674. ראייה ושמיעה דלית תמן אורייתא ומצוה, קב"ה ושכינתה לא שדייא תמן.
במרבר רכ"ט ב'
1675. ראשיתא קדמאה דכל פקודין למנרע ליה לקב"ה.
שמות כ"ה א'
1676. רבנן דמתניתין ואמוראין כל

ראה ויקרא ע"ה ב' גם ע"ו א' במעשה דאלעזר ראה "מפתח לספר הזהר", הלל צייט ליו, התקופה, ספר תשיעי, עמוד רע"ו

1682. רישא דכלא מחשבה הוא.

ויקרא ו' א', 1470

1683. רישא רשועל — שועל איהו

בלא פרודא, ו"שועל" אקרי.

שמות קמ"ח א', 609

1684. רעיא דעמא הוא ממש עמא

כלהו.

שמות מ"ז א', 1585

1685. "רק" למעוטי קא אתי.

שמות ק"ז א'

אכין ודקין — סיעוטין (בראשית רבה א' י"ט, נ"ג ב') ראה פסחים ה' א' רש"י ד"ה אד

1686. רשו אתמסר לסטרא אחרא

לקטרנא על מלין דעלמא.

שמות ל"ב ב'.

1687. רשיעיא מתברכין בנינהון

דצדיקיא.

בראשית קמ"ט א'

1688. רשע עוונותיו חקוקים לו על

עצמותיו.

ויקרא פ"ז ב', 1826, 1883.

ש.

1689. שאר אומני דעלמא כד איחו

עביד עבדתא אשנח ביה ואסתכל זמנא ותרין זמנין, ועביד ליה; ולבתר אוסיף עליה או גרע מגיה. וקב"ה לא הכי—אפיסק עבדתא לאמיתן מתהו, דלית בה ממשותא כלל; ואיחו ממש אתתקן בקסא יאות,

תלמודא דלהון על רוין דאורייתא סדרו ליה.

בסבכר רמ"ד ב'

ראה רעיא מהימנא, פינחס רמ"ו א' ע"ד מים אחרונים ראה "יון המשומר" דף י"ד עמוד ב'

1677. רובא דעלמא לא מיתו עד לא

מטא זמניהו, בר דלא ידעי לאסתמרא גרמיהו.

שמות קע"ו א'

תשעים ותשעה מתים בפשיעה ואחר בירי שמים (ירושלמי, שבת פרק י"ד הלכה ג') תשעים ותשעה מתים בעין דעה, ואחר בדרך ארץ [=בדרך כל הארץ] (בבא מציעא ק"ז ב') ראה תענית ד' א'

1678. רוח מסאבו ורוח קודשא לא

אתערבו דא ברא.

שמות קע"ג ב', 1659

1679. רוחא אית בבר-נש דרוין

דאתון חקיקין בית, וכלהו אתון סתימין נו ההוא רוחא, ולפום שנתא סלקין רשימין דאינון אתון לגו אנפין.

שמות ע"ג ב'

1680. רוחיהון דצדיקיא שכיחין

אינון לעילא, עד לא יחתון לעלמא.

בסבכר קע"ד א'

1681. רוא דאדם לתתא כלא איהו

ברוא דלעילא. בהאי רקיעא דלעילא, דמסכך על כלא, אתרשימו ביה רשימין לאתחזאה ולמנדע באינון רשימין דאתקביעו ביה מלין ורוין סתימין... אוף הכי עור, דאיהו סכוכא לכר בבר-נש, דאיהו רקיעא דסכך על כלא, אתי ביה רשימין ושרטוטין; ואינו ככביא ומולי דהאי עור ...

שמות ע"ו א', 1254, 1041.

- ולא אצטריך לאוספא ולאגרעה מניה.
במדבר רל"ט א', 1738
1690. שנועה לא חלה אלא על דבר
שיש בו ממש.
שמות קמ"ו ב'
1691. שבחא דדכורא על נוקבא.
שמות קל"ד א', 1239, 253
1692. שבע ארצות אינון—רא לעילא
מן רא.
בראשית רנ"ג ב', השמטות
1693. שבקת חיי ואתדבקת במותא?!
בראשית רכ"א ב'
1694. שדרתו דבר-נש כד כפיה קמי
מאריה, יזקוף ויתקיים לתחית מתייא.
במדבר קס"ד א'
ראה בבא קמא ט"ו א'
1695. שונרא מאשא לא מתפרשא,
חרדיה לסכינא אזלא אבתריה.
ויקרא נ"ג א'
1696. שושן זה יש בו ריח והוא
אדום; מוצצין אותו והוא מתהפך ללבן,
ולעולם ריחו לא זז.
שמות כ' א', 1457.
1697. שושנה דסלקא ריחא ואתבריך
מכל שאר וורדין דעלמא, לא הוי אלא
ההוא דסלקא בין החוחים.
שמות קמ"ט ב'
1698. שיר השירים — לקבל דחסד;
קהלת — לקבל דדינא; משלי — לקבל
דדחמי.
שמות ל"ט א', 1713
1699. שירותא דחמרא חדוה הוא.
בראשית ר"ט א'.
- חמרא אית ביה תרתי — סעיר ומשפט
(ברכות ל"ב ב')
1700. שירותא דחמרא — חרוותא;
סופיה — עציבו.
ויקרא ל"ט א'
1701. שכינתא לא מתיישבא בארעא,
אלא באורייתא.
דברים רס"ח א'
1702. שכינתא לא שריא אלא באתר
שלים, ולא באתר חסר, ולא באתר פנים,
ולא באתר עציבו.
בראשית רט"ז ב', 1714
1703. שכ"נתא לא שריא באתי
עציבו, אלא באתר דאית ביה חדוה.
בראשית ק"ט ב'.
- איז השכינה שורה לא מתוד עציבו (שבת
ל' ב') ראה שוחר טוב, מוסרי כ"ד.
1704. שכינתא מאן דגמיל חסד עמח
לית ערך לאגרא דיליה; וימאן דחאב לנבה
לית ערך לעונשא דיליה.
במדבר קע"ה ב'
1705. שלהובא אוכמא דלתתא אתעד
תדיר לגבי שלהובא חוורא דלעילא.
שמות רנ"ו ב', 1542.
- ראה "דברי שלמה", למהר"ש הלוי, דף פ"ט
1706. שלהובא לא סלקא אלא כד
אתאחד במלה גסה.
בראשית נ' ב'.
1707. שלחן דבר-נש אצטריך
לאשתכחא בנקיותא דנופא, דלא יתקרב
למיכל מזונא דיליה אלא בנקיותא דגרמיה.
שמות קנ"ד ב'
1708. שלמנותא לא איהו לתתא עד
דאחיהב שלמנותא לעילא.
בראשית קע"ב א'

1715. שמא גרים. הקדמה ו' א'.
1716. שמא גרים לכלא. בראשית ס' א', 1723
- ראה ברכות ו' ב', יוסא פ"ג ב', שמואל א' כ"ה ב"ה
1717. שמא קדישא אתגלייא ואתכסייא — דאתגלייא כתיב ביו"ד ה"א וא"ו ה"א; דאתכסייא כתיב באתון אחרן. במדבר קמ"ג ב', 1887.
- ראה פסחים נ' א', שמות דבה נ' ט. ירושלמי, יוסא פ"ג ה"ו
1718. שמא קדישא לא שריא באתר מסאבא. ויקרא נ"א ב', 1743, 1714.
1719. שמונה וארבעים נביאים עמדו להם לישראל, וכל אחד נטל בחלקו תמצית טפה אחת מאותן טפות של עדר—שמונה וארבעים טפות. בראשית קכ"ה א', מהנ"ע
- ראה מגילה י"ד א' רש"י ד"ח נבואה, מה שמביא מ"הלכות גדולות" שמות ס"ח תנביאים מ"סדר עולם", גם אליהו רבה, פרק ס"ו
1720. שמואל בתראה שלימ, קדמאן לא שלימ. בראשית ק"כ ב', 1822, 1272, 1122.
1721. שמרים דחמר לית מאן דשתי מניה ולא גרים מותא לגרמיה. שמות דס"ז ב'.
1722. שמשא אע"נ דאתכנש מעלמא לא מית, אלא עאל ואנהיר לסיהרא. בראשית ל"ח א'
1723. שנוי שמא מכפר חובין. בראשית קל"ג ב', 1718.

- אפילו ריש גרנותא מו שמיא מנו ליה (ברכות נ"ח א') אפילו ריש גרנותא משמיא מוקמי ליה (בבא בתרא צ"א ב') השוה לזה. כל שררה שניתנה, בתורה ניתנה (ירושלמי, פאה פ"ח ה"ו)
1709. שלטנין איננו די ממנין ביממא, ושלטנין איננו די ממנין בלילא — אלון אקרונ "ממשלת היום", ואלין אקרונ "ממשלת הלילה". שמות ר"א א'
1710. שלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא. בראשית דל"ט א'.
1711. שלש מפתחות בידו של הקב"ה, ולא מסרן לא ביד מלאך ולא ביד שרף — מפתח של חיה, ושל גשמים, ושל תחית המתים. בראשית קט"ז ב', מהנ"ע, 1751, 1523.
- ראה סנהדרין ק"ג א' עיין רש"י שם, גם "מפתח התלמוד", כרך שלישי, ערך אליהו, ציון י"ג ראה ירושלמי, ברכות פ"ה ה"ב. תענית פ"א ה"א
- ובו יסד הקליר בתפלת נשם, (תבנס לארץ ותוצות) "ואתה בירד תחה מפתח מסד מים, רשות אין בלעדיר לפתות אוצרות מים"
1712. שלשה דברים הללו אינן באים לעולם אלא בקולות — קול חיה ... קול גשמים ... קול תחית המתים. בראשית ק"ח א', מהנ"ע
- ראה בר"ר ו' י"ב. שמו"ד ת' י', פרקי דבי איליעוד, פרק ל"ד, יוסא ב' ב'
1713. שלשה ספרין דחכמתא אפיק שלמה לעלמא, וכלהו בחכמתא עלאה: שיר השירים — חכמה, קהלת — תבונה, ומשלי — דעת. ויקרא ס"ד א', 1888.
1714. שם ד' לא שריא באתר פנים. במדבר קל"ג ב', 1743, 1718, 1702.

מלה חרא באורייתא, ולא מנחני ביה יקר;
ולכל אינון דמשתמשי במאן דקארי שית
סדרי משנה...

שמות רמ"ו א'

ראה סנהדרין צ"ט ב', אבות פרק ששי
משנה ג', יורה דעה סימן רמ"ג, יסוד ושורש
העבודה, שער הניצוץ, פרק חמישי

1731. שתיקה אמאי קרי לה
"עמירה"? אלא ברבורא אית שבעה
שייפין דמתנענען בהדיה: לבא, דיאר,
קנה, לשון שניים, שפון, בשד; ובשתיקה
קיימו בקיומיהו בלא נענועא.
במדבר קע"ג א'

ת.

1732. תא חזי חביבותא דקב"ה
לנבייהו דישראל, דהא אע"ג דאינון סטאן
מארח מישר קב"ה לא בעי לשבקא לון.
במדבר קנ"ה א'

אפילו בשעה שהם סמאים שכינה עמהם
(יומא נ"ו ב')

1733. תבוא מארה להווא גברא דלא
ידע לברכא עד דאצטריך לאתתיה ולבנוי
דיברכון ליה.
במדבר קצ"א א', 659

1734. תבירא דנוכא ותקפא דנפשא
אורית שם לאנוש.
שמות קס"ה א'

1735. תהא מיתתהון באתגליא כמה
דחבו באתגלייא.
במדבר רי"ז א'

1736. תהו — אתר דלית ביה גוון
ולא דיוקנא.
בראשית מ"ו א', 1689

1737. תהום — הוא המות, בהפוך

ארבעה דברים מקרעין גזר דינו של אדם,
אלו הן צדקה, צעקה, שינוי השם ושינוי
מעשה (ראש השנה מ"ז ב') פעמים ששנוי
השם גורם (ירושלמי, שבת פ"ו ה"ט) אף
שנוי השם (בראשית רבה מ"ד מ"ו) ראה
רעיא מהימנא, במדבר רי"ז ב'

1724. שערא לא קאים בהאי אתר
רמצחא, בנין ראתגלייא לאינון דחציפין
בחובייהו.
במדבר קל"ו ב'

1725. שעת אכילה — שעת מלחמה.
דברים רע"ב א', 1823, 1831

1726. שפון עתיקין, דעתיקי ולא
דקיקין, האי איהו בר-נש מאריה דרוגא
יתיר — מאריה זרונא.
שמות ע"ה ב'

1727. שפון דרבנן דא איהו בר-נש
מליף בלישנא בישא ולא אכסיה ולא
דחיל; מאריה דמחלוסת, דכילא איהו בין
האי להאי.

שמות ע"ה ב'

1728. שפירו דאתתא באינון שדים.
בראשית מ"ה א'

שאחזה כהוד יפיה (ברכות י' ב')
השדים הללו הורה והדרה של אשה (שה"ש
רבה ד' י"ב)

1729. שרי קברי! אי לאו בעותא
דילן על חיי, לא יתקיימין פלגות יומא.
שמות מ"ז ב', 1635

דאח "מעבר יבק", מאמר שפת אמת, פרק ז'

1730. שרפים רשית גרפין דמקדשין
למאריהון תלת זמנין ביומא, ואלין אינון
דמדקדקי עם צדיקיא אפילו כחד נימא
דשערא, ואלין אינון דקיימי לאענשא
בהאי עלמא ובעלמא דאתי לאינון
דמזולין לבר-נש דאוליפו מניה אפילי

- אתוון. כ"ב רבים רע"ט א'
 1738 תולעתא דא לית לה תוקפא
 וחיילא אלא בפומא. בראשית ע"ח א'
 למה נמשלו ישראל לתולעת? — לומר לך
 מה תולעת זו אינה מכה את הארזים אלא
 בפיה (תנחומא, בשלח ט')
 1739 "תועבת מצרים" — דחלא
 ואלהא דילהון אקרי הכי. במדבר דנ"א א'
 וכן מתרגם אונקלוס (שמות ח' כ"ב) בעירא
 רמצראי דחליו ליה דאח "באורי אונקלוס"
 (שמשון ברור שעפסיל, מינכען, תרמ"ח) שם
 גם "לחם ושמלה", שמלת נר שם
 1740 תוקפא דאתקף קב"ה לאו איהו
 אלא במשפט. בראשית רל"ב ב'
 1741 תורה שבכתב אקרי "תורה —
 תם; תורה שבעל פה — אקרי "תור".
 ויקרא ד' ב', 27
 1742 תורה שבעל פה לא אשתמורע
 אלא בנין תורה שבכתב... שבכתב לא
 אשתמורע אלא בנין תורה שבעל פה.
 דברים רס"ח א'
 1743 תורה שבעל פה לא שריא
 באתר פגים. ויקרא צ' ב', 1718, 1714
 1744 תושבחן דאבהן יעקב הוה.
 בראשית ה"ט ב'
 ובמקום אחר בהוספה זו: "רהוא שלימו
 דכלא" (שמות כ"ג א')
 1745 תלמיד ועיר שלא הגיע להוראה
 ומורה חייב מיתה. ויקרא מ"ב א'
- כי רבים חללים הפילה (משלי ז' כ"ו) —
 זה תלמיד חכם שלא הגיע להוראה ומורה
 (סוטה כ"ב א') זה תלמיד שלא הגיע
 להוראה ומורה (עבודה זרה י"ט ב')
 1746 תלמיד חכם פקדונא דמאריה
 אתפקרן ביריה. בראשית צ"א ב'.
 1747 תלת אומנין עבד קב"ה
 לאפקא מנהון עלמא, ואלין אינון: שמיא,
 וארעא ומיא. כמדבר רי"ט ב'.
 דאח עוטה אור (ר') יחיאל העלוי, פ"י
 לשח"ש, מעטעל, תרכ"א), ז' ב'
 1748 תלת אינון דגרמין ביש
 לגרמיייהו—תרין בהאי עלמא, וחד בעלמא
 אחרא; ואלין אינון: מאן דלויט גרמיה...
 מאן דרויק נהמא או פירודין דנהמא
 בארעא וקא עביד ביה ולולא... מאן
 דאוקיד שרנא במוצאי שבת, עד לא ממו
 ישראל לקודשא דסדרא...
 כמדבר רט"ו א', 1754, 1879
 1749 תלת ירחין דדינא קשיא שריא
 בעלמא, ומאי נינהו? — תמוז, אב,
 טבת. שמות י"ב א'
 ראה יורה דעה סימן י"א סעיף ד'
 1750 תלת מסרין הוי לילא, וכל חד
 וחד אית עניינא דקב"ה בבר-נש.
 בראשית קכ"ב א', מהנ"ע 1289
 ראה ברכות ג' א'.
 1751 תלת מפתחין אינון דלא
 אתמסרו בידא דשליחא — רחיה, ותחית
 המתים, וגשמים. בראשית ק"ב ב', 1711, 1528
 שלש מפתחות ביד חקב"ה — מפתח של
 עבודה, ומפתח של נשמים, ומפתח של רחם
 (בראשית רבה ע"ג ג').

1752. תלתא אינון דאסתלקו מעלמא
בהאי זמנא (כומן מנחה בשבת). חד משה
נביאה מהימנא עלאה, חד יוסף צדיקא,
וחד דוד מלכא.

שמות קנ"ו א', 702

תא חזי! בכל שתא יומי דשבתא, כד מטא
שעתא דצלותא דמנחה דינא תקיפא שלמא
וכל דינין מתערין, אבל ביומא דשבתא כד
מטא ערו דצלותא דמנחה, רעוא ררעוין
אשתכח, ועתיקא קרישא גליא רצון דיליה
וכל דינין מתכפייין ומשתכח רעותא וחרו בכלא
ובהאי רצון אסתליק משה, נביאה מהימנא
קרישא, מעלמא בניין למרע דלא כרינא
אסתלק (שמות פ"ח ב') דאה שבת ל' ב'
גם "מסילת הברזל" שם

אותה שבת של דיו זוני היתה (סומה י"ג
ב', ראה רש"י שם) דאה מנחות ל' א' תוספות
ד"ה מכאו, שמביא בשם "סדר עולם" שבשעה
בארר שמת בו משה היה ערב שבת כו היא
גם דעת ה"מרדכי" בפרק ערבי פסחים, ע"ש
וכו הוכיח גם אבו ירחי בספרו "המנהגי"

1753. תלת אשין בשדגא — אשא
חוורא, אשא אוכמא, ואשא תכלא.

ויקרא ל"ג א'

1754. תלתא אינון דגרמי בישא
לגרמייהו: חד — מאן דלויט גרמיה,
תנינא — מאן דזריק נהמא או פירורין
דאית בהו כזית, תליתאה — מאן דאוקיד
שרגא במפסא דשבתא עד לא מטי ישראל
לקדושא דסדרא.

הקדמה י"ד ב', 1748, 1379

1755. תלתא דדינין אינון מתקשרן דא
ברא — קב"ה, אורייתא וישדאל.

ויקרא ע"ג א'

1756. תלתא יומי, דא בתר דא, אקרי
"ימים".

בסדר ר"ב א'

1757. תלתין יומין עד לא ייתי
תוקפא לעמא בארעא, או עד לא תיתי

תבירא לעמא בארעא, מכריזו בעלמא
ההוא מלה. ולזמנין דאתמסר ההוא מלה
בפומא דרביי, ולזמנין לאינון בני-נשא
דלית בהו דעתא; ולזמנין דההוא מלה
אתמסר בפומי דעופי ומכריזי בעלמא,
ולית מאן דאשגח בהו.

שמות ו' ב'

מיום שחרב בית המקדש נטלה נבואה סו
הנביאים ונתנה לשוטים ולתינוקות (בבא בתרא
י"ב ב')

1758. תמד דבורה (שופים ד' ה') —
דא הוא רתם.

שמות ק"צ א'

1759. תמד לא סליק אלא דכר ונוקבא.

בראשית פ"ב א'

הנקבה תמרה, כמו ועלתה בו תמרה
(סוכה ל"ג א'), מה תמרה זו ויקרא רבה ל'
(ה' הרביי. תמרות (מעשרות פ"ד ס"ו)

1760. תעלא בערניה סניד ליה.

בראשית קע"א ב', 1972

מגילה ט"ז ב'

1761. תנינן: אימתי עת רצון? —
בשעתא דצבור קא מצלאן.

שמות קנ"ו א'

אימתי עת רצון?—בשעה שהציבור מתפללין
(ברכות ח' א')

1762. תרגום לעולם ביחיד, ולא
בסניאין.

שמות קל"ב ב', 1498

1763. תרי הוו דקאמרין מלין לפביל
קב"ה — משה ואליהו. משה אמר: "למה
הרעות לעם הזה? " (שמות ה' כ"ב);
ואליהו אמר: "הרעות להמית את בנה"
(מלכים א' י"ז ב') — תרווייהו מלה חדא
קאמרן.

בראשית ר"ח ב'

ותיה ושרף, כל חדר דהוה ממנא על שליחותיה; והוה ידע כל שמא דכל חדר דהוה כפום שליחותיה.

שבע וחמשי, 1874, 1904

1771. אדם חָגַב בנוקבא, אתייהיב ליה יצר הרע נוקבא; זוה חבאת בדכורא, אתייהיב לה יצר הרע דכורא. עשרין ותריין.

1772. אדם חלתו של עולם הוה. שיתפר.

אדם הראשון חלה טהורה לעולם היה (ירושלמי, שבת פ"ב ה"ו) אדם הראשון שהיה גמר חלתו של עולם (בראשית דבה י"ד א') ומפני מה ניתנו לה מצות חלה? — שקלפלה את אדם הראשון שהיה גמר חלתו של עולם (שם י"ו י"ג) היא טמאה חלתו של עולמיה אדם הראשון (ילקוט, סוף מצורע)

1773. אדם קרמא — עלאה דכלהו: כתר עליון, סתים וממיר, סתים דכל סתימין, עלת העלות, קדמון לכל קדומים. שמעיה, 1599, 1927

1774. אוכמא — נוקבא לחורו. חמשי ושתא, 1843

נוסחא אחריתא: אוכמא לנוקבא, ותורו לנברא

1775. אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא. עשיראה, 1928

1776. אורייתא בלא פקודייה לאו איהי תורת ר'. הקרמא ב' א', 1468 25

1777. אי בר-נש לא ידע אורייתא ואנרא דפקודייה דילה ועונשין דילה למאן דעבר על פקודייה, ומאן הוא דברא אורייתא, ומאן הוא דיתב לה לישראל —

ראח "משפחת סופרים" מלכים א' י"ט כ"ג חנה המיחה דברים כלפי מעלה אליהו המיח דברים כלפי מעלה, שנאמר "ואתה הסבות את לבם אחורנית (מליכים א' י"ח ל"ז) משח המיח דברים כלפי מעלה (ברכות ל"א ב'). ראה בספר דבה י"ח י', מגילה כ"ב ב'.

1764. תרין בנין אית להקב"ה — חדר דכר, וחד נוקבא. דכר יהביה ליעקב... בת יהבה לאברהם.

בראשית רי"ט א', 1921

ראה בר"ד ב' בר', קהלת דבתי ר' י"ג

1765. תרין נשין אינון (דבורה וחנה) ראשתכחו בעלמא ואמרי תושבחתא דקב"ה, רכל גוברין דעלמא לא יימרון הכי. ויקרא י"ט ב'

1766. תרין צולמין אית ליה לבר-נש, כר איהו בקיומא — חדר רברבא, וחד זעירא.

ויקרא י"ג ב'

1767. תרין קלין ותריין דבורין איהו נריעותא דמהימנותא.

שמות ר"ב א'

1768. תריסר ירחי האי נפש איהי מתקשרא בנומא בקברא, ואתרנו ברינא כחרא.

בראשית רכ"ה א'

הקב"ה מביא נשמה וזורקה בנפ, ודו אותם באחד (מנהרדין צ"א ב') ראה ויקרא דבה ר' ה תנחומא, ויקרא ו'

תקוני הזהר

1769. אדם דלעילא לא הוה שלים בלי נוקבא.

תקונא שתין ושבע, 1864, 882

1770. אדם הוה ידע כל מלאך ואופן,

ההפינה ברבר יקרא "חסיד", תהיה ההפלת
ההיא כטוב או ברע (פ'י' המשניות לחרמב"ב,
אבות פ"ה מ"ז) ראה תענית י"א ב', בבא
קמא ל' א'

1785. אין מזל יום גודם, אלא מזל
שעה גודם.

שתיו ותשע, 873, 1116, 1187, 1238

1786. אין מלכות נוגעת בחברתה
אפילו כמלא נימא.

שחמרי

ברכות י"ח ב'

1787. אין שרה אלא אתתא.

שתיו ותשע, 1902

1788. אינון עמי הארץ דרמיין לבעירן
ועופין וחיווין; אלין אינון דאוקרין ימים
טובים וחגין.

חר ועשריו, 1600, 1601, 1807

1789. אינון עמלים וירתין ניהנם.

תרוין וחמשיין

ראה ברכות כ"ח ב', ירושלמי ברכות פ"ד
ה"ב

1790. אית ברין דאינון עמי הארץ
רבתיהון מליין מלאכי חבלה.

שתיו וארבע

1791. אית בר-נש דצלי ואזיל בכל
פקורין דלא יהיב עליהו אנרא, ואם הוה
יהיב אנרא עליהו לא הוה עביר לון.

קמ"א א'

1792. אית היכלא דרמעה, דלית לה
רשו למפתח אלא ברמעה; ואית היכלא

דנגונא דלית לה רשו למפתח אלא בנגונא.

חר סר

1793. אל תסתכל בקנקן אלא במה
שיש בו.

שתיו ותשע

איך דחיל ליה ונטיר פקוריה?!

הקדמה ת' א'

1778. איהי הלכה דמלכא בר איהי

אזלת גביה בתרין שוקין, דאינון תרי

סמכי דששום; ובר סליקת בגופא —

בתרין דרועין דמלכא — אתקריאת קבלה.

חר ועשרין

1779. אין בן-דוד בא ער שיהיה דור

שכולו זכאי, או כלו חייב.

תקונים קמ"ו ב'

אין בן דוד בא אלא בכור שכלו זכאי, או
כלו חייב (סנהדרין צ"ח א')

1780. אין דבר טמא (ס"א: רע)
יורד מן השמים.

תשסרי.

אין דבר רע יורד מלמעלה (בראשית רבה
נ"א ה') ראה סנהדרין נ"ב ב', ילקוט, בראשית
סימן ס"ו

1781. אין המדרש הוא העקר, אלא
המעשה העקר.

שתיו, 1886

אבות פ"א מ"ז, במדבר רבה י"ד כ"ב

1782. אין הרוכב טפל לסוס, אלא
הסוס טפל לרוכב.

שבעין.

הסוס טפיל לרוכב, ואין הרוכב טפילה לסוס
(בראשית רבה ס"ח י')

1783. אין חבוש מתיר את עצמו
מכית האסורים.

שתיאתה

ברכות ה' ב', סנהדרין צ"ה א'

1784. אין "חסיד" אלא המתחסד עם
קונו.

הקדמה ט' ב', 1276, 1777

1799. אמרת יונה: "רבו עלמין!
תהא מזונא רילי מסירה בידך ותהא מרירא
כוית, ולא תהא מתוסה ומסורה ביד שליח
חד ועשריו, 1888

ראה עירובין י"ח ב', בראשית רבה ל"ג מ';
סדרש משלי ל"א, פרקי דבי אלעזר, פרק ב"ג.

1800. אמת הוא סביל עלאין ותתאין,
ובזמנא ראתעבר שקרא יתהרם הבנין.
שתיו ותלת

1801. אנדרוניגוס איהו דיוקנא דזכר
ונקבה.

שבעין, 1885

ראה בכורים פ"ד ס"א. תוספתא בכורים
פ"ב

1802. אפילו כל אינון רמשתדלין
באורייתא, כל חסר דעברין לגרמזיהו
עברין.

תלתין.

1803. אשה אחת ילדה במצרים ששים
רבוא בכרם אחר, ומנו? — רא משה;
דאיהו שקיל כששים רבוא מישראל.
שתיו ותשע

ראה שח"ש רבה א' ס"ד, תנחומא פקודי מ'.

1804. אתוון אינון לגבי נקודין כנופא
לגבי רוחא.

שתיו ותשע, 1882, 1890

ראה פהלת יעקב, דף רנ"ח

1805. אתוון מתנהגין בתר נקודי,
ונקודי בתר טעמי.

חקמא י' א'.

1806. באתר דאית ערוה, אית בשת.
תמניא וחמשיין.

1807. בהמה — אלו עם הארץ.

ראה אבות פ"ר ס"ב ראה "מאורות הגר"א"
לאבות, שם, שמצא סקור לזה בכתיבים יין
אתה מועם טעם יין מתחלת, כל זמן שהוא
מתישו בקנקו סופו להשביח (ספרי, עקב)

1794. אלין תנועין דעורבא מאי
לאשתמודע בהו בר-נש בנין דיהזור
בתיובתא? — וראי אסיר לאסתכלא בהון
לעמא קרישא.

שבעין

רבי איכו אמר: "נה חכם היה, וחיה מכין
לחישת ועצוץ כל הנכראים ורמיותם, וכשהיה
בתיבה אסר יודע אני שאין ספק בעופות כמו
העורב למידע מניה סימנא בעלמא, מיר וישלח
את העורב" א"ר תימא י' "והאיר עביר הבי?
והאמר רבי כוז אסור לאסתכלא באליו מנחשי
בעופי רשמיא? (סדרש הנעלם, נח) בילקוט
ראובני, פרשה נח, גירסא אחרת, ע"ש ראה
שבת ס"ז ב', גמיון ס"ה א' ראה גם נחלת
שבעה, סימן ע"ו.

1795. אם זכו ישראל הוה נחית לון
אורייתא מן שמיא בלא דחוקא ולא הוו
צדיקין לאלפא חר לחבריה.

ק"ס ב'

1796. אם ישראל הוו מקיימי שבת
אחת כהלכתא (נ"א): שתי שבתות
כהלכתון), מיר הוו ננאלין.

חד ועשרין

ראה שבת קי"ח ב', שמות רבה כ"ה מ"ו.
ירושלמי, תענית פ"א סוף ה"א

1797. אם ישראל יתערון לה להאי
אהבה קרם זמנא, צריכין לאתערא כרקא
יאות; ואי לאו לא יתערון לה.
עשרין ותריין

1798. אם דאית רשע שהשעה
משחקת לו אל תתגר בו.

ק"ס א'

ראה ברכות י' ב'

דעובריהון כבעירן.

ארבעין וחמשה, 1788, 1600

1808. בזמנא דאתחרב בי-מקדשא

גזר על בתי הצדיקים דיתחרבו.

הקדמה א' ב'

ראה ברכות נ"ח ב'

1809. בחשבון זעיר דחנוך "אז"

איהו "שרי".

עשיראה

ש — במספר קטן = ג י א זרף
 נ ד א (ומצאת) = ת, בנימטריא
 "אז" ראה תקונים עשרין ושית, שתין ושבע
 גם שתין ותשע

במספר "חמרת צבי" (צבי הירש ב"ר ירחמיאל
 האמש מקראקא, אמשטרם, תנ"ו) הנוסח הוא
 "לחשבו זעיר" מכלי הזכר את השם "חנוך"
 במספר "אור עינים" (אליעזר צבי ספרין
 קאמארנא, תרמ"ב), בערך 'מספר קטן'
 הגירסא היא "לחשבו זעיר דחנוך מס"ט" ראה
 פרי עץ חיים, פרק כ"ג על דבר 'מספר קטן'
 פרדס, שער ל' (שער הצירוף), פרק ח', מספר
 המעונג

1810. בכל אבר דחב בר-נש, ההוא

חויא איהו כריכא תמן ועקים ליה.

שבעין

1811. בכל אתר דנשמתיא תמן, עביר

נענוע יתיר בההוא אתר

שבעין

1812. בלאו אורייתא לית דחילון.

הקדמה ו' ב'

אין בור ירא חטא (אבות פ"ב מ"ח)

1813. במדה דמרד בר-נש, בה מודדין

ליה.

שתיתאה

ראה סוטה ח' ב', תוספתא סוטה פ"ג,
 מבילתא בשלח

1814. במכוסה ממך אל תחקר.

חמשי וחמש

יצתה בתקול ואמרה "אין לכם עסק בנסתרות"
 (ירושלמי, סוטה פ"ז סוף ה"ה) עמוקה משאול
 מה תחקור (ירושלמי, חגיגה פ"ב ה"א) ראה
 בבלי חגיגה י"ג א'

1815. במקורא דלית ליה סוף, מאן

יכול לאשנא ולאשכחא ליה סיפא?

עשרין ותריין, 1067

1816. בר-נש דאיהו בסוף יומי חזר

בתיובתא, כד לא אית ליה חילא למעבר

טב וביש, ובעולמוי — בתוקפיה — לא

תב.

שתין ותשע

אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש (עבודה
 זרה י"ט א')

1817. בר-נש דצריך לבריות אנפוי

משתניא ככרום, דאתהפך לכמה נוונים.

שבעין

כיון שנגטרד ארם לבריות פניו משתנות
 ככרום (ברכות ו' ב') ראה תרגום תהלים י"ב
 ט', עבודה זרה י"ב ב תוספות ז"ה הכילע

1818. בר-נש צריך למשהא, ואתתא

— לאקדמה.

חר ועשרין

1819. בשעתא דזמין קב"ה לאחייא

מיתיא, כל אינון נשמתין דיתערון בלהון

יקומון בההוא דיוקנא ממש דהוי בהאי

עלמא.

ארבעין, 745 208 36,

1820. בת-עין איהו אספקלריא, אע"ג

דאיהו אוכמא.

שבעין

העינים שיש כד יש בתוכם לבן ושחור, ואין
 אתה רואה סתוד הלכו אלא סתוד השחור
 (תנחומא, בהעלותך, סוף ציון ה' - במדבר רבה
 ט"ו ה') לזה כיון ר' שלמה אבן גבירול כ"כתר
 מלכות" כמליצתו - "למשוד משך היש מן האין,
 כהמשך האור היוצא מן העין"

1821. גדולה תורה שמביאה לאדם
לידי מעשה.
- קדמה
גדול למור תורה, שהלמוד מביא לידי מעשה
(בבא קמא י"ז א') שהמעשה תלוי בתלמוד
(ספרי, עקב)
1822. גופא דבר-נש אתקרי "עולם
קטן".
שתין ותשע, 403
1823. ג"ן סדרים דאורייתא.
אר ועשרין, 1029
1824. גרמא דנפיל בחולקך — טב
או ביש — גרדיה.
שתין וחמש, 222
- המאמר הזה נמצא באלפא ביתא דבן סירא
שש בחלקך — זו אשה (מסכת כלה, פרק ה')
1825. הרחה — מבפנים; שטיפה —
מבחוץ.
עשרין ותמיניא
- ראיה לדבר. ואת דמי ירושלים ירית מקרבה
(ישעיה ר' ד'), שפא ועבר (שם ח' ח) ראה
גדופי זהר, סימן כ'
1826. הרחה — מלגא; שטיפה —
מלכר.
שבע וארבעין
1827. הכל תלוי במזל ואפילו ספר
תורה שבהיכל.
שבעין, 1882, 1202, 534
1828. הלכה למשה מסיני — קבלה
למשה מסיני.
תקונים קמ"ז א', 1917
- הלכה למשה מסיני — פי' ההלכה המסורה
למשה מסיני (תנחומא, מצורע ח' בשם רבנו
שרירא גאון)
1829. הממשכן לחברו צריך למחור
- ליה משכניה בעידן דצריך ליה.
תקונים קמ"ב א'
- השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש, ולהלן
אומר עד בוא השמש תשיבנו לו, מלמד שמחזיר
יו כליוום ביום, וכליילקה בליקה (ספרי,
תצא) ראה בבא מציעא קי"ד ב'
1830. הנותן מטתו בין צפון לדרום
הויין ליה בנימ זכרים.
קדמה ה' ע"ג שתין ותשע, 1848
1831. הרוצה להעשיר יצפין.
חר ועשרין
- הרוצה שיחכים ירדים ושיעשיר יצפין (בבא
בבא קמא כ"ה ב')
1832. ... ואינון נקודין לגבי טעמי
כענא בתר רעין דאנהינו לון בכל סטרא,
לסלקא ולנחתא, עילא ותתא.
הקדמה י' א', 1845, 1836, 1804
1833. ווי לאתתא דאתפרנסת על ידי
שליח.
חר ועשרין, 1790, 1871
1834. ווי לון לבני-נשא דנפקין
מפומייהו מלולין ואומאין דשקרא, טוב לון
דלא יתון לעלמא.
שתין ותשע
1835. וכי מאן דאית ליה עברא ואפיס
ליה לחירו משעבוריה, אית ליה לרבונה
לשבהא גרמיה במפקנותא לחירו עבריה?
תלתין וחר.
1836. וכף רגליהם ככף רגל עגל
(יחזקאל א' ז') — עגולים, כנקודין דאינון
מנהיגין לאתוון.
תמיני סרי, 1882
- וכן מתורגם (יחזקאל א' ז') — ככף רגל עגל
= כפרסת רגלין סגלגלין ראה רש"י שם.
עגל "תבנית תיכל" אומר כי הנוסח הקדמון

1846. טפה דנוקבא כד שליט על
טפה דדוכרא בת איהי.
הקרטה ג' ב', 1860
1847. ים אוקינום כלילא משבע ימים.
ואמאי אתקריאת "אוקינום"? בגין דכל
מיני מיא ונונין ורחשין דלאו אינון דילא
ווייתון לאעלא בה איהי מקיאי לון.
תקונים קמ"ח א'
- מי אוקינום מה חז' אמרין ליה: "מים
בולעים הם למים בולעים הם ככל מים
שבעולם (קהלת רבה א' ט"ו)."
1848. ידאה היא אוצרא לחכמה.
תליחאה
- ראה ברכות ל"ג ב'; ילקוט, רברים, תתנ"ה
1849. ישראל בגלותא עובדי כוכבים
ומזלות במהרה הם.
וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁעוּ וְיִשְׁתָּא.
1850. כד אתנבר טפה דדוכרא על
טפה דנוקבא — איהו בן; אבל כד אתנבר
טפה דנוקבא על דוכרא — בת איהי.
תקונא תנינא ליום ל"ז (קל"ט א'), 1840
ראה ברכות ס' א'
1851. כד דין איהו דן צריך למחוי
איהו יתיב ובעלי דינא קיימין — כגזנא
דלעילא; דאתמד בקב"ה: "ויבואו בני
אלהים להתיצב על ד' " (איוב א' ו') —
איהו יתיב ואינון קיימין.
תקונים קמ"א ב'
- ת"ר · ועמדו שני האנשים (רברים י"ט י"ז)
— מצוה לבעלי הדיון שיעמדו אמר ר" יהודה:
שמעתי שאם רצו להושיב את שניהם מושיבין
(שבועות ל' א') א"ר יהודה בר אלעאי שמעתי
שאם רוצה הדיון להושיב האנטריקו, יושיב
(רברים רבה ה' ה')
1852. כד נוקבין שלטין על דבורין,
כמלכים א' י' י"ס היה "וראש עגל לכמא".
תחת מה שנוסחתנו היא "וראש עגול לכמא"
1817. חי, מלא, שטיפה, הרהה;
ויסימנך — חמשה.
שבע וארבעין
ראה ברכות נ"א א'
1838. חכמה עלאה אתקרי "מחשבה".
תשטרי, 1400
1839. חמור — חכם, מופלא ורב
רבנן.
תקונים קמ"ז ב', 620
1840. חמש זמנין "אור" אינון
בעובדא דבראשית.
חמישאה
1841. חמשין זמנין אדכר יציאת
מצרים באורייתא.
שתיאה, 807
- ויסימנד: וחמשים עלו בני ישראל מארץ
מצרים (שמות י"ג י"ח)
1842. חנוכה — חנו כ"ה.
חליסר
1843. חשך איהו נוקבא דמקבל
מנהורא דאיהו אור — דכר; כגזנא
דסיחרא דמקבלת מן שמשא.
תלתין, 1774, 1804, 1600
1844. טב לביש לא תעביד, ובישא
לא מטי לך.
שתי וחסע
- ראה בראשית רבה כ"ב י"ז; ויקרא רבה
כ"ב ב', קהלת רבה ה' ט'; תנחומא, חוקת א
1845. טעמי אינון נשמתי, ונקודין
רוחין, ואתוון נמשין.
הקרטה י' א', 1871, 1832, 121

- דינא אחזי בעלמא, ומיתה ועוני.
הקדמה י"ב א'
1853. כד עברו האי חבורא אסתכמו עליה לעילא, וקראו ליה "ספר הזהר".
הקדמה שניה
1854. כל אינון דמנסין לקב"ה ורחלין ליה בעותרא, ולא רחלין מניה בעניותא כמו בעותרא — לא אינון אלאי ערבוביא בישא.
תקונים קמ"א א', 1860
1855. כל "אלקים אחרים" אינון לאחור.
חד ועשרין
- ראה מכילתא דרשב"י (הוצאת ר"ר ד"צ האפמאנו, פרנקפורט, תרס"ח) יתרו פרשה כ', פסוק ג', מפתח התלמוד (הרב ר"ר ימ"ה נטמן, ברסלון, תרפ"ה) ערך "אלהים" כ"א
1856. כל אתין לרבווי.
הקדמה א' ב', 476
1857. כל בית שאין נשמעין בו דברי תורה לסוף תחרב.
הקדמה א' ב'
- כל בית שאין דברי תורה נשמעים בו בליה אש אוכלתו (סנהדרין צ"ב א')
1858. כל הכועס באלו עובר כו"ם.
חמשין ושתא, 832, 1870
- ראה ילקוט תהלים, תרל"א, "זכרו תורת משה", לר"א ראנציג, בהקדמה
1859. כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה.
חד ועשרין.
- ראה ברכות ל"א ב'
1860. כל המשים רוח בין הרבקים מציינין לו ניהנם.
חליטר
- כל הקורא קריאת שמע ומדקק באותיותיה מעניין לו ניהנם (ברכות ט"ו ב')
1861. כל המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה.
עשיראה
- ראה ברכות כ"ד ב'
1862. כל המשתמש בתנא חלף.
הקדמה ז' ב'
- כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם (נדרים ס"ב א') ראה מגילה כ"ח ב', אבות א' י"ג
1863. כל הנשמות גזרות מכסא הכבוד.
שתין ותשע
1864. כל העוסק במל תורה, מל תורה מחייהו.
הקדמה י"ד א', תשס"ו
- כל המשתמש באור תורה, אור תורה סתייהו (כתובות קי"א ב')
1865. כל הקודם יראתו לחכמתו — חכמתו מתקימת; וכל הקודם חכמתו ליראתו — אין חכמתו מתקימת.
הקדמה ז' א'
- אבות ג' ט'
1866. כל זמנא דלית שכינתא באתרהא — לית מלכא.
חד ועשרין, 1944
1867. כל כוכבא וכוכבא אתקרי עלמא יחידאה.
הקדמה ט"ז ב'
1868. כל מאן דאליים גבר.
שתין ותשע, 1800
1869. כל מאן דאתעמף בעמופא דמצוה, כאלו אתקין כרסיה לקב"ה.
עשיראה

1870. כל מאן דכעים כאלו אוקיר
נורא דניהנמ.
תמניא וארבעין, 882, 1858
1871. כל מאן דלא עסיק באורייתא
חליש נשמתיה, רוחיה ונפשיה.
חד ועשרין, 121, 1845
1872. כל מאן דמזלזל בנהמא או
בפירורין דנהמא, דאינון טפון בכזית,
עניות קא רדיף אבתריה.
חמיסר, 1764
- נשורא בביתא קשי לעניותא (פסחים פ"א
ב')
1873. כל מאן דמקבל איהי נוקבא.
חמישין וחמש
1874. כל מאן דפחית לא יפחות
משבע, וכל מאן דאוסף לא יוסף על י"ג.
עשיראה
- וכו סאן דיוסף, לא יוסף עליהו על
תליסר, סאן דימעט, לא ימעט משבעה
(במדבר קע"ה ב') ראה בספר רכ"ח ב' גם
בחיי, שנת, פ"ו ל"ח
- הפוחת לא יפחת משבע חוליות, והמוסף לא
יוסף על שלשה עשר (פנחות ל"ט א')
1875. כל מי שאין תוכו כבדו אל
יבוא לבית המדרש.
קריבא ליה א"י עשרין ותריין, 1478, 1925
1876. כל מי שדוחק את השעה, השעה
דוחקתו.
שתין וחשע
- כל הדוחק את השעה, שעה רוחקתו (ברכות
ס"ד א')
1877. כל מלאך אשתני שמיה כפום
שליחותיה.
שבע וחמישין, 1770
1878. כל ממנון דלעילא שמהן דלהון
תליין בספירן.
שבע וחמישין, 1897
1879. כל נביא אית ליה מזליה
ושעתיה.
תמני סרי
- ר "צפירי רוח"ק ששורה על הנביאים אינו
שורה אלא במשקל" (ויקרא רבה ס"ו ב')
1880. כל ספירה אית לה שם ידיע
והויה ידיע.
שבע וחמישין, 1876, 1897
1881. כל צדיק וצדיק יש לו עולם
בפני עצמו.
שתין וחשע
- כל צדיק וצדיק יש לו עולם בפני עצמו
(ויקרא רבה י"ח א') כל צדיק וצדיק יש לו
ערו בפני עצמו (ויקרא רבה כ"ז א') כל אחר
ואחר יש לו עולם בפני עצמו (קהלת רבה
י"ב ה') כל צדיק וצדיק נותנים לו מדור לפי
כבודו (שבת פג"ב א') כל צדיק וצדיק יש לו
מדור בפני עצמו (רות רבה ג' ד') אין לדך
כל צדיק וצדיק שאין לו מדור לפי כבודו
(בבא מציעא פ"ג ב')
1882. כלא תליא במזלא, אפילו
ספר-תורה שבהיכל.
שתין וחשע, 584, 1202, 1827
1883. כמה דנשמתינ עבדין הכי
שריא שכינתא עמהון.
שתיאה
1884. כמה דסיהרא לזה מן שמשא
ולא אית לה נהורא אלא ממה דיהיב לה
שמשא, הכי שכינה אומדת: "לזו עלי,
ואני פורע".
ארבעין וארבע, 1866, 1843
- לזו עלי וקדשו קדושת היום, והאמינו בי —
ואני פורע (ביצה ס"ו ב')
1885. כשמיה בן כרסיה, בן לבושיה.
הקדמה ג' ב'
1886. לא חמדרש עיקר, אלא המעשה

- הוא העיקר. 1878, 1895. שבעין. "אדם".
1887. לא כשאני נכתב אני נקרא בעולם הבא. שתי ותשע 1717
1888. לא מן הכוכבים הנראים כיום, ולא מן הכוכבים הנראים בלילה; אלא מן הבינונים. שבעין
1889. לא תצפי לרנלא דמשיחא עד דתחזי קשת בנווני נהורין. שבעין ותלתין, 1882
1890. לזמנין תשכח סוסיא דאתגאה ואפיל לרוכבו תחותא—דא אתתא בישא. שבעין
1891. לית אתר פנוי מניה. שבעין
- אין מקום פנוי בארץ מהשכינה (שה"ש רבה ג' ס"ז). אין מקום פנוי בלא שכינה (שמות רבה ב' ס').
1892. לית דור פחות מששים רבוא. שתי ותשע, 77, 1156.
1893. לית הויה אלא על ידי עשיה. תשע ותלתין
1894. לית זווג אלא ברעת. שתי ותשע.
1895. לית מדרשא עיקר, אלא המעשה איהו עיקר. תרין וחמשים, 1888.
1896. לית מלך בלא מלכות. חד ועשרין
1897. לית ספירא בלא אתקריאת. ראה קרושין פ' ב'
1898. לית עדות פחות מתרין. שתי ותשע
- לענין עדות מאה כתרי ותרי — כמה (שבועות ס"ב א) עד אחד נאמן באיפורין (נמין ב' ב') ראה סוטה ג. ב : פסחים ק"ג ב'
1899. לית עניותא בעניו תא דאוריתא. עשרין ותשע.
1900. לית עניותא קמי קב"ח בעניותא דאוריתא. שתי ותשע, 108.
1901. לית רבים פחות מתלת. הקדמה א' ב'. וכמה רבים? — רב נחמן אמר: "שלשה" (נמין ס"ו א').
1902. לית שדה אלא אתתא. שתי ותשע, 1787.
1903. לית שכינה נחתא פחות מעשרה, ולא סלקא למעלה מעשרה. עשרין ושית.
- ראה סוכה ח' א'
1904. לכל היה ומלאך ואומן קרא לון בשם ידוע, לכל חד על מתכנתו, בעבודתו ובמשמרתו. שבע וחמשים.
1905. למי נרשאין כמים? — לרוב השמים. עשרין ותריין
1906. לעולם יראה אדם על עצמו כאלו כל העולם תלוי עליו. שתי ותשע.
- ראה קרושין פ' ב'

1907. לעולם לא חזא חמה פנימותא דסיהרא.
- חר ועשרין ראה ראש השנה כ"ג ב'.
1908. מאן דאיהו רשימו דאריה בחותמא דילית, איהו חוור באנפוי; מאן דאיהו בחותמא דשור, איהו סומקא באנפוי. מאן דאיהו בחותמא דנשר, איהו ירוקא באנפוי; מאן דאיהו בחותמא דדמות ארם, איהו אוכם באנפוי.
- עשרין ותריין ראה "מפתח לספר הזהר", הלל צייטלין התקופת, ספר תשיעי, עמוד רמ"ו המאמר חזו נלקח שם בחסר ויתיר
1909. מאן דאמליך לקב"ה על כל אבר ואבר, כאלו אמליך ליה על כל עלמא. שבעין
1910. מאן דאתעסק באורייתא כדין, צריך דיהא פומא ולבא שוויין.
- עשרין ותריין
1911. מאן דימות בלא בר איהו קשיר ברנליה דיבם.
- עשרין ושית
1912. מאן דלא אית ביה אורייתא אחקרי "מת".
- עשרין ותריין
1913. מאן דלא אשתדל באורייתא עינוי סתים מעלמא דאתי.
- שבעין
1914. מאן דלית ליה בושת בודאי לא עמדו רנלי אבהתוי על טורא דסיני.
- תמניא וחמשיין ראה נדדים כ' א'
1915. מאן דנפיל לא צריך לאקמא
- אלא בירא דימינא. חר ועשרין. ראה יומא י"א ב'
1916. מאן דקרי קריאת שמע ערב ובקר בכל יום תמיד, כאלו קיים "והגית בו יומם ולילה" באורייתא.
- תקונים קמ"ח א' אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחאי: "אפילו לא קרא ארם אלא קרית שמע שחרית וערבית קיים "לא ימוש" (מנחות צ"ט ב') קרית שמע שאם ארם קורא אותה שחרית וערבית, מעלה עליו הקב"ה כאלו יגע בתורה יומם ולילה (שוחר טוב, מוצר א') ראה ירושלמי, ברכות מ"א ה"ח
1917. מארי מקרא אינון פתילת, ומארי משנה—זית, ומארי תלמוד (ראיהו קבלה למשה מסיני) — נר.
- תלתין, 1828.
1918. מזו חשוכא אשתמודע נהורא. שבעין, 1441, 146.
1919. מה גפן לא מקבלא הרכבה ממין אחרא, כן זרעיה (דיעקב) הוו נטרין אות ברית ולא מקבלין הרכבה ממין אחרא. חמיסר.
1920. מה גפן לא קבילת הרכבה ממין אחרא, מכל אילנא דעלמא; הכי שכינתא לא קבילת עליה הרכבה אחרת בעלמא, אלא מבעלה.
- שתין ותשע.
1921. מה שמו? — אדם עלאה; מה שם בנו? — אדם תתאה.
- שתין ותשע, 1764.
1922. מי יעלה לנו השמימה — ראשי תיבות "מילה", וסופי תיבות "יהוה".
- שבעין.

"אוי לנו! שלא זכינו להיות קרובים ליוצרנו"
(מדרש עשרת הדברות, דבור ראשון)

1928. מצוה בלא דחילו ורחימו לא
יכולת לסלקא ולמיסם קדם ד'.
עשיראה, 1775

1929. נהר דנפיק מעדן, דאשקו ליה
לגן דאיהו אורייתא שבעל פה, דאיהו
מסתקיא מאורייתא דבכתב, דכלילא ג"ן
סדרים דאורייתא.
ארבעין ותרין, 1828

1930. נקודי לאתוון כנשמתא לגופא.
המישאה, 1804
הנקודות באותיות כמו הרוח בגוף (רמב"ן,
שה"ש א' י"א)

1931. עד ארבעין יומין יכיל לאחזרא
נוקבא דוכרא.
תרין וחמשיין

ר"ה בשם רבי יוסי אומר אע"פ ששנינו
"היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד
איתי זכר הרי זו תפלת שוא" — אינו כן,
אי"א אפילו עד שעה שתשב על המשבר יתפלל
שתלד זכר, לפי שאין קשה לפני הקב"ה לעשות
את הנקבות וזכרים ואת הזכרים נקבות (תנחומא,
ויצא ח') אמר יהודה בן מטי אף היושבת על
המשבר יכול להשתנות (ירושלמי, ברכות פ"ט
ס"ג ה"ג) ראה נוסחא יותר מדויקת במדרש
בר"ר סוף פרשה ע"ב

1932. עד דתחזי קשתא בנווני נהירין
לא תצפי לרגלי דמשיחא.
תמני סדי, 1889

1933. עוונותיו של אדם חקוקים לו
על עצמותיו.
תקונים קל"ט ב', 1688, 1626

כי עוונות אדם חקוקים לו על עצמותיו
(בלת פרק ג') בל האוכל בשר ושותה יין
בערב תשעה באב עוונותיו חקוקים לו על
עצמותיו (ר"ג סוף תענית, מובא בט"ו לאורח
חיים" סימן תקנ"ד סעיף כ"ה, ציון י"א)
ראה יחזקאל ל"ב כ"ו.

ובתקונא עשרין תרין מי יעלה לנו השמימה
— ראשי אתוון "מילה", וסופי אתוון "יהוה"

1923. מזונא דנשמתא — אורייתא,
מזונא דנופא — נהמא.
שתין ותשע

1924. מחשבה — דא אדם.. ומחשבתא
מבא — איהו אדם טב; ומחשבה בישא
— דא אדם רע ובליעל.
חד ועשרין
אין המחשבה הולכת אלא אחרי העובר
(זבחים מ"ו ב')

1925. מי שאין תוכו כברו אל יכנס
לבית המדרש.
שבעין, 1875, 1870, 1478

1926. מיומא דאתחריב ביי-מקדשא
קב"ה לא אתיחד בשכינתיה ביומין דחול
שתין ותשע

1927. מים תתאין אינון בוכין
ואמרין. "אנן בעיין למהו קדם מלכא —
עלת העלות"; ובען לסלקא לעולא.
חמישאה, 1773, 1599

לא פרשו המים התחתונים מן העליונים אלא
בבכיה (בראשית דבה ה' ג') מים התחתונים
נקראו "מים הבוכים", לפי שבשעה שחלק
הקב"ה את המים נתן אלו למעלה ואלו למטה,
התחילו מים התחתונים בוכים אמרו "אוי
ינו שלא זכינו להיות למעלה — להיות קרובים
ליוצרנו" (אב"ז ש"ס בדרשותיו, פרשת ויקרא,
מובא ב"עץ יוסף" על המדרש) היו המים
בוכים עד היום הזה (תנחומא, חיי שרה ג')
ואוקיננס עומד על מים הבוכים, כמעין
קמן על שפת הים וימה נקרא שמם "מים
הבוכים" ? לפי שבשעה שפלג הקב"ה את המים
מהם לקח למעלה ומהם נתן למטה, המים שנתן
למטה היו מתרגשים ומיללים וצווחים וקוראים
ובוכים ואמרו "לא זכינו שנהיה קרוב ליוצרנו"
(דוילא המלאה, דף ל"ו)

ומי אוקיננס על מי בוכים וימה נקרא
שמם "בוכים" ? — שבשעה שחצה הקב"ה את
המים חצים נתנם למעלה וחצים נתנם למטה
אותו שנתן למטה התחילו בוכים ואמריו.

1934. עניוּתא איהו לַיִשְׂרָאֵל בַּאֲחֵר — בַּקִּבֵּץ ה. —
דְּצִרְעָתָא. חר ועשרין
1935. פּוּמָא עֻקּוּמָא אַתְקֵרִי
"טוּמְמוּם", ו"אַנְדְּרוּנִינוּם" — איהו דְּיוֹקְנָא
דְּזִכְרֵ וְנִקְבָּה. שבעין, 1801
- טוּמְמוּם — אַטּוּם, אִינוּ נִיכְרֵ כּוּ לֹא זְכוּרֹת
וְלֹא נִקְבוּת (רִשְׁבֵּ"ם, בַּבָּא בְּתֵרָא ק"מ ב' ד"ה
טוּמְמוּם) רֵאָה יִבְסוּת פ"ג א' תוּסְפוּת ד"ה
בְּרִיָּה
1936. פּוּמָא עֻקּוּמָא לֹא שְׂרִיא בִּיה
קב"ה, דֹּאִיהוּ מוּם. שבעין
1937. פְּקוּרִין ד"עֵשָׂה" אִינוּן מִימִינָא,
דְּתַמְן חֲכֵמָה; כִּמָּה דְּאֻקִּי מְאָרִי מִתְנִיתִין
"הַרוּצָה לְהַחֲכִים יַדְרִים". פְּקוּרִין ד"לֹא
תַעֲשֶׂה" אִינוּן מִשְׁמַאֲלָא.
תַּמְנֵי פְּרִי
- הַרוּצָה שִׁיחִים — יַדְרִים (בַּבָּא בְּתֵרָא ב"ה
ב')
1938. פִּתַּח בְּלֹא נְקוּדָה (תַּחֲתִין) —
דְּשׁוּ בַּפְּנֵי עֲצָמָה; וְנִקּוּדָה בְּלֵי פִּתַּח
(עֲלִיָּה) — רְשׁוּ בַּפְּנֵי עֲצָמָה.
חֲמִישָׁאָה
- רֵאָה "יִתְרוֹן לְאֵרִם" לְמַאֲרֵ ב' (תַּלְמוּד לְשׁוֹן
עֲבָרִי) בְּחֵבֶרֶת הָאוֹתִיּוֹת, מָה שְׂמֵבִיא בְּשֵׁם
"אַסְרָה צְרוּפָה" (אַמְשִׁטְרֵדֵם, תַּקְסָ"ח) לְר' מִשָּׁה
טְרִיפְטִיג, בְּדִכְרֵ הַבְּסַתָּה הַתַּקְסָּ וְהַפִּתָּה
1939. צְדָקָה אִיהוּ שְׂכִינְתָא עֲלָאָה.
תַּקּוּנִים ק"ב ב', 1858
- רֵאָה כִּבָּא בְּתֵרָא י' ב' עַר הִיכּוּ בּוּחָה שֶׁל
צְדָקָה.
1940. צְדִיק בְּרִשְׁ-בְּשִׁלּוֹתִיהָ לְמַהוּי
עִינוּ לְתַתָּא — בְּשִׁכְנִתָּא; וְלִבִּיהָ לְעֵילָא
1941. צְדִיק לְכַעֲרָא שְׂעֵרָא מַעַל אֹדְרִין,
לֹא יְהוֹן סְתִימִין תְּרַעִין דְּשִׁמְיעָה.
שבעין, 1826
1942. צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לִיחַד בְּכַת-
זוּנִיָּהוּ בַּחֲשָׁאִי, כַּעֲנֹה בְּאִימָה, בְּרַתָּה
בְּזִיעַ וּבְכִסּוּפָא עֲשִׂירָאָה
1943. קוּרְשָׁא בְּרִידֵךְ הוּא אַתְרִיָּה
דְּעֵלְמָא. וְאַשְׁכַּחְנָן לִיָּה בְּנִימְטְרִיא =
נוּטְרִיקוֹן, כְּנוּנָא דֹּא:
י' — עֶשֶׂר זְמַנִּין = מֵאָה.
ה' — חֲמֵשׁ זְמַנִּין = עֶשְׂרִין וְחֲמֵשׁ,
ו' — שֵׁת זְמַנִּין = תַּלְתִּין וְשֵׁת.
ה' — חֲמֵשׁ זְמַנִּין = עֶשְׂרִין וְחֲמֵשׁ.
- ס"ה מֵאָה תַּמְנִין וְשֵׁת, נִימְטְרִיא "מְקוּם".
עֶשְׂרִין וְשֵׁת, 1840
1944. קוּרְשָׁא בְּרִידֵךְ הוּא, כְּבִיכּוּל,
אִיהוּ עֲנִי כְּדֵ אִיהוּ כְּרֵ מֵאַתְרִיהָ.
חר ועשרין, 1898
1945. קוּמִי לָךְ (רַעִיתִי) — בְּאוּרִיִּתָא
דְּכַכְתָּב; יִפְתִּי וְלִכְנִי לָךְ — בְּהַלְכָּה,
אוּרִיִּתָא דְּבַעַל פֹּה.
שְׁתִּין וְחֲשַׁע
1946. קְלִיפִין אִינוּן עֲכוּ"ם; יִשְׂרָאֵל
— מוּחָא בִּינִיָּהוּ.
עֶשְׂרִין וְאַרְבַּעַת
1947. קַמְץ אוּקְמוּחוּ מְאָרִי דְּקִדּוּץ
דֹּאִיהוּ תְּנוּעָה נְדוּלָּה.
הַקְרַמָּה פ' ב'
1948. קַמְצֵן אִיהוּ עֲנִי דְּרַעַת.
הַקְרַמָּה ב' א'

1949. רוחא כליל מאשא ומיא. חר ועשרין
1950. שבע ארעין אנון : ארץ, ארמה, ארקא, גיא, נשיה, ציה, תבל. חקונים ל"ג גם ס"ד
1951. שמה אתקריאת כר לא יהא קושיא ומחלוקת. חר ועשרין
- ראח יד מלאכי, כללי האלק, סימנים נזינד נסעא : כללי השיו, סימנים תר"ד תרכ"א. ראח גם מכוא התלמוד לר"ש הנגיד ערד "שיטה".
1952. שמנה — אתתא דנחש, דאיהו שמן. חקונים קמ"ו א'
- ראח "מנין חירות" (על המסורה), בראשית כ"ו ב"א.
1953. שכינתא איהי חשבון תופיין ומזלין, וטולדין ועבורין. חר ועשרין
1954. שכינתא איהי יתורא דקב"ה. עשרין ותרי
1955. שכינתא איהי מלכות על בר-נש. חר ועשרין
1956. שכינתא איהי מצות העמדת מלכא. חר ועשרין
1957. שכינתא אתקרי "אלהים". שתין וחריין, 188.
1958. שכינתא עלאה נחתת עם אדם; ושכינתא תתאה — עם הכל. שתין ותשע, 1980.
- ובמקום אחר נאמר : וחוי רמי הכל בדיוקנא דלעילא (בראשית נ"ד א').
1959. שכינתא תתאה איהי מעין ננים דלית לה פסק. חר ועשרין.
1960. שם בן י"ב כל חוירעו והזהיר בו תפלותיו מתקבלות. חרמה י"ב א'.
1961. שמיעה תליא בלבא. תמניא וחמשי
- הלב שומע (קהלת רבה א' ל"ח) כיון דחביבי יהיב דעתו ושמע (ראש חשנה כ"ו א')
1962. שמעתתא איהו בלבא, דתמן מחשבה. חר ועשרין, מ"ו שני ב'.
1963. שקרא לית ליה רנלין. עשרין ותריין.
- שקר אין לו רננים (אותיות דרבי עקיבא) שיקרא לא קאי (שבת ק"ד א')
1964. תיבה נח לא הוה מקבלא ממינא אחרא, אלא מאלין דמני קב"ה. חקונים קמ"ח א'.
1965. תיקו איהי כר אפתלק מלכא מינה. חר ועשרין, מ"ו שני א'.
1966. תלמיד חכם דאיהו מסטרא דמחשבה, דאתאמר ביה "ישראל עלה במחשבה ליבראות" — האי אורייתא איהי בן לתלמיד חכם; אם כן אתתא דיליה אמאי צריכה יבום? שתיתאח
- הסליצה "ישראל עלה במחשבה ליבראות" לא מצאתי בשום מקום, אבל מצאתי: "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר" (בראשית רבה א' ח') מחשבת ישראל עלתה תחלה לפני הסקום (במדבר רבה י"ד כ"ג). עלו במחשבה להבראות (בר"ד א' ח'). עלו במחשבת ליבראות (פסחים נ"ד א'). עלו במחשבת (בר"ד א' י"ה)

- ירושלמי ברכות פ"ח ה"ח). עלה במחשבה
 (שוה"ט, מזמור צ"ג פרקי רבי אליעזר פ"ג).
 ראה זהר בראשית ספ"ו ב'.
1967. תלת ארם אינון: אדם דכריאה,
 אדם דיצירה, אדם דעשיה.
- תשרי
1968. תלת אצבעין מתייחדין
 בקולמוס לכתיבה.
- חמשינו וש
1969. תלת דרגין אינון דיראה. אית
 יראה בין בטיבו בין בעסו, ואית יראה
 דרחיל לסב"ה בטיבו ולא בעסו; ואית
 יראה דלא שוי לה עליה לעקרא בין לטיבו
 בין לעסו.
- תלתין ותלת, 674, 782, 1854
1970. תמורות — אלין אלפא ביתות;
 כגון: "כוזו בכוזמו כוזו", דאינון תמורות
- "יהוה אלהינו יהוה".
 עשרין ושית.
- ראה שבת ק"ד א'
1971. תמני סרי סרכות אינון.
 עשרין וחמשא.
- ב"דרכי משה" בשם "כדיקות" שמונה פני
 סידכא
1972. תעלא בעידניה סגיד ליה —
 באתריה; אבל חוץ מאתריה "הוי זנב
 לאריות ואל תהי ראש לשועלים".
 שתין ותשע, 1780
- ראה מגילה ט"ו ב'. ירושלמי סנהדרין פ"ד
 סוף ה"ח, אבות פ"ד משנה ט"ו
1973. תרי עוזלי דאיילתא — תרין
 אחים, איש באחיו ידובטו...
 שתין ותשע, 64

נשלם ספרי זה ביום השמיני לתודש אלול, תרפ"ח;
 יום מלאת חמש שנים למות בני יחידי

ד"ר ישכר בער ניהויוען

Dr. Benjamin S. Neuhausen

בן ז"ך שנים וז"ך ימים

אחרי אשר נמנה לחבר-פרופיסור לחומיה הפיזיולוגית
 באוניברסיטה של יחנס הפקנים, בלטימור, מדיילנד.

נרשם ב"ספר הזחב" (קרן קימת לישראל) כרך ג', מספר תק"ט.

תחי נשמתו צדורת בצרור תחיים!

רשימת הספרים של ח. ש. ניהויזען

אשר חבר במשך של שלשים שנה (תרנ"ט-תרפ"ט).

לוח עוזר (עברית, יהודית ורוסית), ורשה, תרנ"ט.	I
הקריאה, וילנה, תרנ"ט.	II
עזרה לגזברים ולחשבנים (רוסית), גרודנה, תרנ"ט.	III
מספרים מן המוכן (רוסית), ורשה, תר"ס.	IV
העברי, וילנה, תרס"ד.	V
תורת הלשון, וילנה, תרס"ד.	VI
לוחות נטיה לשמות ופעלים, ניורק, תר"ע.	VII
תלישת עשבים, ניוורק, תר"ע.	VIII
הדרך, ניוורק, תרע"ב.	IX
תנ"ך בתרגום ליהודית, ניוורק, תרע"ג.	X
נרדפי זהר, בלטימוד, מ"ד, תרפ"ג.	XI
זהרי זהר, סט. לואיס, תרפ"ט.	XII
דברי מדרש, אנציקלופדיה מדרשית (מוכנה לרפוס).	XIII
אתה האיש! — דרמה מחיי הרבנים באמריקה (מוכנה לרפוס).	XIV

כתבתי:

S. A. NEUHAUSEN
2730 Parkwood Avenue
Baltimore, Md
U S A.